Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°
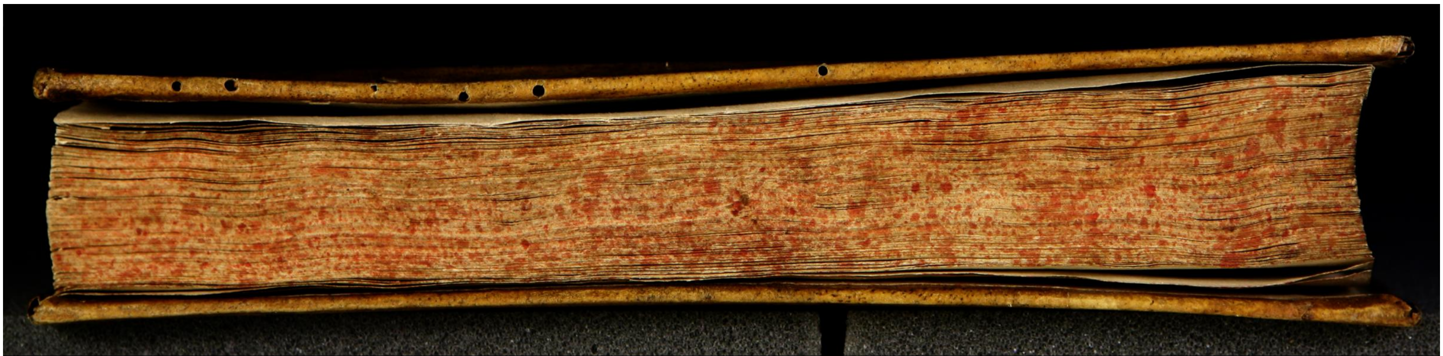
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

DA Box

~~17 ß 4~~

LN 19

M

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

3997

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

(autore Nic. de Blony)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Tractatus valde notabilis et multū ꝑutilis. dictus medicina ſpūalis De ſacramentorū noticia et cognitione de ipſorū per clericos et ſacerdotes fideli et deuota adminiſtratione. De expoſitione miſſe et ipius celebratōne rite faciēda. De horis Canonicis dicendis et debite ꝑſoluendis. deqꝫ cenſuris eccl'ticis videlicꝫ excōicatione ſuſpēſione eccl'tico interdicto ac irregl'aritate Canōice ꝑmulgādis et obſeruādis.

Sum Johannis Thome Ripensis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Ad vsu fratris pet' erici alias
skaanyngh datus a venerabili
pat' frat' Leucho iubileo guetg
helsingøren Anno dm 1518

[illegible]

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

MEdice cu
ra teipſuꝫ. Lu.
iiij. cap. Sicut
ait Grego. pri
ma pte ſui pa
ſtoral. c. ij. Quis ãt cogitatio-
nũ vulnera occultõra neſciat
eē vulneribꝫ viſcerũ. Nimirũ
videtur medicũ ſpũalem mul
to ſubtiliorē debere fore medi
co corpali. q vt bñ curet vicia.
multa pitia opus hꝫ. pſertim
vt vim pigmētorũ ſpũalium
cõſiderãs priuſq̃ꝫ ceteros cura
re deſideret. circũquaqꝫ regu-
las med[illegible]cine cognoſcat. Alio
quin ſi artis ſpũalis imperi-
tus et in ſcipo ignorãtie con
foſſꝰ vulneribꝰ alios mederi
ꝓperet. audire nõ imerito me
rebitur. medice cura teipſum.
Magna quippe ſtulticia ē (vt
idē ait Gregoriꝰ) ſi aliq̃s ali
os mederi ꝓperat. qui et ipē i
facie vulnus portat. Et maxi
ma plane demēcia ē (vt inq̇t
in paſtorali. ca. ij. dꝫ hij q ne
quaq̃ꝫ p̄cepta ſpũalia cogno
uerũt. cordis ſe medicos ꝓfite
ri nõ metuũt. dũ qui pigmen
torũ vim neſciunt. videri me
dici carnis erubeſcunt. Recte
igitur cuilibet taliuꝫ dicitur.
Medice cura teipſum. Quos
igitur medicos cordiuꝫ appel
lare ad pñs melꝰ cõuenit q̃ꝫ
curatores aiarum. ipſos vide
licet rectõres eccleſiarũ quibus
ille theſaurꝰ ē traditꝰ ꝓ quo
nõ parcet deus pater qui pro
prio filio ſuo non pepercit. vt
dicitur ad Romaõs. viij. Qui
bus eciaꝫ ille vulneratus qui
incidit in latrones curandus
fouenduſq̃ꝫ a ſamaritano re
lictus ē Luce. x. Vnicuiqꝫ eniꝫ
ipſorũ dicitur. Curam illius
habe. Et rurſus deus ꝑ ꝓphe
tam. Cuſtodi virũ iſtũ. qui ſi
lapſus fuerit. anima tua erit
pro anima ipſius. Porro dñs
per Ezechielem. iij. et. xxxiij. ca.
communatur cuilibꝫ curatori.
dicens. Sanguinē eius de ma
nu tua requirã. quaſi di. quia
vita et mors ſubditoruꝫ poſi
ta eſt in manus p̄latorũ. Vn
de dicitur Judith. viij. Et no
bis pendet anima illorũ. Hac
itaqꝫ ſentēcia cōmonitꝰ q̇ſqꝫ
p̄latorũ et rectorũ penſet peri
culum ſui regiminis. et arteꝫ
doctrinãqꝫ diſcat ſpũalis cu-
rationis. quatenus in ſe igno
rantie curare poſſit vulnera.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Prologus

et in ſubditorū cordibꝰ ꝑ ſa-
nam doctrinā et ſalubrē peni
tenciā ſciat ſanare cōtagia de
lictorū. Ne (quod abſit) dū
ſanādi regulas neſciat. et ad
ſanandū cōmiſſos ſubditos
feſtinet. iuſte ſibi obijci audi
at de eiſdē. Medice cura teip
ſuʒ. Recte nāqʒ plato ignorā
ti dicit̄. vt prius in ſe ſufficiē
tem artē curādi ſpūalium mor
borū habeat q̄ʒ emplaſtrū ſa
nandis vulneribꝰ adhibeat.
Nā vt ait Gre. in regiſ. Vere
cundū ē et dicere pudet ꝙ ſa-
cerdotes ducatū arripiūt qui
exordiū religioſe vite non no
uerūt. Licʒ in quibuſdā catho
licis miſterijs ignorātia tole-
randa foret. eo ꝙ in pleriſqʒ
melius eſt nephare q̄ʒ curare.
In quibuſdaʒ etiā iuxta Au-
guſtinū in li. de verbis domi
ni meliꝰ eſt fidel' ignorātia q̄ʒ
temerata ſciēcia. In eccl'iticis
tn̄ miſterijs ordinādis diſpo
nēdiſqʒ oino dānabilis ē. De
quibꝰ ē illō verbū apl'i. i. ad
Chori. xiiij. Si q̇s āt ignorat
ignorabit̄. Ordis nāqʒ igno-
rantia. q̄ videlicet ordie q̇cq̇d
agendū eſt in eccl'ia cōturbat
negociorū naturaʒ formamqʒ
meritorū. Nā ſtatutis facere
iniuriā vl' cōtraire nō ē intel
ligere ſʒ errare. vt inquit Am
bro. ſuꝑ Bti immacula. i. ⁊ hic
eſt ꝙ dn̄s requirit ſeruuʒ pru
dentē quē cōſtituit ſuꝑ fami
liā ſuā Matthe. xxiiij. Prudē
tem dixero. vt ſciat quo ordi
ne. q̄ ſenſu. quo modo. q̄ fine
q̇cq̇d gerendū ſit. Alioquin ſi
cecus ceco ducatū p̄ſtet nōne
ambo in foueaʒ cadūt Mat
thei. xv. Non enī cecus cecum
ducere poteſt. ſic nec indiſcre
tus p̄latꝰ ſubditū indiſcretū
poteſt ꝑ viam ducere ſalutis
Et quoniā his ꝑiculoſis tem
poribꝰ i pluribꝰ eccl'ijs cōtra
ſancta iſtituta i admiſtrādis
ſacramētis que ſūt inſtrumē
ta ſpūalis curatōis. pleroſqʒ
nō tā erraſſe q̄ʒ variaſſe circa
eadē cognouimꝰ. adeo vt ve
ra ſit illa rabanēſis ſentētia.
Cōmune eſt medicorū ſꝑ cir
ca egritudīes variari. Vnde
ſi tres vl' q̄ctuor medici veni
unt ad infirmū. nūq̄ʒ in aſſi
gnatōe vel exhibitōe cure cō-
ueniūt. Hec ille. Et hoc idem
q̄ʒ verū ſit heu nr̄is tp̄ibʒ res
fidelibꝰ ſubiecta populis q̄ti
diana experiētia clarius ma-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nifeſtat. Profecto ſiquidē cū
aliquod ſacramētorū admi-
niſtrandum ſit in eccleſia dei
vix dyoceſis totius clerus in
ipſo ritu et canonice tradēdo
concordat aut conuenit Sed
nūc in hac eccleſia hic addit. i
alia ille minuit. Jlle ꝑponit
poſtponēda. ille poſtponit ꝑ
ponēda. Jlle bn̄dictiōꝫ ꝑſuna
det. ille neq̄q̄ꝫ aſſerit. Jlle cor
rigit librum tanq̄ꝫ deuium et
erroneum. Jlle corrigit corri-
gentē tāq̄ꝫ ignarū. Sic prela-
ti mutua diſcrepatōe collidē
tes. nō ſine graui ſcādalo ani
mos ſubditorū in cōfuſionis
labyrinthū ꝑcipitāt et demer
gūt. Porro nos Staniſlaus
dei et apl'ice ſedis grā epiſco-
pus poſnonieſis paterna ſol
licitudine paſtoral' officij exci
tati iter tot fluctiuagos excur
ſus viā cupiētes oſtēdere certi
orē. ꝑſentē tractatū de ammi-
niſtrādis rite eccl'iaſticl' ſacra
m'tis. celebrandiſq3 miſſarū
ſolēnijs et cēſuris eccl'iaſticis
canōice obſeruādis. ꝑ venera
bilē virū magiſtrū Nicolaū
de ploue decretorū doctorem
capellanū noſtrū deuotū fide
liter collectū. et plena diſcuſſi
one maſticatū. de fratrū nrō
rum poſnonieſis capituli cō-
ſilio et aſſenſu. preuia delibe-
ratōe approbatum. omib9 et
ſingulis rectoribus eccleſiarū
parochialiū habendū et tenē
dum ad vnguē ꝑfecte ꝑcipi-
mus et mādamus. volentes
ſm ipm i admiſtrādis ſacra
mētis. celebrādis officijs cēſu
riſq3 obſeruādis oēs et ſingu
los dirigi et gubernari. Sta
tuentes ꝙ ſi (qd abſit) quiſ
piam ꝑ archidyaconū noſtrū
aut ꝑ teſtes noſtros ſynoda-
les tēpore viſitatiōis reptus
fuerit qui ſcdm dicti tractat9
formā. modū et diſpoſitionē
ſe nō geſſerit i omibus ſupra
dictis. aut qui eundē non ha
buerit pre maib9. penā ſyno
dalem irremiſſibiliter ꝑſoluē
dam. ꝑ prima vice ſe nouerit
incurſurū. pro alijs vero vici
bus ad arbitriū noſtrū de ce
tero puniendum.

De ſacramētis in genere.

Quoniam na
tura huāna p9 lap
ſum cōſiderata ſub
alligatione pcti maxime eget
grā dei. ꝑ quā ab illa infectōe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

peccati purget᷑.et ad ſtatū ori
ginalis iuſticie reducat᷑.iuxta
illd̾. Oms̄ peccauerūt et egēt
grā dei.ad Ro.iij.et.v.c.Ta
lis aūt grā purgans infectōez
in tribꝰ conſiſtit.que vnicui
ꝗ ſunt neceſſaria ad ſalutē.q̄
ſunt fides.bona operatio.et
fidei ſacramenta.Hec autem
tria ſzm hugonē de ſacram̄ꝫ
li.i.ꝑte.x.ita ſibi coherent vt
ſalutis effectū hr̄e nō poſſint
ſi ſil' nō fuerit.q: fides nec ha
bet meritū ſi dū pōt opari ne
gligit.Juxta illd̾ Jaco.ij.Fi
des ſine opibus mortua eſt.
Nec bonū opus aliqͦd ē ſine
fide.ſine q̄ ipoſſibile eſt place
re deo.ad Hebre.xi.Et rurſꝰ
fides operās hoiem ſctificare
nō ſufficit ſi eā que in ſacra-
mētꝫ dei cōſiſtit ſctificatōz cō
tēnit.Hec Hugo.Hic ē ꝙ vir
tus ſacramētorum eccl'iaſtico
rū ꝓ ſalutari ꝑfectu ml'tū eſt
nobis neceſſario.cū ipſa ſint
occaſio et auxiliū nrm̄ a pec-
cato reſurgendi.et i ipis tota
medicina noſtrꝫ vulneribus
ſalutarꝫ cōſiſtit.ſcd̄m Tho.i
cōpendio theologice veritatꝫ.
li.vi.c.i.nō ꝙ i eis grā ſubie
ctiualiter cōtineat᷑.vel cauſa

liter ꝑ ea efficiatur.cum in ſo
la anima habeat collocari.et
a ſolo deo infundi.ſed quia i
illis et ꝑ illa illā gratiaꝫ cura
tionis a ſummo medico ihū
xp̄o oportet haurire.eo ꝙ nō
alligauit ſuam potentiā deꝰ
ſacramentis qn̄ etiā ꝑ aliam
viā grām cōferre valeat ſzm
mgrm̄ ſniarū.li.iij.diſti.i.ꝓ
pter qd̾ deus ſanans et iuſti
ficans pctōrem iuſtificat ipm̄
auctoritatiue.ſacram̄ta vero
effectiue per grām in eis tā
ꝗ in vaſis cōtentam.

Quid ſit ſacram̄.et q̄t ſint.

LIcet autē ſa
cramētū ml'tꝫ modis
diffiniat᷑.tm̄ ſzm do
ctorū cōmunē cōcordiā ſic di-
ffinit᷑ i li.de doctrina xp̄iana
Sacramētū ē inuiſibilis grē vi
ſibilis forma.ita ꝙ eiꝰ ſilitu
dinē gerēs et cā exiſtat.Ex q̄
diffinitiōe habētur dr̄ētie ſa
cramētorū veterꝫ et noue legꝫ
Jlla ei que figurabāt nō effi
ciebāt.q: grām ſignificabant
quā tm̄ nō efficiebant.Sacra
mēta noue legꝫ ſunt.vij.Ba
ptiſmꝰ.confirmatio.euchari
ſtia.extrema vnctio.peniten

tia·ſacer ordo et mrimoniū·
Iſta aūt ſunt tanq̄ȝ ſufficien
tia ꝑ xp̄m ordiata i remediū
eccl'ie militāt̄ꝰ· Sed circa hoc
cōſiderandū ē·Primo ꝙ que-
dā data ſunt in remediū vni
us pſone· quedā in remediuȝ
totius eccleſie. Illa que data
ſunt in remediuȝ vniꝰ pſone
ſūt triplicia. Quedā eni data
ſunt i remediū ad intrādū ec
cleſiā·ſ·baptiſmꝰ. Quedā ad
egreſſum de eccl'a·vt ē extre-
ma vnctio· Quedā ad ꝓgreſ
ſum in ea. et hoc dupl'r· Vno
mō ad executōȝ virtut̄ꝰ·vide
licet vt nō a malis ſupemur.
et q̄ȝtū ad hoc eſt cōfirmatio
vl' vt bonis adhercamꝰ. et q̄ȝ
tuȝ ad hoc ē euchariſtia· Alio
modo in repatōȝ virtut̄ꝰ·q̇a
ip̄m hoieȝ i pugna ſpūali ali
quo mō cōtigit ledi·et ſic ē pe
nitentia· Si autē in remediū
totiꝰ eccl'ie·hoc p̄t eē duobꝰ
modis·aut ad remediū mul
tiplicatiōis ſpūalis et ſic ē or
do. aut ad multiplicatōeȝ na
turalē fideliū·et ſic ē mrimo-
niū· Quidā autē etiā recipiūt
numerū ſacramētorū ſ'm ad
apeatōem virtutum·vt fidei
corrn̄deat baptiſmus qui eſt
ſacramentū fidei. Spei extre-
ma vnctio ꝑ quā p̄paramur
q̇dammodo ad futuraȝ gl'aȝ
Charitate euchariſtia. Prudē
tie ordo· Iuſticie penitentia·
Tpantie matrimoniū. Et for
titudini cōfirmatio. Adaptā-
tur etiā diuerſis generibꝰ cul
parū·viciorū et penarum·vt
baptiſmꝰ ſit cōtra culpā ori-
ginalē· Peintētia cōtra actua
lē et mortalē· Extrema vnctō
contra venialē· Ordo contra
ignorantiam· Matrimoniuȝ
contra cōcupiſcentiam· Con
firmatio contra īfirmitatem
Euchariſtia contra maliciaȝ·
quia eſt ſacramentum chari-
tatis que per ſe opponit̄ ma
licie· Hec ſanctus Tho·ſuper
iiij. ſniarum·diſt·ij·q·ij· Se
cundo credendum et cōſiderā
dum eſt ꝙ ſolus deus fuit in
ſtitutor ſacramentorū·et que
dā an̄ aduentū et mrimoniū
et pniam ·ſed hec duo cōfir-
mauit in nouo teſtamēto dū
penitentiam predicauit et nu
ptijs interfuit· Q, autē dicit
ꝙ Iacobꝰ inſtituit penitēti-
am Iaco·v· Cōfitemi alteru
trū pctā veſtra·non eſt veriſi
mile·qꝛ ꝑ illa verba nō intē-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

debat aliqd ſacrm̄ inſtituere. ſed pmulgare cū nō fuiſſet auctoritas inſtituendi aliqd ſacramētū apd Jacobū. Itē extrema onctio iſtituta ē Mar. vi vbi legit q apoſtoli vngebāt egros multos et ſanabāt. Cōfirmat a.i.e q hoc nō fecerunt virtute ppria. ſed autoritate Jhū xpi illā vt.ao ſaz vnctionē inſtituētis p illa verba Jaco. v. Infirmatur quis ex vobis inducat preſbiteros ec. Simili m° intelligēdū ē ſicut de pnia dictū ē. ſ. q p illa verba vnctionē pmulgauit et docuit faciendā. non aūt inſtituit Itē ordo inſtitutꝰ eſt cū xps dixit Matthe. xxvi. hoc facite in meam cōmemoratione. Et Johā. xx. Quorū remiſeritis pctā. hec enī duo pertinēt ad ordinē ſacerdotalē. ſ. ptās dimittendi pctā reſpectu corporis xpi myſtici. et ptās conſecrādi reſpectu corpis xpi veri hec Scotꝰ. Itē confirmatio inſtituta ē p hoc q xps impoſuit manus puulis. Item baptiſmꝰ inſtitutꝰ ē p xp̄m. qn̄ ipe ſe baptizari fecit a Johāe et aplis formaz dedit dicens. Eūtes i mundū vniuerſum. pdicate euangeliū. baptizātes eos i no. pa. et fi. et. ſ. ſ. Itē eucharistiā inſtituit in cena vltima i qua aplos cōmuicauit.

Tercio cōſiderādū ē q ſcdm ſctm̄ Tho. ſup. iiij. ſniarū. di. i. q. iiij. ar. iij. efficatia ſacramētorū ē ex tribꝰ. ſ. ex inſtitutione diuia tāq̄ ex cauſa principali agēte. et ex paſſiōe xpi ſicut ex cauſa pmaria meritoria. et fide eccleſie ſicut ex cōtinuatiōe iſtrumēti pncipaliter agētē. et hoc ē qd dicit glo. ſup illd ad Ro. v. In ſilitudinē puaricatōnis Ade. q a latere xpi pfluxerūt ſacramēta p que ſaluata ē ecclia. Quarto cōſiderādū ē q quedā ſacramēta ſunt neceſſaria. quedā voluntaria. i. q. i. c. remiſſionē. §. ſz notādū Nā ſacramēta neceſſitatis ſunt iſta. Baptiſmꝰ. cōfirmatio. penitentia. vltima vnctio. corpꝰ xpi. Et dicūt ſacramēta neceſſitatis idō. q ſine iſtis hō nō pt ſaluari ſi ex cōtēptu obmittāt et hui pn̄t. Sacramētū vero baptiſmi in nec ſſitate a quocūq pōt recipi dūmō i forma eccle cōferat. d ſu. tri. et fi. catho. c. i. i fi. et d cōſe. diſt. iiij. a quodā. Et etiā

penitētia. nā cōfiteri poſſum cuicūq₃ in neceſſitate. iuxta il- lud. Cōfitemi alterutrū pecca ta veſtra. non tn̄ heretico vel excoicato. Sacramenta vero volūtaria ſūt illa que obmit tere nō ē peccatū. que dicūt ſa cramēta dignitat .i.q.i.§.ſed notandū. vt ſunt ordines q̄ a dignioribꝰ cōferūt .i. ab epis. vel q: nō niſi digni ad ordies aſſumēdi ſūt. Itē mrimoniū ſine hmōi ſacramē bn̄ poſſu mus ſaluari .xxij.q.iiij.§.vlti mo. ad finē. Hec omnia haben tur i glo. i. ca. venies. d̄ trāſac tionibus.

De ſacramento baptiſmi.

Niſi quis renatus fuerit ex aq̄ et ſpū ſcō. nō pt̄ i trare regnū dei Johā. iij. Et de cōſe. diſt. iiij. filius dei. Si cut dicit Guido de baſ. de cō ſe. di. iij. placuit. poſt Auguſ. Corpus nō fecit animā pecca tricē. ſed peccatrix aia corrup- tibilem carnem fecit. Peccauit quidē aia primi homis. et p pctm̄ corrupit carnem. poſtea vero caro cū nō poſſet ſe vin dicare ex toto i iſta aia voluit vindictā ſumere de q̄libet aia cōſili ſc₃ vt q̄tcito ſibi īfunde ret aia. ex ipa. i. ex eiꝰ corrup tione innaſcitur pctm̄ in ipa aia hoc aūt ē pctm̄ originale qd̄ quidē aie imputatur cum quadā digna retributiōe in- naſcatur aie. Quoniā igitur ab hoc pctō nō potuimꝰ per fecte liberari niſi p baptiſmū in quo aia noſtra quodāmō renaſcitꝰ ſpūaliter. et que na tura fuit filia ire dei fit filia adoptiōis. Ideo ſaluator ve niēs i mūdū pclamās neceſſi tatē huiꝰ ſacramēti baptiſmi dixit. Niſi quis renatus fue rit ex aq̄. Glo. ſ. exteriꝰ abluen do corpus. et interius ſpiritu ſancto mūdando animā. nō poteſt intrare 7c. Ex quo pat₃ neceſſitas huiꝰ ſacramēti. Et quia baptiſmꝰ eſt ianua om niū ſacramētorū. ideo de ipſo primo videndū eſt. Erit autē triplex cōſideratio circa iſtud ſacramētū. Primo videbitur d̄ ipiꝰ ſubſtātialibꝰ. Scdo d̄ ipſius accidentalibus. Tercio de ipſius cautelis. Quā tripli cem cōſideratōem circa q̄li- bet ſacramentū in p̄ſenti tra ctatu ſeruabimus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Baptiſmꝰ quō diffiniat̄.

Diffinitur au
tē ſic. Baptiſmꝰ eſt
ablutio corꝑis exte
riꝰ facta ſub forma verborū
p̄ſcripta. Quīqꝫ vero ſunt de
ſubſtātia baptiſmi. Primum
eſt intentio. et ſufficit genera
lis. ſ. ꝙ baptizās intēdat illd̄
facere qd̄ facit eccleſia. melius
tn̄ eſt ſi fiat ſpēalis intētio. ſ.
vt baptizās intēdat ꝙ bapti
zandꝰ mundet̄ in aīa a pec
cato. Similiter requiritur in
tētio illius qui baptizatur ſi
eſt adultus. quia inuitus nō
reciperet ſacramētum. vt dici
tur in ca. maiores. de baptiſ
mo et eius effectu. circa finez.
Secūndū eſt fides ipius bap
tizandi. quia in adultis requi
ritur fides ꝓpria. ſed in par
uulis aliena. q꞉ paruuli bap
tizantur in f de eccleſie. Terci
um eſt expreſſio vocalis for
me a chriſto inſtitute. que eſt
hec. Ego te baptizo in nomīe
p̄ris et filij et ſpūſſancti. Cir
ca cuiꝰ ꝓlatōem videat bap
tizans ne aliquā dictōꝫ omit
tat nec etiā addat aliquā vl
tra. l' ne trāſponat dictōes. vl'
cōmutet aliq̄liter noīa ꝑſona
rū. Vn̄ ſi diceret̄. i noīe geito
ris et geniti et ꝓcedentis ab
vtroqꝫ. nō eēt baptiſmꝰ. Itez
nō dꝫ omitti illd̄ ꝓnomē i pri
cipio poſitū. ſ. ego. q꞉ licꝫ n̄ ſit
de forma q̄ztū ad neceſſitatez
ſacramēti ſꝫ ex cōſtitutōe eccle
ſie. peccaret tn̄ omittēs. q̄ꝫuis
ibi eſſet baptiſmꝰ. Ita nota
tur de baptiſmo et eiꝰ effectu
c. i. vbi etiā dicitur. imergens
puerū et dicēs. In no. p. et. f.
et. ſ. ſ. et p̄termittēs. ego te ba
ptizo. nō ē baptiſmus. Greci
āt et ruteni dicūt ꝙ expreſſio
miſtri. ſ. ego nō ſit de neceſſi
tate forme. q꞉ ex eo baptiſmꝰ
efficaciam nō hꝫ. Sed ꝑſona
recipiēs eſt de neceſſitate for
me. q꞉ actus ad recipientē ter
minat̄. Idō differūt a nobis
in forma q̄ztū ad tria. Primo
q꞉ ꝑſonā miſtri nō exprimūt
ad remouendū dubiū primiti
ue eccl'e que efficaciā attribue
bat baptizāti. vt ptꝫ. i. Chori.
iij. Scd̄o q꞉ ſignificāt actum
ſub tertia ꝑſona cū optatiuo
modo vl' coiūctiuo. vt bapti
zetur ſeruus xp̄i. Tercio pſo
nā baptizati in nominatiuo
exprimūt vt dictū eſt. Vtrum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

xp̄i hic mutēt de ſubſtātia for
me ita vt oporteat rebaptiza
re ñ ē determiatū.ſ3 certū ē ꝙ
nr̄a forma eſt melior. Hec ſan
ctus Tho.di.iiij.q.ij.ar.i. Et
licet i primitiua eccl'ia ex ſpāli
cōſilio ſpūſſ:ti baptizauerūt
i noie xp̄i et ꝓpter modū ſig-
nificādi.q: ꝗdāmō ſ3m Am-
bro.tota trinitas i hoc noie i
telligit̄.et ꝓpter reuerētiā ſig
nificati vt illud nomē celebre
et virtuoſius redderet̄. Ceſſan
te tū hac cā iā ñ lic3 ſic bapti
zare ſ3m theologos. Siqs tū
eēt baptizatꝯ i noie xp̄i facien
dum eēt cū eo ſicut i alijs du
bijs.exq̄ nō eēt ſimpliciter de
termiatū ꝑ eccl'iam talē bap-
tiſmū ñ valere.ita ꝙ tal' bap
tizaret̄ his v̄bis. Si baptiza
tꝯ es ego te nō baptizo.ſi nō-
dū baptizatꝯ es ego te ba.in
n.p.et.f.et.ſ.ſ. Et idē fiat qñ
baptizāt̄ ruteni et greci.q: nō
cōſtat illorū formā ſimpl'r nō
valere.p̄ſerti cū eccleſia ſcit et
tolerat eā nec exp̄ſſe reprobat
Quartū qd̄ req̄rit̄ ad ſubſtā-
tiā baptiſmi ē materia debi-
ta.ſ.ablutio ꝑ elemētū aque i
toto corpe vel i pte digniori.
Quītū ꝙ illa ablutio fiat ab
vno et eodē tpe.qñ forma ver
borū exprimit̄.ita ꝙ vnꝯ ver
ba ꝓferat.et eo tpe puerū im
mergat. Iſta āt imerſio d3 fi
eri trina vice. niſi neceſſitas
magna ſuadeat aliud facere.
vel ſi baptizādꝯ eēt adultꝯ ꝙ
ꝑ ſacerdotē ter imergi nō p̄t.
tūc enim ſufficit trina aſꝑſio
aque.qd̄ eccl'ia i pluribꝯ locis
ſeruat. Et i puulis ꝓpter picu
la que accidere pñt circa tota
lē imerſionē puuli. Vñ graui
ter peccaret q̄ ſemel tm̄ imer-
geret.q: cōtra eccleſie cōſuetu-
dinē faceret. Sciendū āt eſt ꝙ
ſ3m Johā.pariſiēſe3 ſuꝑ.iiij.
di.iij.c.iiij.aquā baptiſmi ñ
oꝑtet de neceſſitate eē ſctifica
tā.q: dn̄s cōtactu ſue mūdiſſi
me carnis vim regeneratiua3
aquis cōtulit. Sed tū aq̄ de-
bet eſſe ſimplex.ſic ꝙ nō mu-
tet̄ ſpēs aque q̄3tumcūq3 fiat
cōmixtio. Vñ p̄t fieri baptiſ-
mus i lixiuio vel aq̄ mar' vel
ſulphurea.vel in aq̄ expreſſa
mūde de luto. Et dico mūde
exp̄ſſa.i.liquide et apparēter.
ſic ꝙ ibi appareat vera aq̄.q:
aq̄ imbibita ſpiſſo luto ñ p̄t
fieri cōueniēs materia huius
ſacramenti. Et huiꝯ rō ſcd̄m

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

doctorē ſubtilē vbi ſupra ē. qꝛ
lotio ē materia ꝓxima vł qſi
ꝑ ſe fundamētū vł ꝑs funda
mēti iſtiꝰ ſctificatōis. Aq̄ āt ē
materia remota. vñ aq̄ imbi
bita ſpōgie vł ſpiſſo luto eti
am ſi tāgit carnē. tñ ñ ē cōue-
niēs materia ad baptiſmū. qꝛ
talł cōtactꝰ ñ ē lotio. Et ſiłr i
glacie ñ ē lotio et i niue. eo qꝺ
nō ē aq̄ fluida lotōi cōueniēs
Siłr aq̄ roſeacea vł aqua ex
ꝑſſa de floribꝰ vł brodiū ni-
mis ſpiſſum i q̊ plus ē de pi-
guedine q̄ꝫ de aq̄. nec aq̄ mix-
ta cū luto młto. Siłr vinū et
ſaliua aut etiā hois vrina nō
ſunt cōueniens materia bap
tiſmi. eo ꝙ aq̄ ibi mutata ē i
aliā ſpeciē. Vbi tamē nō tāta
trāſmutacio eſſꝫ aque ſicut i
brodio. medone. ceruiſia et ſic
de alijs liquoribus. dubitant
q̄dā doctores non eē materiā
iſtiꝰ ſacramenti. Ego tñ oino
reprobo in iſtꝭ liquoribꝰ fieri
ſacramentū ꝓpter defectū ſig
nificatōis. Aq̄ ei baptiſmi ſig
nificat illā aquā que fluxit a
latere xp̄i in cruce. que fuit ve
ra aq̄ elemētaris et nō mira-
culoſa ꝓpter ſignificationem
baptiſmi. ſic etiā et ſāguis ve
rus ibi ꝓfluxit. Rō āt iſtitu-
tiōis i iſto elemēto ē ex ꝑte cō
ueniētie. qꝛ ē frigida. fluida. lu
cida. neceſſaria et cōmūis. Et
he omēs ꝓprietates cōueniūt
hmōi aque i q̄ debet fieri bap
tiſmꝰ. qui ē ad reprimēdū fer
uorē cōcupiſcētie. ad flectēduꝫ
rigorē inobediētie. ad illuſtrā
dū charitatē fidei. ad itroducē
dū viā ſalutꝭ. Itē alia rō. qꝛ
ꝑ baptiſmū ab hijs mał libe
ramur. ſ. ab imūdicia. ignorā
tia et cōcupiſcētia. vt ptꝫ ex ꝓ
prietatibꝰ aque. ſ. puritate. ꝑ
quaꝫ mūdamur. ꝑſpicuitate.
ꝑ quā illuiamur. et frigidita-
te. ꝑ quā ab eſtu cūcupiſcētie
tēꝑamur. Fit etiā baptiſmꝰ
i aq̄ ne quē iopia alteriꝰ liq̊-
ris excuſaret. et ne ꝓpter de-
fectū ꝑiculū ſalutꝭ hoies icur
rerēt. Et vt ieniat̄ apꝺ oēs
cōmunis materia baptiſmi.

Qꝫ triplex eſt baptiſmus.

PReterea ſci
endū ꝙ triplex ē ba
ptiſmꝰ. ſ. flumis q̄
fit in aqua cōmuniter. Et ta
lis liberat a pena et a culpa
et grām infundit i habitu. et
characterē iprimit. Aliꝰ ē fla-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

miſ. q̄ tūc fit qn̄ quis deſide
rat baptizari. ſʒ nō hʒ p̱ quē
baptizet᷑. Tal' i fide ſaluabit᷑
ꝑut determiatū ē in decreta
li Aplicā. de p̄ſbitero nō bap
tizato. Et ide ptʒ per Auguſ.
viij. li. de ciui. dei. et li. iij. de
vnico baptiſmo. et per beatū
Ambro. d̄ obitu Valētiniani
Et hic delet culpā et grām hʒ
in vſu i quo meritū cōſiſtit.
Tercius ē baptiſm9 ſangui-
nis qui fit in martirio ꝓ xp̄i
nomie ſuſceptus. vt patet de
innocētibus. Et quidā dicūt
etiam de latrone dextro. Sed
nō videt᷑ eſſe veruʒ. cū ille nō
poſſit dici martyr ex pēa cru
cis eo ꝙ nō ꝓ veritate aut iu
ſticia aut fide xp̄i. ſed ꝓ ſuis
ſceleribꝰ paſſꝰ eſt. ſicut ſolus
cōfitet᷑ dicēs. Nos q̇dē digna
factis recipimꝰ ꝛc. Videtur er
go potiꝰ ꝙ baptizatꝰ eſt ba
ptiſmo flaminis ꝓpter cōfeſſi-
onē fidei quā habuit ad xp̄m
credens eū deū et hoiem eſſe.
Et iſte baptiſmꝰ ab omi tēp
tatōe liberat et cōfert ſtatim
p̄miū. qꝛ martires ſtati evo-
lāt in celū ſine retardatiōe. ſi
cut ptʒ de ſctō Stephano di
cēte. Video celos aꝑtos Actu.
vij. Item in hoc ſacramēto
quoddā ē ſacramentū tm̄. vt
eſt ablutio exterior i corpore.
Quoddā res tm̄. vt grā inte
rior. Quoddā res et ſacramē
tū. vt character in aīa. Et ſic
qui ficte baptizat᷑ cū ꝓpoſito
peccādi mortalr̄. nec attritꝰ
vl' q̇ errat i articul' fidei. vl' q̄
dicit ſacramēta nō valere tm̄
recipit ſacramētū et n̄ ſaluat᷑
Qui vero deſiderat baptiza-
ri et n̄ hʒ p̱ quē. recipit rē tm̄
et ſaluabit᷑. Qui vero recipi-
unt rē et ſacramētū vt ꝑuuli
exteriꝰ et iterius mūdant᷑. qꝛ
recipiūt exteriorē ablutōem i
corpe. et impreſſionē characte
ris i aīa. Eſt aūt character diſti
ctio a charactere eterno impſ̄
ſus aīe rōnali ſcd̄m ymaginē
cōfigurās trinitateʒ creatā. i.
hoiem. trinitati creāti. i. deo.
et diſtinguēs a nō cōſignatis
ſcd̄m ſtatū fidei. Et hoc ē tm̄
dicere ꝙ character ē quedā q̄
litas ſeu ſignum cōſignatiuū
xp̄o diſtictiuū ab infidelibꝫ et
aſſilatiuū fidelibꝰ et diſpoſi
tiuū ad grāz. Et tal' character
ē indelibil' potētie cognitiue
itellectiue in q̄ pricipaliter cō
ſiſtit ymago ex q̄ etiaʒ hō ha

bet q̄ ſit hō ſicut ex appetiti-
ua habet q̄ ſit bonus vel ma
lus. Et rō ſ̄m Tho. diſt. iiij. q
iij. ar. iiij. q: impſſio characte
ris ē p̄ quādā aie rōnalis ſcti
ficatōz. put ſctificatio dicitur
deputatio ali: ui9 ad aliq̄d ſa
crū. Ad hāc āt ſctificatōez nō
magis actiue opatur aia ſciſi
cāda q̄z aq̄ ſctificāda vel oleū
vel chryſma ad ſui ſctificatōz
niſi q̄ hō ſe ſubijcit tali ſācti
ficatōi p̄ cōſenſū. Res āt p̄dic
te ſubijciuntur. q: libero arbi
trio carēt Et iō q̄litercūq̄z aia
varietur p̄ ppas opationes
nūq̄z characterē amittit. ſicut
nec chryſma nec oleum. nec pa
nis cōſecrat9 vnq̄z ſctificacōz
pdūt q̄litercūq̄z trāſmutētur
dūmō nō corrūpātur. Nullus
āt p̄t bis baptizari. quia dn̄s
conſtituit baptiſmū irreitera
bilē. et hoc ppter plenā remi-
ſſionē tā pene quā culpe que
fit i baptiſmo. alius daretur
occaſio ſepi9 delinquēdi. Hec
Scot9 ſup. iij. ſnia. di. iiij. q. v

De baptiſmi accidentib3.

Conſequenter de accidētib9 baptiſmi reſtat videre

Sunt autē octo de ſolēnitate
baptiſmi que nō ſūt de ſub-
ſtātia. ver. Sal oleū chriſma
cereus chriſmale ſaliua Flat9
vrutē baptiſmatis iſta figu-
rāt Hec cum patrinis nō mu
tāt ſz bn̄ ornāt. Inungit aūt
baptizād9 in q̄ttuor locis. ſcz
in frōte vt fidē publice p̄dicet
Et hoc fit in cōfirmatōe per
epm in vertice vt agēda faci
li9 cognoſcat Inter ſcapulas
vt iugū xpi ſuauiter portet.
In pectore vt deū dulci9 dili
gat Sed de iſtis omnib9 me
lius videbitur infra in practi
ca huius ſacramenti

De cautelis circa hoc ſacramentum ſeruandis

Hunc de cautelis circa iſtud ſa-
cramentū adhiben
dis ēſt vidēduz Primo caueat
ſacerdos ne in priuatis domi
b9 baptizet infantē vel adul
tū. niſi eēt puer regis vel prin
cipis quib3 i hoc differtur Et
hoc itellige p̄ter caſuz neceſſi-
tatis. alioq̄n in neceſſitate p̄t
baptizare vbiq3. vt ſi puer eēt
in mortis articulo. aut deferē
tes haberēt inimicicias capi-

tales. Prout hoc totum nota tur i clemētina vnica de bap tiſmo et ei⁹ effectu. Scd̄a cau tela. caueat ne quē coacte ba- ptizet. vt iudeū vel paganum Et hoc ſi reclamat aut ꝓteſta tur aliquo ſigno exteriori ſuū diſſenſum. nā talis nō recipit ſacramentū. nec cogitur legez xpianaz tenere. Si autē metu mortis vult baptizari ne cre- metur vel ſuſpēdatur ꝓ ſuis exceſſibȝ. talis ſi nō reclamat. q̄zuis intus diſſentit vt ſacra mentū recipiat. tamē tenetur legē chriſtianā ſeruare. Tercio caueat ne baptizet amentem vel fatuum ſeu furioſum vt dicit ſanct⁹ Tho. Amentes a natiuitate recipiunt ſacramē tū ſicut et pueri. Et illi qui in currūt amentiā ex ifirmitate. poſtq̄ȝ habuerūt vſum ratio nis et lucida interualla et ha buerūt tūc ꝓpoſitū recipiendi baptiſma. tūc ſuſcipiūt ſacra mentū et rē. eciā ſi actu cōtra- dicāt qn̄ baptizētur in amen tia. alius nō. Et ſic intelligen dū eſt qd̄ dicit Aug. iiij. cōfeſſi onū de amico ſuo. qui dū de ſpiraret baptizatus ē neſciēs Quarto caueat ne iudeū vel paganū ſtatim baptizet. niſi prius de fide inſtruatur. de cō ſe. di. iiij. inde. Et hoc ne eccle ſia in talibȝ decipiat᷑. Et hoc eſt verū niſi neceſſitas aliqua eis iminceret. Quinto caueat qn̄ ſimꝉ plures baptizet ne di cat. Ego baptizo vos. q꞉ gra uiter peccaret ſcd̄m Tho. et ta men eſſent baptizati. Et ideo cū plures baptizat ad quēli- bet ſeorſuȝ dicat. Ego te bap tizo ꝛc. hec ſāctus Tho. Si tn̄ maxima neceſſitas iſtaret. vt ſi portarent᷑ duo vel tres pue ri ſiꝉ debiles et ifirmi q̄ſi ago nizātes. et tūc videtur michi ꝙ poſſit dici. Ego vos bapti zo ꝛc. ne ꝓpter dilatōeȝ vlterio rem pueri morerent᷑. Sexto caueat ne variet formaȝ ꝑ ali quā interpoſitionē magnā ꝑ quā diſcontinuaret actū. hoc eni mꝉtū noceret ſcd̄m Petrū de tharātaſia ſup. iiij. ſenten tiaruȝ di. iij. q. ij. Modica tn̄ interpoſitō vꝉ interruptō nō nocet vt ſi dicat᷑. In noīe pa tris. et tūc forte aliqd̄ impedi mētuȝ ſacerdoti occurreret. vt ſi madidaret᷑ ſibi manica ſu perpelliciȷ vel ſiꝉ. ita ꝙ dice- ret miniſtro. vide ne madide

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tur ſuꝑpelliciũ vel ſilē.et tũc
vlteriꝰ ꝓſequeretꝛ.et ſi.et ſ.ſ.
nõ viciaret baptiſmũ.Silr̄ d̄
tuſſe ſi accideret ꝑe ꝓlatiõis
dicēdũ ē.aut etiã de ſilētio lõ
go inter verba lõga idē intel
ligendũ ē ſcd̄m Tho.ſuꝑ.iiij.
diſti.iij.q.iij.ar.i. Septio ca
ueat ſacerdos ne in pctõ mor
tali exiſtēs baptizet cũ ſolēni
tate more ſolito puerũ.q: pec
caret mortaliter ſcd̄m ſanctũ
Tho.et Pe.de tha. ſuꝑ.iiij.
diſ.v.q.ij.q̃zuis puer bapti-
zetꝛ in hoc caſu.Et baptiſmꝰ
cõfertꝛ tam ꝑ malũ q̃z ꝑ bonũ
miſtrũ.q: boitas miſtri nõ ē
de neceſſitate baptiſmi ſ⁊ de
cõgruētia.Nec peccat ſuſcipi
ens baptiſmũ a malo ſacer-
dote tolerato ab eccl'ia.Secꝰ
ꝙ̄d p̄ciſo ab eccleſia.vt ab he
retico.ſciſmatico.excõicato.a
q̃bꝰ nullo mõ recipiendꝰ eſt
baptiſmꝰ niſi i caſu neceſſita
tis.tũc eni etiã a nõ baptiza
to vt a iudeo vl' pagano poſ
ſet recipi q̃ztũcunq; malo dũ
mõ in forma eccleſie reddere-
tur cũ intētiõe videlicet faciē
do illd̄ qd̄ facit eccl'ia.Verũ
tñ licet baptiſmꝰ a malo ſa
cerdote tolerato ab eccl'ia nõ
viciatꝛ q̃ztu⁊ ad ſacramētales
effectus.tñ a bono ſacerdote
melius recipitur ſi hri põt.q:
ſcd̄m btũ Tho.cũ effectu pri
cipali p̄t aliquid addi plꝰ ex
merito baptizãtis.Ex hoc pa
tet q̃z damnabile et ꝑiculoſũ
ſacerdoti ē morari i pctõ mor
tali ad vnã horã.cũ ſꝑ debe-
at eē patꝰ ad miſtrãdũ ſacra
mēta.S⁊ circa hoc nota ꝙ li
cet i caſu neceſſitatis iudeus
vel paganꝰ poſſit baptizare.
nõ tñ poſſit leuare de fonte.
ſcd̄m Tho.Ratio.q: i primo
caſu baptizãdo p̄t tenere vi-
ces dei.cũ ſit eius creatura ſ⁊
in ſcd̄o nõ.q: non ē mēbrũ ec
cleſie.nec etiã aliquã cognati
onē ſpũalē cõtrahit cũ ſit ex
pers ſpũal' grē.Hec Tho.ſu-
p.iiij.di.vi.q.iij.ar.ij.Octa
uo attendat vt hēat circa ba
ptizandũ actualē intentionē
baptizãdi.et maxime cũ dicit
verba eēntialia.Tñ ſi tũc nõ
hēret eã et tñ priꝰ habuit eun
do ad baptizãdũ ſufficit.Et
q̄ patz ꝙ furioſꝰ aut ebrioſus
nõ põt baptizare.Et dico de
ebrioſo carēte vſu rõis q̃ talē
intētõem nõ habet.nec actua
lē nec habitualē que ē neceſſa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ria·iuxta illud·Accedit verbū
ad elementū et fit ſacramētū
Nā ſꝫm Bonauēturā in·iiij·
diſt·iiij·q·i·ar·i·in fi·pncipa
lis·ad hoc ꝙ verba ordinent̄
ad effectū aſſignatū·neceſſa‑
riū eſt interuenire intētiōꝫ mi
ſtri qui intendit i illo actu et
verbo dare talem effectū·vel
ſaltē quod eccleſia facere ordi
nauit·vel ſaltē qđ chriſtus in
ſtituit diſpenſare·alioqn ver
ba et elemētū vt ſic diſticta n̄
faciunt ſacramentū·Hoc aūt
ꝓ regula habendū ē ꝙ ad om
nē ſacramētorū diſpenſatiōeꝫ
neceſſariū eſt habere intentio
neꝫ actu vel habitu·explicite
vel implicite ſꝫm Tho·i·iiij·
di·vi·q·ij·ar·i. Nono caueat
q̊libꝫ ne puerū anq̄ꝫ naſcat̄ d
vtero mris baptizet· Et hoc
ſi puer ad ōnes ptes eius eſt
in vtero matris integer et to
taliter·quia ſic n̄ poteſt aqua
euꝫ attingere immediate·nec
poteſt lauari ibi exiſtens·Si
autem appareret principalis
pars.puta caput·tunc ſimpli
citer baptizari poteſt·quia iā
poteſt aqua aſpergi·Si autē
appareret pars minꝰ princi‑
palis ſicut manus vel pes·il
la eciā eſſet baptizāda·quia i
illa pte ē tota anima·licet nō
omnes ſenſus vt in capite.et
poſtmodum pōt baptizari ſi
naſcatur viuus ſub cōditiōe.
Tal' tn̄ puer ſi naſceret̄ mor‑
tuus ſepeliret̄ i cimiterio ſꝫm
doctorē ſubtileꝫ·diſt·iiij·q·i·
ar·ij·Et idem tenet Johan‑
nes pariſiēſis diſt·iiij·Simi‑
liter dicendum eſt de illo cir‑
ca quem diminuta eſt forma
eccleſie neceſſaria ex neceſſita‑
te inſtanti·Talis enim ſepeli
retur i cimiterio.quia pie cre
ditur ꝙ ſi minꝰ ſacerdos ſu‑
ppleret ſꝫm Petruꝫ de tharā·
diſt·iiij·q·ij·ar·i·Decimo ca‑
ueat ne matrem infirmaꝫ vel
morientē diuidat i qua puer
viuit.quia ſic homicidiuꝫ cō‑
mitteret quiſquis hoc facereꝫ·
nō ſunt ei faciēda mala vt ve
niāt bona.ad Ro·iij. Jō cau‑
tius dimittat pire infantē cū
ea q̄ꝫ ipa pereat.ſꝫm dn̄m pe
trum vbi ſupra.Si tn̄ mater
mortua eſſꝫ tā pfecte·tūc pt et
dꝫ eā facere diuidere·et puerū
inde extractuꝫ baptizare·al's
nō·Vndecimo caueat ne mō
ſtrū nō bene priꝰ diiudicatuꝫ
an ſit vnꝰ homo vl' duo·vel

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

an habeat vnā animā vel du
as baptizare feſtinet. Naʒ ſi
ſint duo capita. duo colla et
duo pectora. et ꝑ conſequens
erunt duo corda. et ita bapti
zādi ſūt duo et qlibet ſeorſuʒ
Si aūt nō eſt certum ꝙ ſint
due aīe. tūc primo baptizādꝯ
ē vnꝯ et poſtea alter ſub cōdi
tōe. dicēdo. Si tu es baptiza
tꝯ nō te rebaptizo. ſed ſi nō
es baptizatus ego te baptizo
in noīe pr̄is et filij et ſpūſſan
cti. Et tale mōſtrū dicit̄ fuiſſe
in francia. duo capita habēs
quorū vnum expreſſit velle ď
eo de quo alterū expreſſit nol
le. vnū eni voluit cōtinere et
ſobrie viuere. et aliud laſciui-
re et epulari. et cum vnum ꝑ
os ſuū excederet. aliud ſe'gra
tari clamabat. ita refert do-
ctor ſubtilis. di. vi. q. i. ar. iiij
Duodecio caueat ne chryſma
te antiq̄ baptizet. q2 punitur
ſacerdos hoc faciens. de cōſe.
diſt. iiij. ſi quis de alio. Et de
ſen. exc̄o. in ca. quoniā. li. vi.
Vbi dicit glo. final' dādo ra-
tioneʒ. quia vetus chryſma n̄
debet ineſſe vſui. nec ď illo ď
bet quis chryſmari. Et depo-
nitur ſacerdos qui de illo an
tiquo chriſmate vngit bapti
zatuʒ niſi in mortis articulo.
Vn̄ omni anno nouū chryſ-
ma debet confici et antiquuʒ
cremari. de cōſe. di. iij. litter̄.
Si aūt diligēs ſacerdos inter
ōnia ne puer decedat ſine ba
ptiſmo. vt ſi iam icipit cano
nē miſſe et viderit puerū mo
rientē ſine baptiſmo p̄t eū ba
ptizare. de cōſe. diſti. i. nullus
ep̄s. in glo. penul.

De cathecismo et exorciſmo.

Restat nunc
pōere practicā ma
nualē circa hꝯ ſa-
cramēti diſpēſationē. Eſt aūt
primo ſciendū. ꝙ cathecismꝯ
et exorciſmus debent p̄cedere
baptiſmū qn̄ ſolēniter cōfert̄
Exorciſmus vero dicitur illa
ſonatio orationū per quā ex
pellitur diabolus. et adiurat̄
vt recedat a puero. de q̄ dicit
Tho. ꝙ valde cōueniēs ſit ip
ſum p̄mitti an̄ baptiſmū. vn̄
hoc ſignāt ea que ponūtur in
babtiſmo. Recede ab eo ſa-
thana ꝛc. Ipſe etiā exorciſmꝯ
debilitat ptātem demōis. ne
tantū poſſit i homie ſicut an̄

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ne baptiſmū et alia bona in
ipo impediat. Sed ptās pdi
cta totaliter tollit in baptiſ-
mo ſicut etiā pharao prius eſt
flagellatus pplo nōdū de egip
to egreſſo. et poſtea totaliter
i mari rubro. qd ē figura bap
tiſmi ſubmerſus. Et ſic bene
dicit ꝙ exorciſmi ſunt inſtitu
ti ꝓpter energuminos. id ē in
tus laborātes per infectionez
fomitis. vicz cōtra diabolū i
eis poteſtatez habentem. Hec
tho. di. vi. q. iij. ar. i. et. ij. Eſt
aūt catheciſmus ſm Tho. in-
ſtructio ante baptiſmū i illis
que ſunt cōmunia. Et dicūtur
fidei rudimēta. ad que credē-
da oēs explicite tenent. ſicut ē
fides trinitatis. incarnatiōis
et paſſiōis dn̄i. iudicij. et ꝓui-
dētie dei de factis hominū. de
alijs āt debet inſtrui poſt ba
ptiſmū. Vn̄ etiam ſcdm Tho-
mā i adulto requirit vt p ſe
cathecizet. et chriſtianā religi
onez ꝓfiteatur. Cathecizatur
āt ad hoc adultus qui ad fidē
vocatur. vt ad quaz vocatur
ꝓprio moueatur volūtatis ar
bitrio. Hic ē ꝙ cū baptizatur
rutenus vel paganus adultus
nō patrini ſz ipemet ꝓ ſe ad
interrogata rn̄deat ſacerdoti
Huius cōtrariū ſeruat i mazo
nia. i polonia. et ſatis male.

De modo baptizandi

Poſtquam igit puer dēat ba
ptizari. ſacerdos n̄
pmittat niſi vnū vel vnā fe
minā i patrinos. ꝓut dtermi
natū ē de cognatōe ſpūali. q̄z
nis li. vi. de cōſe. di. iiij. n̄ plu
res. Alicubi tn̄ cōſuetudo obti
net ꝙ ſi puer maſculus debeat
baptizari. tūc duo viri et vna
mulier i patrinos admittāt.
Si vero femia. tunc due mu
lieres et vnus vir i patrinos
admittātur. Et illa ē ſatis to
lerabilis. cū honeſtatē q̄ndaz
et vrbanitatē cōtineat. Dein-
de autem ante fores eccl'ie ſa-
cerdos ſtatuat patrinos. vt
ſi puer eſt maſculus teneat eū
vir. ſi vero femina teneat eū
mulier. Et iſti duo ſtant iux-
ta ſe. Alij vero poſſunt ſtare
in eccleſia vel iuxta qui pue-
rum conduxerunt. nec pro ip
ſo reſpondeant. ſed poſſunt
oia attēdere dūmō nō tangāt
puerum. Statuat autē ſacer
dos puerū ad occaſum ſolis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſolus ãt ſtet ad orientē. Quo
facto ſufflet in faciē eiꝰ. et di
cat illū exorciſmū. Exi immun-
de ſpūs. et da honorē deo vi
uo et vero ꝛc. que cōtinent̄ in
agēda. Iterū ſtati dicat. Rece
de ab eo diabole ꝛc. Flatus ãt
ille ſiue exufflatio debet fie-
ri ad occidentem. vt pꝫ ſꝫm
tho. Et ſignificat ſpūs mali-
gni expulſionē et boni intro
ductiōeꝫ. Pꝰ hoc faciet crucē i
frōte eiꝰ dicēs. Signū ſalua
toris dn̄i nr̄i ihū xp̄i i frontē
tuaꝫ pono. ſimiliter in pecto
re aliā faciet crucē dicens. Si
gnum ſaluatoris domini no
ſtri ihū xp̄i in pectus tuū po
no. Et demū cōiunctim ſub
vna ꝓlatiōe faciet vnā crucē
in frōte et aliā i pectore dicēs
Accipe ſignaculum ſctē crucis
tā in fronte qꝫ in corde ꝛc. Et
q̄d iſta ſignatio ſignificet ſta
tim in p̄dicta oñdit̄ orōn: cū
dicitur. Sume celeſtiū p̄cepto
rū fidē ꝛc. p qd̄ denotat̄ ꝙ ad
hoc i pectore ſignat̄ ꝙ i p̄ceptꝭ
dei ſuſcipiēdis acceptꝰ effici-
atur. Et in fronte vt lęta facie
dei culture exiſtat aptus. De-
mū ſeq̄t̄ orō. Preces nr̄as ꝛc. i
q̄ tūc dicitur. Et hūc electū tu

um crucꝭ dn̄ice cuiꝰ imp̄ſſ ōe
eū ſignamꝰ i virtute cuſtodi.
Et fiat crucis ſignatō ſuꝑ to
tū puerū. Inde ſeq̇tur oratio
Oipotens ſempiterne deꝰ ꝛc.
Circa quā querat prius ſacer
dos de noie infantis dicendo
Quis debꝫ vocari. Et poſtq̄ꝫ
illi dixerūt. N. ille ſtatim ꝓſe
q̄tur incipiēdo orōem dicens.
Omnipotens ſempiterne deꝰ
pater dn̄i nr̄i ihū xp̄i reſpice
cere dignare ſuꝑ hūc famulū
tuū ꝛc. Nō eſt autē opus cum
venerit ad locū ꝓprij nois in
aliq̄ orōne ꝙ req̇rat patrinos
dicēs. quō vocat̄. et hoc ꝓpter
incōgruitatē que ibi cōtigeret
et iproprietatē locutōis. Naꝫ
orō quiꝙꝫ requirit dici ꝓpriuꝫ
nomen in accuſatiuo caſu. et
patrini rn̄dent in nomiatiuo
quod eſt magna abſurditas
ſicut patet cuꝫ dicitur. reſpice
re dignare ſuper hunc famu-
lum tuum. N et ſi patrini re
ſpōderēt i nominatiuo dicen
do. N. magna eſſet incōgrui
tas. dicat aūt ſacerdos ſolus
variādo nomē vſqꝫ ad fontē
ſcd̄m exigentiā orationū ꝓut
viderit expedire. nec totiens
quotiēs occurrit nominis no

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

minatio reqrat patrinos·ſed
ſolꝯ noiet in latino ꝓpter ab
ſurditatē ꝓdictā·Orōes autē
iſte fiūt ꝓ puero·vt grā ꝑue-
niat et ſubſeq̄tur que vires ꝑ
beat libero arbitrio·et ꝙ pro
cul fiat vniuerſa maligni ſpi
ritꝯ illuſio.Signaꝛ̄ puer i frō
te·i pectore·in ocul'·i naribꝯ·
i ore ſigno crucis·cuiꝯ v̉tute
victus eſt diabolus·et exalta
tꝯ eſt xp̄s·Vnde Abacuc·iij·
Cornua i maibꝯ eiꝯ ſunt.ibi
abſcōdita eſt fortitudo eius·
Hoc ſigno muniūtur totius
corꝑis ſenſus·cuiꝯ virtute et
oia ſacramēta cōplētur·et oia
diaboli figmēta fruſtrāt.Si-
cut ei cū primogeita delerētur
egypti ppl's hebreorū ſignatꝫ
poſtibꝯ domorū ſuarū ſāgui
ne agni paſcal' in typo dn̄ice
paſſiōis ſaluatꝯ ē·ppl's vero
egiptiorū q̇ hoc caruit ſigno i
ſuis primogenitis grauiter ꝑ
cuſſus eſt·ſic apd̉ Ezechielem
hierl'm ab iminēte clade libe-
rāda eē ꝓmittiꝛ̄·ſi thau que
figurā crucꝫ exprimit i fronti
bꝯ gemētiū atqꝫ dolentiū ſig
nareꝛ̄.Deinde an̄q̄ȝ ſal poīt i
os pueri.recepto ſale ſimplici
et mūdo bn̄dicat ipāȝ ſpēali
ter ꝑ illā orōez·Exorcizo te cre
atura ſalis i noīe dei pr̄is oi-
potētꝫ·et in charitate dn̄i nr̄i
ihū xp̄i.et i virtute ſpūſſcti ⁊c.
faciēdo ſigna crucꝫ ad inuoca
tōem cuiuſlibet ꝑſone ſctē tri
nitatꝫ·et cōpleat vſqꝫ ad finē
Nec credat q̇s poſſe ſufficere
ſal illd̉ ab exorcizādūȝ puerū
qd̉ bn̄diciꝛ̄ die dn̄ico ad bene
dicēdum aquā·cū illd̉ ſpēale
officiū habeat et diſtinctū ab
iſto·Et iō caueat ſacerdos ne
cū illo ſale cuȝ quo die dn̄ico
aquā exorcizat ad baptiſmuȝ
vadat ſȝ ipſo die dn̄ico i alio
cipho bn̄dicat ſal ꝓ bn̄dicēdo
aqua et i alio ꝓ exorcizādis i
fantibꝯ an̄ baptiſmū·Cū āt
cōpleuerit orōnez dictā·et ſal
bn̄dixerit·recipiat ſal et poāt
ad os pueri dicēs·Accipe ſalē
ſapie·et ſit tibi dn̄s ꝓpiciꝯ in
vitam eternā amē·Ponat iñ
ſal i os pueri pulcre et mode
ſte ñ cū vehemētia ſicut q̇daȝ
ſolēt ponere.ita ꝙ puer cogiꝛ̄
flere ꝓpter durā impſſionē ſa
lis qd̉ ē abomiabile·Seruan
da eſt nāqꝫ maxia vrbanitas
et honeſtas in ſacramentorū
collatiōe ꝓpter deuotōem po
puli excitādā et reuerentiā ſa

cꝛamētoꝝ a ppl'o īpēdendā et
exhibēdā. ſignat ei ſal' imiſſio
grãꝫ et ſapiam. et a pctōꝝ pu
tre die pſeruatōeꝫ. Cōſequēter
ꝓſequāt oꝛōes ſolite que ha-
bētur i agēda. Et ꝓuideat ſa
cerdos eas coꝛrecte dicere. Et
q2 ſpēales ſūt oꝛōnes ſup fe-
mias. et ſpēales ſup viros. iō
ſingul' ſingl'as adaptet. Que
āt ſunt ſup vtroſqꝫ illas ꝓfe
rat ſup vtroſqꝫ indifferēter.
Deinde ſequit̄ euangeliū ſꝫm
Mattheū. Oblati ſunt Jhū
puuli ꝛc. qđ ſacerdos dictur9
deponat mitrā. ſil'r patrinos
depōere faciat. Jn legēdo aūt
īponat man9 īfanti. vt p̄clu-
dat diabolo expulſo viaꝫ ne
redeat. Et hoc idē ſignāt bn̄-
dictōnes et crucis ſignatōnes
ſupius p̄miſſe. legat āt p̄ter-
mittendo dn̄s vobiſcū. Quo
facto faciat oꝛare Pater no. et
Credo ipos patrinos. demū
dicat illā oꝛatōem. Nec te la-
teat ſathana ꝛc. Quo facto re
cipiat mūdos pulueres terre.
et miſcēs ſputo faciat in̄ lutū
i manu ſiniſtra. recepto eo du
obus digit̄. ſ. pollice et īdice
dextre man9 tāgat aurē pue-
ri dicens. Effeta qꝫ ē adapire.
Et cū ſubiūxerit. in odoꝛē ſua
uitatis tunc tāgat nares. Ca
ueat āt ne faciat lutū groſſuꝫ
et aſtātib9 abomiabile. ſicut
q̄dā facere cōſueuerūt. emittē
tes ꝓ ſputo qn̄qꝫ flegma ſpu
moſuꝫ ex oꝛe inducētes hoꝛro
rē aſtātib9. Deſignat āt ſpu
ti et ſaliue imiſſio ſenſus ta-
ctus. audit9. et alioꝝ ſenſuū
ſpūaliū aptōꝫ. vl' ſignat ipe-
diūnti remotōeꝫ ipi9 demōis
reſpcū fidi docēdo vl' diſcēdo

Poſt hoc ſacerdos introducat

puerū i eccl'iam di
cens. Dn̄s cuſtodiat introitū
ꝛc. dās ei ꝑ hoc ptātē intrādi
eccl'iam et annumerādo eū cō
ſoꝛtio fidliū. q̊ ad hoc viceꝫ vt
poſſit oꝛare cū fidelib9 i eccl'a
ſi eſt adultus. Etiam i miſſa
dū tamē talis ſit exoꝛcizatus
etiā ſi nō eſſet vlteri9 ſecuꝫ ꝓ
ceſſuꝫ. nō tū poſſet audire to-
tā miſſam. ſꝫ niſi vſqꝫ ad ſur
ſum coꝛda. ſicut et cathecumi
nus. Tūc ſacerdos accedēs ad
fonteꝫ querat a patrinis no-
minādo puerū dicēs. N. abre
nūcias ſathane. Et illi rn̄dēt
abrenūtio. et iterū dicit. Et oi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

bus pompis eius Illi reſpon
dent.abrenũtio. Hoc autez fit
ideo vt prius abrenũciet erro
rem.et ſic approximet ad veri
tatẽ.iuxta illud apl'i. Deponi
te veterẽ hoiez ſзm cõuerſatio
nẽ priſtinã.abnegãtes omnez
ĩpietatẽ et ſecularia ↄſideria.
deinde querat iterũ. Credis i
deũ patrẽ om̃ipotentez ⁊c. Et
ter rñdent patrini.credo. Et
ſic de ſingulis articulis fidei
ſpecificãdo diſtincte et iterro
gãdo. Et licet duodecim ſunt
articuli fidei in ſymbolo de q̇
bus om̃ibus deberet querere
et interrogare ſingillati.ſuffi
cit tñ ſi pl'es articl'os ſil' cõiũ
gat.et de ip̃is ſil' querat.et ita
ſufficit ſi totũ ſymbolũ ſex vi
cibꝰ vl' octo ꝑcurret iterrogã
do. Interrogatio aũt iſta de
bet eſſe in vulgari.et nõ in la
tino.quia tũc patrini laici fi
dem ꝓfitent̃.ꝓ baptizãdo pu
ero. Eſt aũt ſciendũ ꝙ ſi adul
tꝰ baptizat̃.licet patrini ip̃m
teneant.tñ ip̃e ſolus debet re
ſpõdere et nõ patrini ad iter
rogatõem fidei et abrenũcia-
tõnem ſupradictã.cũ habeat
vſum liberi arbitrij. Hoc aũt
ſymboluz traditur baptizan-
dis tanq̃з noue vite auditori
bus.ꝑ quã ꝓfeſſionẽ incipit i
eis mori vetus hõ.et ꝑ fidem
nouus viuere q̇ ẜm deũ crea
tus eſt i iuſticia et ſctitate ve
ritat'. Tãdẽ ſacerdos accepto
oleo ſancto ad hoc diſpoſito
qđ vocat̃ oleũ cathecuminoꝝ
rũ.referẽs puerũ ex velamine
ſuo.et denudãs euз vngat eũ
prius in pectore.deinde i ſca
pulis dicẽs. Ego te linio oleo
ſalutis in chriſto ihũ dño no
ſtro. Et tãdez ſubiũgat. Pax
tecũ. Et clericus aſſiſtens re-
ſpõdeat. Et cum ſpiritu tuo.
Iſta aũt inunctio olei ſigni-
ficat hom̃is expeditõem quaз
ſuſcepit aduerſus diabolũ in
pugna.fit em̃ i ſignuз pugne
cõtra inimicũ.ſicut athlete in
ungũt̃ ſзm Thomã. Vel ſзm
Petrũ đ tharã.ſignat leg' di
amorem ꝑ hoc ꝙ fit i pectore
vbi ẽ locꝰ cordis. Per hoc ãt
ꝙ fit inter ſcapulas.deſignat
deuotã ſubiectõem. Vngitur
autẽ i pectore ne hoſtis ei im
mũda perſuadeat deſideria.
Inter ſcapulas vbi eſt vigor
portãdi onus.ꝙ fortitudinez
accipiat ad portandũ põdus
diei et eſtus. Vngitur etiã in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

pectore vt vigeat in eo ſapiã
Vngitur etiã in humero dex
tro. ꝙ exercitijs bonoꝝ ope
rũ indeficiẽs ſeruet patiẽtiã.
Neqꝫ enĩ nouerit ſiniſtra qđ
fecerit dextra vrã Matthe. vi
Sed q: in humeris vigor cõ
ſtat portãdi onera huiꝰ ꝑtis
vnctione xpi athlete dedican
tur. vt ſciant ſe eſſe ad certa
men vocatos ꝑ totũ vite ſue
curſum cõtra antiquũ hoſtẽ
publicis ac priuatis cõgreſſi
bus pugnatores. Vel ſꝫm ra
banũ in libro de inſtitutione
clericoꝝ. Pectus vngitur ꝙ
nulle reliquie latentis hoſtis
in eo reſideant. ſed in fide tri
nitatis mens eius cõfortetur.
Item inter ſcapulas. vt vn
diqꝫ muniat. et ad bona ope
ra facienda per dei gratiã ro
boretur. Deinde omnibꝰ his
rite peractis querat ſacerdos
a patrinis infantẽ tenentibꝰ
et ſi fuerit adultus. tũc ab ip
ſomet adulto querat dicens.
Quis vocaris. Et ille reſpon
deat. N. Tandẽ ſacerdos que
rat. Vis baptizari. Et ille rñ
deat. volo. Hoc ãt faciat ter
propter hoc vt conſtet de ip
ſius volũtario propoſito ba
ptizandi. et ne coactus bapti
zari videatur. Et tunc ſacer
dos recepto puero ad manũ
ſiniſtrã. denudato eo toto ſi
eſt in eſtate. ſi vero i hyeme de
nudetur tñ ipſius caput pa
tenter et maifeſte vſqꝫ ad ip
ſius ſcapulas tenẽdo eum ſu
pra fontem ſi eſt infans. ſi ve
ro adultus. tunc ſolũ inclina
to capite in fontem ter dicat
diſtincte et expreſſe habendo
intentõem ipm baptizandi.
Et ego te baptizo in nomine
patris. Et tunc faciat manu
dextera primaꝫ aque in capite
pueri perfuſioneꝫ. Statimqꝫ
proſequatur dicens. et filij. fa
ciẽdo ſecundã ꝑfuſionẽ in ca
pite pueri ſicut prius. Et dein
de ſubiũgat. et ſpũſſancti. fa
ciendo ſimiliter tertiam ꝑfu
ſionem ſeu ablutiõem. Quaꝫ
quidẽ immerſionẽ recipiens
homo a ſordibus vetuſtatis
ipſius exutus. et alium nouũ
hominem indutus. triduane
chriſti ſepulture conſepelitur
Vnde ait apoſtolus. Quicun
qꝫ baptizati ſumꝰ ⁊c. Ambro
ſius autem in libro de ſacra
mentis dicit. ꝙ trina interro
gatio ante baptiſmũ et trina

ímmerſio in baptiſmo·ſigni
ficat triplicem lapſum pecca
ti qui ibi abluitur·ſcꝫ cogita
tionis·locutionis et opis·iō
etiā fit trina confeſſio·Jſta
etiā forma obſeruāda ē a ve
tulis in neceſſitate baptizan
tibus et per curatores ſepius
predicanda. Nam comperi et
inueni in parochia mea quā
docꝫ multa ſupſtitioſa et va
na his verbis addi et ea mi
rabiliter variari·Quidā eniꝫ
proferunt ſoluꝫ iſta verba ſi
ne aſperſione aque credentes
ſufficere ſolam ꝓlatōem ver
boꝝ·Quidā āt ſolo ſale pue
rū cū his verbis tangūt.Qui
dā vero formā verboꝝ mu
tāt dicētes·N.ego te baptizo
in nomine dei amen.Quidaꝫ
autem dicunt·Jn nomie om
nipotentis dei amen.que om
nes forme enormes ſunt·nec
aliqđ opantur·Sed hic que
ritur·cuiꝰ ſunt iſta verba cū
dicūt patrini interrogati·ab
renuncias ſathane.reſpōden
do·abrenuntio·vel credis in
deū.et illi reſpondent·credo·
videtur eniꝫ cuiuſcūqꝫ ſint ꝙ
mētiri videatur ille q̄ rn̄det·
Si enī ſunt ex ꝑſona patrini
mētitur.quia nō hꝫ in conſci
entia ꝙ ipe baptizetur.Si āt
ꝓ puero dicūtur.nihilominꝰ
mentitur patrinus·cum pu
er ſit nullius volūtatis com
pos·vt patet ex eo ꝙ duꝫ im
mergit̄ recalcitrat·Ad qđ di
cendū ē ꝙ patrinus in perſo
na ſui loquitur.Qꝫ autem re
ſpondet credo ꝛc·tantū eſt ac
ſi diceret.talem fideꝫ habeo ꝑ
quā hic ſaluari poteſt·Cum
ſimpliciter reſpōdet·volo ba
ptizari.ſenſus eſt.in fide mea
quā ego teneo baptizet̄·Ser
uantur tn̄ verba ipius pueri
ex idētitate verboꝝ patrini·
vt idētitas verboꝝ ad puerū
notet̄·Vn̄ dicit Bonauentu
ra·ꝙ qn̄ reſpondetur in per
ſona paruuli·Credo·non eſt
falſus ſermo vel incōſuetus·
Quia ſꝫm Auguſtinū frequē
ter ſignū accipitur ꝓ re·ſicut
dicimus.Cras erit reſurrectō
domini.Et videns fumū di
cit ſe videre igneꝫ·Vnde ſen
ſus eſt.Credo.id eſt ſacramē
tum fidei recipio· vel recipe
re paratus ſum.id ē ad credē
dum me obligo·Dicit etiam
iſte doctor·ꝙ patrini poſtea
tenentur puerū docere in his

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

que ſunt de fide vel de bonis
moꝛibꝰ ſi nõ habet alios do
ctoꝛes vel parẽtes. nunc autẽ
ex quo habẽt parẽtes catholi
cos et viſitant eccl'ias. ibi po
tiꝰ doceãt. et ſic patrini excu
ſantur. Notãdũ etiã ꝙ qui
vult eſſe verꝰ patrinꝰ. nõ ſo
lũ dꝫ rñdere verba ſolita. ſed
etiã tãgere puerũ. vnde reſpõ
ſio nõ ẽ ꝺ neceſſitate ſeu eſſen
tia compaternitatꝭ ſpũalis.
ſed tentio ſeu leuatio. Poteſt
etiam compaternitas contra
hi ꝑ ꝓcuratoꝛẽ q̃ꝫtum ad ami
ciciã. ſed non q̃ꝫtũ ad compa
ternitatis ſpiritualis vincu-
lum. vnde ſolus procuratoꝛ
eſt verus compater. et nõ cõ-
ſtituẽs ꝓcuratoꝛẽ. vt habetur
de procuratoꝛibus. c. fi. li. vi.
Deinde ſacerdos accepto ſan
cto chꝛyſmate vngit puerũ in
vertice. id eſt in ſummitate ca
pitꝭ. dicẽs oꝛõem que ſequit̃.
ſcꝫ. Deꝰ omĩpotẽs pater dñi
noſtri ihũ xp̃i qui te regene-
rauit ex aqua et ſpũſancto ⁊c.
Circa hoc tñ cauendũ ẽ ſacer
doti ne puerũ vngat ĩ fronte
ſicut iaꝫ plures feciſſe cogno-
ui. et eos de cetero facere ꝓhi
bui et interdixi. Nam ſolus
ep̃us habet vngere in fronte
in confirmatione. Vnde ꝓhi
bitum ẽ inferioꝛibus ſacerdo
tibus vt nunq̃ꝫ tangãt fron-
tem homis aliqua vnctõne.
quoniã eis non competit. De
hoc expreſſe habetur in glo. ij
c. quoniã in baptiſmo. ꝺ ſen.
excõ. li. vi. vbi dicitur manife
ſte. ꝙ pꝰ baptiſmũ ſacerdos
inungat in vertice chꝛyſmate
nõ ãt ĩ frõte. quia hoc eſt ſo-
lus ep̃i. vt notatur de cõſue-
tudine. c. quãto. Pꝛohibitio
autẽ ne ſacerdotes inferioꝛes
inungãt ĩ fronte. Habetur in
pluribus iuribus. vt patet ꝺ
cõſe. diſt. v. ca. nouiſſime. Er
roꝛis autem cauſam illoꝛũ ſic
errãtiũ comperi. quia libꝛos
viaticoſqꝫ ſuos ip̃os ſic gra-
uiter decipere vidi. Nam fere
omnes agẽde et libelli baptiſ
males in hoc loco ſic habent
Hic faciat ſacerdos crucez in
frõte. Coꝛrigant igitur de ce-
tero libꝛos ſuos erroneos. ne
a dño coꝛrigãtur. et agãt pe-
nitẽtiã de erroꝛe p̃terito. Ade
ant autẽ autoꝛitatẽ oꝛdinarĩ
am. ꝑ quã cũ eis ſup hmõi er
roꝛe cõmiſſo diſpẽſetur. Et ſit
etiam iſta vnctio ĩ capite. vt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

charitas que per ſpiritū ſctm̄
datur abūdet ſemp̱ in cordi-
bus noſtris. ſʒm illḋ ſapiētꝛ.
Oleū de capite tuo nūq̄ʒ deſi
ciat. Vn̄ et ap̄lus. Charitas
dei diffuſa ē ī cordibꝰ noſtrꝛ
p̱ ſpiritū ſanctū q̄ datus ē no
bis. Vel fit idō ī vertice vt co
gnoſcat ſe ꝓmotū eſſe in rega
le genꝰ et ſacerdotale. vt a xp̄i
conſorcio vocetur xp̄ianus. et
eterni regni ſit coheres. Et eti
am ſtatī tegitur veſte vel mi-
tra. vt ītelligat ſe diademate
regni et ſacerdotali. ſicut di-
ctum eſt potiri. Sed dubi-
tatur. Nonne iaʒ ſpiritusſan
ctus datꝰ eſt baptizato ī ip̄a
aqua baptiſmi. Reſpōdeo ꝙ
ſic. ſed differenter hic et ibi.
Nam ibi datur ad peccatorū
preteritorū remiſſioneʒ. quia
per ipſam aſperſionem aque
in baptiſmo omnia p̄terita
pctā purgata ſunt. Sed hic
datur in iſta vnctōne ad edi
ficandū ī corde nrō dei et pro
ximi dilectōem. Cōſequenter
daẗ baptizato veſtis cādida.
que debet ita diſponi vt coo
periat totū caput et oīa loca
vnctionū. ſcʒ ſcapulas et pe-
ctus ſʒm Hugonē. que cando
re ſuo figuraʒ prefert accepte
nouitatꝛ. et reſtitutōem inno
centie. et ſpem future immor
talitatꝛ. Hec ē enim veſtis in
qua ad nuptias regꝛ intrare
quemlibet ē neceſſe. Vn̄ ſacer
dos imponendo eā dicit. Acci
pe veſtē cādidā. ſctām et ima
culatā. i. vite īnocētiā que tūc
reſtituiẗ ei. quā p̱feras ad tri
bunal chriſti. vt habeas vitā
eternā amē. Pōt tn̄ iſte pāni
culꝰ etiā ſeruari ꝓ alijs pue-
ris baptizādis ī eccl'a. vt dr̄ de
cōſe. di. iiij. c. ſi q̄s. vbi dr̄. Si
q̄s voluerit chryſmate iteruʒ
pannū linire. et ſup̱ aliū bap
tizādū mittere. nō ē abſurdū.
Et vltio ſacerdos tradit pue-
ro in manꝰ lāpadē ſeu cereū
incēſum. qḋ ſignificat fidei et
amoris longitudinē. Lumen
eñ̄ ſignificat fidem. ſed incen
ſuʒ ſignificat fidem informa
tā charitatꝛ feruore. In mai-
bus aūt acceptum ſignificat
bonorū operū exhibitōʒ. et cū
tali chriſto oēs occurrere debe
mus ad iudiciū veniente. Et
ideo dicit ſacerdos. Accipe lā
padē ardētē et irrep̄hēſibilē et
cuſtodi baptiſmū tuū. vt cū
dominꝰ ad nuptias venerit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

poſſis ei occurrere vna cū ſanctis et electis dei i aula celeſti vt habeas vitā eternā. et viuas in ſecula ſeculorū. Amē.

De ſacramento confirmationis.

Confirma hoc deus qd operatꝰ es in nobis ps. lxvij. Poſt ſacramētū batiſmi ſeq̄tur aliud qd maiꝰ ē q̄ztū ad miſtrorū dignitatē. Hoc eī a ſummis pōtificibꝰ. id ē epis vel ſuffraganeis tm̄ mō tradit. ſicut et a ſolis aplis tradebat. vt dicitur de conſe. di. v. Manꝰ. Priꝰ ei vnctio. poſtea ſeq̄tur cōfirmatio. ibi peccatū dimittitur. hic grē dona dantur. Datur āt hic illa grā qua contra ſingula vicia et ſi nō ſemꝑ q̄nq̄z tn̄ pugnatur. Eſt autē grā q̄ſi armatura quedā. qua in hoc deſerto poſt trāſitū maris baptiſmi contra vicia pugnamus. Sicut enim ſubmerſis egyptijs a tergo ſequentibꝰ filijs iſrael filios iſrl olim hoſtes oppugnauerunt ꝑ deſertum. ſic ſubmerſo diabolo in baptiſmo. qui primuȝ nos inſequebatur. mlta nobis ꝑ huiꝰ vite deſertum vicia conſtituit. cōtra que vicia gratia in hoc ſacramēto eſt data. qua quaſi armatura quadā et municione quadam muniamur. Unde poſt baptiſmi ſuſceptionē in quo eſt gratia collata quātū ad innocentie et noue vite reſtitutōem. cōgrue petit eccleſia ſibi dari ſacramētū a deo. ꝑ quod i illa grā cōfirmetur dicens verba premiſſa. Confirma hoc deus. ſ. ꝑ ſacramētū cōfirmationis. quod operatus es in nobis. ſ. ꝑ gratiā baptiſmal renouatōis. Iſta duo ſacramēta ita ſunt cōiūcta ꝙ abinuicē niſi morte preueniēte nullatenus poſſūt ſegregari. et vnū ſine altero rite perfici nō poteſt. Ita dicit Melchiades papa ſcribens hyſpaniarū epiſcopis. cuius verba ponuntur de conſe. di. v. De his vero. Diffinitur autem iſtud ſacramentū ſm doctorē ſubtilem ſup. iiij. ſententiarū. diſt. vij. q. i. ſic. Confirmatio eſt vnctio homis viatoris aliqualiter conſentientis. vel libero arbitrio nōnū q̄z vſi facta i frōte figura cru

ds cum chryſmate ſanctifica
to. et a miniſtro idoneo ſimul
cum intentione debita inun-
gente. et verba debite profe-
rente. ſignās efficaciam ex in
ſtitutione diuina vnctionem
anime. per gratiā roborās. ad
confitendū cum cōſtantia fi-
dem chriſti. Et ſcdm beatum
Tho. ſup. iiij. ſententiarum.
Cōfirmatio in re eſt ipa lini
tio chriſmatis ſub forma ver
borum preſcripta.

Que ſunt de ſubſtantia hu
ius ſacramenti.

Circa qd ſciē
dū eſt ſcdm Petruz
de tharantaſi. ſuper
iiij. di. xvij. et Archid. de cōſe.
di. v. nouiſſime. Quinqȝ dicū
tur de ſubſtātia huius ſacra
mēti. duo ex pte ſacramēti in
ſe. ſ. materiaz chriſmatis. id ē
oleum cum balſamo ab epō
ſanctificatū. vt habetur de cō
ſecra. diſti. iiij. Preſbyter. nec
pōt ſine tali oleo cōferri hoc
ſacramētū. eo ꝙ ſcdm Tho. ſu
per. iiij. di. vij. q. ij. ar. iij. illa
ſacramēta que ſibi miniſtrū
determināt etiam materiam
ſanctificatā reqrūt et exigunt
Sed ſacramentum quod nō
determinat ſibi miniſtrū ni-
ſi q̄ztū ad ſolēnitatē. non ha
bet materiā ſanctificatā q̄ztū
ad neceſſitatē. ſed qntū ad ſo
lemnitatem. vt baptiſmus. Et
quia hoc ſacramētū determi-
nat ſibi miniſtrū. ideo etiam
requirit materiaz ſanctifica-
tam ab eo qui ē miniſter hu
ius ſacramēti. ſ. ab epiſcopo.
Quare āt materia ē chryſma
oſtendit ar. ij. dicēs. ꝙ hoc ſa
cramentuz ſumpſit initiū ab
aduentu ſpūſſancti in diſci-
pulos. q̄ apparuit in linguis
igneis ſed igni nihil cōuenie-
tius accipi poteſt loco eius pro
materia in confirmatione q̄z
oleum. quia lucet et nutrit ig
nem. Figuram autem lingue
cōuenienter accipit balſamus
propter odorez. quia propter
confeſſionem lingue odor bo
ne noticie dei diffunditur in
omni loco. Ideo ſicut viſibi
lis adparitio ſpūſſancti fuit i
igne figurata i figura lingue
ita materia confirmatōnis ē
in oleo balſamato vt oleum
pertineat ad conſcientiā quā
optet habere nitidaz eos q̄ cō
feſſores diuine fidei conſtitu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tnr̄.Et balſam⁹ ad bonā fa
mā ꝑtinet quā optet diffun-
dere et verbis et factꝭ i cōfeſſi
one fidei.Hec ſan.Tho.Et li
cet xp̄s circa inſtitutōꝫ h⁹ ſa
cramēti nō fuit vſus tali ma
teria.nec apl'i p⁹ eū.tn̄ iō ho-
die eccl'ia nō vtitur incōgrue
tali materia.eo ꝙ xp̄s nō al-
ligauit potentiā ſuā ſacramē
tis.potuit enī ſine tali mate-
ria cōferre ꝑ aliū modū grāꝫ
h⁹ ſacramēti.Sil'r ſꝫm docto
rē ſubtilē potuit cū diſcipulis
diſpēſare i primitiua eccl'a.vt
ꝑ aliū modū cōferrēt hoc ſa-
cramētū.maxime tūc erāt aliq̄
ſigna ſenſibilia.vtputa deſ-
cēſus ſcti ſpūs deſuꝑ.et donū
linguarū.que omnia accipie-
bāt confirmati ꝑ apoſtolos.
Vnde non fuit neceſſaria eis
materia h⁹ ſacramēti i ſigno
tam occulto.ex q̄ i magꝭ viſi
bili et euidētiori illō cōferebāt
Credit tn̄ idem doctor.ꝙ hec
materia ab apl'is ſit iſtituta.
licꝫ nō legat̄.Scōm qō eſt de
ſubſtātia h⁹ ſacramēti ē for-
ma verborū.que ē hec.Cōſig
no te ſigno ſctē crucis et cōfir
mo te chryſmate ſalutꝭ.i no.
pa.et fi.et.ſ.ſ.amen.Refert tn̄

archidiacon⁹ de cōſe.di.v.c.
nouiſſime.et ſꝫm Hugonem
ibidem tenuiſſe.ꝙ nec forma
p̄dicta nec alia ē neceſſaria et
de ſubſtātia huius ſacramen
ti.immo credit ꝙ ſacramen-
tū olei et ſacramētū chryſma
tis poteſt cōferri ſine verbo.
dūmō fiat vnctio d̄ oleo vl'd̄
balſamo cōſecrato. Idē etiā
notat.xcv.diſtin.c.peruenit.
Illud tn̄ ibi dixit ſub dubio
Ego tn̄ iſtud dictū min⁹ reci-
pio nec admitto.eo ꝙ nec in
re nec rōne cōſiſtit.et om̄ibus
theologie magiſtris aduerſa
tur. Terciū qō ē de ſubſtātia
h⁹ ſacramēti qō reqrit̄ ex ꝑte
miſtri ē dignitas pōtificalis
ſeu epiſcopal' et itētio debita
Intantū enī requiritur miſte
riū pōtificis in collatōe hui⁹
ſacramenti.vt ſi ꝑ aliū ſim-
plicē ſacerdotē fieret etiaꝫ de
commiſſione nō valeret.licet
ſꝫm q̊ſdam papa p̄t ſimplici
ſacerdoti cōmittere vt poſſet
hoc ſacramētū cōferre.Et hoc
tenet glo.c.iiij.de cōſuetudine
Hoc etiā tenet ibi Hoſti.Hoc
etiā tenꝫ Archid.xcv.di.ꝑueit
Hoc etiā idē approbat ſctūs
Tho.ſuꝑ.iiij.di.vij.q.vi.ar.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

iiij. vbi aſſignat rõnez dicẽs ꝙ papa ꝑ hoc ꝙ ẽ epõrum ſummus nõ dicitur hrẽ plenitudinẽ ptãtꝭ ꝑ relatõem ad corpꝰ dñi verũ. ſ; ꝑ relatõem ad corpꝰ miſticũ. Et qꝛ grã ſacramẽtalꝭ dũdit in corpus miſticũ a capite. ideo oĩs opatio in corpus miſticũ ſacramẽtalis per quã grã datꝭ depẽdet ab operatiõe ſacramẽtali ſup corpꝰ dñi verũ. Et ideo ſolus ſacerdos pt abſoluere i foro penitẽciali. et baptizare ex officio. Et iõ dicendũ ꝙ ꝓmouere ad illas ꝑfectiões que nõ reſpiciunt corpus dñi verũ ſed ſolũ corpꝰ miſticũ pt a papa q̃ hʒ plenitudinẽ põtificalis ptãtꝭ cõmitti ſacerdoti q̃ hʒ actum ſummũ ſup corpꝰ dñi verũ. nõ ãt diacono vꝭ alicui iferiori q̃ ñ hʒ ꝑficere corpꝰ dñi verũ. ſicut nec abſoluere in foro penitẽtiali. Nõ ãt pt ſimplici ſacerdoti cõmittere ꝓmouere ad ꝑfectõem que reſpicit aliq̃ mõ corpus dñi verũ. Et ideo ſimplex ſacerdos ex mandato pape nõ põt cõferre ordinẽ ſacerdotij. qꝛ ordĩes ſacri habent actũ ſupra corpꝰ dñi verũ vel ſupra materiã eiꝰ. Põt

tñ cõcedere ſacerdoti ꝙ confirmet. qꝛ cõfirmatio ꝑficit eũ i actu corpis xpi miſtici. nõ ãt habet aliquã relatõem ad corpus dñi verũ. Et hoc dictum approbat in toto Petrus de tharan. ſup. iiij. ſniarũ diſti. iiij. ſcdo principali. q. i. ar. ij. Hoc idem approbat Scotus Et licet Bonauentura videatur pmiſſis cõtradicere. tamẽ aſſiſtendũ eſt maiori pti doctorũ pdictorũ. q̃ cũ determiatõe eccl'ie hoc approbãtes cõſentiunt in toto et cõcordãt. Quartũ qđ ẽ de ſubſtãtia hꝰ ſacramẽti ẽ ex pte ſuſcipiẽtis ſcꝫ locꝰ ſuſcipiẽs q̃ eſt frons. Vnctõ ei fit ad cõſignificãdũ id qđ cõferꝭ in ſacramẽto. Vñ in cõfirmatiõe cõferꝭ audacia cõfeſſiõis. cuiꝰ oppoſitũ. ſ. timor et erubeſcẽtia pricipalius et euidentiꝰ i frõte maifeſtãtur. iõ fit vnctio frõtis. Hec ẽ rõ. Archid. de conſe. di. v. Nouiſſime. Alia ãt rõ ſꝫm Petrũ ſup. iiij. di. vij. q. iiij. quia etiã robur in frõte ſignatꝭ. iuxta illud Ezechie. iij. Ecce dedi frõtẽ tuã duriorẽ frontibꝰ eorũ Vñ i tribꝫ ſacramẽtꝭ fit triplex vnctio ſancti chriſmatis. ſed

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tū diuerſificātur ex ſine. qꝛ in baptiſmo vt dictū ē fit in vertice. ad ſignificādū fidei ſuſceptõez. qꝛ vertex eſt locꝰ rõnalis. Jn cõfirmatione in frõte fit vnctio. ad ſignificādā audaciā cõfeſſiõis. cuiꝰ ipedimētū. ſ. timoꝛ vl' verecūdia i pallore vel rubore frõtꝰ oñdit ex ꝓpinquitate cellule memoꝛatiue et imagiatiue. Jn ordine vero i maibꝰ fit vnctio. ad ſignificādū ꝑtātē cõſecrādi corpus dñicū. Hec petrꝰ. Aliam rõem ponit canõ dicens. Spiritusſctūs i baptiſmo tribuit plenitudinē ad innocētiā. i cõfirmatõe augmētū ad grāz ꝑſtat. Jn baptiſmo regeneramur ad vitā. pꝰ baptiſmū cõfirmamur ad pugnā. Jn baptiſmo abluimur. pꝰ baptiſmū roboꝛamur. Regeneratio per ſe ſaluat. confirmatio armat et iſtruit ad agones huius mūdi et ꝑlia de cõſe. di. v ſpūſſctūs. His omnibꝰ conſonās. Rabanꝰ de inſtitutõe cle. li. i. c. xxx. dicit. Signatur i baptiſmo baptizatꝰ cū chryſmate i capitis ſummitate. i. i vertice ꝑ ſacerdotez ſimplicē. ꝑ põtificē vero i fronte. vt in priori vnctiõe. ſ. i ſummitate capitꝰ in baptiſmo ſignificetur ſuꝑ ipm ſpūſſcti deſcēſio ad ihabitatõz deo cõſecrādā i ſcda q̇z. ſ. i cõfirmatõe. vt eiuſdem ſpūſſcti ſeptiformis grā cū omni pleitudie ſctitatꝰ. ſāe virtutis et veritatis venire i hoiem declaret. Habētur iſta verba de cõſe. di. v. nouiſſime Dat āt hec grā ñ ſolū cōmuniter ſicut in alijs ſacramentis. ſz etiā ſpēaliter. ꝑ quā q̇s deputatur ad effectuz ſctitatꝰ et idoneꝰ efficitur ad xpm cõfitendū. Et hec ē maxima vtilitas. Unde hoc debēt pēſare hoies. et iſtud ſacramētū nõ obmittere. nā obmiſſio ipſiꝰ augmentū gratie ſubtrahit.

De accidentibus circa ſacramentū confirmationis.

COnſequenter vidēdū ē de accidētibꝰ huiꝰ ſacramēti. que ſunt q̄ttuoꝛ. Primo qꝛ iſtd ſacra. ē cõferēdū a ieiuno epõ. vt dicit canõ de cõſe. diſt. v. vt epiſcopi. Hoc autē eſt ꝓpter venerabilitaez huiꝰ ſacramēti. quia venerabiliꝰ eſt vt a ieiuno cõferatur. Jn

neceſſitate tñ cõferk poſt prã-
diũ.pſertim qñ ē multitudo
cõfirmãdorũ.que añ prandiũ
cõmode expediri non poteſt.
Vel qñ aliqui veniũt de lon
ginquo.nõ volentes expecta
re in craſtinũ.Vel quãdo epi
ſcopus nõ poteſt expectare in
craſtinũ.Unde melius eſt vt
tunc cõfirmentur.q̃ʒ ſi epiſco
po recedẽte ſic dimitterentur.
Secundo ꝙ iſtd ſacramentũ
ſit a ieiunis hominibꝰ ſumẽ
duʒ propter reuerentiã et ho-
neſtatem huius ſacramenti.
vt dicitur ī ca.vt ieiuni.de cõ
ſecra.diſtin.v.Tamen vt di-
ctum eſt.in neceſſitate etiam
poſt prãdium poteſt ſuſcipi.
Tercio ꝙ in ſuſceptõne huiꝰ
ſacramenti debet alter confir
matus tenere cõfirmandum.
eo ꝙ ille qui accedit ad illud
ſacramentũ nõ habet robur
per ſe ſtandi.nec preſumit ꝑ
ſe ſtare niſi adiutus ab alio.
Licet autem de ratione huiꝰ
ſacramenti cõfirmatus debe-
at eſſe qui illum debet tenere.
tamen ſi non ē confirmatus.
propter hoc non eſt minutũ
hoc ſacramẽtuʒ.licet grauiter
peccet.de conſecrati.diſtin.v.
nouiſſime.Quarto requirik
ꝙ locus vnctionis ligetur pã
no quouſqʒ ſiccek.et poſtmo
dum etiam ſzm Hogonez de-
bet homo eſſe ſub quadã di-
ſciplina in cuſtodiendo chryſ
ma.ſ.ne caput lauet vſqʒ ad
ſeptem dies.propter ſeptem
dona ſpirituſſancti que tunc
recipit.Hoc tamen hodie nõ
bene ſeruatur.Bonũ tamen
eſſet ſeruare propter reueren-
tiam ſacramenti et ſignifica-
tionez predictam.Cõſuetudo
autem noſtra eſt ꝙ ligatura
illa portetur vſqʒ ad tercium
diem.et tunc tercia die cõbu-
retur pãniculus.et locus frõ
tis bene cũ ſale et aqua laue-
tur.et aqua in focum vel in
fornacem fundatur.

Cautele huius ſacramenti.

Primo caue
at ſacerdos ne ali-
quẽ priꝰ cõfirmatũ
cõfirmet.quia hoc ſacramen
tũ ē irreiterabile.cũ imprimat
characterẽ idelibilẽ ſicut et ba
ptiſmꝰ.Et etiã qꝛ magnã in
iuriã faceret ſacramẽto q̃ iſtd
reiteraret.cũ ꝑ hoc prima con
firmatio indicak nihil eē.Se

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cundo caueat cõfirmãdus ne
bis ꝓcurare ſcienter ſe faciat.
Nã tal' ꝑ peñitẽcia dꝫ ingredi
monaſteriũ.et ibi ſub habitu
regulari deo famulari.vt dici
tur ꝺ cõſe.di.v.dictũ ẽ nobis
Tercio caueat ne vxoꝛ tene-
at i cõfirmatõe virũ vl' mari
tũ ſuũ.vl' ecõuerſo ꝓpter con
trahendã cognatõem ſpũalẽ.
que ipedit mrimoniũ cõtrahẽ
dũ et cõiugalẽ actũ.Nã tales
debẽt abſtinere abinuicẽ vſqꝫ
ad mortẽ ipoꝝ.et ſic ſepera-
ri debẽt a thoro.licꝫ nõ abſol
uant̃ a vinculo mrimonij vſ
qꝫ ad mortem. Sil'r caueat
ne q̇s filiũ ꝓpriũ teneat.quia
etiã cõtrahit̃ cognatio ſpũal'
iter cõiuges.nõ tñ mrimoniũ
dirimẽs.ſꝫ tñ grauiter puniũ
tur cõiuges. Sil'r caueat ne
ſoroꝛ fratrẽ vel ecõuerſo tene
at.q̇a ſufficit inter tales vin
culũ cognatiõis carnalis.Si
tñ fieret nihil impedit.ſed tñ
honeſtiꝰ ẽ abſtinere.Nã tur
pe eſt audire ſi frater vocaret
ſororẽ i hoc caſu cõmatrẽ vel
econuerſo.Alij tñ cognati.vt
patrueles fratrueles auuncu-
li patrini ꝛc.bñ pñt tenere cõ
firmandos nepotes et alios.

Quarto caueat cõfirmandꝰ
vt nõ accedat iſtud ſacramẽ-
tũ niſi cõfeſſus.ſi eſt cõſciꝰ ali
cuiꝰ mortal' peccati.ne ponat
obicẽ grẽ quã ſuſcepturus eſt
in hoc ſacramẽto.Quãtuꝫ tñ
eſt ex vi ſacramẽti.ſuſcipit ip
ſum ſacramẽtũ.nõ tñ eſſe ſa
cramenti.ſ.gratiam.

De ſacramento
euchariſtie.

Accipite et co
medite Mat.xxvi.
et de cõſe.di.ij.pa-
nis.Quia ſuſcitati a pctis ꝑ
baptiſmuꝫ.et cõfirmati i grã
ꝑ cõfirmatiõem.ne laborãtes
in via pñtis vite i certamine
ſpũali deficiãt.opꝰ eñ habẽt
refici cibo ſpũali.alioq̇n ſal-
uatore teſtante.Si dimiſſi ie
iuni fuerint deficient in via.
Mat.xv.Jdo poſt duo ſa-
cramẽta ſequit̃ terciũ.ſ.vene
rabilis euchariſtia.qđ eſt ci-
bus aiarũ noſtrarũ.iuxta il-
lud Johã.vi.Niſi mãducaue
ritiſ carnẽ ꝛc.Ne igit̃ omittat̃
ſed frequentiꝰ ſumat̃ a fideli
bus.hortat̃ ſaluatoꝛ in v̇bis
ꝑmiſſis dicens.Accipite et co
medite.Et rectꝰ ordo ẽ vt pꝰ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

baptiſmũ et pꝰ cõfirmatiões ſamat hoc venerabile ſacramentũ ab adult. Legimꝰ ſiq̃dẽ ꝙ ſubmerſis egiptijs i mari rubro. trãſitoq; mari p̃dicto filij iſrl' nouũ paſca i azymo pane fecerũt in deſerto. ſic nos ſubmerſis demonibꝰ in baptiſmo cũ peccatis nris in deſerto huiꝰ mũdi paſca nouũ in azymis ſinceritat et veritat huiꝰ ſanctiſſimi panis facere debemus. Circa vero hoc ſacramẽtũ excellẽtiſſimuz tria ſunt cõſideranda. Primo quidẽ ſubſtãtia ipius. Scḋo credẽda ipiꝰ. Tercio cautele.

De primo ſciẽdũ ẽ circa hoc ſacramentũ ꝙ q̃ttuor ſunt de ſubſtantia ſui neceſſaria. Primũ ẽ ordo ſacerdotalis. Nullus eñ põt hoc ſacramentuz conficere niſi ſacerdos. vñ nec laicus nec angelus bonus poteſt hoc cõficere. Quia nõ habet q̃s ptãtem ſup actũ cõſecratiõis huiꝰ ſacramenti niſi ordinatꝰ in ſacerdotẽ. nõ eñ meritis ſctitatis. ſ; autoritate officij et miſterij ſacerdotalis hoc ſacramẽtũ cõficit. Iuxta illḋ Nõ i merit cõſecrãtis ſed i verbis cõficit ſacerdos. Ex q̃ ptz error illorũ qui dicũt ꝙ ſi laicꝰ ꝓferret verba canonis ſup panẽ triticeũ cõficeret ſacramẽtũ. qḋ omnino ẽ falſũ Nec debet quem mouere illa hyſtoria que refert ḋ q̃buſdã paſtoribꝰ laicis. q̃ addiſcẽtes verba canonis et cõſecratõis i eccl'a a ſacerdote tpe cõſecratõis ꝓlata. ipi etiã venientes ad greges ſuos ſup pane ꝓtulerũt eadẽ verba. et ſtatim apparuit puer pulcerrimꝰ. Ibi eñ nõ fuit caro xp̄i ſicut ẽ in hoc ſacramẽto a ſacerdote cõfecto. ſed ibi fuit miracl'oſe ex ꝑmiſſiõe diuia quedã figura et ſpecies carnis diuitꝰ formata. nec ille puer erat verꝰ xp̄s deꝰ et hõ habẽs aiam ſicut ẽ i ſacramẽto iſto ꝑ ſacerdotẽ cõfecto vbi realiter ẽ xp̄s cũ diuinitate et hũanitate et aia ſua ſicut nũc ẽ in celo. Nec etiã illa caro illiꝰ pueri adorãda fuit ſicut chriſtꝰ. Nec ſumẽda ꝓ corꝑe xp̄i ſ; ꝓ quodã miraculoſo corꝑe et oꝑe diuio veneranda ſicut alia miracula diuia. Sicut etiã dicimꝰ de ſanguie illo q̃ dicitur exiuiſſe de ymagine lignea paſſiõis xp̄i. quã cu; quidã iudei i cellario

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cõfodiſſent i cõtumeliã xpi ſu
bito emanauit: q̄dã humor ſã
guine9 i magna q̄ntitate. quo
viſo iudei illi fuerūt cõuerſi.
Ille eñ humor nõ fuit ſãguis
xpi ver9 ſicut ē in hoc ſacramē
to. nec dign9 tali adoratõe ſi
cut q̄ eſt i calice. ſꝫ mõ ſuo ve
nerãd9 tãq̄ꝫ miraculoſuꝫ op9
dei. Et de tali humore ſãgui-
neo collecto in loco p̄dicti cel
larij fuit ꝑ diuerſas ꝑtes mū
di diſtributū. Et q̄ ꝑuenerat
error fideliū q̄ putãtes veruꝫ
xpi ſãguinē eſſe adorabãt euꝫ
adoratõe latrie. et ſic idolatra
bãt. imo dato ꝙ fuiſſet ver9
ſãguis xpi ſub cruce xpi colle
ctus. adhuc min9 eſſꝫ adorã
d9 q̄ꝫ iſte q̄ eſt i calice ꝑ ſacer
dotē cõſecrat9. Rõ h9 eſt. q: il
le diuiſ9 ē a diuitate q̄ꝫcito d
fluxit ad terrã de xpo. nec po
tuit dici fili9 dei ampli9 niſi
xpo reunitus et reintegrat9.
Iſte aũt q̄ eſt i calice cõiunct9
ē diuitati. q: d ipo ſanguie ve
rū eſt dicere. Hic eſt ver9 fili9
dei. Cū ibi rõne cõcomitãtie
ſit etiã vera caro xpi et aĩa
ei9 et diuitas. Archid. d cõſe.
di. ij. q̄ mãducãt. tenꝫ ꝙ non
remãſit aliq̄s ſãguis ſub cru
ce dñi. nec etiã d carne ꝑpucij
ſicut rome monſtrat et i hildeſ
heym. ſꝫ erronee. q: tūc habu
iſſet duo ꝑpucia. qđ tñ ē falſū
et ñ tenēdū. Magne itaq̄ꝫ di
gnitatꝭ ſunt ſacerdotes q̄ hoc
pñt ꝙ null9 citra deū facere
põt. Sed ꝓh dolor dignitatē
ſuã minime attendūt. nulli9
pene reputantes eſtimatõis.

Scđm quod eſt de ſubſtan
tia hui9 ſacramenti eſt mate
ria d'bita. ſ. panis triticeus. Et
hoc ideo. q: dñs ſe grano triti
ci cõparauit Johã. xij. Tū eti
am q: xp̄s credit ſic cõſecraſſe
Vinū vitis eſt materia debi-
ta et neceſſaria. q: xps ſe viti
cõꝑauit Johã. xv. Ita autē
duo. ſ. panis et vinū ita ſunt
cõiuncta i cõſecratõne vt neq̄
q̄ꝫ vnū ſine alio debꝫ cõſecra
ri aut a celebrãte ſuſcipi. Iu
xta illđ Gelaſij. Sacerdos cor
pus chriſti ſine eius ſangui-
ne nūq̄ꝫ debet ſuſcipe. Aut eñ
integre ſumat. aut ab integrꝭ
abſtineat. q: vni9 eiuſdemq̄ꝫ
miſterij diuiſio ſine grādi ſa
crilegio nõ poteſt ꝑuenire. de
cõſe. di. ij. Comperim9. Non
putet tñ quis ex hoc ꝙ ſacer
dos q̄ꝫtū ē de rõne ſacramēti

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nõ poſſʒ cõſecrare hoſtiã ꝑ ſe ſine calicis cõſecratiõe. qꝛ forma conſecratiõis panis et calicis nõ ſe expectãt. qꝛ altera ſine altera totum effectũ opatur q̃zcito ꝓfert. Sed tñ dico ꝙ hoc ſacerdos nõ põt facere. ſine graui peccato. Addenda ẽ etiã vino modica aq̃ que ſignificat coiunctionem populi ad chriſtũ in hoc ſacramento. Et licʒ ſine aqua i ſolo vino poteſt cõfici. nõ tamẽ ſine graui peccato. Econuerſo vero ſine vino in ſola aq̃ nihil cõficiť. et hoc tũc grauius eſt peccatũ q̃ʒ primũ ꝓpter idolatriã quã cõmittit ppl's tpe celebratiõis et eleuatõis. quorũ oim eſt reus celebrans. Tercium qđ eſt de ſubſtãtia hꝰ ſacramenti ẽ debita forma verborũ que eſt hec ſuper hoſtiã Hoc eſt em̃ corpꝰ meũ. Et ſuper ſanguinem. Hic eſt em̃ calix ſanguis mei noui et eterni teſtamẽti. myſterium fidei. q̃ pro vobis et ꝓ multis effundetur i remiſſionẽ peccatorũ.

Circa qđ ſciendũ eſt ꝙ licʒ illa coiunctio em̃ poſita in ambabꝰ formis nõ ſit de ſubſtãtia forme ſimplr̃ neceſſaria. debʒ tñ apponi ꝓpter vſum eccleſie. qui vſus a beato petro initiũ ſumpſit. et grauiter peccant omittentes eã. Qꝫ autẽ p̃mittiť. accipite et manducate ex hoc oẽs. ꝑtinʒ ad vſum ſacramenti. et non eſt de ſubſtantia forme. Sed ſi queritur quomodo iſta locutio eſt vera cum ſacerdos dicit. Hoc eſt enim corpus meũ. Hoc em̃ videtur falſum ſi ex perſona ſacerdotꝭ illa verba dicãtur. cũ ſacerdos non intendat cõficere ibi ſuum proprium corpus. ſed xpi. Ad hoc reſpõdetur breuiter ꝙ iſta verba ſacerdos nõ ꝓfert ex ꝑſona ſua ſʒ xpi. Demõſtrat ãt illđ ꝓnomen hoc verum corpus chriſti in ordine ad totaʒ compoſitionẽ huius forme. Hoc eſt enim corpus meum. Nõ ꝙ ꝓlato iſto ſolũ pronomine hoc ſtatim ſit corpus chriſti. ſʒ ꝓlata tota forma a chriſto iſtituta. qꝛ in vltima ꝓlatõe iſtorum verborũ fit trãſſubſtãtiatio ad quaʒ ordinãtur p̃cedẽtia. Et pro iſto vlterius ſciendum eſt ꝙ ſm̃ btm̃ Tho. ſuꝑ quarto di. viij. q. v. ar. ij. Forma huiꝰ ſacramẽti differt a

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

formis alioꝝ̃ ſacramentoꝝ̃ i
duobꝰ. Primo q̄ꝛ forma alio
rū̃ iportat vſum materie. for
ma aũt iſtiꝰ iportat cõſecra-
tionē tm̄. que cõſiſtit i trãſſub
ſtantiatõe materie. Vñ mini
ſter vel ſacerdos i cõficiendo
hoc ſacramẽtũ nõ hꝫ aliũ actũ
niſi ꝓlatõꝫ verboꝝ̃ ex ꝑſona
chriſti. Secundo quia alioꝝ̃
ſacramẽtoꝝ̃ forme ex ꝑſona
miniſtri ꝓferuntur. forma ãt
iſtiꝰ ſacramẽti a miſtro in per
ſona ꝓfert̃ chriſti. Ad intelli-
gendũ aũt quodlibet verbuꝫ
poſitum in hac forma eſt ſciē
duꝫ ꝙ hec forma ē ſufficiẽtiſ-
ſima. Primo q̃ꝫtũ ad oꝑatiuaꝫ
potẽtiã. q̄ꝛ cũ factõ habeat ſu
am cõpletõꝫ. iõ cõueniẽter po
nitur iſtd̃ ꝓnomē hoc demõſ
trãs panē q̇ ē trãſſubſtãtiatꝰ
in panē chriſti. et eſt idem cuꝫ
corꝑe chriſti. Scd̃o eſt ſuffici-
ens q̃ꝫtũ ad modũ operandi
q̄ꝛ hic terminꝰ ad quē eſt ſine
omi immutatõe ex parte ſui
Jõ bñ ponit̃ ly eſt deſignãs
ꝑmanẽtiã. et nõ ponit̃ verbũ
fiendi. ſ. erit deſignans muta
tionē. Tercio eſt ſufficiens ex
ꝑte oꝑis. q̄ꝛ hic corpꝰ xp̄i ve-
rũ deſignat corpus xp̄i miſti

cum qd̃ habet diuerſas ꝑ̇tes
et forte diuerſarũ rõnũ ꝓpter
differentē gratiã gratis datã.
Jdeo meliꝰ dicit̃ corpꝰ q̃ꝫ ca
ro. Quarto ē ſufficiēs ex par
te oꝑantꝭ. Vñ q̄ꝛ corpꝰ xp̄i ñ
tm̄ ſignat corpꝰ xp̄i verũ. ſed
etiã ſignificat corpꝰ xp̄i my-
ſticũ. et cũ hoc ñ poſſit facere
ſꝫm ſe ſꝫ inq̃ꝫtũ ē vnũ vl̓ vni
tũ cũ diuitate. iõ cõgrue poni
tur ibi ly meũ. Quito ē ſuffi
ciēs ex ꝑte effectꝰ pꝛĩcipij. vñ
q̄ꝛ iſte effectꝰ. ſ. corpꝰ xp̄i ē tã
te nobilitatꝭ ꝙ ñ fit i ſacramẽ
to niſi a dõ imediate. nec mi
ſter hꝫ aliquē actũ ſpecialē in
iſto ſacramẽto ſicut i alijs. iõ
cõueniẽter factũ eſt ꝙ iſta for
ma nõ ꝓfert̃ i ꝑſona alicuiꝰ
ſed dei abſolute. ſicut vox ho
minis ꝑ tubam. ita dei ꝑ ho
minē. Quartũ qd̃ eſt de ſub
ſtantia huiꝰ ſacramenti ē in
tentio cõſecrantis. ſ. vt in ſpe
ciali vl̓ i generali hoc facere
velit qd̃ facit eccl̓a. vl̓ qd̃ fecit
chriſtus et ſtatuit faciendum
Licet tamē intentio ſemꝑ eſt
neceſſaria de ſubſtantia. non
tamē attentio. vnde ſi mens
rapitur ad alia ex īfirmitate
vel negligẽtia vel incuria. nõ

ideo eſt minus conſecratũ q̃z ſi affuiſſet attẽtio. Peccat tamen ille qui conſecrat et non intelligit. et ſe non recolligit quãto attẽtius poteſt ad conſecrationẽ. Nã debz attentꝰ eſſe ad hoc vt cõſideret q̃d facit. et tũc maxime q̃ñ plures hoſtias cõſecrat pro cõicantibus. vnde debz habere reſpectũ ſpecialẽ ad alias hoſtias omnes que ſunt corã eo. al's enĩ ſi haberet generalẽ intẽtionẽ ad oẽs hoſtias que ſũt i altari. ſtaret q̃ñqz ꝙ etiã illas que ſũt in pixede reſidue cõſecraret ſ꜠m q̃ſ dã. Mihi ãt nõ apparet hoc. q꜠ exquo nõ intẽdit cõſecrare alias niſi que ſũt corã ip̃o de ꝓpiquo cumulate ad vnũ locũ q̃ntũcũqz generaliter itendat ſup eas nõ cõſecrabit niſi illas. Simil'r dico ꝙ ſi hoſtia aliqua iaceret ſub palla nõ cõſecrata. abſconſa in tp̃e cõſecrationis forte ꝑ obliuionẽ clerici dimiſſa exquo ſacerdos de ea nõ intẽdit nõ eſt cõſecrata. Secus dico ſi habet intentõem ad oẽs que ſunt ante eum. tũc et illã hoſtiã abſconſam cõſecrabit Tamen dicit Johãnes caldinenſis in ſupplicatõibꝰ ſuis de officio ordinarij. Si ſacerdos. ꝙ ſi ſacerdos credẽs ponere. xvi. hoſtias ponit. x. ſi i intentione ſua eſt tantũ cõſecrare quãtũ habz ante ſe oẽs ſunt cõſecrate. Et ideo dicendũ eſt ꝙ ſufficit ſacerdoti habere intentõẽ determinatã faciendi vt facit eccleſia ſup totam materiã preordinatã ſine ſpecificatiõe nũeri ſ꜠m magiſtrũ Franciſcũ de braga in quadam queſtiõe diſputata. Idem dico de vino ꝓfuſo ſuper altari per negligentiã perfuſionis tempore in calicem. quia illud nõ conſecratur dũ ſacerdos nõ intẽdat ſup illd. Et ideo dixi ꝙ maxime requiritur intẽtio ſup illa que ſũt coram ſacerdoti poſita in tali loco tm̃ et nõ in alio. Ex illo ſoluit' dubiũ an ſciſmaticꝰ vl' hereticꝰ cõficiat hoc ſacramentũ. Patz enĩ ꝙ ſic cum talis poteſt habere intentõẽ eccleſie in conficiendo. et hoc maxime vniuerſalem. ſcz intẽdendo facere q̃d chriſtus fecit et inſtituit faciendũ. et q̃d eccleſia facit. licz etiã non intendat in ſpeciali. quia exquo eſt

in hereſi vel i ſciſmate ipe cer
tus eſt et credit nil valere vel
facere propter peccatū in quo
eſt. nec obſtat capl'm ſciſma.
xxiiij. q. i. vbi dr. q ſciſmati-
cus execrare pōt. non autem
conſecrare. quod intelligitur
q̄ztū ad efficaciā ſacramenti.
qꝛ nō opat effectū ſalutis i il
lo ſic cōſecrāte illā vl' cōficien
te ꝓpter ſciſma vel hereſim.
ſꝫ tn̄ eſt verū corpꝰ xpi. Sil'r
etiā illō intelligit. ſ. vbi dicit
Nō ē corpꝰ xpi qd ſciſmaticꝰ
cōficit. id eſt q nō eſt verū cor
pꝰ xpi q̄ztū ad cōficientē i ſciſ
mate vel hereſi. qꝛ ſibi n̄ pſi
cit ſꝫ officit. i. nocet. Nihilo-
minꝰ tn̄ q̄ztū ē ad veritatē ſa
cramēti ē verū corpꝰ xpi. Sil'r
i. c. audiuimꝰ. vbi dicit q ſciſ
maticꝰ execrare pōt non aūt
cōſecrare itelligit vt dictū eſt.
Vn̄ pꝫ illos indiſcrete facere
q̄ ſacramentū p rutenos aut
grecos cōfectū in forma eccl'ie
blaſphemāt et deridēt cū ibi
ſit verū corpꝰ xpi. Conſultiꝰ
tn̄ iſti facerēt vt illuc nō itra
rent nec inſpicerent in ipoꝝ
eccl'ias q̄z vt veniētes illuc de
rideāt. Cōcludendo ergo dico
q ad hoc ſacramētū cōficiēdūz
ſufficit triplex cōditio ex ꝑte
cōſicientis. Primo q ſit ſacer
dos rite ordinatus. Scd'o q
poſſit verba ꝓferre cōſecratio
nis. Tercio q poſſit habere
debitaz itentōem faciendi qd
facit eccl'ia. Propter defectum
prime conditionis nullus lai
cus quātumcūqꝫ ſanctus nec
ſacerdos gentilis vt tartaro
rū cōficiunt. qꝛ nō ſūt rite in
forma eccl'ie ordinati. Prop-
ter defectū ſecūde cōditionis
mutus nō pt conficere. qꝛ nō
poteſt verba cōſecratōis ꝓfer
re. Propter defectum tercie cō
ditōis carēs vſu rōnis et ebri
oſus nondū digeſtus nō poſ
ſunt cōficere. cū nō habeāt in
tentionē debitā. Sed prima
cōditio eſt ꝓpria. qꝛ ſolꝰ ſacer
dos et quilibꝫ pt cui poſſunt
cōpetere iſte cōditiones. ſ. pla
tio et intentio. Nec obſtat ſi
inſtatur de degradato q nō
ſit ſacerdos. qd tamen nō eſt
verū. quia character ē ſacerdo
talē ſibi ſemel in ordinibꝰ ſu
ſceptis collatū nullus poteſt
delere. Quāuis taliter degra-
datus pdat priuilegiū clerica
le. et traditur curie ſeculari. ta
men ſi celebraret cōficeret. qꝛ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

autoritas ſubſtãticſia nõ eſt ſibi ablata q̃ztum ad verita-tẽ ſacramẽti. ſed tñ q̃ztũ ad ex ecutõez legitimaz quia caret q̃ ad ſe et ad alios et quo ad to tam eccleſiam. Quando autẽ dicit ꝙ ſciſmatic⁹. excõmuni catus. hereticus et degradat⁹ nõ cõficiant. intelligendũz eſt ꝙ nõ cõficiunt rite et ordina-te nec legitime q̃ztum ad effi caciam ſacramenti. vt ſcilicet ſit vtilis illa confectio ad ſa-lutem eis. ſed tamẽ cõficiunt quantũ ad veritatẽ ſacramẽ-ti. Et hoc catholice ſentiendũ eſt de iſto ſacramẽto omiſſis opinionib⁹ multorum. Et ſi quis contra predicta obijciat magiſtrũ ſententiarũ. li. iiij. di. viij. vbi dicit tales ñ poſ-ſe cõficere. Salua pace magi-ſtri dico ꝙ in hoc nõ tenetur Tamen ꝓpter ſui reuerenti am vt eius dictum poti⁹ va leat q̃z pereat. intelligendum eſt ꝙ tales nõ poſſunt cõfice re de iure et ſine pctõ ſeu ordi nate. ſed de facto bñ poſſunt Nec moueat aliquem rõ ma giſtri ibi poſita per quam di cit ideo non poſſe p̃dictos cõ ficere. quia nemo in iſta cõſe-cratione dicit Offero. ſed offe rimus hoc ſacrificiũ. Nemo igitur niſi fuerit mẽbrum ec-cleſie poteſt dicere cũ alijs of-ferimus quaſi eſſet vna de ꝑ ſonis eccleſie. Vnde cum here tici et ſciſmatici non ſint mẽ bra eccleſie non poſſunt dice-re offerimus. ergo nec confi cere. Ad quod dicimus ꝙ ob latio nõ pertinet ad rationẽ cõſecrationis. vnde non neceſ ſario requiritur vt offeratur Ita ſoluit doctor ſubtilis ſu per. iiij. diſt. viij. q. ij. et Tho mas eadẽ diſtin. q. i. ar. i. iij. et. iiij.

De crednedis circa hoc ſa cramentum.

Ante omĩa credẽdũz eſt ꝙ in hoc ſacramẽto idẽ chriſt⁹ q̃ de virgine natus eſt et ꝓ nobis paſſus eſt cõtine tur. Et ſicut ibi verus eſt xp̃s ita etiã eſt ibi ſub vna q̃nti-tate ſed nõ quãtificatiue. hoc eſt tãtũ dicere ꝙ ñ vtitur illa quantitate occupando locũ. Sic etiam non vtitur clarita te ſua illuminando aerem. Secundo credendum ẽ ꝙ cor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

pus chriſti poteſt eſſe in plu-
rib9 locis qñtñcunqꝫ plures
panes trãſſubſtãtiant̃ i ipm.
Vnde in celo eſt localiter. in
verbo diuio pſonaliter. in al
tari ſacramẽtaliter. Scḋm na
turale ei9 eſſe eſt in celo i vno
tm̃ loco ſꝫm eſſe ſacramenta
le eius p̄t eſſe in diuerſis loc̃.
Eſt ergo hic ſꝫm ꝙ multa in
ipm trãſmutari pñt. Sꝫ ſꝫm
eſſe perſonale nõ eſt in loco.
Vnde dicit Petrus de tharã-
thaſia. ſcḋm ꝙ vnum eſt et
indiuiduum in ſe. nõ poteſt
eſſe niſi in vno loco. ſicut nec
angelus nec aliud corpus ſed
ſꝫm ꝙ in ipm multa trãſmu
ri pñt indiuidua. ſic p̄t eſſe i
diuerſis locis. di. x. q. iiij. ar. ij
ſup. iiij. ſniarũ. Tercio cre-
dendũ eſt ſꝫm Thomã ꝙ cuꝫ
corpus chriſti apparet in ſpe
cie carnis vel pueri. vtruꝫ ibi
appareat verũ corpus chriſti
vl'an ille ſpecies ſint ꝓprie cor
pis xp̄i nõ omino determina
tũ eſt a doctorib9. Tamen ſe
cure dicit̃ ꝙ ille dimenſiones
panis manẽt. et i eis alia ac-
cidentia ſenſibilia ſupducũt̃
diuina virtute que ſpeciẽ car
nis p̄tendant ſicut accidentia
que prius erãt p̄tendebãt ſpe
ciẽ panis. Quãdo tñ appare
ret ſub forma carnis vel pue-
ri nõ dꝫ ſumi ſꝫ pro reliquijs
ſeruari. Quarto credendũ ẽ
ꝙ illa accidẽtia manent ſine
ſubiecto poſt cõſecratõeꝫ vir
tute diuina. retinẽt tñ ibi mo
dũ agẽdi vl' patiendi i corpo
re chriſti quẽ pri9 habuerũt.

Quito credendũ eſt ꝙ facta
conſecratõe vlteri9 nõ manet
in hoſtia cõſecrata ſubſtãtia
panis. nec in vino ſubſtãtia
vini ſꝫ ſtati corp9 xp̄i fit i ho
ſtia. et ſanguis chriſti i calice.
Et rõ ſꝫm btm̃ tho. eſt. q: op
poſitũ hui9 dicere repugnat
verbis xp̄i. nõ em̃ eſſet veruꝫ
dicere. Hoc eſt em̃ corpus me
um. ſꝫ hic eſt corp9 meũ. Jtẽ
ſi remaneret ſubſtãtia panis
tolleret̃ reuerẽtia xp̄o debita
vt cõtinet̃ i hoſtia. Naꝫ xp̄o
vt cõtinet̃ in hoſtia debet̃ cul
t9 latrie. ſꝫ ſi ibi mãeret ſub
ſtãtia panis nõ deberet talis
cult9 latrie exhiberi ꝓpter ido
latriã adorando creaturã. Et
licꝫ multi doctores huic cõtra
dicãt ſnie. iam tñ ꝑ catholica
cõcluſa eſt ſub alexãdro quar
to papa et martino quinto.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Sexto credēdūz eſt q̄ fractio que fit in hoſtia nō fit i corpe chriſti ſ ʒ tm̄ i ſpeciebꝰ hoſtie. vnde ibi accidētia manentia ſine ſubiecto dicūtur frangi. ſm̄ Pe. di. xij. ar. prīcipali. q. t. q2 al's fractio eſt quedā diuiſio. diuiſio vero eſt paſſio quanti vt quantū. In ſacramento vero aliq̄d eſt quantū p modū q̄nti vt ſpēs. aliq̄d ē q̄ntū ſʒ nō p modū quāti. vt corpus chriſti. Ideo dicendū eſt q̄ fractio vel diuiſio fit in ſpeciebꝰ et nō in corpe chriſti

Septio credendū ē q̄ corpꝰ xp̄i i hoc ſacramēto ꝓprie nō videt̄ nec ſanguis corpal'. Ratio gre. q2 tūc ibi nō eſſet aliud viſum et aliō creditū. Itē alia ratio natural'. q2 nullum corpus videri p̄t niſi habeat accidētia i eſſentia. vl' niſi ſit coloratū formaliter. vt ptʒ de pariete. ſʒ color albꝰ nō ē i hoſtia formal'r. ergo n̄ p̄t videri ꝓprie. Nec tn̄ errāt laici q̄ dicūt ſe videre corpus xp̄i. ſicut illi n̄ erraverunt q̄ dicebāt ſe videre āgelos i aſſūpto corpe q̄s tn̄ nō viderūt inq̄ntū fuerunt ſpūs. Et ſil'e eſt de hoīe armato queʒ dicis te videre. cū tamē nec faciē nec mēbrūʒ aliq̄d nudū eius videas. imo vt di. Varro. di. x. q. ix. Nulla creatura naturali cognitōe nec angelꝰ p̄t cognoſcere ibi eſſe corpus xp̄i. Licet tn̄ viſione gl'oſa et intellectuali p̄ot cognoſci. oculus tn̄ gl'ificatꝰ illud videre nō p̄t corpaliter ſm̄ Tho. Unde gl'ificati vident corpꝰ chriſti in ſacramēto viſione intellectuali et nō corporali. Octavo credendū eſt q̄ in hoſtia ſunt quattuor. et quattuor veraciter in calice credenda cōtinentur. Primo ei i hoſtia virtute verborum eſt corpus xp̄i. Nō quia illō veraciter cōtinetur in hoſtia de quo verba faciūt mentionē. ſed hoc ſolū eſt de corpore chriſti. quia ibi dicitur. Hoc eſt eni corpꝰ meum. vbi nihil dicit̄ de aīa nec de deitate nec de ſanguine. Scd̄o ibi eſt ſanguis xp̄i nō principal'r ter ſed ex cōcomitantia quadam neceſſaria. q2 corpus verū et viuū nō eſt ſine ſanguine. Vn̄ dicitur anima eſſe in ſanguine. Tercio ibi eſt aīa chriſti ex cōcomitātia mediata. quia impoſſibile eſt aīam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

informare et pficere corp9 niſi corpus ſit diſpoſituz. ſed ſine ſanguine nõ eſt ibi corpus bene diſpoſituz nec etiã organizatum. Ibi ex conſequenti etiam eſt anima. cũ ibi ſit corpus diſpoſitum per ſanguinem. et hoc eſt dicere mediante ſanguine. Quarto eſt ibi deitas ex quadam cõcomitãtia remota. quia corp9 et deitas ſunt diſparia. tamen ex quo chriſtus natus fuit ex maria virgine verus homo et deus ideo etiam hic eſt verus hõ et deus. Similiter dicitur de calice ꝙ ibi primo eſt ſanguis quia de illo verba faciũt mẽtionem. Secundo ex concomitãtia immedita ibi eſt corpus chriſti. Tercio ex cõcomitãtia mediata ibi eſt anima chriſti. Quarto ex cõcomitantia quadaz remota ibi eſt deitas. Nono credẽdum eſt ꝙ in hoc ſacramẽto aliquod eſt ſacramentũ et non res ſacramenti. ſicut ſpecies ſenſibilis pãis et vini. et ille ſpecies ſũt creature. Vnde odorator videns hoſtiã nõ debet ferre intentionez principaliter ad id quod videt. ſ; ad id qd credit ibi eſſe. ſ. chriſtũ. Secundo invenitur ibi ſacramẽtũ et res ſacramenti. et hoc eſt verũ corpus xpi et ſanguis eius. Iſta autẽ dicuntur ſacramentũ et res ſacramenti per reſpectuz ad miniſtrũ vł ſacerdotẽ ſub dbita forma cõficientẽ. Vnde dicit ſacramentũ qſi ſacre rei ſignũ. quia ſignificat ſpũalez refectiõem aie. Et dr res. quia hocipm facit p grãm qd cõtinet. Tercio eſt ibi aliqd qd eſt res ſacramenti et nõ ſacramẽtũ. ſicut eſt gratia data digne ſuſcipiẽti. et hec grã eſt res ſignificata. nihil tñ ſignificati. Quartũ ibi eſt qd nec eſt res ſacramenti nec ſacramentuz. vt ſunt illa oĩa que ſunt cõcomitantia hoc ſacramentũ. ſiue ſint accidẽtia ꝓpria ſiue cõmunia. Et illa dicuntur potius forme accidentales ſiue ſpecies. Decimo credendum ꝙ licz ſacerdos debeat ſub vtraq; ſpecie ſumere hoc ſacramentũ cũ celebrat. tamen populo ſufficit ſumere ſub ſpecie panis tñ. Et ratio eſt. qꝛ ſcḋm Archidyaconũ de conſe. diſt. ij. Compimus. in hoc ſacramento nõ ſolũ attenditur

efficacia·ſed etiã ſignificãtia.
Significatur enim per iſtas
duas ſpecies· ſcʒ corporis et
ſanguinis ſeorſum ſumptas
per ſacerdotẽ tempore celebra
tõnis ꝙ ſanguis xpi in cruce
fuit diuiſus a corpore ſuo·vt
dicit Gorra ſuper Mattheũ
Cum autem ſacerdos tantuʒ
et nõ populus habet huius
facti ſignificationẽ ex ordine
ſuo exprimere·tũ ipſe et non
populus tunc ſub vtraqʒ ſpe
cie debet ſumere.eo ꝙ ipſe tũc
gerit vices chriſti·popul9 au
tem non·Et ideo populo nõ
eſt opus de ſignificãtia ſed đ
efficacia·Et quia efficacia eſt
equalis ſub vtraqʒ ſpecie.idõ
pplõ traditur ſub altera ſpe
cie in qua tradi poteſt cum re
uerentia et cautela·A preſbi-
teris autẽ tantũ ſumitur ſub
vtraqʒ ſpecie· Et pro iſto ſci
endum ẜm Thomã in tercia
parte·q·lxxxij·arti.vij.et vlti
mo·ꝙ circa vſum hui9 ſacra
menti poſſunt duo cõſidera-
ri·vnũ ex ꝑte ipſius ſacramẽ
ti·et aliud ex ꝑte ipſorũ ſumẽ
tiũ·Ex ꝑte ipſius ſacramenti
cõuenit,ꝙ vtrũqʒ ſumatur·ſ·
corp9 et ſanguis· qꝛ i vtroqʒ
cõſiſtit ꝑfectio ſacramẽti.et idõ
quia ad ſacerdotẽ ꝑtinet hoc
ſacramentũ cõſiderare et con
ſecrare et ꝑficere.nullo mõ de
bet recipe corpus chriſti ſine
ſanguine·Ex ꝑte aũt ſumẽtiuʒ
reqrit̃ ſũma reuerẽtia et caute
la·ne aliquid accidat qđ ver
gat i iniuriã tãti miſterij·qđ
ꝑcipue poſſʒ accidere i ſanguĩ
nis ſũptiõe·qui quidẽ ſi icau
te ſumeret̃ de facili poſſʒ effũ
di·Et qꝛ creſcente multitudie
popli xpiani in qua cõtinen
tur ſenes et iuuenes·q̃rũ qđã
nõ ſũt tãte diſcretõis vt cau-
telã debitã circa vſum h9 ſa-
cramenti adhiberẽt·idõ ꝓuide
ordiatuʒ ẽ vt pplõ ſub altera
tm̃ ſpecie detur.Hoc idẽ tenet
tho.ſuper illđ Johã.vi.Niſi
mãducaueritꝭ·dicẽs·Nõ ẽ de
neceſſitate ſalutꝭ ꝑceptio ſan
guis ſicut corpis xpi·cũ xpus
totus ſub altera ſpecie tm̃ ſu
mit̃·In hoc ipʒ ſeqt̃ lyra ibĩ
dẽ dicẽs.Nõ ẽ intelligendũ ꝙ
ſub vtraqʒ ſpecie ſit fidelib9
exhibendũ·ſʒ tm̃ ſacerdotib9
ſumendum.

De cautelis ſeruandis circa
hoc ſacramentum ex parte ſu
mentium.

I Quia du
plex ſtat⁹ ꝯtit hoc
ſacramēto ad ſalu
tē. ſ. ſeclaris et ſpūal. iō quili
bet hꝫ ſuas cautelas. Vnas
igit oēs tā ſpēalis cuilibꝫ eo
rū q̄ꝫ cōis vtriſqꝫ ſimul. Et pri
mo cauendū ē oib⁹ ne i pctō
mortali ſumāt hoc ſacramen
tū. Nā ſic peccarent grauiter
Iuxta illud. i. ad Chorin. xi.
Qui āt mādu cat indigne iu
diciū ſibi mādu cat ꝛc. Sūt āt
q̄dā q̄ ſufficiēter ſe ꝑpant ſꝫm
veritatē. ſ. q̄ expellūt diabolū
de corde ſuo ꝑ verā examina
tōem cōſciētie et ꝑ cōtritōeꝫ ſi
ue iudiciū penitētie. et hi cōſe
quuntur gratiā et mādu cant
digne. Alij ſunt qui ꝑparant
ſe ſufficienter. nō tam̄ ſꝫm ve
ritatem ſꝫd ſꝫm ꝓbabilitatē
ita ꝙ eſtimant ſe carere pecca
to. qui tn̄ ſi facerēt maiorē cō
ſcie inq̄ſitōꝫ iuenirēt ſe reos.
ſꝫ tn̄ ſūt pati. q̄ꝛ ſi ſcirēt pctm̄
in ſe vellēt cōfiteri. n̄ tn̄ appo
nūt ad hoc omnimodā dili
gentiā. Et hi q̄ꝫuis gratiā nō
ꝑcipiant. nō tamē incurrunt
offenſaꝫ. q̄ꝛ nec ſumūt digne
nec idigne q̄ꝫuis ſint indigni

Tercij ſunt q̄ neutro mō ſe ꝑ
parāt. imo cōtēnunt. et ibi pe
ccāt mortalr̄ et ſumūt idigne
Vn̄ indigne accedunt tripli
ces hoies. Primi q̄ cū cōſcia
mortalis pcti et ſine ꝓpoſito
penitēdi accedūt. Scdi q̄ ali
ter q̄ꝫ eccl'ia ſtatuit accedunt.
vel extra eccl'iam. vt ſciſmati
ci vel heretici. Tercij q̄ ſine re
uerentia accedūt. ſicut faciunt
mlti q̄ ꝑmunt ſe ad altare et
vnus in aliū qn̄qꝫ ꝓuocatur
Vel vt q̄dā ſacerdotes ꝑpan
tes ſe ad celebrandū diſtracti
accedūt et feſtināt. ita ꝙ qn̄qꝫ
obliuiſcūtur q̄d faciūt. Et licꝫ
q̄s n̄ poſſit habere certitudi
nē an ſit imunis a pctis. pōt
tn̄ hoc ꝑpēdere ꝑ q̄ttuor ſigna.
Primū eſt. cū quis verba dei
deuote audit Iohā. viij. Qui
ex deo ē verba dei audit. Se
cūdum cū q̄s ad bn̄ opandū
ꝓmptū ſe iuenerit. Quia ꝓba
tio dilectōis ē exhibitio opis
ſꝫm Gregoriū. Terciū cuꝫ q̄s
ꝓpoſitū abſtinēdi a pctis in
futurū habꝫ. Quartū ē cū q̄s
de ꝑterit commiſſis dolet. Vn̄
ſi q̄s ꝑ hmōi ſigna facta dili
genti diſcuſſiōe ſue cōſcientie
q̄ꝫuis forte nō ſufficiēti ad ſa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

eram cōionē accedat. aliquo peccato mortali in eo remanente. quod ei⁹ cognitōꝫ ſubterfugiat nō peccat. imo magis ex vi ſacramenti peccatorū remiſſionē conſequitur. qꝛ iſtō ſacramentuꝫ venialia delet et moralia oblita. Secunda cautela eſt oibus cōmūis ne q̄s pollutus in corpe accedat eodē die. Et nō ſolum reqͥrit mundicia mētis ꝙ ſcꝫ ſit ſine pctō ſꝫ etiaꝫ corpis. Pro q̊ ſciēdū ꝙ pollutio p̄t cōtigi ex ſola diſpoſitōe nature. et n̄ ex pcedēti cogitatōe. et tūc nō eſt ſignū alicui⁹ pcti ſꝫ p̄t ebetudinē mētis iducere ſi ſimul cū imaginatōne cōtingat. im mūdiciā tn̄ corpis hꝫ. Et ideo ſi neceſſitas imineat et deuotio expoſcat nō impedit. pcipue qn̄ ſine imaginatōe accidit. Tamen ſi ꝓpter reuerēti am tūc abſtineat laudād⁹ eſt maxime quādo talis diſpoſitio nature nō eſt ꝑpetua ſiue diuturna. Scdo mō p̄t contingere ex p̄cedenti cogitatōe tūc ſi nō fuit cōſenſus ad cogitatiōeꝫ. et neceſſitas vrgeat poteſt accedere et celebrare. ſi aūt nō vrgeat neceſſitas accedēdo nō peccat mortaliter ſꝫ venialiter. maxime qn̄ cogitatio eſt cū delectatōe. licet ſine cōſenſu. Dicit tn̄ btūs Thoꝙ p̄t cōtingere ꝙ in ipa cogitatōe pollutio oriatur. que ſi placet ꝓpter delectatōnem ex ſurreptōe eſt peccatū veniale

Si aūt deliberāte conſenſu et pcipue cū cōplacētia futura eſt peccatum mortale. Iſta āt cōplacētia nō facit dictā pollutōeꝫ nō eſſe peccatū. qꝛ nō ē eius cauſa ſed i ſe eſt peccatū. Si aūt placeat vt alleuiatio nature peccatū eſſe nō credit. Tercio cōtingit ex cibo et potu. tūc ideꝫ eſt indiciū ſicut de illa pollutōe que cōtingit cū imaginatōe turpi. vt dicit canon. vi. di. teſtamētū. vbi dicit. Cū appetitus gule vltra modū in ſumēdis alimētꝭ rapitur. atꝗ idcirco humorū receptacl'a. i. virilia mēbra grauātur. habꝫ exinde anim⁹ alit quem reatū. i. veniale pctm̄. Et hoc nō ꝓhibet ab eucharistie ſumptiōe ſed a cōfectiōe niſi ſit neceſſitas. Vn̄ ibidem ſequitur. nō tn̄ vſꝗ ad ꝓhibitionē ſacri miſterij pcipiendi. vl' miſſarū ſolēnia celebrandi

cū fortaſſe aut dies feſtus exi
git. aut exhibere miſteriū pro
eo ꝙ aliꝰ ſacerdos deſt ipa ne
ceſſitas compellit. Hec ibidēꝫ
Et nota ſꝫm Archid. in ca-
none. teſtamētū. di. vi. ꝙ licet
pollutio ex crapula i ſummo
eſt veniale. tamē ipa crapula
p̄cedēs eſt mortale. Ex ꝗ patꝫ
ꝙ licꝫ pollutō ex crapula que
eſt veīale peccatū ꝓhibeat ni
hilominus p̄ter caſum neceſ-
ſitatis a cōfectōe. tamē laicuꝫ
a ſumptōe nō ꝓhibet. qd plꝰ
ē. qꝛ maior mūdicia reqrit in
ſacrificio q̄ꝫ in ſumptōe. Vn̄
Archid. vbi ſupra elicit effi-
cax argumētū ꝙ minꝰ eſt au
dire diuina q̄ꝫ celebrare. eo ꝙ
ſꝫm Thomā pctōr in mortali
pctō exiſtens videndo corpus
chriſti in miſſa nō peccat. licꝫ
tunc debeat humiliari. Quarto
cōtingit pollutio ex illuſione
dyabolica. de qua dicit Johā
nes pariſienſis ſuper. iiij. ſen
tentiarū. diſtin. x. q. ij. ꝙ talis
illuſio habet quandoqꝫ cau-
ſam intrinſecā. ſicut quando
dormiens nō fecit qd debuit.
ſcꝫ ſe nō ſignādo vel aliquid
aliud. et ſic eſt peccatū. Aliqn̄
do nō eſt peccatū. ſ. qn̄ habet
cauſaꝫ extrinſecam. ſicut nar
ratur i vitaſpatrū de quodā
ſancto viro. qui quotiēs cele-
brare volebat ꝓcurabat ei dy
abulus pollutōnes. quod pa
tres percipiētes dederūt ei cō
ſilium ꝙ audacter celebraret.
Quocunqꝫ tn̄ modo accidat
ex quadā cōgruentia ſp impe
dit ſumptōem ſacramēti pro
pter duo. Primo quia ibi ſp
accidit feditas corpalis cum
q̄ nullꝰ ꝓpter reuerētiā ſacra
menti dꝫ accedere. vn̄ acceden
tes lauant manꝰ ⁊c. niſi forte
talis eſſet immūdicia que eēt
ꝑpetua et diuturna. vt ſi eſſꝫ
lepra vl̄ fluxꝰ ſāguis vl̄ ſemi
nis. Scd̄o qꝛ ibi ſeq̄t pollu-
tio in euagatōe mētis p̄cipue
ex turpi cogitatōe. que etiam
nō ſine culpa cōtingit. Tenē-
dum tn̄ eſt ſꝫm Tho. ꝙ in oī
bus iſtis propter neceſſitateꝫ
vl̄ ſolēnitatē diei. vl̄ vbi vnꝰ
eſt ſacerdos tm̄. poſtponēda
eſt tal̄ cōgruētia. et cōmitten
do ſe deo cū dolore et cordis
compunctōe p̄miſſa cōfeſſio-
ne ſi haberi poteſt. al̄s cū bo
no ꝓpoſito cōfitendi accedat
in nomine dn̄i. Dicit etiā do
ctor pariſiēſis vbi ſupra et cō

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cordat cū ſancto Thoma de
menſtruo et alijs immundicijs
ꝙ q̃zdiu durāt exquo ſunt tē-
porales immūdicie et nō ꝑpe
tue in talibꝰ eſt abſtinendū
ꝓpter reuerentiā ſacramenti.
Si tamē mulier habet deuo-
tionē. vel forte poſtea non ha
bebit tēpus cōpetens ad hoc
admittat. ne ſzm Gregorium
pena corporalis ei mutetur i
culpā. Dicit tñ Gregorius ꝙ
ſi mulier eo tꝑe accedat nō ē
iudicāda. quia paſſio ſua nō
eſt culpa. Si autem abſtineat
laudāda eſt. v. diſt. ad eiꝰ ve
ro. Valde igitur eſſent arguē
di ſacerdotes idiote grauan-
tes tales ꝑſonas grauibꝰ pe-
nitentijs. eo ꝙ ad eccleſiam tē-
pore mēſtrui ingrediunt. aut
ad ſacramentum altaris acce
dunt. Et audiui de q̊dam ꝙ
ꝓ vna leui pollutiōe cuidam
pie femie et multū deuote de-
dit multa pſalteria ꝓ penitē
tia comparāda. puto tñ ꝙ ꝓ
uiderat in hac parte de ſymo
nia ſibiipi ꝑ eandē facienda.
ſed tamē mentita eſt iniq̃tas
ſibi. Jlla enī ſtatim diſcretio
rem acceſſit qui cum ea melius
et minus egit. et ita ille pauꝑ
fuit fruſtratꝰ. et in ſua ſpe ſy
moniaca confuſus. Tercia
cautela ꝙ nullus die illo in q̊
cōmunicet debitū petat a cō
iuge. vel econuerſo vxor a ma
rito. ſzm Tho. in. iij. parte. q
lxxx. nec etiā nocte ſequēti aut
p̄cedenti. qđ ſi fiat cauſa ꝓlis
generāde. vel cā reddēdi debi
tū. iudicādū ē ſicut de polluti
one nocturnali que accidit ñ
ſine pcēō ꝓpter immundiciā
corpalem et mentis diſtractiō
nē. Vñ in cōcilio libertino de
cōſe. di. ij. c. oīs hō. dicit. Oīs
hō añ cōionē ſacrā a propria
vxore abſtinere debet tribus
aut q̃ttuor aut quīq3 aut ſep
tē diebꝰ. Glo. abſtinere dz q̄n
tum in ſe eſt vt nō exigat. ex
actus tñ reddere debet q̊libet
tꝑe. vt ptz. xxxiij. q. v. Si di-
cat. Dicit tñ glo. ꝙ hoc ñ eſt p̄
ceptum. ꝓ illo notat. xxxiij. q.
iiij. Vir cū ꝓpria. Johēs etiā
i nouella ſua de cōſe. eccłie vł
alta. c. i. li. vi. ſuꝑ glo. in. v̊. ſe
minis. in fine dicit. ꝙ qñ ma
ritus accepit euchariſtiā non
debz exigere. tenetur āt redde
re. ꝯ hoc. lxxxij. di. ꝓpoſuiſti. et
xxxiij. q. iiij. chriſtiano. Jn ta
li ergo caſu vt dicit Gre. ſūt

hoīes ſuo arbitrio ſeu iudicio
relīquēdi. et eorū cōſcia ē reqrē
da cū veniūt ad cōfeſſiōz. Vn̄
ſi q̄s voluptate dn̄ante cōiu-
gi miſcet̄ prohiberi dꝫ ab hoc
ſacram̄to. xxxiij. q. iiij. vir cū
ꝓpria. Albert⁹ āt dicit ꝙ etiā
poſt ſacrā coīonē nō licet illo
die debitū exigere. nec exactuꝫ
reddere niſi cum difficultate.
Puto tam̄ ꝙ reddens illo die
debitū nō peccat mortal̄r ſꝫ
venialiter. Sꝫ diceres. tamen
Hieronym⁹ in q̄daꝫ ſermone
ſil̄r ꝓhibet dicēs. Quicūqꝫ vx
ori reddit debitū n̄ p̄t carnes
agni edere. xxxiij. q. iiij. ſciat.
Dico ſꝫm doctorē ſubtileꝫ ꝙ
nō p̄t oīno cū tāta reuerētia.
et ideo cōſiliū eſt vt tūc abſti
neat. licꝫ nō ſit p̄ceptū neceſſi
tat. q2 non video quō ꝓpter
hoc ſolū peccaret mortal̄r. q2
ꝑcipit corpus xp̄i. Vnde glo.
ſuꝑ dicto. c. ſciatis. dicit ꝙ ta
lis nō debet edere de carnib⁹
agni. i. corꝑe xp̄i ꝓpter reuerē
tiā ſacramēti cuꝫ cauſa libidi
nis cōmiſcet̄ vxori. al̄s vero
tenet̄ debitū reddere. vt dicit̄.
xxxiij. q. v. c. i. Nō video q̄re
puniet̄. cū tm̄ ꝓ mortali abſti
nēdū ē a corꝑe xp̄i. d̄ cōſe. di. ij

Quotidie. Ex quib⁹ infero. ꝙ
dogma beghardorū docēs ho
mineꝫ ꝓ om̄i tp̄e q̄ ydone⁹ eſt
manducare ſp̄ūaliter eē idone
um ad mādūcādū ſacramēta
liter. totaliter ē peſtiferū et ſcri
pturis ſc̄tis cōtrariuꝫ. pꝫ hoc
ex ſupradict. Nā multi ſūt ſi
ne mortali pc̄tō q̄ ſūt ydonei
ad mādūcāduꝫ ſp̄ūaliter cum
ſint in grā. et tn̄ ꝓpter reuerē
tiā ſacram̄ti n̄ ſunt idonei ad
mādūcādū ſacram̄taliter ſicut
patet de coniugibus actuali-
ter cōmiſcentib⁹. vt dictuꝫ eſt.
Item apparet ex his quātus
error eſt dicere ꝙ hō ex reueren
tia nō debꝫ moueri ad abſti-
nentiā. imo mag ad ſacram̄
taliter ꝑcipiendū. Sil̄r dicere
ꝙ virgies et vidue deuote ne-
gocia ſeculi abdicantes ſi ſe in
defectib⁹ et ī imꝑfectōib⁹ ſp̄ū
alib⁹ inueniant periculoſe ab
hoc ſacramēto abſtineāt. Vn̄
eis cōſulendū eſt ꝙ q̄tidie al̄s
frequēter. al̄s aliq̄tiēs ī ſeptia-
na hoc venerabile ꝑcipiāt ſa-
cram̄tū. que oīa errorē ſapiunt
et vulpinā calliditatē. Vn̄ di
co ſꝫm doctorem ſubtilē. ꝙ exi
ſtens in grā actualiter indeuo
tus. laudabiliter abſtineat ab

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

hoc ſacramēto. Nec ē cōſiliuꝫ
eccl'ie et ſctōꝝ patrū ꝑ ſūptōꝫ
ſacramēti excitare actualē deuo
tionē. ſed ꝑ ieiuniū elēoſinas.
orōnes et meditatōes duotas
primū in ſe deuotōeꝫ excitare
auxilio dei. et demū ex ſūptōe
euchariſtie feruorē et grē expec
tare fidēliter cōplemētū. Quar
ta cautela ne q̄s q̄ntūcūqꝫ con
tritꝰ de ſuis pctis ſine cōfeſſi-
one fctā ſacerdoti accedat ad
cōmunioneꝫ. Nā ſic accedens
peccat grauiter ex hoc q̄ñ hꝫ
copiā ſacerdotum. Sacerdos
tamen volens celebrare. nō ſe
cum habēs copiam ſacerdotū
ſi imminet ſcādalū populi et
iā incepit canoneꝫ. vl' forte q2
infirmꝰ amiſit loquelā. et ipe
ꝑ eo cōmunicādo vult cōfice-
re euchariſtiā et celebrare miſ
ſam. ſi talis eſt i ꝓpoſito cōfi
tendi q̄zto citiꝰ poterit ñ pec-
cat cōicando. Licꝫ aūt in pecca
to exiſtens nō debeat ſine cō-
feſſione cōmunicare. tam̄ pōt
videre corpꝰ xpi ſine peccato
Si tñ abſtineat propter huili
tatē melius facit ſꝫm Tho. in
iiij. di. ix. Dicit tamē Albertꝰ
ꝙ peccator poteſt videre cor-
pus chriſti ſed nō m'to aſpe-
ctu. ſed eo viſo debet ꝑcutere
pectus ſuū quaſi ñ ſit dignꝰ
aſpectu. Quinta cautela ē ne
quis non ieiunus accedat ad
cōmunionē ꝓpter reverentiaꝫ
ſacramenti. vij. q. i. nihil et de
cōſe. di. ij. liq̄do. Et hoc ꝓpter
honorē tāti ſacramēti. vt dicit
Aug. in libro reſponſionū ad
Januariū. Non te moueat ꝙ
dñs poſt cenam cōmunicauit
aplos. q2 hoc fecit propter im
ꝑſſionē memorie aplorū meli
orē. Si tñ imminet neceſſitas
mortis tunc poteſt communi
care etiā poſt cibū vel potuꝫ.
Sicut ſi quis vulneratus i ta
berna hora veſpertina tendit
ad mortem. talis pōt expediri
ſtatim ne recedat ſine viatico
Vñ non licet aliquam medici
nā añ cōmunioneꝫ recipe. nec
etiā potare. Si tñ lauādo os
aliquid aque. vel ſi reliq̄as ci
bi iter dētes remanētes tranſ-
glutiret. nō impedit cōmunica
re. quia non ſumpſit illud ꝑ
modū cibi vel potus. ſed per
modum ſaliue. que vitari nō
poteſt. Si quis etiaꝫ poſt me
dium noctis aliq̄d ꝑ modum
cibi vel potus recipit. impedit
a cōmūione illo die. Si anteꝫ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ante mediā noctē ſiue dormi
at ſiue nō. q̄ztum ad rationē
p̄cepti nō videt impedire. ta-
men ſine cauſa neceſſaria me
lius ē differre cōmūionē. et hoc
pp̄ter turbatōem mentꝫ. que
p̄uenit ex idigeſtiōe et īſomni
tate ſm quā hō reddit ieptꝰ
ad cōmūionē. Ita dicit Tho
mas in. iij. parte. q. xxx. Se
xta cautela eſt. vt omnes chri
ſtiani habentes annos diſcre
tōis. ſ. a decē ſm tamē ſub et
ſupra annis. ſemel in anno i
paſca nō omittāt cōmunica
re niſi de conſilio ſui ſacerdo
tis. et pp̄ter aliquā rōnabilez
cauſaz ad tempus abſtineāt.
vt dicitur de penitē. et remiſ-
ſio. Omnis vtriuſqꝫ ſexꝰ. Si
tamen ſepius poſſint cōmu-
nicare cōmēdabiles ſunt. Et
maxime ad feſta chriſti ap̄lo
rū et patronorū eccl'ie. in qui-
bꝰ maior deuotō excitatur p
pter feſtū diē. Vnde antiqua
cōſuetudo iure approbata hꝫ
ꝙ ſeculares in natali domini
paſca et penthecoſtes. de con
ſilio debēt cōmunicare. de cō-
ſe. di. iij. c. et ſi nō frequētiꝰ.
Seculares tamen pſone con-
tēplatiue et femie deuote ſin-
gulis menſibus poſſunt com
municare. Vnde ſm Augu-
ſtinū i libro de eccl'iaſticis do
gmatibus. Singulis diebus
domicis ſi nō ſint in pp̄oſi-
to peccādi amplius. Singulis
autē diebꝰ nō laudat neqꝫ vi
tuperat cōmunicantes. Non
laudat. quia difficile eſt ſecu
laribus ſe p̄parare ad hoc ſin
gulis diebꝰ. ſaltē digne. Cir
ca hoc tn̄ ſciendū ſm Tho.
ſuper. iiij. diſti. xij. ꝙ ſi quis
experimentaliter cognoſcit ex
quotidiana ſumptōne feruo
rem amoris ad deuz augeri.
et ſacramenti reuerentiaz nō
minui. talis poſſet quotidie
ſumere ſiue communicare. Si
autem ſentiat reuerentiaz mi
nui. et feruorem non augeri
multum. debet interdū abſti
nere. vt cū maiori reuerētia et
deuotiōe poſtmodū accedat.
Vn̄ q̄ntū ad hoc vnuſquiſqꝫ
relinquendus eſt ſuo iudicio
vt dicit Aug. libro primo ad
Januariū. Nec te moueat in
cōtrariū illud dictuz Ambro-
ſij libro primo de ſacramētis
quod etiā ponitur de cōſe. di.
ij. Si quotienſcūqꝫ. quod eti
am alligant Huſſite heretici

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

dantes p̄ſumptiōem cōmunicā
di ſecularib⁹ quotidie. vbi di
citur. Qui ſemꝑ pecco ſemper
debeo accipe medicinam. Hoc
tamē eſt intelligendū q̄ꝫtū ad
p̄parationem animi et cōſcien
tie. Vnde dicit ibidem gloſa
debeo ſemꝑ accipe. id ē debeo
ſemꝑ me p̄ſtare ſeu preparare
habilem et dignum ad accipi
endū. Sic etiam intelligēdūꝫ
eſt illud Ambroſij. quod poni
nitur de cōſe. diſtin. ij. nō iſte.
vbi dicitur. Accipe quotidie ti
bi illud quod quotidie tibi ꝓ
ſit. et ſic viue vt q̄tidie merea
ris accipere. vbi glo. exponit.
Accipe q̄tidie. i. p̄pa te quoti
die habilē ad recipiendum. Et
ex his patet ꝙ xp̄ianus ſemꝑ
habilem ſe preſtās ad recipiē
dum hoc ſacramentuꝫ dicitur
ſꝑ cōmūicare. et ſi nō ſacramē
taliter tn̄ ſpūaliter. ſ. ꝑ fidem
deuotōnem et charitatem Iu
xta illud Aug. Vt quid pa
ras dentē et ventrē. et nō men
tē. crede et manducaſti. de con
ſe. di. ij. Vt quid. Patꝫ etiam
ſecundo ex hoc ꝙ periculoſe er
rāt illi q̄ dicunt. ſufficit ꝙ ego
an̄ cōmunionē paſcalem qua
draginta dieb⁹ quadrageſime
me reddā habilē ad cōmunio
nem. nō curando totū tp̄s an
ni inutiliter expendere. immo
credentes ſe dignos tūc ad cō
munionēꝫ currunt intrepidi.
quib⁹ tunc meli⁹ eſſet ſi quo
tidie digni exiſtentes accipent
ſpūaliter ſiue mētaliter et vti
liter. q̄ꝫ ſemel i anno ſacramē
taliter et damnabiliter. Vnde
Chriſo. ſuper epiſtola ad He
breos. ſermone. xvij. circa me
diū. om̄es predictos tangit di
cens. Quos mag. acceptam⁹.
id eſt approbam⁹. an eos qui
ſemel i anno. an eos qui ſepi
us. an illos qui raro accipiūt.
Et reſpondet. Neqꝫ illos qui
ſemel. neqꝫ illos qui ſepi⁹. ne
qꝫ illos qui raro. ſed eos qui
cum mūda cōſciētia. et q̄ cum
mūdo corde. qui cuꝫ vita irre
prehenſibili. iſti ſemꝑ accedūt
Qui vero tales nō ſunt. neqꝫ
ſemel accedant. q: iudiciū ſibi
accipiūt et damnatōeꝫ. et ſup
pliciū. hec Chriſo. Ad hoc ſo
nat illḋ de cōſe. di. ij. Accipe q̄
tidie. vbi dr̄. Qui n̄ meret᷑ q̄ti
die accipe nō meret᷑ p⁹ annuꝫ
accipe. Et eſt dictum Aug. tra
ctās illḋ Mat. vi. Panem no
ſtrum quotidianū ꝛc. Septi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

mo caueat cōmunicandus ne
poſt cōmunionē cibis lubricis
aut potibus qui poſſunt vo-
mitū ꝓuocare vtat̄. ſicut fieri
ſolet in paſca. vbi tunc vtunt̄
lardo cocto infrigidato ouis
infrigidatis. et alijs cibis. ex
quibꝰ frequēter ſeqtur vomi-
tus. Tales autē qui ex hmōi
cauſis die ſacre communionis
habent vomitū. et ipſorū cul-
pa qualicunqꝫ. penitentia du
ra ſunt puniendi. Et ne ſacer
dos talē qualē voluerit peni-
tentiā ꝓ tali peccato iniungat.
audiat penitētiam diſtrictam
diu ꝑ ſctōs taxatā et a iure ap
probatam. Sicut enī dicit Be
da in ſuo penitētionali. et po
nunt̄ verba in decreto. de con
ſe. di. ij. vbi dr̄. Si q̇s ꝑ ebrie-
tatem vel voracitatē euchari
ſtiā euomuerit. xl. dies penite
at. Clerici vel mōachi. lxx. die
bus. Epi. xc. Si vero ꝑ īfirmi
tatis cauſam euomuerit ſeptē
diebꝰ peīteat. Et hoc qḋ dr̄ de
infirmo cui iniūgitur peniten
tia ꝓ vomitu. intelligendū eſt
ꝙ hoc fit ad cautelam. qꝛ cuꝫ
eſſet infirmꝰ nō debuit ſume-
re. et ita fuit ī culpa. Vn̄ et ſa
cerdos ſit circa hoc cautꝰ ꝙ ſi
viderit īfirmū talē ad vomitū
ꝓnū ſiue ꝓmptū tn̄ oſtendat
ſibi corpus xp̄i. et ſuadeat ſibi
pie credendū et ſentiendū de
ipſo. et ſufficit ſibi ꝓ cōmunio
ne ſacramentali. Quia nihilo
minꝰ cōmunicat ipſe ſpūaliter
et ſi nō ſacramētaliter. ſi eſt ſi
ne peccato mortali.

De cautelis ſeruandis ex ꝑ
te ſacerdotis hoc ſacramentū
cōferētis vel cōficientis.

PRimo ſacer
dos caueat ne com
municet alienū pa
rochianū abſqꝫ licētia ſui ple
bani. qꝛ grauiter peccaret mit
tēdo falcē in meſſem alienam.
Religioſus tn̄ hoc faciens ē ex
communicatus de facto. et per
ſolum papā eſt abſoluendus
vt dicitur in ca. Religioſi. de
priuilegijs. in clementina.

Et nota ꝙ plebanꝰ cōmu
nicās alienum parochianum
nō incurrit hanc penam excōi
catōnis. vt dicit Johānes an
dree. ī glo. dicti. c. Et Stepha
nus polonus hoc idem ſentit
Si tamen religioſus ꝓfectus
eccleſie parochiali hoc faceret.
dubitat ibidē Johānes andree

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

an incideret illā penā. videtur tñ dicere ꝙ ſic. i. c. primo de decimis. in prima glo. in clementina. et in. c. i. de rebꝰ eccl'e nō alienādis. in glo. v. in fi. penā cōſimilem nō extendit ad religioſum qui p̄eſt eccl'ie ſeculari vt clericus ſecularis. Secunda cautela. caueat ſacerdos ne peccatorē occultum ab hoc ſacramento publice petentem cōmunionē abijciat vel ꝓhibeat. ſicut q̇dam indiſcreti feciſſe inuenti ſunt. Vnde dicit Auguſtinus. Nō ꝓhibeat diſpenſator. i. ſacerdos pingues terre. i. peccatores menſam domini mādycare. ſed exactorē moneat timere. de cōſe. diſt. ij. nō ꝓhibeat. Pro quo ſciendū ꝙ ſʒm Thomā in. iiij. ſentētiarum. di. ix. q. v. Si pctm̄ eſt occultum ꝑ cōfeſſorem ſolum ſcitū. et ille in occulto petit debet ei denegare. et monere cūʒ in occulto ne petat in publico Si autē nihilominus petit in manifeſto debet ei dare. exemplo xp̄i q̄ inde traditori dedit corpꝰ ſuū. i. q. i. Criſtus de cōſe. diſtin. ij. Sicut iudas. Si vero peccatum eſt manifeſtū. tūc ſiue in occulto ſiue in manifeſto petat. debʒ ei denegari Quare autē peccatori i occulto nō eſt deneganda euchariſtia. Guido de baſʒ. in roſario decretorū i dicto. c. Nō ꝓhibeat dicit. ꝙ hoc eſt ideo. ne prodat pctōreʒ ſuſpectū eē de crimine qd faceret ſi eum prohiberet.

Sed diceres. videtur i hoc ſacerdos eſſe reus dānatiōis ſic cōmunicātis. quia dat medicinam ꝑ quaʒ moritur egrotus et dat gladiū furioſo q̄ ſe trāſuerberat. imo videt̄ tal' ſacerdos ꝓijcere in lutū peſſimū cōſcientie immunde illius pctōris corpus xp̄i. Rn̄deo ꝙ hec om̄ia nō debent aliquē monere i cōtrarium. quia nihil concludūt. Iſte autē ſacerdos nō dat medicinam mortiferā illi pctōri. ſed ille peccator ſolꝰ rapit violenter a quo non poteſt prohiberi de iure per ſacerdotem. Nec dat ei gladiuʒ ſacerdos. ſed ipſe ſolus violenter rapit cui ſacerdos reſiſtere non poteſt. exquo ſibi ius prohibuit. Nec proijcit corpus chriſti in hoc caſu in lutum. ſed ille peccator hoc facit. Sacerdos autem inuitus hoc facit. et cum dolore

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

maximo.quia monet eū in ſe
creto deum timere.quod cū fe
cerit.nō h3 amplius qd faciat.
Sicut d beato Gregorio legit
q cum fratri petenti peccato
ri occulto eucharistiam dedit.
publice dixit. Judicet deus in
ter me et te. Eligat ergo pctōr
occultus ſm cōſiliū Guidonis
ſupradicti.vt potius ſe pdat ſu
ſpectum de pctō abſtinendo a
cōmunione q3 in pctō ſumat
indigne. Tercia cautela eſt
ne ſacerdos det alicui hoſtia3
nō cōſecratam loco cōſecrate.
quia ſ3m Thomā.in ſacramē
to veritatis non debet eſſe fi
ctio aliqua.Et hoc ideo.quia
mādu cans hoſtiā adorat ea3.
et ſic cōmitteret idolatria.qd
crimē in ſacerdotē retorqueret
qui daret actus et cauſa3 ido
latrādi.ſ3m Tho.i ſuo quod
libeto.li.vi.q.vi. Nec etia3 ſo
lus ſumat in miſſa pter qd
cūq3 pctm̄ ſibi occurrens ho
ſtiam nō conſecratam.Sicut
de quodam intellexi.qui ſen
tiens ſe grauibus peccatis for
nicationū irretitū pſertim cū
nocte illa habuiſſet cōcubinā
timens offendere diuinā ma
ieſtatem. in miſſa eodem die
p ipm celebrata ad quam nō
cōfeſſus pudore ſociorū aliorū
ne de eo illud ſciretur cōfuſus
acceſſit.et hoſtiam nō cōſecra
tam eleuauit populo adoran
dā.quā ſolus poſtea ſumpſit
quod ſe ſepiſſime facere aſſe
ruit corā cōcubina pdicta.cu3
p eā ipſa retēta irreuerētior ſi
cuti ad quod ita indignus ac
cederet fuiſſet reprehenſus. Hoc
autē eſt maximu3 pctm̄ et ma
ius illo q qs in pctō mortali
cōmunicat. Sicut dicit decre
talis de celebratione miſſaru3
de homine.vbi dicitur. q tal
illudit deo et populo.quia fa
cit populu3 idolatrare. Faci
at aute3 talis ſacerdos iuxta
cōſilium iuris.l.diſt. De his.
in fine vltime gloſe.vbi di q
talis dummodo ſit contritus
q3uis nō cōfeſſus. neceſſitate
vrgente poteſt licite celebrare.
et in tali caſu nō fingat ſe ce
lebrare.ſed veraciter in nomie
domini conſecret.et hoc eſt di
gnum. Quarta cautela.caue
at ſacerdos ne det corpus xpi
hiſtrionibus et aliis qui homi
nes prouocāt ad luxuriam vl
laſciuiā et diſſolutione3. quia
hoc nec diuine maieſtati nec

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

euãgelice diſcipline competit. de conſe.diſtin.ij.pro dilectione.Et hoc intellige de iſtis hiſtrionib9 qui vtuntur verbis impudicis vel factis illicitis. vel adhibēt ludum negocijs. ſicut illi qui induunt larvas. et fingunt ſe ceruos vl' equos induētes ſaccos.et qui hoc faciunt tpib9 indebitis.ſicut diebus feſtiuis diſtrahentes populū a deuotione. Al's āt illis poteſt dari cōmunio. q̄ licite et ornate interdū corā hominibus faciunt iocoſam collatione verbis honeſtis et nō ſcādaloſis. Nam ioculatores audire cauſa recreatiōis nō ē peccatū mortale.lxxxvi.di.donare.in prima glo. Nam et talibus pōt dari aliqd p mercede ſzm Tho.ij.ij.q.lxviij.ar.iij. Similiter amentibus et fatuis naturaliter nō debet dari. Si autem omnino nō ſunt debiles in mente.ſed aliquo mō ſunt dociles.et habēt reuerentioz ad ſacramentū.nō dz eis denegari. Sil'r pueris qui nō habent diſcretiōem.nō debet hoc ſacramentum porrigi.

Quinta cautela.caueat ſacerdos ne habeat euaporatā aut corruptaz hoſtiam. Unde notant doctores.q vltra vnā ſeptimanaz ſeu hebdomadaz ſacerdos nō debet ſeruare hoſtiaz ne putreſcat.vt habet de ſen.excom.vt promittim9. ſiz p glo.prima. Similiter ne ſit vinū acetoſum. quia i talib9 nihil conficeret.Si tamen hoſt.a nōdum totaliter eſſet euaporata.ſed tenderet ad corruptōem.ſi vinuz etiam incipe ret aceteſcere pōt qdem conficere ſed peccat cōficiens mortaliter ppter reuerentiā ſacramenti. Similiter ne cōficiat in vino agreſto.ſ.nōdum maturo.qz nōdum eſt vinū.ſed in via generatōis. Jn muſto tamē cōficitur bene.quia habet plenaz ratōem vini. tamē nō eſt cōficiendū de multū recēti muſto ppter impuritatē ipſius.ſzm Tho.i.iiij.diſt.xi.q.iij.ar.i.ij.et iiij. Videat etiam ſacerdos.q apponat tantum de aqua.q totaliter poteſt cōuerti i vinū

Sexta cautela.caueat ſacerdos ne cū eſt delibilis ita q nō poteſt pficere miſſam audeat celebrare.ſicut cōtingit patientibus tercianā febrem et quartanā.vel q̄s interdū dimiſit

febris. q̇ vt ſepius deficiunt in celebrādo. ita ꝙ vix ab altari domū languentes deportant. Verūtamē licȝ ſic debilis non poteſt celebrare. pōt tn̄ ſeipm̄ cōmunicare ſi nō habȝ alium ſacerdotem q̇ ipm̄ cōmunicaret ſed tunc dȝ habere ſtolā. xxiij. diſt. Eccl'iaſtica. in glo. prima In hoc tn̄ caſu ſi ſacerdos incipiēs miſſaȝ debilitat' intātū ꝙ nō poſſit eam ꝑficere. ſi eſt ante conſecrationem corporis xp̄i. vl' ante conſecrationē ſanguinis. vel etiam ſanguie conſecrato. dȝ reliqua pars miſſe ſuppleri ꝑ alium. vt patȝ. vij. q. i. nihil. Et hoc idē tenȝ tho. in. iij. pte. q. xciij. Si autem ſacerdos poſt cōſecrationem corporis xp̄i. an̄ tamen conſecratōem ſāguis ꝑcipiat vinū aut aquā deeſſe i calice. tunc debet ſtatim apponere et conſecrare Si vero poſt oia cōſecratiōis verba ꝑcipit ꝙ aq̄ deſit dȝ nihilominus ꝓcedere. q: appoſitio aque non eſt de neceſſitate ſacramēti. Nullo āt mō aq̄ debet vino iā cōſecrato miſceri. Si aūt poſt ipam conſecratōnem ſanguinis ꝑci pit ꝙ vinū nō fuit appoſitū i calicē ſȝ ſolū aq̄. ſi hoc ꝑcipit an̄ ſūptionem corpis xp̄i. debet depoſita aq̄ ſi ibi fuerit aquā cuȝ vino ponere. et reſumere a verbis cōſecratōis ſāguis. Si vero hoc ꝑcipit p⁹ ſūptiōem corporis xp̄i. debet apponere aliam hoſtiā cum ſanguine cōſecrandā. et i fine ſumere hoſtiā iterū cōſecratā et ſanguineȝ. n̄ obſtāte ſi pri⁹ etiam ſumpſit aquā que erat i calice. q: p̄ceptū de ꝑfectōne ſacramēti maioris ē pōderis. q̄ȝ p̄ceptū ꝙ hoc ſacramētū a ieiunis ſumatur. ſȝm Tho. Alijs tn̄ videt'. ꝙ ſolū debet apponere vinū in calicē et aquā ſine noua hoſtia. et repetere verba cōſecracōnis calicis tm̄ ab illo loco Simili modo. Et ſi timet ꝓlongationem miſſe. ſufficit dicere verba eſſentialia cōſecratōis calicis. Nec ē neceſſe repetere orōnes ſequētes. Et hoc totū itelligūt ipi. ſi guſtauit tm̄ et nō tranſglutiuit. Quid aūt faciat ſi habeat aquā i ore. et vere ſentit ꝙ ē aq̄ tm̄. dicit Innocē. ꝙ n̄ debȝ eā emittere. q: ꝓpter corp⁹ xp̄i qđ eſt i ea. cauendū ē ne viliter tractaret'. Et q: ē timendū ne generaret' ſcandalū

his q̄ videret̄. dicit etiam ipſe
Inno. Si eā tranſglutit nō ē
ieiunus. nec debꝫ poſtea cōfice
re. vij. q. i. nihil. Hoſtieñ. vero
dicit ꝙ dꝫ eā ſeruare et ponere
i ſacrario. et ſ;m hoc dꝫ ſe fin
gere eā trāſglutire. et hoc ideo
q: al's tāq; nō ieiun⁹ ñ dꝫ cō
ficere. Ego tñ teneo cū thoma
ꝙ poſt conſecratōꝫ iſti⁹ aque
poſſꝫ in hoc caſu cōſecrari cor
pus xpi et ſumi. ne ſacrificiuꝫ
māeat imꝑfectū. qḋ ē grauius
pctm̄. Iteꝫ ſi ꝑcipit hoſtiā cor
ruptā poſt ſumptōnem debet
aliam accipe et iterū cōſecrare
et ſumere. ſ;m Tho. in. iij. pte
q. lxxxiij. ar. vlt. Similr̄ ſi re
cordaret̄ ſe omiſiſſe aliq̄ ver
ba que ſunt de neceſſitate for
me. reſumat formā iterū ꝑ or
dinem. Si autem eſſent ver
ba nō de neceſſitate forme. ꝑce
dat. ne turbet ordinem officij
diuini. ſ;m Tho. in. iij. pte. q.
lxxxiij. ar. vlti. Septima cau
te a. caueat ſacerdos ne aliq̄d
de corꝑe xpi vl' ſanguie in ter
rā vel in veſtē ornat⁹ ſui cade
re vl' ſtillare ꝑmittat. q̄a gra
uiter puniret̄. Nā ſi ceciderit
aliq̄d ſup tabulā ligneā. lin
gua lābat̄. et tabula radat̄. Si
aūt nō eſt tabula. locus rada
tur et cōburat̄. et cinis i ſacra
rio recondat̄. et ſacerdos qua
draginta dieb⁹ peniteat. Si
vero ſup lapidē altaris cecide
rit. ſorbeat ſacerdos ſtillaꝫ. et
tribus dieb⁹ peniteat. Si ve
ro ſuper lintheum altaris. vel
ſup caſulam ſacerdotis cecide
rit. ſi ꝑuenerit ſtilla ad aliud
lintheuꝫ quattuor dieb⁹ peni
teat. Si vero ꝑuenerit ad ter
ciū. nouē diebus peniteat. Si
vſq; ad q̄rtū. xx. diebus penite
at. et lauet lintheamina trib⁹
vicib⁹ que ſtilla tetigerit ſup
poſito calice. et aqua ablutio
nis iuxta altare cōdatur. de cō
ſe. di. ij. Si per negligentiam.
Poſſet etiam ſumi a ſacerdo
te niſi timeretur abominatio
Cautius tamē eſt illā ꝑtē lin
theamis vel corporalis excide
re et comburere. cinerem auteꝫ
ponere in ſacrario. ſ;m Tho
mā in. iiij. di. xiij. et in. iij. pte
q. lxxxiij. ar. vl. Habētur hec
oīa ꝺ cōſe. di. ij. Si ꝑ negli
gentiam. Octaua cautela. ca
ueat ſacerdos ne aliq̄d cadat
in calicē. et marie i eſtate. vt ē
vermis. aranea. muſca. fimus
paſſeris. puluis. et ſimilia. Qḋ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſi añ cõſecratõez calicis cõtige
rit.calix debꝫ ablui et ꝺ novo
vinũ infundi cũ aqua. Si ve
ro poſt conſecratõnem.debet
caute capi et diligenter lavari
et cõburi.et ablutio i ſacrario
mitti. Et ſi venenũ ibi eſſe de
p̄hẽderit.nllo mõ ſumere dꝫ.
nec alteri dare.nec calix vite in
morte vertatur.ſed debet dili
genter ſervari in vaſculo. Et
ne ſacramentũ maneat impfe
ctũ dꝫ ide deponi.et ſacerdos
denuo incipe cõſecratõez cali-
cis vt ſacramentuꝫ perficiat.
Nihil eni abominabile debet
ſumi occaſione huius ſacram̄
ti.ſꝫm gloſam finalem.c.ſi p
negligentiã.de cõſe.diſ.ij. Hec
Hugo. Nono caveat ne cor-
pus xp̄i ponat incaute. ita ꝙ
a muribꝰ comedat. Quia de
hoc q̃draginta diebꝰ debꝫ pe-
nitere.ꝺ cõſe.di.ij.q̃ nõ bene.
Sed di.tñ ibi mus non co
medit corpus xp̄i. quare ergo
ſacerdos ſic tunc punitur. Re
ſpondeo.licet multi doctores
nõ concedant ibi rodi corpus
xp̄i.ſed ſolũ ſpẽm ſacramenti
eo ꝙ vt dicũt. q̃ꝫcito ſumitur
a mure vl' ab alio animali.de
ſinit eſſe ſacramẽtũ.nõ eſt ta
mẽ inconveniens ſi dicatur ꝙ
mus ſumat corpus xp̄i.cũ ſce
leratiſſimi homies illd ſumãt
ſꝫm glo.de conſe.diſti.ij. Qui
non bene. Poteſt tamen dici.
ꝙ licꝫ homo malus ſumat ſa
cramentum iſtud ſacramẽtali
ter et nõ ſpiritualiter.mus ta
men vel brutũ animal nec ſpi
ritualiter nec ſacramentaliter
recipit.qꝛ nõ vtitur. eo vt ſa
cramento.eo ꝙ non credit ibi
eſſe deuꝫ et hominẽ.ſed ſumit
p modum alterius cuiuſcun-
ꝙ cibi.et ita ſumit bñ accidẽ-
tia et ſpẽs ſacramentales.ſed
nõ ſacramẽtũ.imo dicunt do
ctores.vt notatur in glo.dicti
capituli. Nõ iſti.de cõſe.diſi.
ij.ꝙ etiaꝫ i bono homie q̃ꝫdiu
ſentiuntur ſpẽs. tã diu eſt ibi
corpus xp̄i. et q̃ꝫcito degluti-
tur ſtatim deſinit eſſe ſacra-
mentum.et corpus xp̄i deſinit
eſſe in ſumẽte. Ita ſentit Hu
go cardinalis. Sed Hugo de
ſãcto victore. vt recitat Archi
diaco.in ca.predicto. Nõ iſti.
dicit.ꝙ q̃ꝫdiu ibi manent ſpe
cies.ſub illis eſt xp̄s integer.
vñ ſi intrant ſtomachum ſub
ill' manet q̃ꝫdiu ſint ibi ſicut
ſub ip̄a ſpecie eſt in pixide. Et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

verū ē ſʒm Petrū de tharā.ꝙ nō vadit i corp⁹ noſtrū vt illud nutriat ſicut ceteri cibi.itrat tñ et eſt ibi ſub ſpecie ſacramentali q̄zdiu illa durat.ſʒm Petrum.et hoc etiā tenēt theologi.Dicit etiā glo.de cōſe.di.ij.Tāta.ſup verbo commiſceri.ꝙ ſpēs ille nec cibis alijs cōmiſcent̄.nec i ſtomachū deſcēdūt.et ꝑpter hoc neqȝ ꝑ ſeceſſum emittunt̄.Et licȝ aliquis ex ipis reficiatur.nō tñ incorporātur.nec i ſtomachū dñdūt.nec ꝑ ſeceſſum emittūtur.Interdū tñ etiā hō odore recreat̄.q̄ tñ nec ꝑ ſeceſſuȝ nec in ſtomachū dirigitur.Tamē Bartholome⁹ brixienſis ibidem dicit.ꝙ bñ dicere poteſt ꝙ in ſtomachum deſcendant nā al's quō euomerentur.Qū ergo dicit Aug.Nō iſte ē pais q̄ trāſit in ventrē.exponit Archi.in ca.Si q̄s ꝑ ebrietatem d̄ cōſe.di.ij.ꝙ hoc ꝑ tāto d̄r ꝙ nō eſt iſte panis qui vadit in corp⁹ ſicut cib⁹ naturalis.ſic ꝙ nutriat.ſed ē ibi ſub ſpecie ſacramentali.Et ꝑ tāto punitur ſacerdos.q2 ꝑmiſit irreuerenter a murib⁹ cōtractari ſacramentū tā venerabile.

De ſacramento penitētie.

Penitētiam agite.appropinq̄bit eī regnuȝ celorū Mat.iij.et.iiij.Et de peni.di.i.ex his.Quia reſtituta in baptiſmo innocētia hō fragilis illeſaȝ et incōtaminatā cōtinue ſeruare nō p̄t vitā q̄n ſepi⁹ cadat.iō diuia maieſtas cōtra caſū hmōi.ꝑ reſtauratione inocētie p̄dicte de ſacram̄to peītētie ꝓuidit.ꝑ quā hō a deo ꝑ pctm̄ elōgat⁹ ad ipſuȝ appropiquat.Hinc eſt ꝙ ſaluator veniēs in mundū quaſi bonus medicus egrot̄ conſulens dicit.Penitētiā agite.Agite inquā ſʒm Gorraȝ ſup Mat.tāq̄ȝ medicinā ad ſanādū morbū q̄i armaturā ad iniendū bellū.q̄ſi clauē ad reſerādū celū.Tria eī cōſeq̄t̄ pnie actor.ſ.ſanatōeȝ vulnerū cordis.armatōeȝ inſidiarū hoſt̄ et opatione regni celeſt̄.Vn̄ d̄r.appropiq̄bit em̄ vobis regnum celorū.Diffinitur āt ſic ſʒm magiſtrū ſniarū.li.iiij.di xiiij.Pnia eſt virt⁹ q̄ cōmiſſa mala plangimus cū emendatōis ꝓpoſito.Ambro.aūt ſic

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

diffinit pniam. Pnia eſt vir-
tus cordis. amaritudo aïe pro
mal' que q̃s cõmiſit. Alibi eti-
am idẽ Ambro. dicit. Peniten-
tia ẽ mala p̃terita plangere. et
plãgenda iterũ nõ cõmittere.
Circa q̃d ſciendum q̃ duplex
eſt penitẽtia. ſ. interior tm̃. et ẽ
dolor p̄ pctõ. Et hoc eſt de iu
re nature. Alia exterior que fit
arbitrio hoïs. ſ. impoſita p̱ ſa
cerdotẽ. Prima nõ ẽ ſacram̃tũ
p̄prie ſ3 ſc̃da. ſ. p̱ miniſtros ec
cleſie impoſita. Eſt aũt mate
ria huiꝰ ſacramẽti actꝰ mini
ſtri. ſ. ſacerdotis quem exercet
circa pctõrez abſoluendo ip̃m
Forma autẽ iſtiꝰ ſacramenti
licet a xp̃o nõ ſit inſtituta cer
ta. tñ ſ3m doctores ẽ hec q̃ pri
mo premittatur oratio. ſ. illa.
Dominus te abſoluat. vel mi
ſereat̃ tui om̃ipotens deus. et
dimittat tibi oïa pctã tua. et
p̱ducat te in vitã eternam. Et
tũc ſeq̃tur forma eſſentialis. ſ.
Et ego auctoritate q̃ fungor
abſoluo te a peccatis tuis. In
noïe pr̃is et filij et ſpũſſancti.
Ita ponit Albertꝰ in ſcripto
q̃rti ſniarũ. di. xvij. Dicit aũt
Tho. in. iij. p̱te. q. lxxxiiij. ar.
iij. q̃ de ſubſtantia forme eſt.
Ego te abſoluo. ſed hoc q̃d p̃
mittit̃. ſ. oratio. nõ ẽ d̃ ſubſtã
tia forme. ſed tm̃ ne ſacram̃ti
effectus impediat̃ ex parte pe-
nitentis. Fit autẽ manus im
poſitio ſup̱ caput cõfitẽtis. q̃d
nõ eſt de eſſentia ſ3m Tho. q2
hoc ſacramentũ nõ ordinatur
ad aliquã excellentiã grẽ cõſe-
quẽdã. ſ3 ad remiſſiõ3 pctõrũ.
Vñ magis in hoc ſacram̃to cõ
peteret ſignũ crucis q̃3 manus
impoſitio. i ſignũ q̃ p̱ ſangui
nẽ xp̃i remittũtur pctã. nõ ta-
mẽ eſt d̃ neceſſitate ſacramẽti.
Hoc tñ quod dicit ſacerdos.
Ego te abſoluo. valet tantum
id ẽ ſacramentũ abſolutionis
tibi cõmitto. Sicut cũ querit̃
ab aliquo baptizando. credis
in deũ. rñdet. credo. q̃d val3 tã
tũ ſicut ſacramẽtũ fidei cõmit
tere volo. ſ3m doctorẽ pariſiẽ
ſem. di. xiiij. q. iij. Plures tamẽ
docti ſic abſoluũt Auctorita-
te dñi nr̃i ihũ xp̃i. et auctorita
te btõrũ Petri et pauli. et au-
toritate mihi i hac p̱te cõceſſa
ab oïbꝰ pctis tuis. p̱ te deo et
mihi cõfeſſis ego te abſoluo.
In noïe pr̃is et filij et ſpũſſcti
Et iſta forma mihi magis pla
cet. Tñ ex q̃ certa forma nõ eſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ab eccl'ia p̄ſcripta i hoc ſacra-
mento eligat ſibi quis quam
vult ex iſtis. Vnde ex hoc pōt
patere ꝙ cū iſtud ſacramentū
nō habꝫ certā formā a xp̄o in
ſtitutā vł ꝑ eccl'iam p̄ſcriptā.
videt̄ cōſonū ꝙ illi q̄ abſolue
bant ꝑ virtutē paſſionis dn̄i
nr̄i ihū xp̄i. vel aliter. nō ſint
damnandi tanq̄ꝫ erronei. imo
videtur ꝙ p̄dicta forma abſo
lutōis ꝑ doctores inuēta et ap
probata ſit ſuſtinēda nec opꝰ
fuit repetere cōfeſſiōes talibꝰ
factas. q̄ i nll'o cōtradetermia
tōem eccl'ie venerunt predicti.
nec cauſa inducēdi errorē ꝑ il-
lā formā. ſꝫ tanq̄ꝫ pie ſeruatā
eadē vſi ſūt. Vlteriꝰ ſciendū
ꝙ tres ſunt ſpēs pnie. quedā ē
ſolēnis. quedā publica. quedā
priuata ſeu ſecreta. Solēnis
pnia ē que iponit̄ ab ep̄o i ca-
pite ieiunij ꝓ crimine publico
et mãifeſto. ſicut ꝓ homicidio.
icēdio et ſacrilegio ꝛc. Et talis
n̄ pt̄ reiterari ne vileſcat. nec i
ponit̄ clerico niſi depoſito. Et
agēs talē pniam de cetero nō
poteſt ꝓmoueri ad ſacros or
dines. Forma autē imponen
di eā ponit̄. l. diſ. i capite. vbi
dr̄ ꝙ om̄es penitētes q̄ talem
penitentiā publicā ſuſcipiunt
p̄ſentēt ſe epiſcopo in capite
quadrageſime an̄ fores eccl'ie.
nudis pedibus. vultibus i ter
ram demiſſis ꝛc. Ibi debent
adeſſe decani. archipreſbyteri.
parochiani et p̄ſbiteri penitē-
tiū q̄ debēt iniūgere talibꝰ pe
nitētias. Poſt hoc eos i eccl'iaꝫ
introducant. et cū omni clero
ſeptē pſalmos penitētionales
ipis i terrā ꝓſtratis cū lachri
mis pro eorū abſolutione de-
cantēt. Poſtea ſurgens ab ora
tōe manꝰ eis imponat. aquā
bn̄dictā ſup eos aſꝑgat. cine
rē tamē priꝰ imittat. Deinde
cilicio capita eorum cooperiat
Poſt hoc ꝑ miſtros eccleſie de
eccleſia eos expellat cū reſpon
ſorio. In ſudore vultus tui.
Iſte tamē modꝰ nō ſeruatur
apud nos. ſed trāſlatus eſt in
cenā domini. et ibi expeditur.
Sciendum tamē ſꝫm Guil-
helmuꝫ. ꝙ ingreſſus eccl'ie qui
iniungitur ſolēniter penitenti
bus pendet ex arbitrio ſacer-
dotis. tamen poſtq̄ꝫ introdu
cuntur tales i eccleſiam ꝑ epi
ſcopum feria quinta magna.
ſolum intrabūt eccl'iam vſqꝫ
ad octauā paſce. et poſtea exi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

bũt ꝑ totũ ãnũ vt dicit glo.l. diſt. In capite. Et erũt extra eccl'iam vſq ad eãdez feriã ſequẽtis anni. nec cõmuicabũt aliqñ vſq ad mortẽ. Quãdo qz tñ minus ſzm arbitriũ epiſcopi. xij. q. ij. d viro. xxxiij. q. ij. admonere. xxvi. q. vi. Si qs de corpe et de pnia diſt. v. Si qui vero. Si tamen penitet. poteſt ei ſecundo vl' tercio anno reddi ingreſſus eccleſie vt patet. xij. q. ij. De viro.

Penitentia publica eſt que fit in publico. nõ tamen cum predicta ſolẽnitate. vt cum iniungitur alicui peregrinatio per mundũ cum baculo cubitali. et cum ſcapulari. et cum huiuſmodi. Et hãc poteſt imponere quilibet ſuo parochiano. Et fit publice ido. vt publicum peccatum publicã habeat medicinam. Sicut ſi qs in fornicatõne eſſet deprehenſus publice. vnde quia talis eſt magna cõfuſione dign9. propter aliorum ſcandalum. Et vt ſit alijs in terrorem. et in exemplum penitendi. et nõ deſperandi. publice agat penitentiam. Non oportet aũt pro quolibet manifeſto peccato manifeſtam agere penitẽtiam ſzm Albertum. ſed ſolũ qñ ſcãdalizauit alios. Et hoc eſt contra multos qui iniungunt ſuis parochianis publicam pniam ante fores eccl'ie. vel in circumitu cimiterij ambulare añ ꝓceſſionem in die feſtiuo. vl' iacere ad faciem infra oſtiuz eccl'ie ꝓ leui pctõ. ſicut ꝓ vna potatõne. vel pro alio pctõ. qd tñ nõ ſcãdalizauit totaz eccl'iam. Et iſti ꝑcludunt viã penitẽdi ſeu cõfitẽdi alijs ſil'. b9 pctis inuolut'. ne ſil'r cõfundantur. Penitentia ãt priuata ſeu ſecreta eſt quã quis iponit ꝓ pctõ occulto.

Vt ãt ordinate ꝓcedam9 circa hmõi penitẽtias tã publicas q̃z priuatas tria cõſiderari optz circa iſtd ſacramẽtum. Habz ei pnia tres ꝑtes. ſ. contritõz cõfeſſiõz et ſatiſfactõz.

De contritione que eſt prima pars penitentie.

Contritio ē dolor ꝓ pctis volũtarie aſſumpt9 cũ ꝓpoſito cõfitẽdi et ſatiſfaciẽdi. Circa quod ſciendum ꝗ dolor ē duplex. vnus eſt vo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſītatis q̄ nō eſt aliud niſi pec
cati diſplicētia.et iſte eſt de ne
ceſſitate et eſſentia cōtritiōis.
Aliꝰ eſt dolor ſenſibil' qui ap
paret in lachrimis et ſuſpiriȷs
et iſte nō ē de eſſentia cōtritō
nis ſ; de pfectōe.q: nō ē i nrā
ptāte eā habere qñ volumus
Poteſt aūt fieri tanta cōtritio
ꝙ ñ ſolū culpa.ſ; etiā tota pe
na dimittat.pōt em̄ tantū in
cēdi charitas in cōtrito.et tan
tus eſſe dolor ſenſibil' ꝙ cōtri
tio indeꝑcedēs merebitur ſo
lutiōem ab om̄i pena. Scien
dū tñ eſt.ꝙ aliqui putant ſa
tis indiſcrete tūc eē cōtritōem
qñ hñt quādam diſplicentiaȝ
de pctis.vel qñ habent ꝓpoſi
tū dolendi de eis.et tales pau
peres decipiunt.hoc em̄ nō eſt
cōtritio ſed attritio.Sed quā
do hō h; pfectaȝ diſplicentiaȝ
et h; nō ſolū dolēdi ꝓpoſitū.
ſ; etiā verū cordis dolorem ꝓ
ipis.tūc h; cōtritōȝ ſ;m Tho.
i.iiij.diſt.xvij.q.vi.ar.iij.De
bet aūt pctōr de oī pctō mor
tali dolere et cōtritōȝ hr̄e.et de
q̄libȝ ſpāliter.De oblit' tamē
ſufficit cōtritio generalis cum
conatur ad recordandū et ad
dolendūȝ.Et d; dolere de obli
uione pctōrū que ex negligen
tia ſua ꝓceſſit.Nō intellige ꝙ
q̄s neceſſario debet habere do
lorē ſpēalem de quolibet pctō
mortali.talē videlicet doloreȝ
q̄ eſt grā iformatꝰ.ſ; liquet ꝙ
d; hoc hr̄e circa principiū con
feſſionis.cū q̄s recogitat pctā
et dolet.Et bñ faceret pctōr q̄
ꝓ maiori pctō plꝰ doleret.q̄a
mag' ꝑ hoc deum offendit et
maiorē penā ꝓmeruit.Nec d;
cōtritio ſaltē i habitu ceſſare i
pctōre.etiā poſt cōfeſſionē.ſed
ſemꝑ manere.vt dicit Tho.in
iiij.diſt.xvij.

De cōfeſſione nūc ſequitur.

Confeſſio āt
ſ;m Aug.ſic diffinit.
eſt per quam morbꝰ
latēs ſpe venie aperitur.Vel
ſ;m Ray.Confeſſio eſt legiti
ma coraȝ deo et ſacerdote pec
catorum declaratio.Tenentur
āt habētes annos diſcretiōis
ad eā faciēdā ſemel i anno.vt
patȝ ꝺ pe.et re.c.ois vtriuſq;.
imo q̄liſcū q; eēt cōtritio ſi q̄s
cōtēneret cōfiteri dānaret.vn
de falſum eſt et hereticū dice
re.ſufficit ſoli deo cōfiteri.Nā
dicit canon de pe.di.i.tacitur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nitas. Ubi eſt taciturnitas cõfeſſiõis nõ ē ſperāda venia criminis. Patʒ hoc exẽplo xp̄i q̄ lazarū ſuſcitauit. ſʒ tñ diſciplis tradidit abſoluēdū Johā. xi. Et. xi. q. iij. tūc va. Itē decem leproſos ad ſacerdotes miſit q̄ in via eūdo fuerūt mūdati vt d̄r. Lu. xvij. p̄ qd̄ ſignificatur ꝙ pctōr licet in via eundo ad cõfeſſiõʒ rōe cõtritõis quā hʒ cõſequat̄ veniā et remiſſionē pctōꝝ. tam̄ tenet̄ venire et cõfiteri ſacerdoti. Sed di. q̄re pctōr dʒ ire ad cõfeſſiõeʒ vl̄ ſacerdoteʒ ex quo remiſſa ſunt ei pctā p̄ cõtritõʒ. Rn̄ſio ſʒm hoſtieñ. in ſumma. de pe. et re. c. Tu dic. ꝙ pctōr duplici vinculo ad ſatiſfaciendum aſtringitur. vno quo ligat̄ ad deū et illud in cõtritõne dimittit̄. Alio q̄ ligat̄ ad eccl'iaʒ. et hoc p̄ confeſſiõʒ et ſatiſfactiõʒ dimittit̄. et p̄ abſolutõʒ ſacerdotꝫ relaxatur. Ad hoc facit d̄ ſen. excõ. a nobis. c. i. de pnia. di. i. multiplex. et. c. quem penitet. i fine et di. v. Conſideret. Licet igitur peccatum dimittatur q̄ ad reatū p̄ contritionē. manet tamē obligatio ad penā tp̄alem p̄ ſacerdotē infligendā. Et probat Archi. de pe. diſt. iij. Productio. Quia ſicut oēs creature oſtēdūt et cõfitētur defect⁹ ſuos tp̄ales et naturales hoibus eo mõ q̄ pn̄t. vt dicit gloſa ſuper illo verſu. Cõfeſſio et magnificētia op⁹ ei⁹ ꝛc. ita hõ debet oñdere defect⁹ ſuos voluntarios et cõfiteri verbo vocali i q̄ abūdat. Et etiā dʒ cõfiteri hoi. eo ꝙ verbū diuinum huiliatū ē p̄ pctis nr̄is delendis qd̄ verbū vnitū huānitati obligat nos ꝙ humiliem⁹ verbū nr̄m loquendo nõ ſolū hoi ſʒ etiā deo. et nõ ſolū deo ſed etiā homi. qd̄ fit in cõfeſſione vocali. Preterea cum hodie peccamus corā deo et hoie debemus cõfiteri nõ ſolū corā deo ſicut in veteri teſtamento fuit. ſʒ hoi loco dei cõſtituto. Nec p̄pter hoc ꝙ in cõtritõne hoi dimittit̄ reat⁹ culpe ſup̄flua eſſet cõfeſſio vocalis. que ſʒm hugonē cardinalē ad hoc neceſſaria ē. ad huilitatē et iuſticiaʒ exercendā. Itē ad hoc ꝙ eccl'ie ſatiſfaciat que leſa eſt ex pctō. Valet etiā ſʒm Johā. an. p̄pter fidē quā pctōr hʒ credēs autoritatē clauiū in eccl'ia. Similit̄ valʒ p̄pter obedientiā quā

exhibet miſtris ecclie vel deo. ḋ pe. diſt. i. multiplex. et. c. nō nulli. Qm̄ ergo leḡ i ſcripturꝭ ſctis. ꝙ ſola contritio ſufficit ad remiſſiōez pctōꝝ. itelligas i neceſſitate qñ cōfeſſio nō pt haberi. Nā tunc nō eſt p̄ceptū Iuxta illḋ. Confitemi alterutrū ⁊c. Quia neceſſitas legem nō hꝫ. Nā tunc voluntas pro facto reputatur. ſufficit enim tunc ſoli deo cōfiteri in corde. Si tñ ibi eſſet aliq̄s laicus bonū eſſet ſibi cōfiteri ꝓpter hoc vt poſtea eccliam informaret quibꝰ remedijs p aia ſua eſſꝫ ſubueniendū. Doctor tñ ſubtilis dicit. ex q̄ accuſatio in confeſſione nō fit ad aliḋ niſi vt cōſequatur ſnia. et laicꝰ nō hꝫ autoritatē ſentētiādi i iſto foro. ſequitur ꝙ nullū p̄ceptū ē ad accuſandum ſe corā laico. Forte autē melius eſſet hoc dimittere. ſi pctōr poſſet aliq̄lem verecundiā coram ſe habere recogitando eadē. et ſic eque puniri. Etiā licet ſimplicibus laicis ſit vtil' tal' cōfeſſio corā laico in neceſſitate. nō tamē virꝭ diſcretis qui ſciunt ad quid iſtituta eſt cōfeſſio. Hinc eſt ꝙ dicit Johannes andree in ca. Si epūs. de pe. et remiſſio. libro. vi. i vltima glo. ꝙ licꝫ laico in neceſſitate poſſumꝰ confiteri. tamē ipē nō pōt abſoluere. quia non habet claues. de peni. diſt. i. Quem penitet. Et notatur de officio cure paſtoralis. vbi Hugo dicit. ꝙ licet in neceſſitate audit. nō tamen ad hoc vt ſit vera abſolutio. ſed quo ad ſigna penitētie declaranda. Sed Raymundus cōtradicit. Itē Archi. xxv. di. audire. dicit quedam dixiſſe ꝙ nullus etiā in neceſſitate tenetur cōfiteri ruſtico vel laico p̄ſbitero abſente. maxie pctā mortalia. Et dicit ꝙ illḋ Jacobi. Confitemini alterutrū peccata vrā. tm̄ ḋ venialibꝰ intelligitur. que pñt talibꝰ laicꝭ cōfiteri in neceſſitate. vel loquitur de cōfeſſiōe i generali. que fit i ecclia. vel loquitur tm̄ de ſacerdotibꝰ. Hugo vero dicit. ꝙ laico tenetur q̇s cōfiteri peccata ſua cum nō poteſt habere ſacerdotez. Nec videt vere penitēs qui in articulo mortꝭ pctā ſua nō confitetur cuicūqꝫ poteſt. ſi ſacerdotē habere nō poteſt. q̄zuis laicus non hꝫ autoritatem abſoluendi. Dicit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

autē g'o.xxx.q.ij.omnes.ꝙ ſi laic9 in neceſſitate audiat peccata mulieris.nō poteſt cū ea poſtea cōtrahere.ſi tamē contrahat forte tenet mrimoniū. Videtur tamen hoc tm̄modo ſacerdoti prohiberi.cum tātū eius officium eſt audire pctā. Tu dic ſecure ꝙ talis pōt cuʒ tali muliere cōtrahere quam audiuit in neceſſitate. quia ꝑ hoc ſacramentū nulla cōpaternitas cōtrahitur.vt dicitur in canone q̄ʒuis ꝛc.de cognatione ſpūali.li.vi. Item ſciendum ꝙ confeſſio ſedecim cōditiones habere debet.que habētur i his verſibus. Sit ſimplex humilis confeſſio pura fidelis.Atqꝫ frequens nuda diſcreta libēs verecūda.Integra ſecreta.lachrymabilis accelerata.Fortis et accuſans et ſit parere parata.Quātūcunqꝫ autē nota ſint ſacerdoti pctā. adhuc tamē debēt narrari in cōfeſſione.quia nō ſufficit ꝙ ea cognoſcit ſacerdos vt hō tātū ſcʒ i publico.ſed etiā vt deus ſcʒ i ſecreto cordis.de pe.diſt.i.Impfecta.in glo.prima.Tenet etiā pctōr nō ſoluʒ mortalia.ſed etiā venialia cōfiteri.licet nō ita neceſſitate abſoluta teneat ad cōfeſſionē venialiuʒ ſicut mortaliū.Tamen exquo nō poſſumus vitā eternā conſequi ſine remiſſione venialium.tenemur ad eorum cōfeſſionez.vt dicit Thomas in.iiij.diſtin.xvi.

De modo audiendi confeſſiones.

Et quia experientia docēte multos vidimus i practica huius ſacramenti errare.iō vtile videtur ponere modū et formā circa audiēdas cōfeſſiones.Circa qd̄ videnduʒ eſt de plurib9.et primo d̄ diſpoſitiōe perſone. Scd̄o quō ſacerdos debeat inquirere a cōfitēte. Tertio qui ſint caſus in q̄bus poteſt abſoluere. De primo itaqꝫ ſciendū ꝙ cōfeſſiōeʒ audiens ſacerdos dʒ ſedere in loco omni ſuſpitione carente vbi ab oib9 videri poſſʒ a nullo ṽo audiri.nō ſicut quidā in cameris ante lectū ꝓpriuʒ audiunt.vl' in ſacriſtia.q̄ compti ſunt multa mala cū ſpūalibus filiab9 cōmiſiſſe. Nō dʒ etiam ſacerdos vel cōfeſſor in

ſpicere vultum confitentis.ne
ductus terrore ſacerdoti minꝰ
audeat confiteri.vel ne quid
occultet vel alleviet.Maxime
tamē a mlꝛieribꝰ caveat.quia
ſcđm ſapientē.Facies mulieris
ſicut ventꝰ vrens. Nec debet
ſedere ex oppoſito ſed ad latꝰ
Nec etiā dꝫ ꝓferre verba io-
coſa.ne alter ipoꝝ ad riſū ꝓ
vocet.ſicut etiā compertū eſt de
aliquibꝰ.ſed verbis blādis et
benignis cōfeſſoꝛ vtat.nō ſicut
quidam faciunt maledicētes
cōfitenti.dicētes.diabolus te
mihi miſerat cuꝫ his peccatis
eos vltras diabolo commēdā
tes vt qdā idiote faciunt.Nec
debꝫ ſacerdos movere caput.
vel ſputū ſepiꝰ ꝓijcere.ne vi-
deat a circūſtātibꝰ ꝓdere pec
cata cōfitētis.Vbi ergo ſūt il-
li q̄ pede trudūt cōfitentes.vel
faciūt q̄ſdam vociferatiōes ſu
ſpicioſas.vel ſuſpiria ſuſpici
oſa.ex q̄bꝰ ꝓdit cōfeſſio pctō
ris.Cū ergo incipit cōfiteri at
tēdat verba ſua cōfeſſoꝛ vſqꝫ
ad finē.nec interrūpat.niſi cū
fuerit cōfeſſoꝛ ꝑ cōfitētē de ali
q̄ exq̄ſitus.vel niſi cōfeſſoꝛ ha
buerit neceſſe inquirere đ aliq̄
circūſtātia pcti.Si vero confi
tens corā ſacerdote pre timore
erubeſcēs obmuteſcit. tunc ſa
cerdos cū dulciter alloquēs in
formet.et det ſibi cor et auda-
ciam his verbis.vt dicit Hu-
go.Fili chariſſime ex abundā
tia grē diuie habemꝰ magnū
donū hoc et ſalutꝫ remedium
qꝫ ꝑ nrāꝫ verā cōfeſſiōeꝫ poſſu
mꝰ cōſequi indulgētiā pctōꝝ
Non āt vereatꝫ ꝓ aīa tua di
cere verū corā me q̄ ſum pctōꝛ
ſicut et tu.Nō āt te audio vt
hō ſꝫ vt deꝰ.Qꝫ ſi forte confi
tens neſcit modū cōfitēdi con
feſſoꝛ dicat ei modum dicēs.
Chariſſime fili ita debes cōfi
teri.Cōfiteoꝛ oīpotēti deo et ti
bi patri qꝫ ego pctōꝛ peccavi
multiplicibꝰ pctis.Et primo
in mortalibꝰ pctis trāſgrediē
do diuia pcepta.nō diligēdo
deuꝫ nec ꝓximū.Et tunc vide
at cōfitēs dicere pctā.et primo
de mortalibꝰ pctis.ſcđm qꝫ diſ
poſuit in mente ſua.Si autē
ignorat que ſūt pctā mortalia
dicat ſibi.Ecce fili mi iſta ſunt
pctā mortalia.Supbia.avari
cia.luxuria.ira.gula.invidia et
accidia.Recordare ſi commiſi
ſti aliqđ iſtoꝝ.Qui cū de eis
expeditus fuerit.deſcendat ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

opa pietatis ſi ea neglexit ad implere. ſilr de alienis peccatis vt ſtatim patebit. Scdo vi-dēdū eſt qualiter ſacerdos debet querere a cōfitēte. Pro quo ſciendū qꝫ ſi ē diſcretꝰ cōfitēs nō dꝫ ab eo aliqd queri. ſꝫ ſi ē rudis tunc querat ab eo ſacerdos et primo d mortalibꝰ peccatis i genere. nūqꝫ tñ i ſpecie. verbi grā ſic dicēs. Ecce fili nōne peccaſti iſtis pctis. ſ. ſuperbia auaricia ꝛc. Si ergo cōtigit te aliqñ ſupbiſſe de veſtibꝰ. d pulcritudine corpis. de ſapia d diuitijs. hoc recogites et hoc doleas. Itē ſi aliqñ exceſſiſti modū comedēdi vel bibendi. vl habuiſti diuturnū odiū cōtra primū tuū. l appetitū vltionis iniuſte contra proximū. vl inuidiſti ſibi bona ſpūalia vl tpalia. aut etiā fuiſti accidioſus et piger i diuio officio vl ſermōe qꝛ forte ñ diligēter attendebas i miſſa. ſꝫ dormitabas vl ſermōes inutiles miſcuiſti. Iſtis modis et cōſilibꝰ cōfeſſor dicat i genere. Et vt meliꝰ cognoſcas modū in genere querēdi ſic queras. Fili chariſſime feciſti furtū. Si dicat. ſic. dicas. vbi. qñ. q tpe. q ductus neceſſitate. a q. qtiēs. Nō autē querat feciſti hoi tali. i tali loco. hoc ei eēt ſuſpectū negociū Silr de luxuria querat. vtrū fuit aliqñ pollutꝰ i corpe. ſi dicat. ſic. queras an nocte l die. Si dicat in nocte vel in ſomno. nō queras vltra. Si dicat nō in ſomno. queras p quem modū. cū q vl quō. et expectes eiꝰ rñſionē. Nec determies aliqd ſicut qdā idiſcreti faciūt dicēdo. feciſti cū boue vel cū pecore vel eq. deſcēdēdo ad ſodomitica pctā d qbꝰ forte cōfitēs ignorat. Et in hoc grauiſſime peccat cōfeſſor. Nec dicat ſꝫm Guil. Audio qꝫ tu habitas cū tali muliere. Hoc ē enim ſe ponere teſtē vel iudicem. qd non debꝫ fieri in cōfeſſione. ſed ea pacta debet iudicare ꝛc. Verū tamē ſi ſacerdos forte pbauit qꝫ ille forte oblitꝰ eſt aliquod pctm qd cōfeſſori cōſtat eū cōmiſiſſe. pōt ſibi in memoriam reducere dicens. Accidit ne tibi aliqñ inebriari vl fornicari in iſto anno. Et ſi dixerit. ſic. querat prio de pſona cuꝫ qua peccauit. an ne ſibi attinebat et in q gradu cōſanguinitatis vel affinitatis. nec ē hoc pdere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

aliā ꝑſonā vel aliū accuſare ſʒ ſe liberare et mundare veraci ter. cū alio mō expedire nō pt ſine expſſione illiꝯ circūſtātie. Multū tñ caute circa hoc pec catū luxurie eſt ꝓcedendū ne q̄d curioſe inq̄rat̄ de ipō confi tente. Vñ cōſulo vt cōfeſſor cir ca hoc dicat ſibi. Fili mi cha riſſime ego q̄dem verecūdor et erubeſco de talibꝯ materijs i pudicis inquirere. nec putes ꝙ iſta ex curioſitate faciā cum de cis fuiſſem libentius ſuppor tatus. oportet tamen ꝙ de ne ceſſitate ꝓcedam more et offi cio medici debentis curare oc cultum morbum infirmi. Itē aduertat cōfeſſor et diligenter conſideret ꝑſone confitentis q̄ litatem. cuiꝯ ſtatus et conditi onis exiſtat. Nā ſi ē princeps. baro. miles. nobilis. vel quicū ꝙ dñs temꝑalis querat ab eo vtrum oppreſſit pauꝑes ſub ditos et aggrauauit eos labo ribus. vel iuſticiā facere negle xit. vel aliquas impēſiones in iuſtas impoſuit. Si vero eſt p̄latꝯ ſpūalis nō eſt opꝯ que rere de negligentia aīarū ſub ditorū. quia preſumitur ſi hoc faceret ſolus diceret eo ꝙ ha bet ſufficientē cognitionem et ſcientiā q̄ʒtū ad hoc. Si autē non confitetur de officio in q̄ eſt dicat et hortetur cum pro prio motu dicens. Pater vene rabilis et fili. in hac parte ve litis attendere dignitatē offi cij veſtri in q̄ eſtis. et in reme diū peccatorum veſtrorū vobis iniungo vt habeatis diligen tiā de animabꝯ vobis cōmiſ ſis. Si āt eſt mechanicus que rat ab eo vtrum in ſuo oꝑe d bitū equitatis moduʒ ſeruet. aut ſi eſt mercator an aliqueʒ defraudet in pondere vel men ſura. an rē viliorē cariꝯ vendi dit. vel ad vſuras pecuias mu tuauit. vel ad p̄ſtitā cariꝯ vē didit. vel cāʒ rei vēdite nō dix it emptori ſicut circa equū de fectū aliquē. vel ipāʒ rē ſic vici atā ñ remiſſiori p̄cio vendidit Aut diebꝯ feſtiuis et dñicꝭ res ſuas venales expoit. Iurauit tantū valere cū tantū nō va luiſſet. vel iurauit ſolus emiſ ſe ꝑ tanto. Si eſt tabernator querat ab eo vtrū aliq̄n braſi um miſcuit diuerſis granis. Sicut apponendo aliq̄t cho ros tritici. aliq̄t ſiliginis. aliq̄t ordei. et vendēs nihilominus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ceruiſiā ꝓ totali triticea. vel ſi
dieb9 feſtiuis circa eaꝫ labora
uit cū hoc aū vl' ꝑ9 bñ poſſet
expediri. Vel menſurā minorē
dedit in domo q̄ꝫ extra domū
bibentibus cōmiſerat. Sic eti
am querat de vino et alijs liq
rib9. Itē a iudicib9 querat et
conſulibus vtrū aliqñ ex grā.
odio. timore. amore. vel priua
to mō iuſticiam ꝑuerterūt vel
ſniam tulerūt. ex q̄ q̄ꝫ dānifi
cat9 ē in reb9 vl' in corpe. Vel
ſi ad penā fuerunt nimis ꝓni
cōtra ſimplices ſentētiādo pe
nā ſtati ꝓ vno leui verbo i iu
dicio. Itē a patrib9 ſfamilias
querat q̇ hñt ſeruos vel filios
vtrū angariauerūt familiā di
ebus feſtiuis. vl' eorū detinuerūt
mercedeꝫ. aut eorū mala diſſi
mulauerūt. Similr querat a
ſeruis an fideliter ſeruierunt
et nō ſubtraxerūt bona dñorū
ſuorū. Item ſi ē virgo querat
ab ea de cuſtodia virginitat. de
pudicicia verborū. et honeſta
te cōuerſatōis. q̇ nō et cū q̇bus
ſolꝫ cōuerſari. Si ē vidua que
rat d̄ deuotōe ipī9 et opib9 pi
etatis. an libēter ſeruiuit pau
perib9. vl' eos viſitauit. vel tē
ꝑalia ꝓ ſuo poſſe impendit et
exhibet. et an diſſolute viuit
ſeu delicate. Et iſti ſunt morbi
viduarū ſ3m aplm. Item ſi ē
cōiugata querat ab ea an ſer
uet cū viro caſtitatē dieb9 fe
ſtiuis ieiunijs et aliaruꝫ vigili
arū. et tpe impgnatōis vl' etiā
partus. Silr an a marito exi
gat debitū dieb9 feſtiuis. aut
tpe mēſtrui vl' t. impgnatōnis.
vl' tpe part9. an etiaꝫ aliter q̄ꝫ
mod9 nature eſt vir eā cogno
uit. Et ſ3m hoc ꝓcedat cū q̄libꝫ
Circa tñ viciū luxurie cauti9
q̄ꝫ circa qdlibet aliud ſe regat
ꝗ circumſtātias neceſſarias ñ
inutiles et curioſas inquirat.
De q̇b9 ſciendū ē hic ſ3m tho.
Circūſtantiarū quedā ſūt tra
hentes in aliud genus pcti. vt
coire cum cōiugata ꝛc. et has
hō tenetur cōfiteri. Quedā ve
ro aggrauātes ſunt in eadem
ſpecie. et earū quedā ſūt nō ag
grauātes mortaliter. ſicut ſcia
et hmōi. et has ñ tenetr cōfiteri
q2 ſunt q̄ſi venialia. Quedaꝫ
vero ſūt aggrauātes mortali
ter. et has optet cōfiteri. vt fu
rari i ſacro loco. fornicari i die
feſto. Vñ verſus. Aggrauat or
do loc9 peccata ſcientia tēpus
Etata puſilla mētis culpe g.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nus et ſtatus altus. Cõditio
numerꝰ etas et ſcãdala ſexus.
Itẽ querat ſacerdos a cõfiten
te de alienis pctis que ſũt no
uẽ. ver. Juſſio cõſiliũ cõſenſꝰ
palpo recurſꝰ. Participãs mu
tus nõ obſtãs nõ manifeſtãs
Juſſio .i. ſi precipit facere ma
lũ. licꝫ ſolꝰ nõ itereſt. vl' cõſulu
it alteri ſine cuiꝰ cõſilio nõ fe
ciſſet tale factũ. vl' cõſenſit faci
entibꝰ malũ. vl' ipis adulatꝰ
eſt laudãdo eorũ factũ. Vel q̃
malefactores habuerũt ad euꝫ
recurſum. vl' ipis participauit
in maleficio. vl' tacuit nõ incre
pando eos. vel nõ deferendo
ſuperiori. vl' non reſiſtebat cũ
poſſet. vel tenet ex officio. vel
nõ manifeſtauit cum debuit
manifeſtare.

De caſibus ad papam ꝑti-
nentibus.

Pnẽdi ſũt
etiaꝫ hic caſus ad
ſolũ papam perti
nentes. Primus eſt de eo qui
verberat clericũ ordinatuꝫ ſi ẽ
leſio enormis cũ effuſiõe ſan
guis atroci. xvij. q. iiij. Si q̇s
ſuadente diabolo. Secundus
ẽ de eo q̇ incendit vel frãgit ec
cleſiã. et tal' anq̃ꝫ denũciat̃ pt
abſolui ab epõ. ſꝫ poſt denun
ciationẽ ꝑ ſoluꝫ papã. de ſen.
excõ. c. cõqueſti. Et idẽ de q̇libꝫ
incẽdiario poſt q̃ꝫ publice excõ
municatus eſt. d ſen. excõ. ca.
tua. Tercius q̃n papa ſolꝰ ali
quẽ noiat vel noiati excõicat.
tũc ſolꝰ papa abſoluit euꝫ. de
ſen. excõ. c. ſignificaſti. Quar
tus. falſariꝰ lrãrũ pape. vl' eis
vtens ſcienter. vt pꝫ de falſa
rijs. c. dura. Quintus. q̇ inſe
q̇tur cardinalem. de penis. c. fe
lici. li. vi. Sextus. q̇ grauat iu
dicẽ ſpũalẽ i ꝑſona vl' i bonis
vl' dat licẽtiã grauãdi propter
hoc ꝙ ſentẽtiã excõmunicatõis
tulit. de. ſen. excõ. quecũqꝫ. li. vi.
Septimus. ſi quis corpus de
functi ſcinderet vl' coqueret ꝓ
oſſibus trãſferendis. De hoc
habetur in quadam extrauagãti
Bonifacij pape octaui.
que incipit Deteſtante. Octa
uus. ſi q̇s inquiſitor heretico-
rũ odio vel grã amore l' lucro
cõtra iuſticiã vel cõſciẽtiã omĩ
ſit cõtra quẽpiã ꝓcedere. vt d
hereticis. m'torum. in fine. in
cle. Nonus. ſi religioſus abſ
qꝫ licentia ſui proprij ſacerdo
tis ſolẽnizaret matrimonium

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

aut miniſtraret eucharistie et vnctõnis ſacramēta. Similiter etiā excõmunicati ſunt religioſi q̄ excõicatos a canone abſoluūt in caſib⁹ nõ cõceſſis vel cõtra ſtatuta puīcialia vel ſynodalia vel a pena et a culpa. Decim⁹. ſi q̄s inſeq̄tur epiſcopū. ꝺ penīs. Si quis. li. vi. Vndecim⁹. ſi q̄ religioſi inducunt aliquē ad vouendū iurādū vel pmittēdū apd eos eligere ſepulturā. vel vt iā electā vlteri⁹ nõ imutet. de penis. cupientes. in cle. Duodecimus. de his q̄ ſacerdotē cogunt celebrare in loco iterdicto. vel ad audiēdū m excõmunicatos vocant vel interdictos. vel' prohibēt ne moniti exeant. de. ſen. excõ. Grauis. in cle. Tredecimus. q̄ ſaracenis arma ad expugnandum chriſtianos deferūt. vel cõſiliū vel auxiliū dāt i dispendium terre ſancte. de iudeis. Ita quorundam.

Caſus epiſcopales nunc ſequuntur.

Caſus vero epī qui notātur p Jo. an. in. iij. gloſi epſ. de pe. et re. li. vi. ſūt iſti Primus abſoluere excõicatos maiori excõicatõne. vt de. ſen. excõ. nup. Secūdus imponere penitentias blaſphemātibus nomē dei et ſctõꝝ ei⁹. de clericis maledicis. c. ij. Tercius abſoluere ſacrilegos. de ſacrilegijs. c. ij. Quartus cõmutatio quorūlibet votoꝝ. de voto et voti redemptõe. c. i. Excipitur tamē votū terre ſancte. Quintus depoſitio male ablatoꝝ incertoꝝ vel etiā certoꝝ q̄n n̄ exiſtūt iſti q̄b⁹ faciēda ē reſtitutio. de iudeis. cum ſit. Sextus penitentiā imponere illis q̄ mrimoniū clādeſtine cõtraxerūt vel cõtra interdictū eccl'ie vt de matrimonio cõtra interdictum eccl'e cõtracto. in cle. c. i. et vlti. Solent etiā reſeruari epis penitētie oīm publicanorū et oppſſoꝝ pueroꝝ et ppoſito vel caſu. Itē homicidiū vel falſum teſtimoniū falſarij inſtrumētoꝝ. Itē piurus. inceſtus. corruptor monialiū. vel coeūtes cū brutis. et his ſilia. Et breuiter itelligas q̄ q̄ttuor ſunt caſus de iure epales put determiat Benedictus. xi. Pri m⁹ eſt occiſor clerici ppter q̄d icurrit irregularitatē. Vn̄ eps

p̄t abſoluere clericū ab homi
cidio ſꝫ nō ab irregularitate.
Uel p̄t abſoluere clericū a pec
cato q꞉ celebrauit ī eccleſia iter
dicta ſꝫ n̄ p̄t abſoluere ab irre
gularitate īde cōtracta. Sc̄ds
d īcēdiarijs. qd tn̄ itellige an̄qꝫ
ſunt publicati. Tercius vbi ē
īdicēda ſolēnis pnia. Quartꝯ
vbi q̄s icurrit maiorē excōica-
tionē. Idē autē papa dclarat
q̄nqꝫ caſꝯ eē ep̄ales d cōſuetu
dīe approbatos. Primꝯ ē ho-
micidij voluntarij. Scd̄s fal-
ſarij. Terciꝯ violatorꝝ eccleſia
ſtice libertatꝭ. Quartꝯ violato
rꝝ eccleſiaſtice emunitatꝭ. Qui
tꝯ ſortilegi et diuīatorū. vt. xx
vi. q. i. c. i. Et īcipit ſua bulla
ī q̄ p̄dctā dclarāt Inter cūctas
et renouata ē iterū ꝑ cōcil. viē
nēſe. i cle. dudum. de ſepulturꝭ
Ultra autē hos caſus p̄nt ep̄i
reſeruare ſibi alios ꝓut vid̄bi
tur eis expedire. Sed vt om̄is
tollat ambiguitas ponā caſꝯ
tā de iure q̄ꝫ de cōſuetudīe ad
ep̄m ꝑtinētes. vt ſunt iſti. ho
micidiū. ſacrilegiū. inceſtus. fi
liorū opp̄ſſio. coitus cū moni
ali. Itē mulier coiens cū reli-
gioſo vel ſacerdote. Itē vulne
rans p̄rēm vel mrēm. Itē de

florans virginē vi oppreſſā.
Itē baptizās ꝓpriā filiā ſine
neceſſitate. vel tenēs eā ad cō
firmatōnē. Item fractor voti
ſimplicꝭ. Itē cōtrahēs votum
ſimplex caſtitatꝭ. Itē intrās re
ligionem inuita vxore poſt co
pulā carnis. Itē hereticā pra-
uitatem tenēs q̄ ad pctm̄ tm̄.
Similiter ſymoniacꝯ quo ad
pctm̄ tm̄. q꞉ irregularitas hu-
iuſmodi ꝑtinet ad papā. Itē
celebrans corā excōicatꝭ ſolēni
ter in eccl̄ia q̄ ad pctm̄ tm̄. ſꝫ q̄
ad irregl̄aritatē ꝑtinet ad pa-
pā. Itē ꝓmotꝯ ꝑ ſaltū ad ſa
cros ordīes. Itē ordinatꝯ ab
alieno ep̄o ſine licentia ꝓprij.
Itē luxuriās ī eccl̄ia cōſecrata
Itē coiēs cū iudea ꝉ pagana.
Itē cōcipiēs a n̄ viro ſuo quē
vir credēdo filiū ſuū cōſtituit
eū ī heredē in p̄iudiciū aliorū
Itē ꝓcurās aborſū ꝉ ſterilita-
tē ī ſe ꝉ ī alio. Itē cōtrahēs ſpō
ſalia p̄ter mrimoniū cū aliq̄
marito interpoſito cōtracto.
Itē ſciēter celebrās ī eccīa iter-
dicta q̄ ad abſolutōꝫ pcti. ſed
q̄ ad irregularitateꝫ ad papā
Itē ſortilegꝯ. incātator. necro
māticꝯ. expimentator. Item
ſcienter excōmunicatos et mani

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

feſtos interdictos vel etiā vſu
rarios ſepeliens. Jtez clādeſti
ne mrimoniū cōtrahēs. Jtem
blaſphemus dei et ſctōrū. Jtē
incēdiarius. Jtē piurus. ſodo
mita adulter. Jtē fornicās cū
filia quā baptizauit vł ad cō
firmationē tenuit vel audiuit
cōfeſſiōez eiꝰ. Jtē celebrās ī al
tari nō conſecrato. Jtem cele
brās ſine ſacris indumētꝫ. vł
omittens aliquod indumen
torū. vt ſtolā vel manipuluz.
Jtē celebrans nō ieiunus. Ho
rū āt penitētie ponūtur taxa
te īſertiꝰ particulatim. Alij ve
ro caſus p̄ter iſtos ſunt de au
toritate plebanorum.

De ſatiſfactōne que ē tercia
pars penitentie.

Est autē ſa
tiſfactio ſ͛m btm̄
tho. ſuper. iiij. di.
xv. q. i. ar. iij. iniurie illate re
cōpenſatio ſ͛m iuſticie equali
tatē vel q̄ntitatē. Et intellige
equalitate ꝓportiōis et nō q̄n
titatis. Siłr Anſ͛. in li. Cur
deus hō. diffinit ſatiſfactiōez
dicens. Satiſfactio eſt deo de
bitū ꝓut ē honorē impendere.
ſcꝫ rōne culpe cōmiſſe. Et iſte
diffinitōes ſūt ſatiſfactōis ꝓ
ut eſt medicina p̄teritorū pctō
rū et p̄ſeruatio futurorū. ſꝫ ꝓ
ut ē p̄ſeruatō a culpa diffinit
ſic ſ͛m Auguſ. Satiſfactō eſt
cauſas abſcidere pctōrū. et eo
rū ſuggeſtionibꝰ aditū nō in
dulgere. Circa qḋ ſciēdū ꝙ li
cet ſ͛m Bona. vbi ſupra ſine
charitate n̄ poſſꝫ ſe hō p̄pare
ad habēdā charitatē et facien
dā ſatiſfactōez. ex q̊ īpoſſibile ē
ſine ea deo placere et opa eius
acceptari a deo. iō nec ſatiſſa
ctio ſine tali grā eſt poſſibilis
Jtē cōſulendū ē penitentibus
ꝙ eorū pniam ipis iniunctam
ſine mortali pctō cōpleant. q:
ałs deus ab eis exigit penam
Nam ſatiſfactio facta ī pctō
mortali et ſi ſoluit penam de
bitā nō tamē meret gratiam.
vt dicit doctor ſubtilis vbi ſu
pra. q. i. ſecundo principali ar.
iiij. Sed ſi queras vtrū hō ꝑ
agēs pniaz in pctō mortali ite
rū facta cōfeſſiōe de illo pecca
to mortali dꝫ pagere de nouo
vel denuo iſtā pniaz iā pactā.
vel an reuiuiſcat et valere inci
piat illa pnia ſic pacta in pec
cato mortal. ex q̊ iā poſt cōfeſ
ſionez ſcḋam erit in charitate

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

et grã. In hoc sũt doctores di uersi. Nã ſctũs Tho. prima fa cie dicit ꝙ non viuificãtur nec valent ad ſatiſfactionẽ illorũ pctõrũ ꝑ quibus aguntur. nec etiã ad meritũ vite eterne. Di cit tñ ꝙ ſatiſfactões ille que re linquũt pꝰ ſe effectum poſtq̃z actꝰ trãſit nõ optet ꝙ reiterã tur. vt ieiuniũ dimittit pꝰ ſe debilitationẽ corpis. Elemoſi na reliquit pꝰ ſe diminutõnẽ ſubſtãtie. Ille vero que nõ re quũt poſt ſe effectum oportet vt reiterẽtur. vt ẽ orõ. Ex his patz ꝙ q̃ ieiunãt ꝑ pctis exiſtẽ tes in mortali pctõ nõ debent vltra ieiunare vel elemoſinaz dare. ſi q̃ orant in pctõ exiſten tes tenentur repetere horas et ſupplere eas. et iſtã opinionez approbant doctores. Doctor tñ ſubtilꝭ fauorizat pctõribus dicẽs. ꝙ q̃ vere penitet et reci pit ſatiſfactionẽ cõdignã ſibi ab eccleſia impoſitã claue nõ errante q̃ntumcũq3 peccet po ſtea et recidiuet nunq̃z tenebi tur niſi ad illã vnicã ſatiſfac tionẽ adimplẽdã. Et ſi eã im pleat in charitate meliꝰ eſt. qꝛ nõ tñ ſoluit penã ſed etiã me retur grãm. Sed ſi ipleat pe ni tentiã volũtarie extra charita tem. ſoluit qdem penã ſed nõ meretur grãm. qꝛ nõ ẽ ſatiſfa ctio recõciliãs neq3 placans. Unde ſubdit ꝙ ſi hõ magnã partẽ ſatiſfactõis adimpleuit in mortali pctõ. et poſtea ite rũ peniteat de pctõ nouo. nõ eſt iterato imponenda penitẽ tia ꝑ pctõ primo de quo ſatiſ fecit. licet extra charitatem. ſ3 tm̃ de nouis pctĩs que fuerũt cã ꝙ iſta ſatiſfactio fuit mor tua. Et hanc determinationez ſequitur Johãnes pariſiẽſis ibidẽ. q. v. dicens et dans hꝰ dicti rationem ſatis pulcram Quia ex quo extra charitatem ſufficit ſatiſfactio inuolunta ria ad pniam pcti. multo ma gis ſatiſfactio voluntaria d3 ſufficere. Exemplificat ipe. Si alicui offendenti regẽ offenſe regis correſpondeat pſciſe ſ3m leges manus abſciſio. ſi iſti in uito abſcideretur manꝰ ſatiſ patitur. et intãtũ ſufficit regi ꝙ ſ3m iuſticiã nõ d3 vlteriorẽ penã exigere. et tamen nõ reci pit eum in grãm vel amiciciã Multo autẽ magis ſufficeret ꝑ punitõne culpe ſi aliqs ſibi debitã penã infligeret. lic3 nõ

eſſȝ in grã vl' amicicia illi⁹ iu dicis offenſi. Ex quo ſequitur ꝙ ſi talis ꝑpter nonum pecca tuȝ damnaretur anteq̃ȝ cōple uiſſet totã penitẽtiam ſibi im poſitã puniret̃ in inferno tpa liter pena ſibi correſpōdente que nō fuit hic ſoluta. et p⁹ tē pus aliquod ñ puniretur am plius tali pena. ſicut dicimus de veniali. q: moriens in veni ali ſimul cum mortali nō pu niretur eternaliter pro veniali ſed temporaliter. pro mortali vero eternaliter. Hec doctor ſubtilis. Sunt autē tria ope ra ſatiſfactoria. ſcilicet elemo ſina. ieiunium et oratō. Per ie iuniũ intelliguntur oĩa car nem affligentia. vt ſunt mace ratões. afflictões. flagellatões et pegrinationes. Per elemoſi nam õnia opera miſericordie corpalia. Per orõnem oĩa opa ſpũalia miſericordie. Per ieiu nia homo reuocatur a cõcupi ſcentia carnis. p elemoſinaȝ a cõcupiſcentia oculorũ. et p ora tionẽ a ſupbia vite. Per ieiu niũ ordinat̃ hõ ad ſeipm. per elemoſinã ad ꝓximũ. et p ora tionem ad deum. Per ieiuniũ fit ſatiſfactio de bonis corpa lib⁹. p elemoſinam de bonis tpalib⁹. et p orõem de ſpũali bus. Licet autẽ ſingula iſtorũ cũ ſingul' peccatis appropien tur ꝑpter cõueniẽciã. tñ q̄dlibȝ illorũ p q̄libet pctõ ſatiſfacere põt ſcȝm Tho. Dicit eñ doctor ſubtilis. q. i. ſcḋo pncipali ar. xxx. ꝙ talis correſpõdentia nec eſt de congruo nec de neceſſita te in ſingulis caſib⁹. ſicut pa tet in paupibus. Nec pauperi eſt cõgruum nec neceſſariũ in iũgere aliq̄d iſtorũ ſi eſt inſuf ficiens ad ea. vt ſi eſt paup q̃ nutritur labore. et qua die nō laborat caret victu. et ſi ieiu naret ipotens redderet̃ ad la borẽ. Nec orõni vacare poteſt labore laſſatus. vel a fortiori nec elemoſinis. iſti iniungen dum eſt vt iſtum laborẽ ſube at in remiſſionẽȝ peccatorũ. in tendens illum ad hunc finẽ re ferre. ſaltem quouſqȝ occurrat ſibi oportunitas aliquã aliaȝ ſatiſfactionẽ ſoluendi. Ex hoc dicto habes ꝙ hõ pctõr liben ter ſuſtinens defectus tpales et labores a deo i eũ ꝑmiſſos vel tribulatões ſatiſfacit per illa ꝑ peccatis exquo eis con ſẽtit et aliter ſatiſfacere vl' pe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nitere nō pōt. Jta dicit tho.
vbi ſupra. diſt. xv. q. iiij. ar. ij
Et hoc etiā ſepiꝰ eſſʒ p̄dicādū
paupibꝰ et defectuoſis. ne de-
ficerent et deſperarēt de pctis
videntes ſe impotētes ad pa
gendū penitētiā eis iniunctaꝫ
Simlr diues q̄ lapſus eſt pec
cato carnis ſi adeo delicatus ē
ꝙ nō velit ieiunare. nec mace
ratōem carnis ſubire. vel pre-
ſumptio eſt ꝙ ſi ſibi impone
retur abijceret eā. et ita iaꝫ no
uo peccato peccaret. indican-
dus ē ad orōnem vel elemoſi
nam. et imponēdū eſt ei qđ li
bēter accipit. et quod creditur
pſeuerātius adimplere. immo
ſi nullā vellet accipe peniten-
tiā et haberet diſplicentiā de
peccato. et firmum propoſitū
non peccandi vel abſtinendi.
non eſt remittendus vacuꝰ et
abſoluēdus ne cadat in deſpe
ratōnem. ſed intimāda eſt pe
nitētia ei que ē ꝓ pctis illi ipo
nēda. et ꝙ eā i ſe vl in equalē
te ſtudeat adimplere. alioqn
ſoluet ad plenū i purgatorio.
Hec ſententia ſatis conſonat
dicto chriſti Mat. xij. et Iſa.
xlij. vbi dicit. Arundinē q̄ſſatā
nō cōfringet. et linū fumigās
nō extinguet. Arūdo quaſſata
eſt peccator quaſſatꝰ tempta
tionibꝰ et peccatis. et linū fu
migans eſt linū nimis humi-
dū. tamen habens aliqđ de ig
ne charitatis. hoc extinguitur
p duriciaꝫ ſacerdotis. ſed cum
ad aliquod minꝰ difficile ob
ligat tunc nō extinguit. Sed
dicat ſibi ꝙ oportet eū hic vel
ibi penā pſoluere. et ꝙ faciat
tātam penitentiā quantā hic
debet pro peccatis reddere. alis
acrior alibi ab eo exigetur. hec
Scotus. Dicit Pe. de tharan.
di. xv. et Tho. ibidē. q. iij. ꝙ al
ter ꝓ altero p̄t ſatiſfacere ſi ē
in charitate quādo ille cui in
iuncta eſt penitētia eā explere
cōmode nō p̄t. et hoc q̄ʒtū ad
abſolutionē debiti. ſed q̄ʒtum
ad exciſionē cauſarū peccato-
rū precedentiū. et inq̄ntum pe
nitētia ē medicina ꝓ peccatis
vnus nō p̄t ſatiſfacere ꝓ alte
ro. Dicit tamen Thomas ꝙ
nullꝰ debʒ pmittere ſatiſface
re p aliū. niſi appareat defectꝰ
corpalis vel ſpūalis. p quē nō
ſit ꝓmptus ad portādū onꝰ
penitētie. Dicendū ē ergo his
qui ſatiſfactioneꝫ per ſe alijs
imponūt. ꝙ ſi ambo negligē-

tes fuerint ambo punientur. vnus pro peccato proprio. alter ꝓ obmiſſa ſatiſfactōne ad quā ſe abligauit.

De penitentijs iniungēdis ſcꝫm canones.

Reſtat nūc de penitentijs iniungē-dis ſcꝫm canões taxatis. Circa qđ principaliter eſt videndū ꝙ licet penitētie ſint arbitrarie vt dicetur infra. tamen in publicis peccatis ſeruande ſunt taxate ꝑ canones licꝫ debeat haberi reſpect⁹ ad circumſtātias criminis. et ad quātitatē et qualitatē ꝑſone. dignitatē. officiū. ꝑauꝑtatem. debilitatem ꝛc. Vt tamen non ignoremus penitentias taxatas cuꝫ tempus incurrerit imponendas. notande ſunt aliq̄ue regule que canones penitentiales ab alijs appellātur. Primus canon ꝙ ꝓ quolibet mortali pctō. pnia ſeptē annorum eſt iniūgenda. vt. xxxiij. q. ij. hoc ipſm. et c. ſequēti. et. xxij q. i. c. ꝑdicandū. i glo. et. lxxxij di. pſbyter. Et rō ē. q2 ſicut per peccatū mortale ſeptiformē gratiā ſpūſſcti amiſimus. ſic etiā eas ꝑ ſeptē annos req̄ramus. Hoc tamē verū eſt ꝓ publico et graui peccato pēſatis circūſtantijs. Scđs ſi pſbyter fuerit publicus fornicator decem annis peniteat incluſus ſacco indutus. trib⁹ mēſib⁹ cōtinuis a veſpera ad veſperā pane et aqua vtatur. except⁊ dieb⁹ dñicis et feſtiuis. quib⁹ annis expletis pt cū eps ad priſtinū reuocare ſtatuꝫ. de q̄ multum habet. lxxxij. di. c. pſbyter. qđ nō ſcripſi ꝓpter tediū epōrum q̄ in hoc ſūt remiſſi et potius ad penā ꝓni. Terci⁹. ſacerdos cognoſcens filiam ſpūalez. ſcꝫ quā baptizauit vel cōfeſſionē audiuit. duodecim annis peniteat. eps vero. xv. annis peniteat. Mlier vero ſi eſt ſoluta tradēda eſt religioni rebus ſuis pauperib⁹ erogatis. xxx. q. i. Si quis ſacerdos. Et ſic ptꝫ vt dicit gloſa in capitulo predicto ꝙ magis peccat ſacerdos cognoſcens filiaꝫ ſpiritualeꝫ q̄ꝫ alteri⁹ vxorē. quia per hoc imponitur penitentia. xij. annorū. Quartus. ſi quis contra naturā peccat. ſi cleric⁹ eſt deponitur vel ad religionē recluditur. ſi laicus excommuni

catur donec peniteat. Peniten
tia autē ſua ē ſeptē annorum
Et idē ē ꝑ inceſtu. xxxiij. q. ij.
hoc ipm̄. et. c. ſequēti. Quitus
ſacerdos q̇ intereſt clādeſtinis
nuptijs ſine bannis tribꝰ an
nis ſuſpenditur. de clādeſtina
deſpōſatiōe. Cum inhibitio.
c. i. Sextꝰ. ſi q̇s votū ſimplex
violauerit ſcilicet quia promi
ſit in ſecreto vxorē non ducere
vel coram aliquibus ſocijs et
poſtea duxit. tribus annis pe
niteat. xxvij. di. ſi vir. Septi-
mus. ſi quis excōmunicatꝰ ce
lebrat tribꝰ annis feria ſecun
da quarta et ſexta a potu al's
vino et a carnibꝰ debet abſti
nere. xi. q. iij. de illis. Octauꝰ.
Qui alium iniuſte accuſat ad
mortem ſeptem annis penite-
at ſi vitam ꝑdiderit. Si vero
membrum per tres annos pe
niteat. vt de accuſationibus.
ca. accuſaſti. Nonus. Qui fili-
am ſuam ſpiritualem vl' com
matrem cognoſcit. per ſeptem
annos peniteat. xxx. q. iij. non
oportet. Decimus. Si quis de
ſponſatam alij duxerit. eam
dimittat. et. xl. diebꝰ i pane et
aq̄ ieiunet. et peniteat ꝑ. vij. ſe
quētes annos. ꝺ ſpon. duorū.
accepiſti. Vndecimus. Qui co
gnoſcit duas cōmatres vel ſo
rores ſeptem annis peniteat.
xxx. q. iiij. Si pater. Duodeci
mus. Homicida voluntarius
ſine ſpe reſtitutōnis deponat
et ſeptem annis peniteat. l. di.
miror. Si eſt caſualis ꝑ quin-
q; annos peniteat. l. di. c. ſi q̄.
et. c. ſi q̇s. et. c. eos. Et hec om̄ia
itelligas ſi potuit euadere ho
micidiū et non euaſit. Nā qui
ſe et ſuas res liberando fures
q̇ capi non poterant occiderit
penitētiā agere nō tenetur niſi
voluerit. Si tamen hoc facit
in neceſſitate euitabili. duos
annos peniteat. di. l. de his. li
cet ſi eſſet ineuitabil' in nll'o ei
imputaretur. l. di. Quia te. q̇d
tn̄ eſt veruꝫ quo ad pccm̄. ſed
quo ad cautelā et innocentiaꝫ
ſuā eccleſie oſtendendā bonuꝫ
eſt penitere de homicidio. c. ij.
§. fi. xxxiij. q. ij. In lectū. xxxiij
q. iij. excommunicatorum. Si
quis tn̄ i ſtulticia vel infirmi
tate vel furioſitate occidit. nō
imputat̄ ei. iij. q. ix. Indicas.
xv. q. i. aliquos. et. ca. illa. et ca.
ſi quis. Si āt cauſa diſcipline
ſicut magiſter ſcholariū incau
te occidit imputat̄ ei. et depo

nitur ſi ē ſacerdos. de homici
dio p̄ſbiterorū. xv. q. v. ſi quis
non iratus. Sed et quis li-
gatum latronē interficit depo
nit. de homicidio. ſuſcepimꝰ.
Tredecimus. Matrē occidēs
decem ānos peniteat ſ₃m for-
mam ſatꝫ aſperam que poni
tur xxxiij. q. ij. latorem. vbi di
citur ꝙ primo anno eccleſiā
nō intret ſed ān fores eccleſie
oret. Poſt ānū vero itret eccle
ſiā ſtās inter audiētes. et non
comuicet niſi cōpleto termio.
oblatōes eius nō voluntarie
accipiant̄ niſi poſt ſeptē ānos
Et per hos decem annos nō
comedat carnes. nec potū. aliꝰ
vinū bibat. exceptꝫ diebꝰ do-
minicis et feſtiuis diebus a fe
ſto paſce vſq₃ ad feſtū pente
coſtes. Et non vadat alicubi
niſi pedeſter. feria ſecunda q̄r
ta et ſexta ieiunet. ſed tn̄ nō ſe
paraꝫ ab vxore ꝓpter piculū
adulterij. Decimuſquartus.
Vxoricida oībꝰ diebꝰ q̄bꝰ pe
nitet non debet vti carnibus
nec potu. aliꝰ vino. niſi in pa
ſca et natali domini. i pane et
aqua et ſale. vigilijs orōnibꝰ
et elemoſinis penitētiā agat.
arma non ſumat. vxorē non

ducat. balneo nō vtatur. con
uiuiū letantiū nō intret. in ec
cleſia poſt oſtiū ſtet. nō cōmu
nicet in vita ſed in morte tm̄.
vt p₃. xxxiij. q. ij. admonere.
Et intellige ꝙ maior peniten
tia eſt vxoricide q̄₃ matricide
nō q₂ maiꝰ eſt peccatū vxorē
occidere q̄₃ matrē. ſed quia ꝓ
niores ſunt hoīes ad occiden
dum vxores q̄₃ matres. et ido
vt retrahāt̄ grauior eis pena i
iungit̄. ar. xxiij. q. i. nō afferā
mus. Decimuſquintus. Jugu
lās volūtarie puerū ſuū dicit
Ray. ꝙ talis debet in mona-
ſteriū indui. i ſi n̄ habet alios
pueros et vxorē grauior ei de
bet imponi penitētia. ſ. ſeptē
annorū. Cum autē ex negligē
tia iugulant eū parētes. ita ꝙ
ponūt eū in lectū ſuū ſanum.
et poſtea inueniūt eū mortuū
tribus annis peniteant. q̄rū
vnꝰ annus eſt in pane et aq̄
omnibꝰ ferijs quartis ſextꝫ et
ſabbatis. alij duo ieiunādo fe
riā quartā et ſabbatū. ſed ſe
xtam in pane et aqua. de his
q̄ occidunt filios. c. i. et. ij. De
cimuſſextus. Periurus. xl. dies
ieiunādo i pane et aq̄ ꝑ ſeptē
annos peniteat. vi. q. i. q̄cūq₃

Decimuſſeptimus.falſam mē
ſurā habēs.xxx.diebꝰ penite-
at ī pane et aqua.de emptiōe
et venditōne.vt mēſure. Deci
muſoctauꝰ q̇ deuotā vel mo
nialē cognouit.x.annis peni-
teat.et ipā ſilr.xxvij.q.i.ca.d
filia.et ca.dūotā. Decimuſno
nus.Preſbiter cantans miſſā
et nō cōmuicās anno vno pe
nitere debet.et interim a cele-
bratiōe miſſe ceſſabit.de cōſe.
di.ij.relatū. Vigeſimus.Sa
cerdos qui laicū mortuū cum
palla altaris inuoluit decem
annis et quinqꝫ menſibus pe
niteat.dyaconꝰ vero triennio
et dimidio ſiue ſex mēſibꝰ pe
niteat.de cōſe.di.i.nemo. Vi
geſimuſprimꝰ.Sacrilegꝰ vio
lans eccleſiam ſeptem annis
peniteat.xij.q.ij.de viro. Et
primo āno ante cimiteriū qd
violauit cōſiſtat. Scdo anno
ante fores ecclie. Tercio anno
in ecclia.Et ꝑ hos tres annos
carnes nō comedat.et potum
als vinuꝫ n̄ bibat niſi ī paſca
et ī natali dm̄.nec cōmunionē
accipiat.In q̄rto anno cōmu
nicabit.et tūc quinto et ſexto
vſqꝫ ad ſeptimū annum feria
ſcda q̄rta et ſexta a carnibꝰ et
a potu abſtīeat. Vigeſimuſſe
cundꝰ.Parētes frāgentes ſpō
ſalia filiorū ꝑ triēniū ſepent a
cōione et filij ſilr ſi ī culpa ſūt
xxxi.q.iij.ſi quiꝑ ꝑntes. Vegeſi
muſtercius. Qui ducit illā ad
mrimoniū quā priꝰ polluit ꝑ
adulteriū quiqꝫ ānis peiteat.
xxxi.q.i. Si q̄ vidua. Viceſi-
muſq̄rtus.Blaſphemās dꝫ ꝑ
ſeptē hebdomadas agere peni
tentiā ſcꝫm formaꝫ que tradit
de maledic.c.ſtatuimꝰ.Vige
ſimuſq̄ntꝰ.ſacerdos denudāſ
cōfeſſionē alicuiꝰ verbo vl' fa
cto vel ſigno ꝛc. de quo infra
dicet.et habet de pe.di.vi.ſa-
cerdos. Vigeſimuſſextus.Per
iurus ſi liber eſt.xl.diebꝰ per
ſeptē ānos ī pane et aqua pe-
niteat. Si ſeruꝰ tribꝰ annis.
xxij.q.v.qui cōpulſus. Vige-
ſimuſſeptimꝰ. Qui ꝑiurat in
manus epiſcopi ꝑ tres ānos
peiteat.Qui vero in manu cō
ſecrata vno anno peniteat.
Qui vero coacte neſciens eſſe
tam graue peccatū tribꝰ qua
drageſimis peiteat.hoc eſt tri
bꝰ ānis q̇libet āno quadragi
ta dies.xxij.q.v. q̄ cōpulſus.
Sed q̇ ſcienter iurat vel aliuꝫ
iurare ꝑmittit quadragita di

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

es peniteat in pane et aq̃.et ſe
ptẽ ſequẽtes annos et ſimil'r
conſocij ſui.xxij.q.v.Si q̃s ꝑ
iurauerit.et.c.ſi quis cõuict9.
Vigeſimuſoctau9.Diſcrepãs
a cõſuetudine metropolitane
eccleſie in horis canonicis ſep
tem menſibus cõmunione pri
uetur ſi ex cõtẽptu hoc faciat.
diſtin.xij.ca.de his. Viceſimuſ
nonus.Sortilegus q̃draginta
diebus peniteat.de ſortilegijs
c.i.et.c.ex tuarũ.Qui aũt aſpi
cit aſtrolabium vno peniteat
anno.ibidez. Triceſimus.In
terfector preſbyteri duodecim
annis peniteat.vt.c.ij.de pe.
et re. Triceſimuſprimus.Incẽ
dens domũ totũ dam nũ reſti
tuat.et tribus annis peniteat
eodẽ ti.c.ij.et de iniurijs et dã
no dato.c.ſi q̃s domũ. Trice
ſimuſſecundus.Cõmunicans
hereticũ neſcienter annũ peni
teat.ſciẽter quinqꝫ annis. Per
mittens aũt hereticum canta
re neſcienter miſſam. q̃draginta
ta dieb9.Si aũt in ſubuerſio
nem fidei tanq̃ꝫ hereticus dã
natur niſi decem annis peni
teat. Si quis receſſerit ab ec
cleſia ad hereticos fugiẽs.xij.
annis peniteat ſcḋm formã.xx
iiij.q.i.Si q̃s dederit. Triceſi
muſtercius. Qui neſcienter co
gnoſcit duas ſorores vel ma
trẽ et filiã vel amicaz et neptẽ
ſeptẽ annis peniteat. Si ſcien
ter perpetuo carebit cõiugio.
xxxiij.q.vnica.ſi quis. Trige
ſimuſquart9.cũ bruto coiens
pluſq̃ꝫ ſeptẽ annis peniteat.et
idem ꝑ inceſtu.xxxiij.q.ij.hoc
ipm.et.c.ſequẽti. Trigeſimuſ
quintus. Patronus res ecclie
dilapidans vno anno penite
at.xvi.q.vij.fili9.Trigeſimuſ
ſext9.Qui iurat pacẽ nõ face
re cũ ꝓximo vno anno peni
at et ad pacẽ redeat.xxij.q.iiij
q̃ ſacramẽto. Trigeſimuſſepti
m9.Bis baptezat9 ꝉ bis cõfir
mat9 ſeptẽ ãnis peiteat.q̃rtã
et ſextã feriã i pane et aq̃.et co
geẽ fieri regularis.de cõſe.di.
iiij.q bis.et.c.dictũ eſt.Sunt
plꝛes alij caſus q̃ apud nos nõ
occurunt.et iõ de illis nihil po
ſui.Hi aũt intelligẽdi ſunt de
penitentia publica et pro pctõ
publico. Circa quod ſciendũ
ꝙ licꝫ illa pnĩa ſit taxata a ca
nonib9 ꝓ manifeſtis peccatꝭ
ita ꝙ nullo mõ licet alicui impo
nere vel variare.tñ eps de his
diſpẽſare pt ex cã rõnabili in

ſpectis circūſtantijs ꝑſonarūꝫ
vt dicit Leo papa. Penitudi-
nis tp̱a cōſtituenda ſunt tuo iu
dicio ſꝫm ꝙ ꝓſpexeꝛ aīos cō-
fitentiū eſſe deuotos. xxvi. q.
vij. Tp̱a. et. c. hoc ſit. Idē dicit
Hiero. de. pe. di. i. menſuram.
Et iō dico de occultis peccatis
que ꝑtinēt ad ſimplices ſacer
dotes ꝙ vbicūqꝫ inueniāt ta-
xatā penitentiā ꝑ canones nō
mutent eā ſine cā. ita tn̄ ꝙ nō
ꝓdāt ꝑ cā petōrē. ſꝫm hoc itel
lige illḋ qḋ cōmuniter dicitur. ſꝫ
male intelligit̄ ꝙ pnīe ſunt ar
bitrarie. de pe. et re. deꝰ q̇. et ḋ
ſortilegijs. ca. ij. glo. ij. vbi dr̄.
ꝙ penitentie tp̄s arbitrariū ē.
qḋ intelligit glo. vltra illḋ qḋ
iaꝫ ius taxat. et ſi ius taxauit
vnū annū pnīe et delictuꝫ exi-
git plꝰ. hoc eſt ad ſacerdotꝭ ar
bitriū cōceſſum. Idē dr̄ de cle.
excō. latores. Et dixi notanter
ꝙ ſine cauſa nō debꝫ ꝑ quem
cunqꝫ ſacerdoteꝫ mutari pnīa
taxata. q2 ex cā p̄t bn̄ modera
ri ꝑ ſimplicē ſacerdoteꝫ q̇ diſ-
pēſare p̄t cōtra canōes taxan-
tes talē pnīam. vt ḋ indicijs.
At ſi clerici. in glo. ſuꝑ verbo.
ḋ adulterijs vt ibidē notāt do
ctores. Pro iſta tn̄ ſciendum

ꝙ hodie mlt̄i ſumpſerūt occa
ſionē erroꝛꝭ ex iſto dicto quo
dicit̄. penitētie ſunt arbitrarie
et ſꝫm arbitriū ſacerdotꝭ ipo
nēde. Et iō ꝓ meliori iſtius di
cti intelligētia aduertēduꝫ ē ꝙ
ſicut dicit ſctūs Tho. ſuꝑ. iiij.
di. xix. q. ij. ar. iiij. Si quis p̄
ter motū principal' agētis vi
ſua ptāte p̄ſumpſerit. non cō-
ſequitur effectum ſꝫm Dyoni
ſiū. et ꝓpterea talis ab ordine
et officio diuino auerteretur.
et culpā icurreret. verbi grā. ſi
miniſter medici aliter adhibe
ret medicinā egroto q̄ꝫ p̄cepit
medicus. grauiter talis offen
deret medicū et etiā egrotum.
Et quia penitentie ſatiſfacto
rie ſunt medicine ꝓ pctīs infli
gende. vnde ſicut medicine in
arte determinate nō oībus
cōpetūt. ſꝫ variāde ſūt ſꝫm ar
bitriū medici. nō ꝓpriā volun
tatē ſequentis ſed artē medici
ne. ita pene ſatiſfactorie deter
miate i cande nō cōpetūt oībꝰ
ſꝫ variāde ſunt ſꝫm arbitriuꝫ
ſacerdotis diuino inſtinctu re
gulatum. Hec Tho. Vide er
go q̇cunqꝫ indicas ſꝫm caput
tuū iniūgendo penitētias nō
taxatis debitis circumſtātijs.

qr in magno picülo es. decipi
ens te et cõfitentẽ. ſi arbitrarꝭ
aliter pniam q̃ʒ ſpiritusſanctꝰ
eã dictauit illi cõfitenti impo-
nẽdam. Vñ dicit ſctũs Tho.
di. xx. q. ij. ar. ij. ꝙ q̃litercunqʒ
habeat ſe ſacerdos. vel diuer-
tat ſe in officio ſacramẽtorũ.
nihilominꝰ pctõr ꝑmanet reꝰ
ad quantitatẽ eiuſdem pene.
et ido ſi eã hic nõ explet exige
tur ab eo in purgatorio. Sa-
cerdos tamẽ diſcretus. vt dicit
idẽ penã imponens minorem
etiã ex induſtria. plus prodeſt
cõfitẽti q̃ʒ nocet. qr forte a ma
gnitudine pene poſſet a peni
tẽtia agẽda impediri. qr diui-
nus amor q̃ in eo icipit et pau
latim cõfortaꝛ excitabit eũ po
ſtea ſponte et ꝓpria volũtate
ad plura opa miſericordie q̃ʒ
ſacerdos impoſuit. Sed circa
hoc ſit ſacerdos cautꝰ. vt tũc
hoc faciat qñ preſumit de con
fitente vt hoc faciat. Videat er
go ſacerdos et caute proſpici-
at. ꝙ vbicunqʒ pena a iure ex
p̃ſſa ẽ. nõ obmittat eã ipone-
re. niſi neceſſitas vel alia cau-
ſa ratõnabilꝭ aliud ſuaderet.
vbi ãt nõ eſt pena a iure impo
ſita et exp̃ſſa ibi arbitrio ſuo
eaʒ ſtatuat ſʒm ꝙ viderit expe
dire. nã ex cã p̃t eam aggraua
re vel mitigare. vt dicit gloſa
de pe. di. i. mẽſuram. Ad idem
facit Archi. l. di. de his. Sed
forte quereres. q̃d ſi nũq̃ʒ arbi
tratꝰ ẽ. et minorẽ penã impo
nat q̃ʒ debeat. nũquid ille cõfi
tẽs ſecurꝰ ẽ. vel an reſiduũ exi
getur ab eo in purgatorio. Ad
q̃d rñdeo ſʒm glo. ij. de peni.
diſti. i. mẽſuram. ꝙ ſi eſt eius
ordinariꝰ iudex ſiue ſacerdos
parochialis. et facit hoc anio
diſpẽſandi. ſufficit illa penitẽ
tia modica ad delendum pec
catum. Si autem per errorem
eſt impoſita. et tñ ab illo peni
tẽte credebaꝛ pitꝰ. ſufficit illa
minor pnia ad pctm̃ delendũ.
dũmõ penitẽs q̃ eã recipit ma
iorẽ ſuſcipe eſt patꝰ ſi ſibi ipo
nereꝛ. ꝺ pe. di. i. Oĩe penitet.
ꝟ. Sed q̃. Si autem credebat
eũ impitũ. in culpa ẽ penitens
aut cõfitẽs. quia peritiorem non
req̃ſiuit. Et hoc ẽ cõtra illos q̃
impetrãt licẽtiaʒ cõfitẽdi alibi
a ſuis plebanis. et cõfiteꝛ im-
peritis ſacerdotibus vel mo-
nachis ad hoc non electis nec
approbatis. et tales ſe decipi-
unt. Nam dicit Angl. de peni

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tẽtia. Qui vult confiteri pctã ſua vt inueniat gratiam. que rat ſacerdotem ſcienteꝫ ligare et ſoluere. ne cũ negligẽs circa ſe ſit negligat̃ ab illo q̃ eũ miſericorditer monet et petit ne ambo i foueã cadãt. qm̃ ſtultꝰ errare voluit. Et ſubdit. Qui ergo cõfiteri vult oĩno cõfiteatur ſacerdoti meliori quẽ inuenire p̃t. Audiat aũt vnuſq̃ſqꝫ confeſſor taliter q̃liter ſibi placuerit pniam iponens q̃d ſibi dicat̃ ꝑ btm̃ hiero. et ponuntur hec verba. xxiiij. q. nõ afferamus. vbi dr̃. Nõ afferamus ſtateras doloſas vbi appẽdamꝰ qđ volumꝰ dicentes. hoc graue ẽ. hoc leue ẽ. ſꝫ afferamꝰ diuinã ſtaterã ex ſcripturꝭ ſcĩs tãq̃ꝫ de theſaurꝭ dñicꝭ. et i illa q̃d ſit grauius acẽdamꝰ. hec hiero. Ex q̃bus verbis vides ꝙ ille pnie que iponũtur erronee. et aliter q̃ꝫ ſint ipoſite i iure dicũtur doloſe et temerarie. hoc ẽ qđ dicit Gre. đ pe. di. v. falſas pnias. vbi dicit Falſas pnias eẽ dicimꝰ que ñ ſꝫm autoritatẽ ſctõꝝ patrũ ꝓ q̃litate criminũ imponũtur. Vñ dicit glo. ꝙ ſi certa pena ſtatuitur. et tñ minor imponitur falſa ẽ penitẽtia. niſi ex cauſa tẽperetur. vt dicitur. xxvi. q. vij. Tẽpora. vbi dicit Leo papa ꝙ tẽpora penitentie habita moderatiõe conſtituenda ſunt iudicio ſacerdotis ꝓut confeſſores penitentiũ animos ꝓſpexerit eſſe deuotos. hoc eſt qđ cõcludunt doctores finaliter ꝙ tũc tm̃ ex cauſa. ſ. neceſſaria penitentie eodem modo quo dictũ ẽ arbitrarie poſſunt dici. ſ. cõſideratis circumſtantijs perſonarum. temporum. locorũ. etatũ qualitatũ criminis. et aliorum. ꝓut dicitur de pe. di ſ. v. Cõſideret. Circũſtantie anteꝫ ille notãtur i illo verſu. Quis. quid. vbi. quibꝰ auxilijs. cur. quomodo. quando. hoc ẽ dicere. ꝙ licet ꝓ aliquo crimine a iure taxat̃ pnia ſeptẽnis. ſi tñ ſacerdos videt ꝑſonã pauperẽ debilẽ. vel nimis ſenẽ vel nimis iuuenẽ. vel multũ nobilẽ. vl̓ locũ i quo moratur ſicut caſtrũ vel curiã pꝛicipis nõ eẽ aptum ad penitentiã agendã ſic a iure exp̃ſſam. vel videt tẽpus nõ eſſe cũueniẽs ꝓpter nimios labores tunc inſtantes. in his caſibꝰ põt cõfeſſor moderare penitẽtiaꝫ i toto vel in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

p̄te. p̄nt notatur in glo. xxiij. q. iiij. Si is. Et hoc intellige quando contritū ſufficienter viderit peccatorem. Sed diceres. tamen Grego. in omel'. dicit. et ponitur i. c. p̄dicto. Si is qui p̄latus eſt dominico debitori culpas impune dimittit. non mediocriter ꝑfecto offendit qui debita celeſtis regꝭ et dn̄i ſua p̄ſumptiōe reſoluit Simil'r. i. gloſa. xxvi. q. vij. hoc ſit poſitum. dicit. ꝙ nō pōt ſacerdos totū dimittere ſine aliqua penitētia. Et idem de pe. diſ. i. c. mēſurā. et. c. ſi peccati. et xxvi. q. vij. Tempa. et. xv. q. vij. hi qui. Tu dic ꝙ oīa illa loquūtur ꝺ illo q̄ nō ē cōtritꝰ ſufficienter. vel de illo qui pōt agere pniam cōmode. Talibꝰ enim ſacerdos ex toto non pt dimittere. et grauiter peccaret remittens. quia ſic ſe oneraret peccatis alienis.

De reſtitutione ablatorum in ſatiſfactione.

Et quia vt dicit ſctūs Tho. reſtitutiō male ablatorū licȝ n̄ ſit ſatiſfactio nec ps eius. eſt tn̄ p̄ambulū ad ſatiſfactionē. q2 non eſt aliud niſi ceſſare ab offenſa. idō de ipſa aliqua ſubiungā. Sciendum aūt ꝙ homo nec deo ſatiſfacere nec recōciliari pōt qui rem detinet alienā. Ideo ante omnia qui alienū recipit et detinet. ſi vult digne penitere primo debet omnia illa reſtituere ſi poteſt. Si autem non poteſt ſufficit voluntas reſtituēdi cū tāta reſtitutiōe q̄nta poſſibilis eſt ſ͡m cōditionem vtriuſqꝫ ad arbitriū bonorū.

Vnde nota ꝙ ſi q̄s aufert alicui famā intentōne infamādi eū tenetur ad reſtitutōeȝ fame. dicēdo ſe falſum dixiſſe ſi falſum dixit. Si vero verum dixit et nō ſeruauit modū fraterne correctōis. dicat ꝙ hoc dixit n̄ itendēs eiꝰ bonū. Itē ablatōeȝ virginitatꝭ reſtituat ad arbitrium bonorum. vel ſi eſt pena ſtatuta in ciuitate. illam ſoluat. Simil'r ad ablationē membri vel priuatōeȝ vite alicui fiet reſtitutio ſ͡m cōſuetudinē vel ſtatutū cōmunitatis vl' terre. Tenetur etiā ſatiſfacere puerꝭ et vxori interfecti. q̄a abſtulit pueris patrem et vxori maritum qui eos nutriebat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Vnde illud damnuꝫ inde pro
ueniens debet eis tunc reſtitue
re ſꝫm ſtatutum. Et quia vt
dicit doctor ſubtilis. xv. di. q.
iij. Ex quo omnia illa vix ali
quis poteſt recompenſare cō-
digne expediret ſimiliter anie
cuiuſlibet homicide vt ſolue-
ret per paſſioneꝫ voluntariā.
vt. ſ. occideret̄ pro homicidio.
Vnde dicit ꝙ oportune proui
ſuꝫ eſt in multꝭ cōmunitatibꝰ
vbi eſt ſtatutum lex talionis
in cauſa homicidij. nec ſerua-
tur vt lex moſayca. ſed vt euā
gelica. de qua Mat. xxvi. Om
nes qui acceperint gladiū gla
dio peribūt. Jtem ſi aliquis
alium impedit de prebēda cō-
ſequenda. ſi facit animo ledē-
di ipſum. tenetur ad reſtitutō
nem. non quantū valebat pre
bēda. quia nondū eandem fu
it conſecutus. ſed penſatis cō-
ditionibus vtriuſqꝫ ad arbi-
triū bonorū. Nā ſi fecit quia
indignus erat ille queꝫ impe
diebat. vel vt de meliori ꝓui-
deret̄ iuſte fecit. nec tenet̄ reſti
tuere. Non ſoluꝫ aūt qui acci
pit. ſed etiā qui fauet accipiēti
tenetur ad reſtitutōꝫ. vt illi q̄
nouē pctis alienis cōſentiunt.

Nā q̄ iuuat facere tenetur ad
reſtitutōnem totius. Simili-
ter qui conſulit facere. ita ꝙ ſi
ne eius cōſilio nō fuiſſet factū
totum reſtituat. al's reſtituat
quantū nocuit p ſe. Similiter
adulator laudās raptorē qua
re ip̄e rapit al's nō rapturꝰ. te
net̄ i ſolidūꝫ. id ē in toto ſicut
principal'. Silr participās in
crimine furti vel rapine tene-
tur in ſolidū ſicut principalis
Similiter participans in re
furata vel rapta. tenet̄ reſtitu
ere eā. et etiā q̄ eaꝫ ſciēter emit
vl' recipit. Silr q̄ videt furtuꝫ
fieri et tacet. cū ex officio tene
atur reuelare tenet̄ ad reſtitu-
tōem. al's nō. Silr q̄ non ꝓhi
bet. cuꝫ tn̄ teneatur ex officio.
Similiter qui ſcit rem vbi ia
cet. et nō vult reuelare. ſi tamē
principalis ſatiſfecit alij nō te
nētur ſꝫm Ray. et ꝭm Tho. ij.
ij. q. lxij. ar. v. Cum aūt ſpo-
liati ignorātur. tunc diſtribue
tur res in pios vſus pro pau
peribus illius loci vbi rapi-
na eſt facta. vel pro eccleſijs
eiuſdem loci. et hoc ſi non ap
paret heres ſuus. q̄a ſi appa-
ret. illi fiet reſtitutio. Si eti-
am ſit abſens cui fieri debꝫ re

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſtitutio·debet ei tranſmitti ſi
cõmode fieri poteſt·alioquin i
loco tuto debet reponi et con
ſeruari ꝑ eo·ſ3m Thomã vbi
ſupra·

Cautele ex parte confiten-
tis ſeruande·

PRimo caue
at cõfitens ne diui
dat cõfeſſionem·vt
puta dicẽdo vnã ꝑtẽ pctõꝝ
corã vno ſacerdote·et aliã co-
rã alio·ſ3 integraliter cõfiteat̃
oĩa vni·ꝫ pe·di·v·c·i·Nã al's
cõfeſſio eẽt falſa et ficta et i ca
nihil dimittitur·Juxta illud·
Larga dei pietas veniã nõ di
midiabit·Aut totu3 aut nihil
ꝓpiciãdo dabit·Si tñ cõfitẽs
q̃s corã vno ſacerdote ñ recor
dabat̃ aliq̃ pctã que poſtea re
ducẽs meõrie vadit et confitet̃
corã alio ñ ẽ diuiſio cõfeſſiõis.
nec opo3 vt reiteret cõfeſſiõ3
pri⁹ factã·ſ3 dicat i generali.ꝙ
cũ alia m'lta ſit cõfeſſ⁹·hoc fu
it oblit⁹. Jta dicit ſctũs Tho.
in·iiij·diſti·xvij·q·xiiij·ar·ij·
M'lti ãt indiſcreti arguũt ali
os ꝙ tũc nec iſti nec illi cõfitẽ-
tur·ꝙ fieri oĩo nõ d3·Nam
ſic corã pluribus cõfitentes·ſi
faciant eo propoſito vt multi
plicent eis interceſſores et ora
tores ad deum·aut ſic vt corã
pluribus cõfitentes eade3 pec
cata maiorem ruborem habe
ant cõmendabiles ſunt·Vtile
namq3 eſt taliter confiteri plu
ribus propter maiorem vere-
cundiã habendam que eſt ma
xima ps ſatiſfactionis·Et p̃t
eſſe tam frequens confeſſio·ꝙ
etiã tota pena tolleretur·Nã
dicit ſanctus Tho·diſti·xviij·
q·iij·ar·iij·ꝙ per abſolutionẽ
ſacerdotis nõ ſolum culpa di
mittitur·ſed etia3 de illa pena
que in purgatorio deberetur
aliquid dimittitur·vt minus
in purgatorio puniatur abſo
lutus decedens añ ſatiſfactio
nem q̃3 ſi ante abſolutionem
decederet·et ſic virtute paſſio
nis chriſti ſine preiudicio diui
ne iuſticie de penis ſinguloꝝ
proportionabiliter aliquid di
mittitur·Et ſubdit·Non eſt
inconueniens ſi per frequentẽ
confeſſionem etia3 tota pena
tollatur·vt peccatu3 omnino
maneat impunitum pro quo
pena xp̄i ſatiſfecit·Hec ſanct⁹
Thomas vbi ſupra·arti·iiij·
Vtile eſt etiam ſic cõfiteri plu

ribus. quia quilibet confeſſor
tenetur orare pro ſuis cõfeſſis
et eorũ memoriã i miſſa facere
ſaltẽ generalẽ. Verumtñ repre
hendendi ſunt cõfitentes. qui
nũc iſti iſta peccata. poſtea al
teri de nouo iterũ cõmiſſa cõfi
tẽtur verecũdates priorẽ cõfeſ-
ſorẽ. ꝑ eo ꝙ iterũ eadẽ prius
cõfeſſa poſtea cõmiſerint. Vñ
inducendi ſunt ne hoc faciant
quia cõfeſſor nouit eorum fra
gilitatem. vnde non debet im
putare. Secundo caueat cõ
fitẽs ne mentiat᷑. ne. ſ. plus di
cat q̄ȝ res ſe habet. vel minꝰ.
quia ſȝm ſanctuȝ Auguſtinuȝ
et ſanctũ Thomã. ſi nõ ẽ pec-
cator mentiendo fit peccator.
xxij. q. ij. Cũ humilitatis cau
ſa. Et hoc multum arguit il-
los qui cauſa humilitatis de
ſe plus fingunt. vel cauſa hy
pocriſis minus dicunt. Ter
cio caueat cõfitens ne aliquid
obmittat. licȝ dubitet illud eſ
ſe peccatum mortale. ſed dicat
confeſſori totum querendo an
ſit peccatum mortale. al's pec
caret mortal'r obmittẽdo i ta-
li dubitatõe cõfiteri. Quarto
caueat ne obmittat iterare cõ
feſſionem ſi confeſſus fuit ſa-
cerdoti qui eum abſoluere nõ
potuit. vel ſi potuit. neſciuit
diſcernere. vel ſi confeſſio nõ
fuit integra. vt quia tacuit ali
quod peccatum mortale. vl' ne
glexit aut oblitus eſt ſatiſfac-
tionem iniunctam in peniten
tia. Similiter ſi cõfeſſus eſt ſi
ne contritõne. puta habendo
propoſitum in idem peccatuȝ
reuertendi. In his enĩ caſibꝰ
tenetur reiterare cõfeſſiõȝ ſȝm
Petrum. Sed an recidiuans
tenetur confiteri pctã priora.
Tho. in. iiij. diſt. xxij. q. iiij. di
cit. ꝙ directe ñ ttnetur nec i ge
nerali nec i ſpeciali. ſed bñ in-
directe. ſ. tanq̄ȝ illud ſine q̄ ſci
ri nõ poteſt debitꝰ modus ſa
tiſfactiõis. vñ tenetur cõfiteri
et notificare pctã dimiſſa quã
tũ ſufficit. vt ſciat᷑ que ſatiſfa
ctio ſit ei imponẽda. vt ſi ipſe
frequenter lapſum carnis paſ
ſus eſt ex aliq̄ occaſione. ita ꝙ
occaſio ꝑ ſatiſfactiõȝ ꝑ̄ſcinda
tur. et ſimiliter de alijs peccat᷑
Quinto caueat cõfitẽs ne cõ-
fiteat᷑ alieno ſacerdoti. hoc ẽ
ñ ꝓprio. q2 alienus nõ põt euȝ
abſoluere vel ligare. de peni. et
re. Omnis. Et de pe. diſti. vi.
Placuit. Licet enim omnes ſa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cerdotes claues ligãdi atq; ſol
uendi accipiant in ordinatiõe
ſua. nõ tñ eq̃liter laxata eſt illa
ptãs ad quoſlibet ſacerdotes
Et illa ptãs ita cõceſſa eis eſt
ligata quantum ad exercitiũ
ita ꝙ non pñt eam exercere ni
ſi detur eis ptãs iuriſditõnis
ordinaria vel delegata ab epõ
vel a ſede aplica ſʒm Johan.
an.in.c.Omnis. Poteſt autẽ
ꝓprius ſacerdos q̃druplиciter
accipi. Vno mõ ꝓ eo q̃ pẽſt pa
rochie. vt plebanꝰ q̃ hʒ ptãtẽ.
ſʒ mõ inferiori. Alio mõ q̃ pre
eſt mõ ſupiori. et ſic eps ẽ pro
priꝰ ſacerdos omni homi ſue
dioceſis et immediatus. vt in. c.
cuʒ eps. de of. or. li. vi. et in. c.
vl. de of. archi. ſʒm Hoſti. Vel
q̃ pẽſt modo principaliſſimo
vt papa. Nã papa eſt propri
us ſacerdos omniũ xpianorũ
et habet plenitudinẽ poteſta
tis. de aucto. et vſu pal. ad ho
norem. et de fo. cõpe. c. vl. et. ix.
q. iij. Cuncta ꝑ mundũ. Ter
cio ꝓprius ſacerdos dicit̃ ha
bẽs iuriſditõʒ delegatã ab ali
q̃ pdictorũ vl' a legato pape. ď
of. lega. c. i. Quarto hñs iuriſ
ditõʒ a cõi cõceſſiõe vl' ꝑmiſſi
one iuris. Et ſic ꝓprij ſunt illi
q̃s epi et abbates exempti eli
gũt i cõfeſſores. vt de pe. et re.
Ne ꝓ dilatõe. Sic etiã in arti
culo mortis q̃libet ẽ ꝓprius ſa
cerdos illi quẽ audit ſi ꝓpriũ
habere nõ põt. xxvi. q. vi. Si
pſbiter. et. c. ſequẽti. Hoc etiã
modo vagabũdorũ hominũ
eſt q̃libet ꝓprius ſacerdos ad
quẽ deueniũt. ſimiliter ꝓprius
ſacerdos ꝑegrinorũ eſt ad quẽ
cunq; deueniunt. Cõcordant
Johã. an. Inno. Hoſt. frater
Johãnes. Henricꝰ. Johãnes
de lignano. de pe. et re. Omnis
Sciendũ tamẽ circa pdicta.
ꝙ eps põt cõmittere audienti
am cõfeſſiõis fratribꝰ predica
toribꝰ vl' minoribꝰ ꝑ ipm electꝭ
et probatis. ſed illi nõ habẽt
autoritatẽ totalẽ ſicut pleba
ni. niſi eis ſpecialiter cõmitta
tur. vt notatur de ſepulturis
Dudum in cle. Nec confeſſus
talibꝫ tenet̃ iterũ cõfiteri ꝓprio
ſacerdoti. vt q̃daʒ erronee pu
tant. quorũ autor fuit Johan
nes de pollicratis. queʒ repro
bauit Johannes viceſimuſſe
cundus in quadã extrauagã
ti. que incipit. Vas electionis
Sciendũ etiaʒ circa predicta
ꝙ q̃s põt cõfiteri alteri q̃ʒ ꝓprio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſacerdoti in pluribꝰ caſibus.
Primo ſi ſubditus ſcit ꝓpriū
plebanū hereticū aut ſollicita
torē ad malum. aut fragilē ad
pctm̄. aut ad reuelandū ꝓnū.
et generaliter vbicūq₃ cōfitēs
ꝓbabilr̄ timet ſibi vł ſacerdo
ti ꝑiculū. tūc em̄ d₃ concurrere
ad ſuperiorem. et petere licentiā
alteri cōfitendi. Hec Thomas
in. iiij. diſti. xvij. Hoſti. etiam
enumerat octo caſus. Primus
ē qn̄ ꝓpriꝰ ſacerdos eſt oino i
diſcretus. d pe. di. vi. c. iij. pla
cuit. Sed in hoc ſubditus de-
bet petere licentiā a ſacerdote
ꝓprio. quā ſi nō vult dare pe
tat ab epō. Scd̄s qn̄ parochi
anus tranſtulit domiciliū ad
aliā parochiā. Tercius qn̄ q̇s
ē vagabundꝰ. Quartꝰ qn̄ q̇s
querit domiciliu₃ q̊ ſe cōferat.
necdū q̇etatꝰ eſt aut limitatꝰ
ad vnū locū. Quītꝰ cū q̇s de
liquit i aliena parochia. et cō-
miſit rapinā. tūc em̄ ibi puni
tur. d rap. c. i. Et hoc ſi ē publi
cū. ita ꝙ ꝓ eo eſſet excōicatꝰ a
prelato ipiꝰ loci. alꝫ ſi eſſet oc
cultū. pt̄ abſolui a ꝓprio ſacer
dote vb cūq₃ furtum vel rapi
nam accepit. Sextꝰ rōne ſtu-
dij. vt cum clerici accedūt de li
centia prelatorum ad ſtudiu₃.
Septimus tempe neceſſitatꝭ.
vt quia infirmatur ad mortē
vel debet intrare bellū vł ma
re. Octauus ſi nō ponat ſpem
in periciā ꝓprij ſacerdotꝭ. S₃
hoc vltimu₃ cōmuniter n̄ tenet
In talibꝰ ei caſibꝰ vbi quis
cōfitetur alieno deb₃ ei iniūgi
vt ſe p̄ſentet ꝓprio ſacerdoti.
nec ꝓpriꝰ ſacerdos deb₃ ei cre
dere ne diceret ſe eſſe abſolu-
tū ab aliq̄ excōmunicatōne. q₂
tunc nō tenet credere ſine lris
abſolutōnis. Ego tn̄ conſulo
ſm̄ Rich. in. iiij. diſt. xvij. q. i.
ar. iij. ꝙ ſine cā multū neceſſa
ria vł legitima n̄ querat quis
aliū ſacerdotē p̄ter ꝓpriū. ſicut
multi cōſueuerūt facere dubi-
tātes timere de vita ꝓprioru₃
ſacerdotū. et dicētes ꝙ nō cōfi
tētur illi iebriato. ſ₃ querūt ali
enū cōtra ſtatutū ecclie. S₃ ſi
alter diſcretior nō pōt haberi
vel p̄latus nō vult dare licen-
tiā ſubdito cōfitendi preter ſe
q̇d erit agēdum. dicit Richar
dus. ꝙ i tali caſu ꝓpter bonū
obedientie facit magis ſubdi
tus vtilitatē aie ſue cōfitendo
ꝓprio ſacerdoti minus bono
diu₃ tn̄ ſit ſufficiēs q̄₃ cōfitēdo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

alteri meliori. Et dico de mi-
nus bono. nõ d minus diſcreto.
q: al's ſp querẽdus eẽt minus di
ſcretus. qđ ñ ẽ verũ. ſʒ ſp querẽ
dus eſt magis diſcretus ſi põt
haberi. Nec excuſat ſubditus
idiſcreto plebano cõfitẽs ſi eũ
male iudicat. quia nõ tenetur
cecus cecũ ducere ne ambo in
foueam cadant. Et nota ꝙ
in caſu quo quis veniens de
aliena parochia caueat impe
ritiam proprij ſacerdotꝭ petẽs
audiri cõfeſſionẽ ſuam ꝑ alie-
num plebanum. dicens ſe ha
bere licentiã a ꝓprio ſacerdo
te. nũquid tenetur et credere il
le quẽ petit ꝓ audiẽda cõfeſſi
one. Rñdeo ꝙ ſic. prout nota
uit Johã. an. in glo. iiij. c. i. de
priuilegijs. in clementina. pro
quo allegauit d peni. diſt. vi.
Placuit. quia non eſt imemor
ꝑſumendus ſue ſalutꝭ. i. q. vij.
Scimus. et de homicidio. ſigni
ficaſti. Poteſt autem hanc licẽ
tiam parochialis dare. etiam
ſi nondum habet ordinem ſa
cerdotij. aut eius vicarius vi
ces ſuas gerẽs. vt dicit Johã.
an. in quinta glo. ibidem.

De cautelis ſeruandis ex ꝑ
te confeſſoris.

PRimo caueat confeſſor ne ſuũ
parochianũ habentẽ caſũ epi nondũ expeditũ in
quo ipe nõ põt diſpẽſare aliꝗ
mõ audeat abſoluere ad cau-
telam. ſicut ſtulti quidã cõſue
uerũt facere. qui nõ cõfeſſores
ſed deceptores potius appellan
di ſunt et cõfuſores. qui cum
non poſſunt abſoluere in caſi
bus epi. dicunt parochiano.
Ecce ego te abſoluo ab iſto pe
ccato ad cautelã vt poſſis iſtꝭ
diebus communicare. ne de te
ſcandalum oriatur ſi non cõ-
muicares iſto feſto paſce. Tu
autem poſt iſta feſta accedẽs
autoritatem epi cõfiteberis de
iſto peccato. O non ſic impie
nõ ſic. ne decipias te et ipſum
Sic em̃ facias et dicas. O bo
ne fili. ego non habeo in iſto
caſu autoritatẽ. ergo accedas
ſtatim ad epm̃ vel eius autori
tatem habentem. nec te prius
procures ſacramento euchari
ſtie niſi fueris abſolutus. Si
enim non poſſes accedere epi-
ſcopũ ante iſta feſta nllo mo
do accedas. Et ſi aliqui de te
ſuſpicabũtur dicẽtes. Iſte nõ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

gratis non cōmunicauit iſtis
feſtis. vel ſi a te querat vicin9
tuus. quare non es cōmunica
tus in iſto feſto. dicas ꝙ hoc
feci de conſilio ſacerdotis mei
vel cōfeſſoris. vel quia habeo
graues inimicicias cum hoſti
bus quibuſdam quos nōduꝫ
euaſi. Et veruꝫ dicit. q2 habet
inimicicias cū diabolo. et eius
laqueos diſrūpe et ipm̄ expu-
gna e de corde ſuo. nec in hoc
mētitur. Non tamen dicat. in
hoc habeo inimicicias cū qui
buſdam homib9. ſed cuꝫ qui-
buſdam hoſtib9. niſi etiā ha
beret inimicicias cuꝫ homini-
bus. Sacerdos autem hoc ca
ſu quando ſubditus cōfitetur
ſibi totaliter inueniēs caſum
epiſcopi inter alios audacter
abſoluat ab illis. et iniungat
penitentiā ꝓ illis que ſunt de
autoritate ſua. caſum vero re
ſeruatū remittat ad epiſcopū
Non ſicut quidā faciunt. qui
poſtq̄ꝫ audiūt in cōfeſſione ca
ſum epī ſtatim dicūt cōfitenti
Vade non habeo tecū quicq̄ꝫ
diſponere niſi accedas ad epi
ſcopuꝫ. Et tales exponūt pſo
nas hmōi magno piculo. q̄a
ſepe cōtingit ꝙ tales obliti fu

erunt de peccatis prius cōfeſ-
ſis. Verumtamen ſi ſacerdos
inuenit cōfitenteꝫ excōmunica
tū a iure vel ab homine. Vel
ſi forte dicat cōfitēs. Bone pa
ter ego ſemel pcuſſi clericū or-
dinatū ex ira. vel ſum in excō
municatōe maiori. tūc ſtatim
ſacerdos nō audiat eius cōfeſ
ſionē. nec abſoluat eū ab ali-
quo etiaꝫ minimo peccato do
nec fuerit p ſupiorem a ſenten
tia excōicatiōis abſolut9. et ſe
docuerit p lrās abſolutū. ſꝫm
Tho. in. iiij. diſt. xviij. Se
cundo caueat ſacerdos ne ali
quo mō reuelet vl' ꝓdat cōfeſ
ſionē ſigno. nutu. vel facto. ſꝫ
oino debꝫ celare exterius ſicut
de9 tegit interi9. Per hoc eniꝫ
vt dicit Tho. in. iiij. diſti. xxi.
hoieſ magl attrahūt et ſimpli
ci9 cōfitent. Si aūt piculū im
mineret et hoc ſolū ſciret p cō
feſſiōꝫ. vt q2 ſcit aliquē hereti
cū. ſil'r ſcit icendiariū. n̄ ꝓpter
hoc dꝫ reuelare eos. ſed poti9
monere dꝫ tales vt deſiſtāt. et
p̄lato dicere ꝙ vigilet ſup gre
gem ſine om̄i reuelatōe cōfeſ-
ſionis. Si etiā ſacerdos com-
pelleretur ad dicendū p epm̄.
talis bene poteſt dicere. Reue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

rende pater ego nihil ſcio. in telligendo vt hō. qꝛ ſcit vt de us. Non ſolū aūt caveat reve lare illa que cadūt ſub cōfeſſi one ſacramētali vt pctā. ſꝫ eti am alia geſta et facta per que poſſꝫ qs dephēdi pctōꝛ. immo etiā illa que oino n̄ ꝑtinēt ad cōfeſſiōꝫ. Et idē dico ſi aliq̄ di cūt alicui n̄ ꝑ modū cōfeſſiōis qꝛ forte nō ſit abſolutō nec pe nitētie iniunctio. ſꝫ tn̄ ſit ſub ſpecie cōfeſſiōis. Nā in tali ca ſu licet n̄ claudatur tale dictū ſigillo cōfeſſiōis ſꝫm Tho. in cōpēdio. tamē talia oino ſunt ſeruāda ex hōeſtate ac ſi in cō feſſione ſuſcepta fuiſſent. ſꝫm Tho. in. iiij. diſt. xxi. Si āt ſa cerdos ſcit peccatum preter cō confeſſionē. poteſt illud dicere ſed nō debꝫ dicere qꝫ ſciat hoc ex cōfeſſiōe. et nihilominꝰ de bet abſtinere ab hoc quantū pt ꝑpter ꝑnitatꝫ cōſuetudinē Nā ſacerdos pctā revelās que ſcit extra cōfeſſionez. et ſepius hoc faciēs aſſueſcit ex hoc po ſtea etiā reuelare ea que ſūt in cōfeſſiōe ſibi dicta. ideo habe at linguā refrenatā dentibus ꝑpter penā depoſitionis et re truſiōis in artū mōaſteriū ad agēdā pniam. 𝔡 pe. et re. Ois et de pe. di. vi. Sacerdos. Cū ergo vis ſecurꝰ eē cuꝫ opꝰ ha bes de aliq̄ pctō tibi cōfeſſo re qrere doctiorē aliquez ſup cōſi lio dādo. nō dicas ſic Ecce que dā pſona ē mihi cōfeſſa de ci uitate ł villa de hoc. q̄d cōſuli tis cū ea facere. ſed potius di mittas vt ipa ſola cōſulat vł querat autoritatē. Q, ſi forte veretur. dicas ſic Ecce quidā ca ſus accidit ſub hac forma. vel puenit ad me caſus talis. q̄d cōſulitis ſup eo Et licet eēt de licētia cōfitētis qꝫ poſſit reue lari. vt dicit Tho. vbi ſupra. hoc tamē fiat ſine ſcādalo. et abſtieat ab hoc ſacerdos q̄ꝫto magis poteſt vbi ſcandalum timetur. Jlle etiaꝫ cui reuelatꝫ de licētia cōfitētis. tenetur illꝫ ſeruare et celare ſicut confeſſoꝛ pꝛicipalis. niſi daretur ſibi li centia a confitente qꝫ ille abſo lute ac libere faciat ac ſi eēt pu blice factūm. Caueat autez cō feſſoꝛ ne ſic reuelando de licen tia cōfitētis dicat narrādo. di ctū ē mihi in cōfeſſiōe hoc. qꝛ in nullo caſu dꝫ nec pt hoc fa cere q̄ꝫtūcunqꝫ haberet licētiaꝫ a cōfitente. qꝛ iſta ſola verba

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

includunt pctm̄ mortale. q2 in cludunt reuelatiōem huiꝰ vt cogniti eo mō q̄ non licet reue lare ſʒm Scotū. Dicit tn̄ ſub tilis doctor in. iiij. diſti. xxi. q. ij. ꝙ ad celatōem pcti i cōfeſſi one detecti tenetur hō de lege nature. Juxta illud. Non faci as alijs ꝛc. Matthe. vij. Quia quiſqꝫ tenetur cōſeruare famā alterius ſicut ꝓpriā. ſilr̄ fide litatem debet ſeruare quā pe ne vult ſibi ſeruari. Jtem de lege poſitiua que eſt. De cōfeſ ſiōe aliq̄ nullꝰ te tradere debꝫ Talꝰ etiā dat occaſionem ficte cōfitendi. Tercio caueat ſa cerdos ne audiat mulierē illā cū q̄ peccauit. ſ. concubinā vel adulterā ſuā. Nā licꝫ ſm̄ dn̄ꝫ Archi. xxx. q. i. i. c. omnes. ſup glo. ij. talis ſacerdos poteſt ta li mulieri iniūgere pniam cū ſit parochiana eiꝰ ſʒm Hugo nē q̄ hoc notat. iij. q. vij. c. vl. Quicqd̄ tn̄ ē de hoc: ego video aliud. ſ. ꝙ clerici n̄ debēt ſuis cōcubinis pniam iniūgere. ſed magꝭ eas inducāt vt ab alijs pniam accipiāt. vt in glo. xxx iij. q. ij. Placuit. Et hoc totū ē ꝓpter honeſtatē ſʒm Bartho lomeū brixiē. et ꝓpter ordineꝫ ſʒm Hugo. Quātū tn̄ eſt ꝺ iu ris rigore. ſi p̄ſbiter dat peni tentiaꝫ cōcubine ſue ꝓ delicto cōmiſſo. valebit penitētia ſʒm Archi. q̄ ita notat. xxxiij. q. ij. vbi hoc idē ſentit Laurentius polonus dicens cū glo. xxx. q. i. oēs. ꝙ p̄ſbiter orientalꝭ ſicut rutenꝰ vlꝭ grecꝰ n̄ audit pecca ta ſue vxoris. quia nec ipſa li bere confitet̄ ſi adulteriū cōmi ſit. Ergo i om̄ibꝰ iſtis melius eſt ꝑſonas hmōi remittere ad ſuꝑiores. et ergo miror de tātꝭ i hoc magnā difficultatē faciē tibꝰ. an p̄ſbiter poſſet audire ſue cōcubine cōfeſſiōꝫ. Ego āt video ꝙ iſte caſus eſt epālꝭ. vt dictū eſt ſupra de caſibus epi ſcopalibus. Quarto caueat ſacerdos ne exiſtēs in crimine audiat cōfeſſiōes aliorū. nā ta lis grauiter peccat. nam ſacer dos bn̄ docēdo pplꝭm et male viuēdo inſtruit deū quō eū de beat cōdēnare. xl. di. c. mlꝭti. et ꝺ pe. di. vi. q̄ vult. ꝟ. ſacerdos vbi dicit Augꝭ. Sacerdos cui om̄is offertur pctōr. ante queꝫ ſtatuitur ōnis languor. in nul lo eorum ſit iudicādus que in alio eſt iudicare ꝓmptꝰ. Vbi dicit glo. ꝙ peccat ſacerdos in

crimine iniūgens penitētiam. et verū eſt. vt. iij. q. vij. Itē in euāgelio vbi dicit glo. ꝙ ſi in neceſſitate ſuus parochianus petat ab eo penitentiā. cōtera tur ipſe ſacerdos. et ſtatim in iungere poteſt. vt dicit gloſa. Quādo ergo tu ſimplex ſicut et ego legis autoritates. ꝙ nō ſoli ſancti exiſtentes ſoluunt pctōres. ſed etiā mali quādo- qꝫ iudicabant aliorꝫ exceſſus et pctā. ſicut Saul cum a dn̄o eſſet reprobatꝰ pplm̄ dei iudi cabat. et eius iudiciuꝫ vniuer- ſus populꝰ expectabat. Item Dauid cuꝫ eſſet adulter et ho micida. interrogatꝰ a ꝓpheta ſniam in diuitē dedit qui ouē paupis rapuit dicens. Filius mortꝭ ē vir q̄ fecit hoc. ij. Regū xij. Itē ſalomō cū amore mū liercularū deos gentilium cole ret. tamen vniuerſa plebs iſ- raelitica ad eius iudiciū cōflue bat. Sic et achab q̄ꝫuis cole- ret Baal. tn̄ decē tribꝰ iudica bat. iij. Regū. xxij. Non te de cipias quiſqꝫ iſta legens. quia nihilominus grauiter peccas. licet abſolutio quam facis in ſubditos teneat apud deum q̄ntum ex officio non ex iuris merito. quia vtiqꝫ melius fa- ceres ſi ex vtroqꝫ abſolueres. q: et tibi meriti gratiam mere reris. et cōfitētē iveniā adauge res. Quinto caueat ſacer- dos ne audiat ſacerdoteꝫ ſine licētia ſpeciali vl' generali epī ſui. niſi epiſcopꝰ ſciret vel ap probaret tacite vel expreſſe. Et hoc eſt contra multos pleba- nos. quorum vnuſquiſqꝫ au- dit aliū. et p̄ſertim in caſibus fornicationū q̇ ſunt caſus epi ſcopales vt multotiēs clama ui et adhuc clamo more lupi ī celū et terrā ꝙ iſti decipiūt ſe.

Sexto caueat confeſſor ne cōfitēteꝫ q̇ nō vult vel nō pōt ſufferre onus pnīe remittat a ſe vacuū. Caueat etiā ne exi- gat iuramētum a cōfitente de pctō illo de q̄ cōfeſſus ē ampli us nō faciēdi neqꝫ cōmittēdi. hoc ei reprobatur. xi. q. iij. vbi glo. ij. dicit ꝙ ab hereticꝭ reuer tentibꝰ. et ab incēdiarijs vl' ī horrēdis crimibꝰ ſimilibꝰ tm̄ iuramentū exiget vt iuret cō- fitens de cetero ſe nunq̄ꝫ ſimi le cōmiſſurū. Et exp̄ſſe ꝓhibꝫ glo. ibidē hoc n̄ fieri ī quolibꝫ pctō mortali. Ego tam̄ cōperi q̄ſdam ſciolas apud ſe a muli

eribus cōiugatis extorſiſſe iu
ramenta ſuꝑ fornicatiōem de
cetero non faciendā quantum
ꝑiculi ſit q̇libet aduertere pōt.
Qn̄ ergo venit ad te hō q̇ nō
vult ſubire onus pnīe. dicas ſi
bi iuxta tenorē ca. ꝙ pridē. de
pe. et re. Q; ſi cōfitet̄. ſʒ ſe dicit
abſtinere n̄ poſſe nihilominꝰ
eius cōfeſſionem audias et di
cas ei ꝙ nō eſt vera pnīa talis
ſʒ ꝙ diſponat ſe quāto citius
p̄t ad ꝓpoſitū abſtinēdi a pec
catis hmōi. Cū aūt hʒ ꝓpoſi
tū abſtinēdi a pctis. ſʒ n̄ vult
ſubire onꝰ pnīe tā magnū ſi
cut ſua pctā req̄rūt. dicēdū ē ei.
Chariſſime fili. tu debuiſti ꝓ
iſtis peccatis penitentiā agere
tantā vel tantā. ſʒ exq̊ nō vis
ſufferre eaʒ. ſcias ꝙ exiget̄ a te
in purgatorio. et nihilominꝰ
exq̊ habes cōtritionem ego te
abſoluā. In hoc ei caſu meliꝰ
eſt de miſc̄dia facere rationeʒ
q̄ʒ de iuſticia. ſi tn̄ eēt ſuſpectꝰ
aliq̇s de q̊ p̄ſumit̄ ꝙ nō faciat
qđ ei p̄cipit dicēdū ē ei. ꝙ ſi n̄
facias hoc. puto ꝙ n̄ reſtituat
talē rē de q̄ confitet̄ ꝙ carebit
fructu cōfeſſiōis. Et iſte eſt mo
dus optimus et ſecurus.

De penitentijs infirmorū
et decedentiū de hac vita.

Habitis rau
tel̄. modis et diſpo
ſitiōibꝰ peītentiū i
bona ſanitate. Videndū ē de
penitētijs īfirmorū et deceden
tiū de hac vita. Eſt igitur ſci
endū ꝙ ſacerdos circa quemli
bet moriturū primo ad eū ve
niēs. ita querat ſʒm cōſilium
Anſelmi dicēs. Chariſſime fi-
li. habes ne forte ītentōeʒ abſti
nēdi a pctis ſi ſuꝑuixer̄ et de
eis ſatiſfaciendi. Et ille dicat
ꝙ ſic. Itē letar̄ ꝙ in fide chri
ſtiana decedis. et ille rn̄deat.
Etiā. Itē fater̄ te n̄ ita bn̄ vi
xiſſe, ſicut debuiſſes. rn̄deat. fa
teor. Iteʒ credis ꝙ ꝓpter te ē
mortuꝰ filiꝰ dei viui ihūs xp̄s
Rn̄deat. Etiā. Itē credis reſur
rectōem mortuorū. rn̄deat. eti
am. Tunc hortare infirmū di
cēs. Age ergo pnīaʒ dū ē aīa in
te habēdo verā cōtritiōʒ. et in
morte xp̄i veram fiduciā cōſti
tue. huic morti te totū cōmit-
te. hac morte te totū cōtege et i
uolue. Et cū dn̄s deꝰ tuus vo
luerit te iudicare. i. iuxta pec-
cata tua. dic. Dn̄e morteʒ dn̄i
ni Ihū xp̄i obijcio inter me

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

et iudiciū tuū. aliter tecū non cōtendo. Si dixerit deꝰ ꝙ mereris dānatiōem. dic. attendo crucem dñi nri iheſu xpi et nulla merita mea. ipſiuſqꝫ meritum offero ꝓ merito meo. mō qd ego habere debuiſſem non habeo. Iſtis ſic habitis audiat eiꝰ cōfeſſionē. q̄ cū cōfeſſus fuerit. nō ē ei imponēda quātitas penitētie ſꝫ innoteſcēda. xxvi. q. vij. Ab ifirmis. q̄ poſt q̄ꝫ cōualuerit illā pniaꝫ ſeruare debebit. Dicat ergo ei cōfeſſor. Bone fili. ecce tu ꝓ iſtꝭ peccatꝭ tm̄ deberes pati ſi ſupuiueres. vñ etq̄ iā ñ potes ſatiſfacere ꝓ eis i'pñti vita doleas ſaltē q̄ꝫtū potes. roga tñ amicos ad faciendū ꝓ te orōnes et eleōſinas. ſi āt cōualueris accedas iterum ad me. et ego iniūgam tibi penitentiā ſalutarē. Quare āt innoteſcenda eſt penitētia taliter decedēti. Archi. i dicto. c. Ab ifirmis. dicit. ꝙ ꝓpter duo. ſ. vt ſciāt amici quā recōpenſatōeꝫ facere debeant. et vt iſte ſciat qualiter penitere debeat ſi ſupuixerit. Et idē ponit verba q̄liter tales ſunt ammonēdi dicens. Talia pctā q̄lia tu ꝑpetraſti tot annoꝝ a nobis penitentiā accipiūt. ſed te interim q̄uſqꝫ euaſeris forte expectamus. vt tūc tibi congruā pniam ipōnā. ſi aūt dñs noſter vite terminū tibi dare voluerit ꝑ autoritatē Petri et pauli pricipis cui date ſunt claues regni celoꝝ abſoluo te a peccatis tuis predictis. et ſacrificia et preces necnō elemoſinas et ieiunia. necnō et cetera opa pietatꝭ que ꝓ te fiāt tibi ꝓfutura in redemptōem anime iudico ꝛc.

Quomō ſacerdos ſe habere debeat erga infirmos.

ET autē practica habeat ſacerdos circa predicta ſic ꝓcedat. veniēs ad infirmū p̄miſſis iſtꝭ iterrogatōibꝰ ſupradictꝭ. audita cōfeſſiōe ñ iniūgēdo ſꝫ innoteſcēdo penitentiā. eo mō q̄ ſupradictū ē. ſic eū abſoluat. Miſereatꝰ tui deus oipotens. et dimittat tibi peccata tua. et ꝑducat te in vitaꝫ eternā. Dñs noſter Ihūs xps te abſoluat ab oibꝰ pctiſ tuis que cōmiſiſti cogitatōe. locutione ope et omiſſiōe. et autoritate dñi nri ihū xpi q̄ fungor i

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

hac p̄te. ego te abſoluo ab oi-
bus ſententijs excōicatōis mi
noris et maiorꝫ. ab homie vel
a canone i te latis. et ab oibus
pctis tuis deo et mihi cōtritꝫ
et confeſſis aut oblitꝫ. et reſti
tuo te i gremiū ſctē mris eccl'ie
et pticipatōi ſacramētorū. In
noie pa. et fi. et. ſ. ſ. amē. Si ve
ro decedēs habet bullā papa-
lē. a pena et a culpa in agone
tm̄. tūc obſeruet forma bulle.
et abſoluat ſic. Et primo tā in
iſto caſu q̄ȝ in omib⁹ ſupradi
ctis ꝓmittat decedens ſatiſſa
ctiōeȝ omib⁹ q̇b⁹ tenet. vl' a q̇
bus illicite aliq̇d recepit p vſu
ras vl' aliter iniuſte. Et hoc fa
ciat p ſe ſi ſupuixerit ifra certū
tp̄s ſibi aſſignādū. vl' p ſuos
heredes quos tunc obliget. et
tūc deide abſoluat p̄mittēdo
ſicut pri⁹. Miſereat tui oipo-
tēs ⁊c. et autoritate dn̄i noſtri
ihū xp̄i. et ſctōꝝ petri et pau
li. et autoritate dn̄i. N. pape
mihi in hac parte vigore grē
tibi facte cōmiſſa. ego te ab-
ſoluo ab oibus ſentētijs excōi
catiōis maiorꝫ vel minorꝫ ab
homie vl' a canone in te latis
Concedoq̄ȝ tibi oim peccato-
rū tuoꝝ de quibus cōtrit⁹ es
et cōfeſſus plenaȝ remiſſionē.
In n. p. et. f. et. ſ. ſ. Circa p̄
dicta tn̄ ē ſciendū. ꝙ q̇libet ſa
cerdos ſimplex in mortis arti
culo hȝ plenā autoritatē abſol
uēdi decedētē ab oib⁹ excōica-
tōnib⁹ et pctis. ſeruata tn̄ for
ma eccl'ie. Vn̄ q̄ntūcūq̄ȝ vnus
ſit excōicat⁹ a iure vl' ab hoīe
dūmmō fuerit in forma eccl'ie
abſolut⁹ ſepelietur i cimiterio
niſi ius ſibi ſpāliter denegaſſȝ
ſepulturam et inhibuiſſet. vt
ptȝ de torneamentis. p totū. et
ſic de alijs. Forma autē eccl'ie
circa iſtos ſeruāda ē hec. Prio
ſi ē excōicat⁹ p cōtūaciā ꝓmit
tat ſtare et parere iuri. ſi autē
ē excōicat⁹ ꝓ debito. ꝓmittat
ꝙ q̄ȝcito conualeat. ſatiſfaciat
creditori. ſiue ſint vſure. ſiue
rapine. ſiue ſpolia. ſiue q̇dcun
q̄ȝ aliđ debitū. Q. ſi cōtigerit
eū decedere. tunc ponat here-
des ſuos vl' alios habētes ibi
bonos fideiuſſores ſuos q̇ pro
ip̄o ſatiſfaciāt cum effectu. et
hoc ip̄i fideiuſſores debēt face
re et ꝓmittere anteq̄ȝ abſolua
tur. Dicendū eſt etiā ei ꝙ ſi ſu
puixerit. et ifra tēpus ſibi aſſi
gnatū poſtq̄ȝ cōualuerit n̄ ſa-
tiſfecerit. reincidit i ſniam can

dem excōicatōnis. vt in. c. eos
q̇. de ſen. excō. li. vi. Si autem
eſſꝫ pauꝑ q̇ nō poſſꝫ facere vl'
habere fideiuſſores. ſaltem pro
mittat ꝙ poſtq̄ꝫ ad pinguiorez
fortunā veniet. vult ſatiſface-
re. et ſufficit. de ſolutōibꝫ. odo
ardꝰ. Qibꝰ aūt p̄miſſis ſacer
dos corā teſtibꝰ p̄t eū ſepelire
i cimiterio vel in eccl'ia. eo mō
q̄ dictū eſt ſupra. Vn̄ ſic dicit
Grego. papa. ix. c. vl. d̄ ſepul.
cuilibꝫ curato Parochiāo tuo
qui excōmunicatus eſt pro ma
nifeſtis exceſſibꝰ videlicet pro
homicidio. incendio. violenta
manuū iniectiōe in ꝑſonas ec
cl'iaſticas. vel eccl'iarum viola
tione vel inceſtu. dū ageret in
extremis ꝑ p̄ſbiterū ſuū iuxta
formā eccl'ie obſolutꝰ. non de
bent cimiteriū et alia eccl'iaſti
ca ſuffragia denegari. ſꝫ eius
heredes et ꝓpinqui ad q̊s bo
na ꝑuenerūt ipiꝰ. vt ꝓ eodem
ſatiſfaciāt cenſura eccl'iaſtica
ſunt cōpellendi. Hec ibi. Et qꝛ
multi dubitāt vtrū taliter ab
ſoluti i agone poſtea d̄bēt ab
ſolui ꝑ iudicē ſuꝑiorē ex q̄ fue-
rūt excōicati. ē ſciēdū ꝙ ſi p̄di-
cti infirmi cōualeſcūt. et faciūt
ea que eis iniūgūt. n̄ debēt vl

teriꝰ querere vlteriorē abſolu
tiōez ab aliq̄ iudice a q̄ fuerūt
excōicati. ſꝫ cōtenti erūt abſo-
lutōe ſimplic' ſacerdot' ꝑ quē
fuerūt in agone abſoluti. al's
ei ad q̄d valet illa forma circa
eos obſeruata. Illa ei abſolu
tio circa eos facta dum trade
batur i agone. licet nō deceſſe
rit eſt valida intantū ac ſi ꝑ il
lū iudicē per quē fuerunt excō
municati fuiſſet facta. q̄a i ta-
li articulo quilibet ſacerdos ē
papa. de pe. di. i. quem peni-
tet. et de ſen. excō. nō dubites.
et eo. ti. eos q̇. li. vi. Sciat aūt
ſacerdos q̇ abſoluit vſurariū
vel raptorē. vel incēdiariū. ſa-
crilegū. homicidā. percuſſorem
clerici. vel ſil'em in agone ſine
forma ſupradicta. puta n̄ acce
pta ab eo ꝓmiſſione vel cauti
one fideiuſſoria ſufficiēti ꝙ ip
ſe ſolus ſoluat illos q̊s nego-
ciū tangit. Tenetur eīm ex q̄ n̄
ſatiſfecit forme ſtatute ab ec-
cleſia et illis ſubtraxit ꝑſonaꝫ
contra quā reſtabat eis actio
Ad hoc facit clem̄. eos q̇. de ſe
pulturis. in fi. nec puta ipſum
abſolutū fuiſſe quo ad actio-
nem. quia eccleſia nō habebit
eum pro abſoluto niſi al's ſa

cerdos ſatiſfaceret pro eo.
Regule q̇bus pctā mortalia
atqꝫ venialia ſūt cognoſcēda.
Expeditis mo
dis cōgruis quibus
ſe cōfeſſores circa au
diendas cōfeſſiones regere de
bēt. vtile iudicaui cōfeſſoribꝰ
occaſionē dare aliquā cogno-
ſcēdi. et ſi nͦ certitudinaliter cōie
cturatiue tn̄ pctā mortalia et
venialia. Pro ꝗ primo eſt
ſciendū ꝙ peccatū mortale ſic
diffinit̄. eſt cōmiſſio ſiue omiſ
ſio voluntaria recte rōi cōtra
ria. rōe cꝰ et de ꝑ ſe ꝑdit̄ grā.
Vn̄ ex hoc nō plus accipe niſi
ꝙ pctm̄ mortale ē cōuerſio in-
ordiata ꝑ delectatōez ad crea-
turā ſupra deū ꝉ eq̄liter cū deo
Veniale āt fit ꝑ delectatiōem
in creatura citra deuꝫ vel ſub
deo. Et dr̄ mortale q̄ſi magis
dignū morte. quia infert mor
tem culpe. et aufert vitaꝫ grē.
Veniale āt quia venia dignū
Et cōmittitur veniale ex ipo-
tentia et inaduertētia et igno
rantia. Et cū nullū iſtorū ꝓce
dat ex malo ꝓpoſito ſiue ma
licia. ergo dr̄ venia dignum.
Ponā igitur aliq̄s regulas
de noticia pctōꝝ mortalium.
Prima eſt qn̄cunqꝫ hō ꝑfert
creaturā creatori. vtputa ma-
gis ei incedēdo. ſibi plꝰ credē-
do. de ipā plꝰ cōfidendo q̄ꝫ de
deo. aut ei maiorē honorē ex-
hibēdo q̄ꝫ deo. ſimiliter ei plꝰ
placendo q̄ꝫ deo. et mandatis
eius ꝓmptius obediendo aut
ei ſubijciendo. aut difficiliora
ꝓ ea q̄ꝫ ꝓ deo ſuſtinendo. plꝰ
in ea q̄ꝫ in deo delectādo. aut
ꝓ ea diuia mādata trāſgredi
endo. aut i ea ſufficientiā ſuā
ponendo. tunc ſꝑ preſumitur
mortale peccatum. Ex hoc col
lige hoc notabile dictuꝫ ꝙ qn̄
amor vel affectio ad creaturaꝫ
ſiue ad ſe ſiue ad aliū tātū cre
ſcit in hoie vꝉ ē tā magna ꝙ i
ea cōſtituit̄ vltimꝰ finis. ſic ꝙ
aliq̇s nec actu nec habitu ordi
nat illā creaturā nec eius dile
ctioneꝫ. aut etiā ſeipm̄ ſꝫm de
um. ſed vellet cū tali creatura
cōtentari. et n̄ curat deū offen
dere aut p̄cepta eiꝰ tranſgredi
ꝓpter illā creaturā. vel nō cu
raret de btitudine dūmō poſ-
ſet hic manere cū tali creatu-
ra. oia iſta ſunt mortalia. qr i
cludunt cōtēptū dei. licꝫ n̄ for-
malē tn̄ interp̄tatiuū. et ē frui

tio creature que ꝑponitꝰ deo. Hoc eſt contra illos curienſes q̄ amore amaſiarū ſuarum de bachati dicūt. O ſi tecū poſſē imppetuū manere n̄ curarē ſi deus in celo reſideret et me hic tecū dimitteret. O miſer oīm miſeroꝝ infeliciſſime. qui nō guſtaſti q̄ȝ ſuauis eſt dominꝰ ſperātibꝰ in ſe. et quāta ꝑpa rauit diligentibꝰ ſe. Si tn̄ ali quis diligit creaturam plꝰ q̄ȝ dȝ. ſȝ tn̄ ꝓpter hoc deū nollet offendere aut eiꝰ amiciciā ꝑde re. nec trāſgredi eiꝰ p̄ceptum. aut eū ꝓpter hoc deſerere. tūc n̄ optet ꝙ ſit mortale. Scḋa regl̄a qn̄ aliq̄d cōmittitꝰ cōtra dilectōȝ dei vl̄ ꝓximi notabil̄r tūc eſt mortale. Illḋ āt ē cōtra dilectōeȝ dei ꝑ quod violatur amicicia inter deū et hominē vt cū fit aliq̄d contra eiꝰ ꝓhi bitōȝ vl̄ qḋ ſibi diſplicet. Illḋ vero fit contra dilectōȝ ꝓximi qḋ hō facit ꝓximo. et tn̄ ſibi nollet hoc fieri. iuxta illḋ. Nō facias alijs ꝛc. et qḋ tibi rōna bil̄r et ex debito vis fieri ꝛc. Et poteſt etiaȝ attendi penes ſcandalū actiuū qḋ ego infe ro ꝓximo meo ꝑ mala exēpla Sȝ q̄ȝtū iportāt cōtra dilectōȝ vl̄ q̄ȝtū ſit illḋ ſcādalū ad hoc ꝙ ſit mortale n̄ p̄ciſe determi natū ē. q: i modico facere cōtra ꝓximū aut i paruo ſcādaliza re nō eſt mortale. vn̄ q̄libet at tendat ſeipm̄ qḋ ſibi vellet fie ri et qḋ ſibi nollet fieri. et per qḋ factū et nō factum inter ſe et ꝓximū amiciciā quā ſil̄r ha bent ſolueret. Tercia regu la qn̄ aliq̄s cōmittit vl̄ obmit tit cōtra p̄ceptū dei vel eccl̄ie l̄ legl̄ nature vel ſupioꝝ. Et p̄ ſertim ſi ſunt p̄cepta de neceſ ſitate ſalutl̄. vel facit cōtra vo tum publicū. vl̄ cōtra iuramē tū licitū tale ē mortl̄e. Quar ta regula qn̄ aliq̄d fit l̄ obmit titur cōtra cōſcientiā vere vel falſe dictantē aliquid eſſe mor tale. vel cōtra cōſcientiam for midantem ꝓbabiliter et dubi tatiue an ſit mortale. ſi cōſciē tia nō ſit ſufficiēter inſtructa.

Quita regula ē de actibꝰ itꝰ manētibꝰ. qn̄ q̄dē q̄s habȝ ſo lā cogitatōeȝ de aliq̄ q̄ntūcun q̄ȝ turpem vel malā abſq̄ȝ ta mē cōplacētia ſeu delectatione vel cōſenſu. tūc nūq̄ȝ ē peccatū mortale ſȝ vel veīale vel nullū Qn̄ vero eſt cōſenſus in actū q̄ eſſet pctm̄ mortale tūc ſp̄ eſt

mortale. q: deꝰ volūtatē ꝓ fa cto acceptat. Qñ autē cum co gitatione aut complacētia eſt delectatō moroſa in aliquod turpe. et ſpecialialiter i libidi noſis. tūc ē mortale ſzm dictū Aug. eſto ꝙ nō ſit cōſenſus in actum ſed in ſolā moroſaz de lectatōz. et hoc bñ eſt attendē dū. plures em̄ hic decipiuntur.

Ex his ergo iā ponamꝰ pra cticā de ſingulis pctis mortali bꝰ. Et prio de ſupbia que tūc eſt pctm̄ mortale ſm primā re gulā qñ q̄s ſubtrahit ſe a ſub iectōe et obediētia diuia. et to tā vitā ſuā ordinat ad laudē huāā et ad vanā gliam. Ta lis em̄ ex q̄ nō curat hoc facere ad laudē dei ſed potꝰ huānā videtur hoīes plꝰ diligere q̄z deū. q: illis plꝰ vult cōplacere q̄z deo. Silr̄ eſt mortale ꝑ re gulā ſcdam cūz quis ꝓ ſua ſu pbia faciēda faciat extorquere paupes ꝓximos ꝓ ſuis tuni cis pompoſe faciendis. Simi liter cū quis nō curat ſcādali zare ꝓximos. ſicut ſunt mulie res ornātes ſe que p̄bēt occaſi onē vidētibꝰ ad cōcupiſcendū eas. Vel cū q̄s p̄ſūptuoſe trāſ gredit̄ p̄cepta dei. vel p̄cepta legꝫ nature. vt faciēs alteri qđ ſibi diſplicet. tūc ē mortale ꝑ terciaz regulā. Qñ vero quis appeteret humanā laudez vel vanā gloriaz aliīs modis. tūc eſt veniale. Item auaricia eſt mortale peccatū ꝑ ſecundā re gulā qñ aliq̄s appetit diuiti as habere nō curando an per fraudē. mēdacia. vſuras. piu ria. ꝑ ludos illicitos. l' emptī ones. vel vēditiōes exercēs illi citas. vel detinēdo debita ali orū. vel mercedē ſeruorū ſuorū peccat mortaliter. Similiter ꝑ primā regulā eſt peccatū mor tale ſi nimis magna ſpes i eis cōſtituit̄. Eſt etiā ꝑ terciā regu lā pctm̄ mortale qñ ꝓ eis acq̄ rendis negliguntur p̄cepta ſa lutis. vt forſtando die domi nico vel feſtiuo. Itē ꝑ q̄rtā re gulā fit pctm̄ mortale. qñ du bitatur de cōtractu an ſit lici tus. et tñ exercet̄. Quādo vero appetunt̄ diuitie plꝰq̄z ſūt ne ceſſe. ſed tamē nollet eas acq̄ rere malo et iniuſto mō venia le ē pctm̄ ſzm Augꝫ. i li. de pur gatorio. l' qñ nollet offendere deū nec i eis cōfidere. tūc etiā ē veiale ꝛc. Itē gula ē peccatum mortale ꝑ primā regulaz quā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

do q̃s tantã delectatiõez in co meſatõe vel potatõe habet q̄ ꝓpter ipſam ñ curat deũ offen dere aut miſſas negligere vel ieiunia frangere. Itẽ quando hõ grauat ſe potu intãtum q̄ vſũ rõis obmittat. obliuiſcẽs vbi ſit et reddit vt beſtia. vel cũ aliũ ſtudioſe iebriat. et hoc eſt pctm̃ mortale per ſcdam re gulã. Et hoc ẽ verũ ſi ſcit forti tudinẽ potus. q2 ſi neſcit et bi bit exceſſiue cauſa ſeſſiõis vel collatõis amicorũ et ſociorũ ẽ veniale. Itẽ p q̄rtã regulã eſt mortale ſi q̃s cõtra cõſciaz ſibi dictantẽ. q2 talẽ potuz bibere immoderate ẽ deſtructio capi tis. vl' q2 hoc ẽ pctm̃ tali die. vel q2 inde ſcãdaluz oritur ẽ pctm̃ mortl'e.. Hoc attẽdat pſbiter viſitans tabernas. ex cui9 vi ſitatõe ſcãdalizant laici. ſi ta lis peccat mortaliter iudicet ſe ipm. Si ãt q̃s comedit vel bi bit ex delectatõe vel vltra mẽ ſuram. vel precioſos cibos ſu mit ſ3 tñ nollet ipe ſibi p hoc ordiare aliq̃d ipedimentũ ſani tatis vel ſalut. licz ei eueniat dolor capitis vel infirmitas alia ẽ veniale. Item ira q̃n ꝓ cedit vſq3 ad odiũ ꝓximi. ita q̄ vult notabiliter nocere pro ximo in reb9 corpe vl' honore ẽ mortale p ſcdam regulã. Si aũt ex cõmotione ſubita vult malũ ꝓximo ñ bñ deliberat9 qd tñ deliberat9 ñ faceret. nõ ẽ mortale. Itẽ inuidia que ẽ tri ſticia de bono ꝓximi. ſi ꝓcedit ex odio pſonali ẽ pctm̃ mortl'e p ſcdaz regulã. vl' ſi gaudet de malo ꝓximi et triſtat de ipi9 bono. et tñ ex hoc nullã h3 vti litatẽ ſemp eſt mortale. Sed ſi ideo gaudet de malo ne ſit ei nociu9. puta gaudet de ſui inimici depſſiõe vt p hoc ſit ſi bi ad nocẽdũ min9 potẽs. hoc ñ ẽ pctm̃ mortale. Silr detra hens et infamãs ex inuidia eſt mortale. Item luxuria que eſt omnis coitus extra thorũ ma trimonialẽ ſp eſt pctm̃ morta le. Similiter cõcupiſcentia cũ delectatione moraſa. vel con ſenſus in talẽ actũ. Et omnis actus turpis in loc impudic vt oſcula et alia que verecũda ret hõ facere corã hoib9 ſunt peccata mortalia. Similiter dicẽdũ eſt de amicicia et fauo re viri et mulieris. q̃dã dicũt q̄ ẽ mortale pctm̃ eo mõ vide licz dũ vn9 vult cõplacere alte

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ri in actibꝰ p̄ſcriptꝭ·ſ·oſculis
motibꝰ et tactibꝰ inordinatꝭ
dans ſibi poteſtatē in ſe exer-
cendi·vel habēs animū patiē
ad hoc dum alter nollet exer-
cere· Et tales ſtātes in tali pi
culo vel ꝓpoſito nō ſūt i via
ſalutis· Itē accidia eſt tediuꝫ
de diuis rebꝰ et de rebꝰ ſpūa-
libus. vel tarditas et pigritia
ad audiēdū de deo et faciēduꝫ
ea que ad deū ſpectāt·et ē mor
tale. Vn̄ ptꝫ ꝙ diſtractio cogi
tatio·vel occupatio exterior i-
fra diuinū officiū eſt peccatuꝫ
accidie· Et ſi ē ſtudioſa appli
catio ad talia impertinētia·ita
ꝙ n̄ curet hō a ſe repellere hu-
iuſmodi cogitatiōes et dimit
tere occupationes eſt mortale
peccatū. Et nota circa predi-
cta ꝙ aliō eſt mortale. aliō ve
niale et aliō crimiale·vn̄ inter
mortalia et crimialia eſt diffe
rentia ſicut iter genꝰ et ſpēm·
nā omne criminale ē mortale
ſꝫ nō ecōuerſo· multa enī mor
talia ſūt que nō ſūt crimialia
idē capitalia que n̄ iducūt de
capitationē ſiue depoſitōnem
vel exiliū vel intruſionē carce
ris· licꝫ qō āmodo oē peccatū
vocet crimē·diſt·xxv·vnū ora
riū·§·crimis appellatio· Pri-
mū peccatū criminale ē pecca
tū hereſis·vt errare in fide tri
nitatis·xxij·q·ij·primū· Secū
dū ē inceſtus· vt habetur·xxx
ij·q·vij·ca·Adulteriū·et·c· fla
gicia· Terciū eſt homicidiū·
l·diſt·Placuit· Quartū crimē
leſe maieſtatis. vi.q.i·ſi quis:
iij·q·v·accuſatoribꝰ· Quintū
crimē ſacrilegij·ij·q·i· In pri
mis requirenduꝫ ē·xvij·q·iiij·
Si quis in atrio·et·ca·frater
Sextū inceſtus·iij·q·iiij·con-
ſanguineorū·xxxv·q·iij·de ice
ſtis·et eadē·q·viij·hec ſalubri
ter· Septimū cōſpiratō·xi·q·
i·Cōſpiratōnū·et·c·ſi qs cleri
coruꝫ. Octauū adulteriū.xxij·
q·vij·quid in omnibꝰ.et eadē
cauſa·q·iiij· Nonū falſum te
ſtimoniū·xxij·q·iiij·nō piura
bis·vi·q·i·qcūqꝫ· Decimū eſt
crimen ſimonie reſpectu cuius
om̄ia crimina pro nihilo repu
tantur·vt de ſimonia·ſicut ſi
moniaca·i·q·vij·ca·vl· Vnde
cimū eſt vſura·iiij·q·iij·pleri
qꝫ·Alia aūt pctā nō vocantur
crimialia. qꝛ n̄ ſunt capitalia
licꝫ mortalia ſint·ſūt ei diſpē
ſabilia ſine decoloratiōe ſtatꝰ
eccleſie·i·q·xij·diſpenſatores.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

et.c.et ſi illa.ſm Archi.xxv.di.
audire. Itē pctā mortalia ſūt
oia cōtra decē pcepta cōmiſſa.
que enūerat apl's ad Ro.i.vt
idolatria.auaricia.inuidia.cō
tentio.dolꝰ.ſuſurratio.detra
ctio.cōtumelia.ſupbia.elatō.
inuentio malorū.inobediētia.
Nā qui talia agunt digni ſūt
morte. Item ad Gal'.v.enu
merat alia dicens.Manifeſta
ſunt opa carnis.que ſūt forni
catio.immundicia.ipudicicia
luxuria.auaricia.veneficia.i
imicicie.cōtentōes.emulatōes
rixe.diſſenſiōes.ſecte.inuidie.
homicidia.ebrietates.comeſa
tiōes. Et ſequitur. Qui talia
agunt regnū dei nō cōſequen
tur. Ad iſta autez reducuntur
oia alia mortalia. Sed pecca
ta venialia enumerat Auguſ.
xxv.di.vt cū aliquis plꝰ acci
pit in cibo vel potu q̄z ſit ne
ceſſe.plus loquitur q̄z oportet
plus placet q̄z expedit.qtiens
paupem importune petentem
exaſpat.vel ſi ſanꝰ alijs ieiu
nātibꝰ prādere voluit. Aut ſō
no deditꝰ tardius ad eccl'iam
ſurgit.aut vxorē excepto deſi
derio filiorū cognoſcit.qd ta
mē ſepe eſt mortale.qtiens in
carceratos tardiꝰ reqſierit vel
ifirmos nō viſitauerit. Si di
ſcordes nō cōcordare curauit.
Si plꝰ filiū vxorē vel ſeruū ex
aſpauerit ſeu increpauerit aut
correxerit. Si fuerit plꝰ blan
ditus.i.adulatꝰ alicui q̄z expe
dit. Si paupibus eſurientibꝰ
nimis delicatū cibū ppauit
Si in eccleſia aut extra eccleſi
am iocoſis vel fabuloſis vel
ocioſis verbis inſtiterit. Si
aliqd iurat incaute qd poſtea
implere non poteſt. Vel cū ex
facilitate vel temeritate male
dicit. Hec oia ꝓ tāto diutius
ꝑtraximꝰ putātes mltū ee vti
le circa hoc ſacramētū pnie co
gnoſcere ꝑticl'ariter et ad ocu
lū illa ſine q̄rū cognitiōe nō bñ
pt expediri iſtud ſacramētū.

De ſacramēto extreme vnctionis.

Infirmatur qs ex vobis iducat
pſbiteros eccl'ie vt
orent ſup eum vngentes eum
oleo in nomine dñi Iaco.v.
c.Quia vt dicit glo.de appel.
c.qua fronte.homo ꝑpter pec
catū citius mori pſumit.xi.q.
iij.Epi.et.xij.q.i.c.ij.et.xxiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

q.iiij.Ea vidicta. Et gloſa or
dinaria ſuper verba themat
dicit ꝙ mlti ꝓpter pctā plectū
tur morte corporis. Hinc eſt ꝙ
ſaluator ꝓuidens de remedio
contra pctā oim ſanorū.vt de
pnia.prouidere etiā ē dignatꝰ
de remedijs cōtra pctā hoim i
firmorū. vt de extrema vnctio
ne. ꝑ quā q̇dē pctā venialia di
mittunt.et etiā infirmitas cor
ꝑis iterdū alleuiatur. Vn̄ ſeq̄
tur i themate. Et orō fidei ſal
uabit infirmū et alleuiabit eū
dn̄s. Glo. interlinearis. id eſt.
ſi eū cōtigerit mori ſic dimittē
tur. Et bn̄ hoc expſſum eſt in
aplis. De q̇bꝰ dr Mar. vi. ꝙ
vngebāt oleo mltos iſirmos
et ſanabātur. qd̄ vtiqꝫ fit vir
tute huiꝰ ſacramēti. et nō alia
ſimplici vnctiōe. Nā apli tūc
vngentes cōferebāt hoc ſacra
mentū a xp̄o eis p̄ceptuꝫ. Vn̄
dicit lyra ſuꝑ Mar. vbi ſupra
ꝙ ex eo ꝙ apli ſic vngebant
patet ꝙ vnctio extrema que ē
infirmorū fuit inſtituta a chri
ſto. quod eſt cōtra multos di
centes ꝙ Jacobꝰ apls in ver
bis p̄miſſis eam inſtituiſſet.
qd̄ falſum eſt. cū nullꝰ aplus
aliqd̄ ſacramentum inſtituere
potuit. ſed bn̄ publicare potu
it iſtitutū. Et hoc fecit iacobꝰ i
verbis p̄miſſis noſtri thema
tis dicēs. Infirmat̄ q̇s ex vo
bis ꝛc. Vn̄ dicit Tho. i. iiij. di.
xxiij. q. i. ar. iij. ꝙ oia ſacramēta
xp̄s iſtituit ꝑ ſe. ſꝫ que ſūt dif
ficiliora ad credendū illa ꝑ ſe
ꝓmulgauit. alia autem ſerua
uit aplis ꝓmulgāda ſicut ex
tremā vnctōem et cōfirmatōꝫ.
Vnde ꝑ iſta verba thematis
noſtri a iacobo fuit iſtd̄ ſacra
mentū ꝓmulgatū et non inſti
tutum. Diffinitur aūt extre
ma vnctio ſic ſꝫm Scotū vbi
ſupra. eſt vnctio infirmi hois
facta in partibus determiatis
corporis cū oleo cōſecrato ab
ep̄o. miſtrata a ſacerdote cer
ta verba cum intētiōe debita
ꝓferente ex inſtitutōe diuina
efficaciter ſignificans curatio
nem venialiū. Ex qua diffini
tiōe ſatis patꝫ euidēter a q̊ de
beat iſtud ſacramētū cōferri. ex
q̄ materia et ſub q̄ forma. de q̇
bus ꝑ ordinem eſt videnduꝫ.

Et primo ſciendū eſt ꝙ ma
teria huiꝰ ſacramenti eſt oleū
oliue ab ep̄o cōſecratū. Et nō
eſt oleū balſami ſicut in cōfir
matōe. Cuiꝰ rō eſt. qr q̇ habet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

exire de via nõ oportet quod habeat odorem bone fame que per balſamum deſignatur: ſed ſufficit ipſum habere bonam cõſcientiam. Nec poteſt aliquis hoc ſacramentum cõferre niſi ſacerdos. Et ſi alius cõfert nihil facit. Unde in diffinitione dicitur a ſacerdote miniſtrata. Secundo ſciendum eſt de forma huius ſacramenti que eſt ſeptuplex ad ſeptem vnctiones principales. Circa quod ſciendum quod in quibuſdam eccleſijs dicitur iſta forma in collatione huius ſacramenti. Ungo oculos tuos oleo ſacrificato. In nomine patris et filii et ſpiritus ſancti. Similiter vngo nares etc. et cõſequenter labia manus et pedes. Sed in rei veritate iſta verba nõ ſunt vera forma huius ſacramenti: ſed bene ſunt diſpoſitio ad formam. Forma autem huius ſacramenti vera eſt hec. Per iſtam ſacram vnctionem et per iſtam ſacratiſſimam benedictionem indulgeat tibi dominus quicquid deliquiſti per viſum. ſimiliter reſumendo ſuper aures. nares. labia. manus et pedes. Licet autem in hoc ſacramento fiant multe vnctiones. vltima tamen vnctio. ſcilicet in pedibus eſt forma reſpectu omnium precedentium et agit in virtute omnium. Et ideo in vltima gratiam infundit que effectum ſacramenti prebet. Unde ſecundum Tho. in iiij. di. xxiij. Si iam alique partes eſſent inunctae et preſbiter deficeret ſicut cõtingit in peſtilentia. quod factum eſt nõ debet iterari. ſed vnctiones que reſtant per alium ſacerdotem debent compleri. Sint ergo preſbiteri cauti vt de cetero corrigant libros ſuos et agendas. in quibus cõmuniter habent formam ſacramenti huius per illa verba. Ungo oculos tuos vel nares tuas etc. Iſtud enim ſacramentum cõfertur per modum ſuffragij ſecundum Tho. et ideo datur per ſolam orationem. et per verba optatiui modi. Unde dixit Jacobus in verbis thematis. Inducant preſbiteros vt orent pro eo. illa vero verba. Ungo oculos tuos etc. nõ ſunt de ſubſtantia ſacramenti ſed de bene eſſe ſecundum Pe. de tharan. diſt. xxiij. et Tho. in. iiij. q. iiij. ar. ij. Quibus autem cõferendum ſit hoc ſacramentum Reſpondeo quod ſolum eſt dandum infirmis et nunquam ſanis nihil enim efficit in eis. Et hoc patet ex diffinitione prius data in qua dicitur quod hoc ſacramentum eſt infirmi hominis. Nec debet dari infirmis iſtud ſacramentum ex periculo exterioris violentie. puta

ea armoꝝ vl' ſubmerſiōis ſꝫm doctorem ſubtilē. in. iiij. diſt. xxiij. Et ex hoc ſoluo vnū du biū de quo cū audirē ſententi arū libꝛos dubitabat a lecto rib9 et a formatis baccalarijs ſacre theologie an valeat vul neratis vl' ſubmergendis hoc ſacramētum. Patet enī ꝙ nō dico enī pꝛobabiliter ꝙ ſi quis eſt vulnerat9 et ex vulnerib9 inflictis incidit infirmitatem longā ex qua deſperatur ḋ vi ta ſua. puto ꝙ ei ſit dandū. ſꝫ als recēter vulnerato iā dece- denti non eſt dandū. Silr ſuſ pendendo vl' ſubmergēdo nō eſt dandū. q2 illi nō dicunt in firmi. nec moriunt ex defectu nature ſꝫ ex euētu fortune ſꝫm Petrū. Itē nō debet dari pue ris furioſis et amētib9 q̄ pꝛi9 nō petierunt hoc ſacramentū Si quis tamē ſenio deficeret ſubito i articlo mortis pōt ei dari hoc ſacramentū. Sed tn̄ adultis vſū rōis hn̄tib9 n̄ da tur niſi petāt ſpēalr. ſꝫ tn̄ q̄ in vita ſua habuit bonū ꝓpoſi tū oia ſacramēta ſuſcipiēdi ſi bi neceſſaria vl' vtilia. etiāꝫ ſi amitteret loquelam vngat in noīe xp̄i. Nō dꝫ etiā q̄s inun- gi ſepi9 i cadēꝫ īfirmitate niſi eadē infirmitas vltra annū ꝓ trahatur. ita ꝙ vno anno i ea dem infirmitate null9 bis in ungatur. ne ſacramentū iſtud vileſcat. Iteratur tn̄ hoc ſacra mētū i diuerſis īfirmitatib9. vl' i eadē recidiua. q2 nō habꝫ effe ctū perpetuū. eo ꝙ ſanitas coꝛ pīs et mētis que ſunt ei9 effe ctus reiterari poſſunt et amit ti et recupari. Debet aūt fieri vnctio ſup organis quiqꝫ ſen- ſuū. que ſūt q̄ſi pꝛime radices peccādi. Vñ ī ocli vngūtur pꝛo pter viſū q̄ peccam9. Aures ꝓ pter auditū. nares ꝓpter odo ratū. labia ꝓpter guſtū. man9 pꝛopter tactū. pedes vero pꝛo pter vim motiuā. qḋ n̄ ē ḋ ne ceſſitate. Coꝛ āt nō vngatur. quia eſt pꝛincipiū immediatū vite et remotū actōnis. nec ge nitalia ꝓpter immūdiciā et re uerentiam ſacramenti. nec lin gua ꝓpter abominatiōeꝫ. Itē ſꝫm Tho. mutilati inungi de bent quanto ꝓpinquius poſ ſunt circa partes que inungi debuerant. quia q̄zuis nō ha bent mēbꝛa. tn̄ habent poten tias que il' mēbꝛis debētur ſal tem in radice. et iō interi9 pec

care pn̄t p̱ ea que ad eos perti
nēt. Et effect⁹ extreme vnctio
nis ſꝫm Tho. eſt quedā ſana
tio ſpūal' que dat̄ cōtra q̄ndā
debilitatē l' ieptitudinē que in
nobis relinq̄tur ex pctō actua
li l' originali. cōtra quā debili-
tatē hō roborat̄ p̱ hoc ſacram̄
tū. Et q꞉ hoc robur ſeu fortitu
do' grām facit. ſecū nō cōpatit̄
pctm̄. iō ex cōſequēti ſi inuenit
peccatū aliq̄d veniale vl' mor
tale oblituꝫ q̄ ad culpā tollit.
dūmodo nō ponatur obex ex
parte recipientis. Secundari
us autem effectus eius eſt cor
poralis ſanitas. Sed di. quia
re nō ſemp̱ hō infirm⁹ vnct⁹
ſurgit de infirmitate ſꝫ ſepius
morit̄. Rn̄deo ꝙ cū in iſto ſa-
cramēto ſanitas eſt effect⁹ ſe
cūdari⁹. et iō n̄ datur niſi ſꝫm
ꝙ expedit ad ſanitatē ſpūalē.
q꞉ tunc ſp̱ eam inducit dūmō
nō ſit impedimētum ex p̱te re
cipientis. Vnde patꝫ ꝙ vnct⁹
in extremis ſi nō ſurgit ab in
firmitate illa per illam vnctō
nem ſignum eſt ꝙ ſanitas cor
palis ē ſibi nociua. et vult de-
us potius euꝫ ſic habere infir
mū q̄ꝫ ſanū. vl' ſignū eſt ꝙ in
firmus nō bn̄ diſpoſit⁹ eſt in

cōſcientia. ita ꝙ adhuc aliq̄d
habꝫ qd̄ īpedit ne ſanitas cor
pal' ſibi reſtituat̄. al's raro fal
lit. In hoc ei ſacram̄to vnctio
exterior ē ſacram̄tū. ſed res ſa
cram̄ti ē ſanitas corpis et aīe.
res āt et ſacramētū eſt vnctio
ſpūal' interior. i. mentis iocun
ditas vl' ſolaciū. Poteſt autē
hoc ſacramentū ſacerdos cō-
ferre cum vno clerico q̄ ſibi rn̄
deat ad orōnes et ad pſalmos
qui ibi dicuntur. Si tamē ca
ret clerico poteſt ſolus expedi
re totū ſꝫm Guilhelmū et Ho
ſtienſem. Si āt vngitur ſacer
dos non eſt opus clerico qui
rn̄deat ad pſalmos et ad ora-
tiones. ſed ipſemet rn̄deat ſo-
lus dicens cū dicit̄ in letania.
ſancta maria. ora p̱ me. ſācte
petre. ora p̱ me ꝛc. Silr cū di
cit̄. a morte ꝑpetua. rn̄deat. li-
bera nos dn̄e. Nec vngant̄ ſa
cerdoti manus in palmis in-
terioribus. quia ibi vncte ſunt
p̱ epiſcopū in ordinib⁹. ſꝫ exte
ri⁹ vngant̄ i ſupficie. De hoc
tamen nō eſt magna vis qua
litercunq̄ꝫ faciat. ſed tamen il
lud ſecuri⁹ eſt et tutius. Pra
ctica hui⁹ ſacramēti eſt facilis
Nā premittit ſacerdos primo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

veniēs in domū infirmi ſeptē
pſalmos penitentiales cū leta
nia. Demū querat ab īfirmo
ſi poſtulat ſacrā vnctionem.
Tercio dicit oratōnes poſitas
in libello ad hoc congruas.
Quarto vngit eum forma ſu
pradicta. Quinto tergit eum
ſtupa canapi vel lini loca vn-
cta et proĳcit in ignem. Se-
xto lauat manus ſale et aqua
et ſimiliter proĳcit ad ignem.
Septio alligat loca illa mun
do pāniculo vſqꝫ ad terciam
diē. que tercia die cōburētur.
Octauo relinquit ſignū paſſi
onis chriſti in cuius virtute
iſtud ſacramentū ſicut et alia
habꝫ virtutē ſanatiuā anime
et corporis.

De ſacramento ordinis.

Regale ſacer
dotiū. gens ſācta.
ppl's acquiſitiōis.
i. Pe. ĳ. Et ſi chriſtus deſcen-
dens de celo ad terras huānū
genꝯ nō ſolū a ſeruitute diabo
lica redemit. et libertati ac di
gnitati reſtituit. iuxta illd̓ Nō
ſumꝯ eni̅ filĳ ancille ſed libere
qua libertate liberauit nos cri
ſtus. ad Gal. iiĳ. et Johā. viĳ.
Si filiꝯ vos liberauerit vere li
beri eritꝭ. multo tamen melio
ri modo ſtatum ſacerdotalez
ī illa libertate extulit et digni
ficauit ita vt nō ſolū ipi ſacer
dotes ſint liberi modo cōmu
ni vt ceteri homines in cōmu
niōe vniꝯ fidei et participatō
ne ſacramentorum ſed etiā ꝙ
ſint q̃ſi duces p̄ſides et reges.
diſpenſatores et rectores diui-
norū miſteriorū. vn̄ dicūtur ſa
cerdotes q̃ſi ſacri duces vel ſa
cra dātes. l' ſacramēta ſacrificā
tes ſeu cōſecrātes. quod vtiqꝫ
maximū ē et excedens cōmunē
ſtatū fidelium. Vn̄ merito Pe
trus neſciens eos cōpare alĳs
q̃ꝫ excellentiſſimis perſonis in
cōgregatione fideliū. ſ. regibꝯ
dicit. Regale ſacerdotiuꝫ. Ne
ergo ſacerdotes putarentur eē̃
tm̄ nobiliores vt reges. addit
gens ſancta. ſ. ſpēaliter ſancti
ficata dn̄o ihū chriſto. et ne le
uis reputatōnis in ſanctitate
eſtimarent̄ vt ceteri. ſubiūxit.
populꝯ acquiſitiōis. i. ſpeciali
ter acq̃ſitus et deo appropria
tus. Non eni̅ ſacerdotes ſolū
ſunt populus dei et oues pa-
ſcue eius iure creatiōis vt oēs
homines. nec redēptiōis ſolū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

vt oẽs chriſtiani.ſʒ iure ſpeci-
aliſſimo et peculiari q̃ vocauit
eos vt virtutes eius nunciẽt
vt dicit.i.Pe.ij. Quibꝯ nõ ſu
pra hoies ſolum ſʒ ſup ſeipm̃
quõmodo dedit ptãtẽ. dãdo
videlicʒ eis ptãtem cõſecrandi
et cõficiẽdi corpꝰ ſuũ et ſangui
nẽ.vt dicit.Matt.xxvi. Cir-
ca igitur ſacramẽtũ ordis ſacer
dotalis videndum ẽ primo de
ſubſtãtialibꝯ.ſcd̃o de acciden
talibus.tercio de cautel'. Quã
tũ ad primũ ſciendum ꝙ ordo
ſic diffinit p magrm̃ ſniarũ.li.
iiij.di.xxiiij.ẽ ſignaculũ quoddã
eccl'ie p qd̃ ſpũal' ptãs tradit
ordinato. Ita etiã diffinit hu
go de ſctõ vic. Ordo autem
ſacerdotal' ſʒm doctorẽ ſic dif
finitur in ſpecie. Ordo eſt iſti
tutio i gradu eccl'ie ſimpl'r pe
minẽte.diſponẽs hñtẽ ad cõfi
ciẽdum euchariſtie ſacramẽtũ.
facta ab epõ p certa verba cuʒ
itentõe debita pferẽte. Et i ipa
ordiatõe quoddã ẽ ſacramẽtũ tm̃.
vt ptãs que tradit. quoddã res
tm̃.vt grã que cõfertur.quoddã
res et ſacramẽtũ.vt caracter q̃
iprimit i ſingul' ordibꝯ vt ſta
tim patebit. Sũt ãt ſex de ſu
bſtãtia hꝰ ſacramẽti. Primũ ẽ
ptãs ordinãtis.qr oportet vt ſit
epũs. Scd̃m ẽ materia.ſ.vn
ctio i ſacerdotibꝯ.et tactꝯ illo
rũ que ſũt tãgẽda. Terciũ ẽ for
ma verborũ. Quartũ ẽ ſexus
viril' qr fẽia ordiari ñ pt.nec re
cipit caracterẽ ordis ſi milleſi
es ordiaretur. Cuiꝰ rõ eſt ſʒm
Tho.qr cũ i ſacerdotio dẽat ſi
gnificari eminẽtia gradus. et
fẽia tenet ſtatũ ſubiectõis.iõ ñ
ẽ apta ad ſuſcipiendũ hoc ſa-
cramẽtũ. Quītũ ẽ itentõ d̃bita
vt epũs intẽdat cõferre et cleri
cꝰ ſuſcipe. Sextũ ẽ ꝙ ordinã
dꝰ ſit priꝰ baptizatꝰ.al's ñ ſu
ſcipet hoc ſacramẽ. qr fundamẽ
tũ oĩm ſacramẽtorũ et ianua ẽ
baptiſmꝰ. Vbi ãt fundamẽtũ
deẽſt nihil deſup edificari pt.
d̃ pñſbitero ñ baptizato.c.miſe
ratõe.et.c.veniẽs. Caracter ãt
cõfirmatõis ñ p̃erigitur de ne
ceſſitate ſed de cõgruo. Vl
teriꝰ ẽ ſciendum ꝙ ſeptẽ ſunt
ordines. Primꝰ ẽ oſtiariatꝰ.
cuiꝰ ẽ cuſtodire locum cõfectio
nis ſacramentorũ ab immun
dis.ſ.infidelibꝯ et excõicatis.
Scd̃s eſt lectoratꝰ.cuius eſt le
gere pphetias ad iſtruendũ il
los q̃ volunt credere. Et ideo
ſʒm Tho.pphetie q̃ prima ru

dimēta eis legēda cōmittũtur.
Terci⁹ eſt exorciſtarũ. quorũ ē ar
tare demones p adiurationē
ne dominētur i corpe nōdum
baptizato. Quartus eſt accoli
torum. quorũ eſt pñtare mate
riam. vrceolũ. cũ aqua et vino
et lumē accēdere. Alij vero enu
merāt adhuc alios duos ordi
nes. ſ. pſalmiſtarũ et cātorũ. q
tñ ſcʒm Tho. i. iiij. di. xxiiij. q.
iiij. ar. ij. nō ſunt ordines. nec
ſunt illa nomina ordinũ ſʒ of
ficiorũ. tamē inter ordines lar
ge acceptos cōputātur. Et iſti
vocantur minores ordines q̄s
pñt abbates bñdicti cōferre i-
cluſiue vſqꝫ ad lectoratum. vt
lxix. di. qm̃ videm⁹. vbi gloſa
dicit ꝙ poſſunt facere pſalmi
ſtā oſtiariũ et lectorē. et hoc li
cet abbati in ſuo monaſterio
Exorciſtā vero aut accolitum
facere nō licet. q2 iſti duo p ſo
lum epm̃ fiũt. vt dicitur ibidē
in. c. nō optet. Hec fuit ſenten
tia Hugonis et Laurentij. q̄s
ſequitur Archi. ibidē. Idem te
nēt Raymund⁹ et Goffred⁹
i ſententijs eorũ. de epō q̄ renũ
ciauit epatui. Et pt abbas ta
liter ordiare ſupradictos. non
ſolũ in q̄ttuor tpib⁹. ſʒ etiā di

ebus dñicis. ſed tm̃ in ſuo mo
naſterio. alʼs alterius faceret pīu
dicium. Iſtā āt hʒ ptātem ab
bas nō ſolũ ex ordine ſʒ ex po
teſtate bñdictōnis. vñ licet ab
bas nō cōſecrat⁹ manũ ipone
re nō pt ordiato. vt i. c. qm̃ vi
dem⁹. et. c. nō optet. et. c. cum
contingat. de eta. et qua. or. tñ
manũ bñdictōis poteſt impo
nere. de ſupplenda negligētia
p̄latorum. c. i. ſ. recipiēdo pro-
feſſos. et ſic non poteſt ordinē
cōferre niſi ſit bñdict⁹. De hoc
iā determiatum eſt de priuile
gijs. c. abbates. li. vi. et de col-
latiōib⁹. ibidē. imo pſalmiſtā
et cātorem pt ordiare ſimplex
ſacerdos. vt. xxiij. di. vbi. dici
tur. Pſalmiſta et cantor pñt
abſqꝫ ſcientia epi ſola iuſſiōe
p̄ſbiteri officiũ ſuſcipe cantan
di. dicēte ſibi preſbitero. vide
vt quod ore cantes corde cre-
das. et quod corde credis opi
bus approbes. Laurenti⁹ etiā
xcij. diſt. nō licet. exponit hoc.
c. cũ dicitur in eo officium can
tandi ſuſcipe. i. ſuſcepti officij
executionē. Quod etiā probat
Hoſtiē. in ſumma de ordiatis
ab epō q̄ renũciauit epatui cir
ca pricipiũ. Raymundus vero

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

in ſūma eodez titulo notauit
hoc intelligendū de ſacerdoti
bꝰ curā hn̄tibꝰ.q̄ ſoli hoc pn̄t
videt̄ tn̄ ꝙ cū nec alios ordies
poſſet q̇s exeq̇ ſine licētia eius
ita nec aliquid ſpecialitatis in
pſalmiſta hic introducat̄.Sz
Inno.Bern̄.et Petrꝰ de ſam
prana dicunt hoc poſſe quem
libet ſacerdotē.Et hanc vlti-
mam ſententiā approbat ar-
chid.in p̄dicto ca.pſalmiſta.
Vtrū autē infigat̄ caracter aie
ꝑ hm̄oi ordinē dicit ibidē ar-
chidiaconꝰ ꝙ nemo ſcit.et iō
percutiens talem nō incidit ca
nonē.Quia vt dicit Vincen-
tius.hic ordo non eſt de prin
cipalibꝰ.nec dr̄ ordo ꝓprie ſed
large.et iſtā ſentētiā tenēt the
ologi.q̄ dicūt pſalmiſtatū cā-
toriatū et ep̄atū nō eē ordines
Credit tn̄ archidiaconus vbi
ſupra ꝙ ꝑcutiens pſalmiſtam
incidit canonē.nec ſuꝑ eū ſecu
lare iudicium p̄t habere pote
ſtatē.et dicit ꝙ ſi obmittat̄ or
do iſte et cōferatur lectoratꝰ et
accolitatus nō eſt repetendꝰ.
Hoſtiē.tamne in.c.contingit.
de etate et q̄litate ordi.dicit ꝙ
ſit repetendus.Hec de iſtis.
Deinde ſequuntur ſacri ordi
nes qui dicūtur maiores.Pri-
mus eſt ſubdiaconatꝰ.ad quē
ꝑtinet oblatōes recipe ab of-
ferentibꝰ.et eas diacono offer
re.item legere ep̄lam ꝛc.Scd̄s
ē diaconatꝰ.ad quē ꝑtinet ho
ſtias ordinare in altari.ſil̄r le
gere euāgeliū.Tercꝰ eſt p̄ſbi
teratꝰ.ad quē ꝑtinet cōſecrare
corpus chriſti et ſanguinem.et
hic eſt actꝰ principalis.aliꝰ āt
cōſequens.ſ.ſoluere et ligare ꝑ
quē actū p̄ꝑatur corpꝰ chriſti
miſticū.ſ.fideles chriſtiani vt
ſint apti ad corpꝰ xp̄i verū.
De ep̄atu āt an ſit ordo eſt di
uerſitas inter theologos et iu
riſtas.Nā theologi dicūt eū
n̄ eſſe ordinē.Iuriſte vero cō-
muniter tenēt ꝙ ſit ordo.de q̄
Iohā.an.in nouella ſixti no-
tat pulcre circa ꝓhemium.Et
hoc idez tenet doctor ſubtilis
in.iiij.ſentētiarū.di.xxiiij.ar.
ij.In q̄libꝫ āt ordie caracter i-
primitur.cum eis ꝑ epiſcopū
porrigitur liber cuꝫ forma ver
borū.accolito cum datur cāde
labrū.ſubdiacono cū datur ca
lix vacuus cū alijs vaſis quo
rū vſus eſt in cōfectōe euchari
ſtie.Dyacono et p̄ſbitero qn̄
ep̄s imponit manū capiti.et

hec ipoſitio confert plenitudi
nē grē. Tho. tñ dicit di. xxiiij.
q. v. ar. ij. q̄ ſubdiacono ipri
mit caracter i datiōe calic̄ tm̄
cui9 act9 pricipal' ē circa vaſa
tm̄ et nō circa cōtēta in vaſis.
Vñ nō pt tāgere corp9 xpi ſi
ne neceſſitate magna. Sȝ act9
diaconi nec eſt ſup vaſa tm̄.
nec ſup cōtēta i vaſis. q2 ille ē
actus ſacerdot̄. ſed ē ſup cor
pus cōtentū i vaſe tm̄. Vñ ei9
eſt diſpēſare corp9 xpi in pate
na. et ſanguinē in calice. iō po
teſtas ei9 ad actū ñ potuit ex
primi p datione vaſis tm̄. nec
materie tm̄. ſȝ exprimit p actū
i hoc q̄ datur ſibi liber euāge
liorū. et i hac datōe iprimitur
caracter ſȝm Thom̄. vbi ſupra
dicēs. q̄ cōtact9 iſte iſtrumēto
rū taliū ē de eēntia ſacramē
ti. q2 dr. accipe hoc aut illud.
Impoſitō āt man9 ñ ē de ne
ceſſitate et ſubſtātia h9 ſacra
mēti. vt de ſacramēt̄ iterādis.
c. vl. Et licet iſti caracteres in
eēntia diſtiguātur. tñ in fine
vniunt. q2 ad vltimū caracte
rē pſbiterat9. ſȝm Pe. i. iiij. di.
xxiiij. q. ij. ar. i. et Johā. pariſi
enſis. ñ ē credēdum q̄ caracter
vni9 ordinis preſupponat ca
racterē alteri9 ordinis. Nā vt
dicit Tho. vbi ſupra. i primiti
ua eccl'ia aliqui ordinabantur
ad pſbiteros. q̄ tñ prius infe
riores ordines nō acceperūt. et
tñ poterāt que iferiores. ſȝ ho
die ſtatuit eccleſia vt nō inge
rat ſe quis ad maiores q̄ pri9
in minorib9 officijs ſe nō humi
liauit. ideo hoc ē de cōgruita
te et non de neceſſitate. Et
nota ſȝm Tho. i. iiij. di. xxiiij.
q. ij. ar. ij. q̄ epus prio ſe pparat
ordinādos p tria. ſ. p bñdictio
nē p quā diuinis officijs man
cipātur. p manus impoſitiōȝ
p quā datur pleitudo grē. per
quā ad magna ſunt idonei. et
ſolis diaconis et pſbiteris fit
man9 impoſitio. tercio p vn
ctionē ad aliqd̄ ſacramentum
tāgendū. qd̄ fit ſolis ſacerdo
tibus qui pprijs manib9 tan
gunt corpus chriſti. Vnde eti
am calix et patena vnguntur.

De accidentibus huius ſa
cramenti.

ESt autē ſci
endū q̄ illa dicun
tur accidētalia ſa
cramēti que reqrūtur de cōgru
itate et ñ de neceſſitate ſacra

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

mēti. Cōgruū ē ergo primū vt
ñ ordietur q̇s ad ſacros ordies
niſi hēat etatē legitimā. Etas
āt ꝑ ſubdiacono ē. xx. ānorū.
ꝑ pſbitero. xxv. et ponit̄ i cle-
mētina de etate et q̄litate pſi
ciendorū. c. generalē. Et vt no
tat Johā. a. n. i. c. et tui. de pbē
dis. li. vi. i glo. iiij. ñ ē opꝯ ſer
nare interſticia lōga tēporū in
ordinibus ſuſcipiendis ſicut
prius. vnde habens etatem le
gitimam laicus in carniſpri-
uio poteſt cātare miſſam i ſa
cerdotio cōſtitutꝯ in feſto pa-
ſce. Si tamen quis in mino
ri etate recipit hoc ſacramen-
tū. tenet. ſ3 peccat et debet ſuſ
pēdi ab executiōe ipiꝯ et ordia
tor a collatōe ordinū. et cū hoc
pt cōpelli vt ſibi ꝓuideat d̄ ali
quo bñficio. vt de tempo. or.
c. vel nō eſt. Hoc em̄ ꝙ q̇s im
ꝑfectis annis diſcretionis reci
piat ſacramētum ordinis. licet
ſ3m Thomā ſit ꝓpter hone-
ſtatē ſacramenti inſtitutū. ita
vt iam ſit ex neceſſitate prece-
pti. non tamen eſt ex neceſſita
te ſacramēti. Vnde ſi ordo ſa
cer confertur puero carēti vſu
ratōis. tenet quantū ex vi ſa-
cramenti. Dicit tñ Tho. ꝙ in
illis ſacramētis vbi actꝯ ſuſci
piēt̄ requiritur. ibi vſus rati-
onis ē de neceſſitate ſacramē
ti. ſicut in penitentia et matri
monio. Sed in quibus actus
ſuſcipient̄ non requirit̄. vſus
etiam rōnis non eſt de neceſſi
tate ſacramenti ſicut eſt in or
die ſacro. vbi ſolū ſpūal' ptās
dat̄. et iō vſus rōis nō requiri
tur. Sciendum ꝙ licet laicus
ignarꝯ nihil ſciens de lrā ordi
nem poſſet ſacrū ſuſcipe q̄3tū
eſt ex vi ſacramenti. peccat ta
mē grauiter epſ cōferens tali
ordinē ſacrū. Nā3 dicit Tho.
ꝙ tenet̄ ordinandꝯ ſcire qđ ꝑ
tinet ad eiꝯ officiū ſ3m mag'
et minus. Vñ ſacerdos religi
oſus ergo recipit ptātem tñ ſu
per corpus xpi verū cōſecrādi
iō ſufficit ꝙ ſolū ſciat illa que
requiruntur ad cōſecratōnem
corꝑis chriſti. Curatus autē
vt plebanꝯ tenetur plus ſcire
quia pmonetur ſuꝑ corpus chri-
ſti miſticū. qđ eſt eccl'ia. Vnde
debet ſcire ea que ſpectant ad
populū. Ad epm vero ꝑtinet
ſcire etiā difficiles queſtiones
ſacre ſcripture. Q. ergo dr ꝙ d̄
ſubſtātia ſacri ordis ſunt elo-
q̄3 diuia. vt dicit̄. xxxviij. diſt.

Uēs pſallētes. exponendū eſt non de ſubſtantia ordinis. ſ3 de ſubſtantia executiōis. q2. ſ. talis exequi non poteſt ſacru3 ordinē niſi ſciat illđ quod ad illum ordinem ſpectat exequē dum. Item lic3 ſex tempora anni ſunt deputata ad cōferē dū ordies. tñ hoc ñ ē de ſubſtā tia ſ3m Ray. et hoc exp̄ſſum ē de tēpo. or. Sane. Cōgruū tñ valde eſt vt ñ alijs niſi p̄dictꝫ ſex tpib9 cōferāt. ſ. q̄ttuor tpi b9 ſingul'. ſabbato ſitiētes. et ſabbato paſce. vt đ2 diſ. lxxv. c. vlt. Poteſt tñ ep̄us conferre minores ordines diebus dñicꝫ ſed nō multis. ne videatur ge neralē ordinatōnem facere. vt de tempo. or. de eo. Ideo au tē ſabbato cōferuntur ſacri or dies. quia ſabbatū ſignificat requiē. p quod ſignificatur ꝙ qui ordinatur ad ſacros ordi nes irreuocabiliter tranſit de labore in requiē. puta de labo re ſecularium negociorum ad requiem. ad vacādum ſpiritu alibus. vt dicit. lxxxviij. diſt. fornicari. Poſſunt etiam con ferri ordies ſacri in die domi nico mane. ita tamen ꝙ ordi nand9 et ordinator cōtinuent ieiuniū p̄cedentis ſabbati. q2 tunc mane dñice diei trahitur ad ſabbatū ꝓpter continuati onem ieiunij ſed hoc non fa ciat ep̄us ſine neceſſitate. vt ſi forte infirmaret ſabbato pōt differre in craſtinū. Et intelli ge de vno et eodem ordine nō de diuerſis. Nā nullus debet ſuſcipe duos ordines. vel mi norē et vnum ſacrum in eiſdē q̄ttuor tpib9. Pena āt ordina torum extra dicta tpa eſt ſuſ penſio ab executiōe illius ordi nis que3 ſuſcepit. vt de tēpo. or. c. ij. Pōt tñ cū eis diſpenſa ri vt miſtrēt ipoſita eis pnia. vt in. c. Conſultatiōi. ibidem Ordinator vero debet priua ri autoritate ordinādi. vt ibi dem patet.

De cautel' hic obſeruandis.

A Et primo ca ueat ep̄us ne ordi net alienu3 clericu3 vel laicum. vt de tēpo. or. cum nullus. li. vi. Quod ſi fecerit. p annū a collatione ordinum ē ſuſpēdend9. Et interim cleri ci ſui abſq3 licentia ſua a vici nis ep̄is poſſunt ordinari. vt patet đ tempo. or. li. vi. Cleri

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ei vero q̄ ſine ꝓprij epi licētia
ordinātur ab execuciōe ordinū
ſuſpendātur. tamen epūs pōt
cum eis diſpēſare. ix. q. ij. lug-
dunēn. de tēpo. ordi. ꝑ trāſla-
tionem. Secundo caueat epi
ſcopus ne ordinet aliquē ad
ſacros ordines ſine titulo. alꝰ
ſolus ei ꝓuidere tenebitur de
beneficio. Tercio caueat ne or
dinet per ſimoniā. vt de ſimo
nia. ꝑ totū. nec solꝰ epās ſed eti
am notarius nō debet ſo ma
tas vendere. de ſimonia. ca. i.
Quarto caueat ordinādus ne
recipiat ordinem aliquem ab
epō quē ſcit ſimoniace in or
dine ſuſceptum. ſiue ſit occul-
tum ſiue manifeſtū. quia nō
recipit execucionem. et indiget
diſpenſatione. i. q. i. ſi qui a ſi
moniacis. Dicit tamē Tho. ij.
ij. q. viij. q̄ ſi eſſet ſimoniacus
alia ex cauſa poſſet ab eo reci
pere ordines dūmō ſit occultū
q: talꝰ epās nō ē ſuſpenſus ad
alios ſed ad ſe tantū. Quito
caueat ordinandꝰ ne tpe ordi
natiōis ſit in pctō mortali. nā
mortaliter peccaret. di. xl. mul
ti. Et idem ſctūs Tho. in. iiij.
di. xxiiij. Nec talis poteſt vti
ordine ſic ſuſcepto ſm̄ ipſum
q: facit cōtra p̄ceptū illō Deu
tero. xvi. Iuſte qđ iuſtū ē exe
quaris. Vnde talis quotiens
talem actum exercet ſemꝑ pec
cat mortaliter. Dicit tñ Tho
mas ibidem. q̄ ſubditꝰ hmōi
ordinati in pctō mortali tene
tur ab eo recipe ſacramentum
ſi eſt occultū. et hoc q̄zdiu tole
ratur ab eccleſia. Tñ dicit idē
Nō eſt tutum talē ad aliquē
actū ſui ordinis exequendum
inducere durante cōſcientia q̄
iſte ſit i pctō mortali. quā tñ
deponere poſſz. q: i inſtāti hō
poſſet a diuina grā emendari
Sexto caueat clericꝰ ne ordi-
net ſine examine. alꝰ dicit fur
tiue ordinatꝰ. ſm̄ hoſtiē. vt
lxxiiij. di. extra cōſcientiā. nec ꝑ
ſunt ei formatorie. ſi tñ eſt di
gnus et notus nihil obeſt. ia
tales nō ſunt examinādi. Ar-
chi. xxiiij. di. ſ. c. nullus. Sed ſi
eſt indignus deponi dꝫ. de cor
pore viciatis. expoſuiſti. Si
etiā ſit ignotꝰ q̄zuis dignꝰ de
poni debꝫ. xx iij. di. c. vl. et mul
to fortiꝰ ſi ē indignꝰ. l. di. c. ex
penitētibꝰ. Debet etiā cōfiteri
publice epō ſuo crimia ſeu no
toria impedimenta iuris vel
facti. vt ibidē dr. Si autē ſub

ticet talia etiā poſt penitentiā
impediunt executiōez. Nec eti
am ſuſcipiat aliquē ordinem
ſuperiorez obmiſſo inferiori. q̄a
hoc ē p ſaltū pmoueri. Et tal'
dz deponi ſi hoc faceret ex ma
licia. ſec9 ſi ex ignorātia l' negli
gētia. di. xlviij. ſicut olim. Ex
diſpēſatōe tn̄ epi ad obmiſſū
ordinē poteſt pmoueri. ſed in
ſuſcepto prius n̄ miſtrabit. Da
tur āt grā gratū faciēs i hoc ſa
cramēto. que neceſſaria ē n̄ ſolū
ad digne ſuſcipiēdū ſacrm̄. ſz
etiam ad digne miſtrādū ſm
Tho. et Pe. in. iiij. diſt. xxiiij.

De ſacramento mrimonij.

PRopter for
nicatōnem habeat
q̄ſqz vxorem ſuam
. ad Chorin. vij. et. xxxij. q. ij.
ca. his ita. Licet matrimoniū
in ſtatu innocentie ſit inſtitu
tū in officiū nature. hoc eſt in
ppagationē et multiplicatōez
plis ad dei cultū. q̄a tn̄ natu
ra lapſa viciata eſt ex origina
li pctō adeo vt ſalcem ppriā i
m:ſſem n̄ vereatur mittere ali
enā. querēs indifferēter quācū
qz feminā cū q̄ fornicatiōis ex
pleat peccatuz. Ideo magn9
doctor gentiū predicator et re
ctor prouidens de remedio di
cit. vt ppter fornicatōem eui
tādam vnuſq̄ſqz habeat vxo
rē ſuā. p qd damnat peccatuz
fornicatōis. et cōmendat ſtatū
matrimonij cōiugal'. In q̄b9
verbis primo apl's ſuadet vi
tare fornicatiōez ibi. ppter for
nicatōem. ſecūdo cōſulit reme
dij adhibitōem. quia habeat
vxorē ſuā. Per primum dam
natur error illoruz qui dicunt
ſimplicem fornicatōnem non
eſſe petm̄. allegantes ſanctos
patres. ſcz Abraham. Jacob.
Dauid et alios qui habebant
cōcubinas. nec tamen illa for
nicatio imputata eſt ad pecca
tum. Quibus reſpōdetur ſzm
Thomā in. iiij. ſententiarū. di.
xxxiij. q. iiij. quia quelibet for
nicatio extra matrimonium
que tollit debitā ordinatiōem
parētis ad plem. quam natu
ra ex cōcubitu intendit ē pecca
tum. ido ſzm ipm ſine dubio
ſimplex fornicatio eſt peccatū
mortale. etiaz ſi lex ſcripta nō
eſſet. quod eſt multuz notabi
le. Vbicunqz autē legimus ali
quos patres hnbuiſſe cōcubi
nas illd fuit p ſpeciali diſpen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſatōe ſpūſſancti.et ad deſignā
dum aliquid. Hoc em̄ ꝙ filij.
Jacob ex liberis et ancill' fue-
runt heredes deſignat ꝙ chri-
ſto i baptiſmo naſcūtur filij
et heredes ꝑ bonos et malos
miniſtros. Sic etiaꝫ alia om
nia in p̄dict patribus ad mi
ſteriū ꝑtinēt. vt.habet latius
.xxxij.q.ij.c.i.ij.et.iij. De quo
cui placet ſufficiēter informa-
ri videat notata mea ſupꝫ.vi.
p̄cepto ſcꝫ Non mechaberis.

Per ſcd̄m dānatur bigamia
cū dicitur.habeat vxorē ſuā.
et ſic vnam tm̄.non plures ſi-
mul. Vnde ſaluator repetens
illd̄ Geneſis.ij. Erunt duo in
carne vna Matthe.xix.dicit.
Itaqꝫ iam non ſunt duo ſed
vna caro.

De ſponſalibus hic prius
agitur

Circa iſtud ſacramētū prīo vi
dendū ē de ſubſtā
tialib9.ſcd̄o de accidētalibus.
tercio de cautelis. Quātū ad
primū ſciēdū ꝙ quedā ſūt acci
dētalia mrimonij.ſ.ſpōſalia.
et iō de ipis prīo vidēdū ē. ſe
cūdo qd ſit mrimoniū.tercio
que reqͥrunt ad mrimoniū.qr
to que ipediūt ipꝫ. Quātū ad
primū ſpōſalia ſꝫm Franciſcū
de ſarabell' ſupꝫ rubrica d ſpō
ſalib9 ſic diffiniunt. ſūt futu
rarū nuptiarūꝫ ſeu mrimonij
ꝓmiſſio. Et diffinitio illa tra
hit ex canone.xxx.q.v.noſtra
tes Dicūtur a ſpōdeo des.qa
vt dicit Caſpar de caldarijs.
ꝙ olim ſpōſus et ſpōſa mitte
bant cautōnes quib9 ſponde
bant ſe in iura mrimonij con
ſentire.et fideiuſſores dabant
qbus id ſe obſeruaturos obli-
gabāt. Qn̄qꝫ etiā ſpōſalia di
cuntur mrimoniū.ſed tunc de
bent intelligi ſi ſunt ſpōſalia
de preſenti. Et fiunt ſpōſalia
qͣttuor modis. Primo nuda ꝓ
miſſiōe. vt cū dicitur.promitt
to te ducere in vxorē. Secun
do datis arris ſpōſalicijs.vt
pecunie vel alterius rei. Ter-
cio anuli ſubarratione. Quar
to interueniente iuramēto.vt
cū alter alteri iurat dicēs. Iu
ro ꝙ te in vxorē ducere volo.
Quomodocūqꝫ ergo qs iſtorū
qͣttuor modorū ꝓmittit duce
re aliquā et poſtea non curat
peccat mortalr. niſi legitimuꝫ
impedimētū interueniat. Sci

mōdū tñ ꝙ ſi ſponſi ſibijnuicē
diſplicent et diſſentiūt. ſi ſpō
ſalia non fuerit iurata. pñt ſe
mutuo abſoluere. vnde notāt
doctores in. c. p̄terea. ꝺ̄ ſponſa
libus. vbi inter ceteros Jaco-
bus de alberga notat ꝙ qñ ec
cleſia videt ꝙ ſpōſi ſibijnuicez
diſplicent debet diſſimulare. i.
nō debꝫ cogere ſpōſum et ſpō
ſam ad ꝑficienduꝫ mrimoniū
ꝓpter malū qꝺ̄ poſſet inde ꝓ
ueire. ſ. vxoricidiū vel mutua
adulteria cōtrahentiū. Et hoc
placet Caſpar. Si āt tm̄ alter
diſſentit dicit Goffredꝰ ꝙ et
q̊ alter diſſentit diſſentiēs pre
a ſe cōpellitur, donec in eodem
ſtatu ꝑmanet. ſed ſi cū alio cō
traxerit ꝑ verba de pñti ceſſa-
bit coactio. Idem vult Inno
centius ti. de ſponſalibꝰ. An
aūt ſponſalia iurata poſſunt
mutuo partiū diſſenſu diſſol
ui. licet antiqui doctores dubi
tāt de hoc. moderni vero expe
dierūt iſtū caſum. Vnde Vin
centius in ca. p̄terea. de ſpō ſa
libꝰ. ponit diſtinguēdo an iu
ramentū dirigat̄ in deū an in
hoiem. Primo caſu nullꝰ pōt
abſoluere niſi deus. Scꝺ̄o ca
ſu hō cui iuratur poteſt abſol
uere. Tūc āt dirigitur in deum
ſꝫm io. an. qñ is q̇ iurat magl
intēdit placere deo q̄ꝫ hoibꝰ.
ſiue ſit in faciēdo aliqꝺ meri-
toriū. ſiue in abſtinēdo ab ali
quo illicito. Exempluꝫ primi.
Iuraui abbati intrare mona
ſteriū. hoc em̄ tm̄ deū cōcernit.
nō abbatē. vñ abbas ñ p̄t me
abſoluere a iuramēto. Simi-
liter iuraui nō occidere homi
nem ꝛc. Ad hoiem aūt tunc di
rigitur. ſi iuraui tibi ſcribere li
brū. ab hoc ei tu potes me ab
ſoluere. q꞉ te ſolū cōcernit hoc
opus. Licet em̄ omne iuramē
tū concernat deū principaliter
q꞉ ꝑ religionem ꝓmittitur. tñ
q꞉ cōcernit cōmodum eius cui
iuratur p̄t ab eo dimitti de iu
reiurando. c. i. Idē etiaꝫ tenet
Caſpar dicens. ꝙ ſpōſalia eti
am iurata mutuo diſſenſu tol
luntur. quia ſublata obligati
one ſublatū ē iuramētū. ſicut
dicit̄ ꝺ̄ ſtatuto et iurato. et no
tat̄ de p̄bendis. dilecto. Facit
ad hoc regula qꝺ̄ fauore. li. vi
Et notatur. xxxi. q. iij. c. i. i glo.
penultia. vbi dicitur ꝙ paren
tes ſicut pñt frāgere ſpōſalia
filiorū. ſic et iuramēta remitte
re. Concludo ergo et dico ſꝫm

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Franciſcū de ſarabell'. ꝙ ſi ali
q̈s iurat ſponſe eius intuitu
pōt ſpōſa ipm̄ abſoluere. ſecꝰ
ſi in intuitu dei ſeu ob pietatem
vt cū ſpē ſuus eſſet diues et ſpō
ſa pauprima. Tam̄ dicit Frā
ciſcus ꝙ etiā in hoc caſu pt cū
ſponſa abſoluere. quia licȝ iu
rauit intuitu dei. tn̄ ex q̊ cōmo
dum cōcernit ſpōſam. ipā pt
remittere ꝑdicta. et ſic genera
liter obſeruat̄. nā eccl'ia ſe n̄ in
tromittit de ſpōſalibꝰ ꝺ futu
ro. nec ad inſtātiā alteriꝰ par
tꝭ. Ambobꝰ ergo diſſentiētibꝰ
etiā ſi iuraſſent mutuo ſe pn̄t
abſoluere. Et nota ꝙ etas
ſeu tēpꝰ cōtrahēdi ſponſalia
vtrobiqȝ eſt ſeptenniuȝ. vnde
ſponſatio que fit ī quinqȝ vel
ſex annis nulla ē. vt de deſpō
ſatōne impuberū. l'rās. Nam
ex talibꝰ ſponſalibꝰ inducit̄
publice honeſtatꝭ iuſticia. Eſt
aūt publica hōeſtas ſ͂m Frā
ciſcū in. c. iuuenis. de ſponſali
bus impedimētum quod nec
ex cōſanguinitate nec ex affini
tate ꝓcedit. ſed ex quadam ho
neſtate que ī matrimonijs cō
ſiderāda ē. vt ille q̇ prīꝰ cōtra
xit ſponſalia cū aliq̄. ipā mor
tua n̄ ducat aliquā cōſangui-
neā ipius infra quartum gra
dum. vt in. c. ad audientiā. vt
de ſpōſalibus. c. i. li. vi. Ratio
ăt huius conſtitutōnis eſt. q̄a
experientia docuit graues ri-
xas et inimicicias inter cōſan
guineos oriri quando vni de
ſponſatam aliquis de cōſan-
guinitate ſponſi ꝓcurat habe
re. Similiter qn̄ quis con ſan
guineā ſpōſe ſue ipſa mortua
cum qua nōdum ꝑfecerat ma
trimoniū vult ducere non eſt
honeſtū. cū per hoc quaſi duo
cōſanguinei vident̄ vni muli
eri copulari. qđ honeſtas pro
hibet. Verumtamē ius cōmu
ne eſt ꝙ ſi quis deſponſat pu
ellam ante ſeptēȝ annos. ſi in
terim ipē moritur poteſt eam
frater ſuus ducere. Similiter
ſi moreret̄ illa puella an̄ ſepti
mū annū vir duceret eiꝰ ſoro
rē aut mr̄ēm. Et hoc totuȝ ha
bes de deſpōſatiōe impuberū.
l'rās. Sūt autē octo caſus in
q̊bꝰ ſoluūtur ſpōſalia. Primꝰ
ſi alter ſponſorū poſt deſpōſa
tōem trāſeat ad religionē. qđ
etiā poteſt facere cōtracto ma
trimonio an̄ copulā carnalem
tunc eī mulier pōt alteri nu-
bere quaſi poſt mortem viri.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

q꞉ religio eſt q̄dedā̄ mors ſm
tho. in. iiij. di. xxvij. q. iij. Se
cūdus qn̄ ſpōſus ſe abſentat
ꝑ longū tp̄s ſponſa cum alio
p̄t cōtrahere. Terci9 ſi alter eo
rū incurrat leprā vel paliſim.
Quartus ſi ſuꝑueniret affini
tas. vł quia ſpōſus cognouit
cōſanguineā ſpōſe. Quītus ſi
mutuo ſe abſoluūt. Sextus
ſi alter eorū fuerit medio tēpo
re fornicatus. q꞉ tunc redditur
alteri ſuſpectus de fide poſtea
ſeruāda. Septimus ſi ſpōſus
cū alia cōtrahit ꝑ verba de p̄
ſenti vel etiā de futuro cū co-
pula carnali. Si tn̄ contrahit
cū prima ſine iuramēto. cū ſe-
cūda cū iuramento. dꝫ adhere
re prime et penitere de ꝑiurio.
Octau9 qn̄ q̇s impubis cōtra
xit ſponlia et venit ad etatem
adultā. et petit abſolui a vin
culo ſpōſaliū et ſibi dare licen
tiā nubēdi. In oib9 aūt iſtis
caſib9 debent ſpōſalia autori
tate eccl'ie abſolui p̄terq̄ꝫ i pri
mo q̇nto et ſexto. in quib9 ſol
uunt̄ ip̄o iure. Addit etiā no-
num caſum hoſti. ſ. ſi fama ē
ꝙ inter eos eſt canonicum im
pedimentum.

De diffinitōe matrimonij.

COnſequen-
ter ꝺ matrimonio
ſciendū ꝙ ip̄m ſic
diffinit̄. Matrimoniū eſt viri
et mulierꝰ cōiunctō indiuiduā
cōſuetudinē vite retinēs. Iſta
diffinitio tradit̄. xxvij. q. ij. c.
i. Per hoc qꝺ dicit̄ viri et mu-
lierꝰ excluditur vir cū viro. vel
mulier cū muliere. vel vni9 vi
ri cuꝫ multis mulierib9. q꞉ tal'
cōiunctio n̄ cauſat mrimoniū
ſed pctm̄. Dicit̄ etiā cōiunctio
ſcꝫ amoris et matrimonialis
Dicit̄ etiā īdiuiduā vite cōſue
tudinē retinēs. qꝺ ē tātum di
cere ꝙ neuter eoruꝫ abſqꝫ alte-
rius cōſenſu pōt cōtinētiā ꝓfi
teri vel orōi vacare. nec ſe alte
ri copulare. ſꝫ ſibijnuicē ſerua-
re fidem et debiti redditōnem
mutuā. Similiter debent eis
mutuo de neceſſitatib9 ꝓuide
re et ſubuenire inuicē. Et hoc ī
telligēdum ē totum ꝺ mrimo
nio copula carnali cōſumma
to. q꞉ n̄ cōſūmatū tali copula
p̄t ſeꝑari ꝑ ingreſſum religio
nis. vt de ſpōſalib9 cōmiſſum
Intelligit̄ etiā hoc de mrimo
nio fideliū. q꞉ mrimoniū infi-
delium p̄t ſeꝑari altero tran-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſeunte ad fidem. Ratio autẽ beati. Tho. in. iiij. diſti. xxxiij. q. i. Quare cõiũctio matrimonij eſt inſepabil' vſq; ad mortem inter homies et nõ inter alia anialia eſt hec. Quia aliorũ animaliũ filij pñt ſibi victũ ſtatim habere. vel ſaltẽ ad eorũ ſuſtentatõẽ vnũ ſufficit. ſicut eſt de vacca equa aſina. et ſimilibus. et ideo ibi nõ eſt certa coniunctio certi maſculi ad certã feminã. nec etiam neceſſaria diutuina cõiunctio. eo q̄ femia in eis ſufficit ad educandum fetum ſine maſculo. In his aũt quorum filij indigent vtriuſq;. ſ. tam patris q̃ matris ſuſtentatiõe aliud eſt. Siĺr vbi inueniť aliq̃ determinatio q̃ztum ad tp̄s ſuſtentatõis et educatõnis ſicut in auibus. vnde paſſeres turtures et columbe habent determiatas femias. q: habẽt educare pullos. et alter eorũ nõ ſufficeret ad querẽdũ victũ cũ et ſeq̄liter nutrire debeãt. Nõ aũt ſic eſt in homibus vbi filiꝰ indiget cura parẽtum ad magnũ tẽpus. Et ergo mrimonial' cõiunctio inter ſolos homies dicitur indiuiſibil' ſcz p totã vitã alteriꝰ cõiugis. Oportz eñ filiũ generari. educari. nutriri et doceri et ſibi de neceſſarijs vite a pntibus puideri. Eo q̄ iuxta aplm. oportet pr̃es filijs theſaurizare. ij. ad Chori. xij. Iſta ãt requirũt magnũ tp̄s Et quo ad hoc dicit Lyra ſup Mattheũ. xix. ca. q̄ mrimonium nõ ſolum eſt de iure diuino ſed etiã de iure naturali. q: hoc natura dictat q̄ vir et mulier cohabitẽt ſimul p totã vitã ad educãdum et pmouendũ plem vſq; ad pfectum ſtatum virtutis. Dicitur ãt matrimoniũ potius q̃ʒ patrimoniũ. q: maxima onera ſunt in matre q̃ʒ in viro. Et dicitur a matre quaſi matris munium q: muniť a matre. et dat mulieribꝰ eẽ matres. Et q: etiã finis pricipalis matrimonij eſt bonum plis. in cuiꝰ pcuratõe mater magis laborat. et iõ ab ipa denoiatur. Fuit ãt matrimoniũ inſtitutũ a deo i ſtatu innocẽtie. vt dr̄ de voto. c. i. li. vi. Et hoc per illa verba. hoc nunc os ex oſſibus meis. que verba adã ſpũſctõ illuſtratus dixit Geñ. ij. i fi. et xxvij. q. ij. lex diuia. Et p hoc reprobatur

illa opinio que dicit φ mrimo
niũ ſit iſtitutũ a deo ill' verbis
Creſcite et mltiplicamini. qd vi
detur incõueniens. cũ etiã illa
verba prius dixerat deus nõ ſo
lum ad homines. ſed etiã ad
beſtias Geñ. i. Et q̃zuis ma
trimoniũ etiã ſit inſtitutũ tpe
moyſi et tpe xpi hoc fuit tamẽ
diuerſis reſpectibus. Nã vt di
cit Tho. diſt. xxvi. in. iiij. ſzm
φ ordinatur ad generatiões p
lis que erat neceſſaria etiã añ
pctm̃ inſtitutũ ẽ a deo i ſtatu
inocẽtie. i hoc φ deus formauit
mulierẽ i adiutoriũ viri. et hoc
mõ dr̃ in officiũ fuiſſe inſtitu
tum. Sed q̃ztũ eſt in remediũ
pcti fuit iſtitutũ poſt peccatũ
tpe legis nature. Scdm autẽ
determinatõem perſonarum
habuit inſtitutõz in lege moy
ſi. vbi nõ niſi de certis tribu
bus copulabantur. S; ſzm φ
repñtat cõiũctõem xpi et eccl'ie
ſic habuit inſtitutionem in le
ge noua. Et ſzm hoc dr̃ ſacra
mentũ noue leg. Et ex hoc ha
betur φ due pncipales ſunt
cauſe inſtitutõis matrimonij
ſcz educatio plis ad cultũ diui
num. et vitande fornicatõnis
cã. Alie ſunt multe cauſe minus
principalis. ſcilicet pulcritudo
vxoris. diuitie. reformatio pa
cis. Et pter iſtas cãs ſi etiaz
ducat vxor ſeruat verbis de
pñti tenet mrimoniũ. Sciẽ
dum ãt ex quo vt dicitur. vij.
ethicorũ. i actu carnali priuat
hõ magno bono. ſ. vſu rõnis
qr vt dicit phũs. talis actus ſu
ratur intellectũ ſapient. Et vt
dicit Aug. xvi. li. de trini. ipſa
voluptas carnal' qua maior i
voluptatibus carnalibus neq̃
inueniri momento ipõ tpis q̃
ad eius puenitur extremũ pene
oĩs acies et vis rõis obruitur.
Nullus ãt ſzm rectã rõem de
bet ſe obligare ad aliquod i q̃
tantũ malũ patit. niſi ſit ali
qd bonum recõpenſans iſtud
damnũ. Vñ a ſãctis patribus
ponuntur excuſantia illũ actũ
tã dãnoſum. ſ. bonũ fidei. pro
lis et ſacramẽti. Fides hic ſũ
pta ẽ fidelitas ſiue iuſticia ad
actũ ad quem obligat ſe. ſ. vt
ille nõ querat aliã. nec econuer
ſo. Sil'r bonũ plis abligat q̃
ad cultũ diuinũ. ſ. vt religioſe
id eſt ſancte et deuote educat.
Bonũ ãt ſacramenti ẽ illa in
diſſolubilitas iter virũ et mu
lierẽ. et ſignat indiſſolubilita

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tē cōiūctiōis chriſti et eccleſie·
et hoc eſt bonū intrinſecū ma
trimonij·quia perfectō prima
eſt formalis·prima autē3 duo
bona·ſ·fides et ꝓles ſunt bo
na extrinſeca matrimonij·Ex
his patet ꝙ exquo vt dictum
eſt ſacramētum eſt bonum ex
cuſans iſtū actum·videtur ꝙ
actus iſte matrimonial' nō ſo
lum eſt bonus ſed etiā ſctūs·
quā ſctitatē habet ex indiuiſi-
bilitate cōiunctōnis·ſ3m quā
ſignificat cōiūctionē chriſti et
eccl'e·Ita etiam dicit Tho·in
diſt·xxxi·i q̄rto·q·iiij·Ex qui-
bus oib9 infert ſ3m Bonauē·
ibidē ſcdo principali·q·ij·ꝙ q̇
coit cā fornicatōis vitande in
vxore·ne·ſ·vxor·fornicetur·ſic
reddēdo debitū nullo mō pec-
cat·ſ3 magis meretur·q2 exercet
op9 iuſticie hoc ē fidi ad quā
tenetur·et iō ois culpa excuſa
tur·Si vō coit cā fornicatōis
vitāde i ſeipō.ſ.ne ipē ſol9 for
nicetur·i hoc peccat veniali'r·et
hoc ſi nō pulſatur a carne·Nā
extq̊ nō pt ꝓcreare ꝓlē·nec ꝓpter
cā ꝓcreādū coit·nec cōpellitur
ab vxore ad reddēdū debitū·
aliq̄ ſuꝑfluitas ē ibi·et iō pec-
cat ſ3 veiali'r·immo dici pt ſ3m

Pe·de tha·i·iiij·di·xxx·q·iiij·
pricipali.q.ij.ar.i.ꝙ querēs de
lectatōz in cōiuge ſiſtēdo tn̄ in
tra fines mrimonij·ſ·qn̄ cum
altera muliere id nō faceret·ve
niale eſt pctm̄·licet etiā fiat cā
explēde libidinis· Sed ſi que
rat delectatōz i ea.nō vt in cō-
iuge·ſ3 vt i alia m'liere q̄cunq3
tūc ē pctm̄ mortale.hoc ē cōtra
Hugonem·xxxi·q·i·Quō·vbi
dicit vſū mrimonij non poſſe
impleri ſine peccato ſaltem ve
niali·q2 pt etia3 eē mrimoniū
cū fit bono intuitu ſicut fuiſſ3
in ſtatu innocētie ſ3m Franci
ſcū i rubrica de ſpōſalib9·hoc
ide3 innuit·Johā·an·i glo·ſuꝑ
c·alma·ō ſen·ex·li·vi·ſuꝑ ver
bo ſacramētis·vbi dicit ꝙ da-
tur grā ꝑ iſtō ſacrm̄·ſ3 nō ſicut
ꝑ alia ſacramēta· Cōfertur āt
in hoc ſacramēto grā adiuuās
ad illa oꝑa que in mrimonio
req̇rūt.Rō ſ3m Tho.i.iiij.diſ·
xxvi·q·iiij·Quia vbicūq3 di-
uinit9 datur facultas aliquid
faciēdi dātur et iā auxilia ſine
q̇b9 nō pt cōueniēter vti illa fa
cultate.ſ3 in mrimonio datur
diuinitus facultas vtēdi vxo
re·et ꝑ cōſequens datur grā q̄
idē cōuenienter fieri poſſit·hec

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſctūs Tho. Et p̄ hoc reprobatur glo. i. q. i. Quicq̄d. Etiam dicit doctor ſubtilis q effect⁹ iſti⁹ ſacramēti ſunt due grē i aīab⁹ cōtrahentiū. et hoc niſi ſit obex mortal' pcti. Etenī nō ſufficit ad grām pcipiend am q cōtrahens nō ſit fict⁹ reſpectu ſacramēti. i. q nō ficte recipere intēdit. ſʒ oportet q pri⁹ peituerit. qr illd ſacramētū nō dat pniam. Eſt ergo vn⁹ et total' effect⁹ iſti⁹ ſacramēti. ſcilicet gratioſa coitio animorū. Hec doctor ſubtilis. p iſto dicto eſt. c. vnicam de ſacra vnctiōe. Ulteri⁹ ē ſciendū de illis que reqrūtur ad mrimonium vt ſit verū. Prio reqritur etas debita pſonarū cōtrahētiū. Nā vir dʒ eſſe. xiiij. annorū et feia. xij. annorū. vn̄ ſicut ſpōſalia infra ſeptimū annū n̄ tenēt. ſic matrimoniū etiā n̄ tenet infra. xiiij. annū. Quantūcunqʒ ei fuerit matrimoniū de verbo de pn̄ti ifra. xiiij. annū. nihilomin⁹ nō eſt alid niſi ſpōſalia de futuro abſqʒ ad xiiij. annū. Et iſti pn̄t rūpi poſtq̄ʒ ſponſi vel alter illorū venerit ad debitā etatem. Secūdo requirit' cōſenſus mutuus cōtrahētiū pſonarū p̄ vba de pn̄ti. Cōſenſus āt ille ſʒm Bonavē. i. iiij. diſ. xxviij. debʒ eſſe in mutuā corpis ptātem. Uerba aūt de pn̄ti ſūt iſta ex pte viri. Accipio ego te in meā vxorē. Uerba āt mulierl ſunt iſta. Ego te accipio i meū virū Et ſūt iſta verba neceſſaria. qr ſacramētū ē res ſenſibil'. et iō in eo reqrit' ſignū expſſiuū. que expſſio couenietī⁹ fit p verba de pn̄ti. vn̄ et iſte cōſenſus pt bn̄ p alia verba expediri vel exprimi iter hoies vſitata que iſt' eq̄pollēt dicendo. Cōſentio in te tanq̄ʒ in vxorē. Silr ſi preceſſit interrogatio inter aliq̄s d cōtrahēdo. Si alter eorū dicat. volo te de cetero hrē i vxorē. Et illa rn̄dʒ. Et ego te volo habere in virū. Ul' volo q tu ſis vxor mea. et illa. et ego habeo te p viro. In omib⁹ talībus cōtrahitur matrimoniū. Sed ſi diceres. volo te accipe in vxorē. vl' volo i te cōſentire tanq̄ʒ in vxorē nō eſſet mrimoniū. Silr ſi dicat vir. pmitto q te n̄ dimittā p meliori vl' p peiori. etiā iudicādum eſt p matrimonio. Itē ſi p⁹ datā fidē dicant aliq̄. bibam⁹ noie

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

mrimonij et oſculentur nos.
Guilhelm⁹ dicit q̄ nō eſt mri
moniū niſi vellēt ꝑ hoc rece-
dere a ſpōſalibus et cōtrahere
de pn̄ti. q: illō dictū ſignificat
futurū mrimoniū. ſed ſi dice-
res. bibam⁹ ꝓ mrimonio con
tracto eēt mrimonium. Frāci
ſc⁹ tn̄ dicit q̄ illa verba. biba
m⁹ noīe mrimonij ſunt cōfeſ
ſio veri matrimonij. et ergo ē
mrimonium. Jn oīb⁹ aūt iſtꝪ
vbi verba dubia ſunt recurrē
dum ē ad intentiōem cōtrahē
tiū et ad cōmunē verborū vul
gariū intelligētiā. Vn̄ credo q̄
ꝑ illa verba ſpōſi iterrogati. ſ.
in polonia dicendo. N. placet
tibi hr̄ē. R. in vxorē. illo rn̄dē-
te. placet. et mulier interroga
ta rn̄deat ſilr̄. cōtrahāt verum
mrimonium. ar. c. ex litterꝪ. d
ſponſalibus. Nā ꝑ illa verba
oēs i polonia itelligūt cōtrahi
mrimonium. Ergo ſi ſic vici-
ni cōmuniter itelligunt. debēt
etiā cōtrahētib⁹ illa verba fa
cere eundē ſenſum. Nā vt di-
cunt doctores in ca. ex lris. de
ſponſalibus. in talib⁹ recurrē
dum eſt ad intellectum vicino
rū. Hoc approbat Franciſcus
ibidem. Et dicit Hoſtien. q̄ qȝ
uis alter nō intellexit ad lrām
vel linguā. ſi tn̄ intellexit affe
ctū vel ſenſum nutu vl' ſigno
ſufficit. Et nō refert an nutu
vl' ligua intelligat. ar. de trāſ-
latiōe. inter corꝑalia. xliij. diſ.
ſi rector. Vnde ſi ſpōſus dat
anulū dicendo in theutonico
ꝑ verba de pn̄ti. et ſpōſa polo
na recipit anulum. annuēdo
de cōſentire. in dicto. c. ex lris.
Dicit etiam Frāciſcus de ſara
bellis in ca. ex parte. de ſpōſa-
lib⁹. q̄ ſi dicat vir. ꝓmitto q̄
te ducā i vxorē. et de cetero te
nebo te vt vxorē. Si talis cō
trahit cū alia ꝑ verba de pn̄ti
adherebit ſcdē ꝓpter verba il
la ducam te. que ſunt de futu-
ro. que etiam verba reſtringūt
tur ꝑ ſequētia cū dixit. tenebo
te vt vxorē. Et dicit Inno. q̄
hec verba ducā nō ſonant tm̄
actū ſȝ etiā ius. vt ſit ſenſus ꝓ
mitto q̄ tunc ſiā tua legitima
vxor. et hoc ē ſi ſūt verba mu
lieris. Jlla autē verba. ꝓmit
to q̄ tenebo te ꝓ vxore. habēt
ſenſum ac ſi dicat vir. Habeo
tecum matrimonium. vel ac-
cipio te in meam vxorem. et ꝓ
mitto q̄ de facto tenebo te ꝓ
vxore. Si autem dicat. ꝓmiſ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

to ꝙ nūq̄ȝ habebo aliam niſi te. licet iſtā nō tenetur ſimpliciter accipere ſi nullam vxorem in vita ſua vult ducere tamē ſi vellet ducere aliam nō pōt quia de cōmuni vſu loquēdi ſenſus eſt. Recipiam te et nō aliam ſi vxorem voluero ducere. Item ſi cōcubina dicat alicui. nolo ꝙ me cognoſcas niſi tāq̄ȝ vxorem. et vir taceat et cognoſcat Dicit Johānes de lignano ꝙ ē p̄ſumptum matrimoniū. Sed tn̄ Caſpar dicit ꝙ nō quia nō expſſerunt. et etiā q: tacēs habetur ꝓ contradicente in hoc caſu. cū agatur de obligatiōe ipiꝰ. ſcȝ ſub cōditōe vel ſub mō. Sub cōditiōe fit. vt cōtraho tecūȝ ſi primeo placuerit. vel ſi invenero te habere cētum marcas. et ſic de ſimilibꝰ. et talis cōtractus ſuſpendit matrimoniūȝ vſq̄ȝ ad exiſtentiam cōditiōis. i. nō priꝰ tale matrimonium tenebit niſi ipleat̄ illa cōditio. Si tn̄ interim cōſenſus d̄ p̄ñti vl̄ copula carnalis fuerit ſubſecuta tenebit mrimonium. eo ꝙ tales videtur receſſiſſe a cōditiōe. vt d̄ cōditōibꝰ appoſitꝫ. d̄ ill'. et. c. ſup eo. et. c. ꝑ tuas. Et hoc itelligēdum ē d̄ cōditōe honeſta. q̄les ſunt due ille ſupra poſite. Nā ſi eēt conditō cōtra ſubſtātiā mrimonij. vt cōtraho tecū ſi nō ꝓlificabis. vl' do nec mihi aliā inveniā. vl' ſi te exponas ꝓ queſtu pſtituendi. omnes tales nihil agunt. Si tn̄ q̄s dicat. contraho tecū ſi te virginē invenero. et poſtea ſequit̄ coitus nec īvenit̄ virgo. dicit Bern̄. et Hoſti. ꝙ indicabit̄ ꝓ mrimonio. et hoc i foro iudicij. tn̄ in foro anime nō ſic iudicabitur. qa dignum eſt vt mulier que mētita ē ſe eſſe virginē maneat decepta. et vt viro ſubueiatur q̄ forte vult vitare bigamiā. Sȝ ſub mō contrahitur ſic. do tibi tunicā vel cīgulū vel anulū vt cōtrahas mecū alioq̄n revoco qd̄ donavi. tal' cōtractꝰ ſtati tenet. Sȝ ſi n̄ ſeruet̄ modꝰ poterit revocari. Dicūt tn̄ doctores ꝙ licet poſſet cōtrahi mrimoniū ſub cōditōe. n̄ tn̄ ſub mō. et hoc ē tenēdū. Mrimoniū tn̄ ex cauſa cōtractuȝ tenet ſiue cā ſit vera ſiue falſa. vt contraho tecū q: pulcra es ſiue dives. niſi cā eſſet ita falſa ꝙ cōtineret in ſe aliquod impedimentū. vt cō

traho tecũ q̊a libera es. nã ſi
nõ eſſet libera nõ teneret ma-
trimoniũ ꝛc. Et ſciendum etiã
ꝙ ſi q̊s cõtrahit cũ aliq̃ cũ cõ-
ditõne. deinde tñ añ aduentũ
cõditõis cõtrahit cũ alia pure
dꝫ manere cum ſcd̃a. etiã ſi ſit
cõſanguinea prime.

De impedimẽtꝭ mrimonij.

Nunc viden
dũ ẽ de impedimẽ
tꝭ mrimonij. Sũt
autem. xij. impedimenta que
ĩpediũt mrimoniũ cõtrahẽdũ
et dirimũt iã cõtractũ ſᷓm In
no. i. c. iuuenis. de ſponſalibꝰ
Primum eſt furor. xxxij. q. vij.
c. neqꝫ furioſus. vbi dicit. neqꝫ
furioſus neqꝫ furioſa cõtrahe
re pñt matrimoniũ. ſꝫ ſi cõtra
ctũ fuerit. ſ. añ furorẽ. ñ ſeparẽ
tur. ſ. ꝓpter furorẽ. Et rõ q꞉ ta
les nõ pñt cõſentire. ſi tñ hñt
lucida iterualla tũc bñ pñt. vt
dicit glo. ibidẽ. Scd̃m ſi eſſet
vtroqꝫ articulo. i. teſticulo ca
rẽs vl' ipotẽs coire. xxxi. q. vij.
Illi. Terciũ ẽ affinitas. vt ſi
q̊s ſpõſam de pñti cõſãguinei
ſui recepit i vxorẽ et eã cogno-
uit ipedit̃ cõtrahẽdũ et dirimi
tur cõtractũ ita ꝙ prima reſti
tuit̃. ſꝫ mlier ñ pt iduci ad ab
ſtinẽtiã ꝓpter publice hõeſtatꝭ
iuſticiã. vt de eo q̊ cognouit cõ
ſãguineã vxoris ſue. c. diſcreti
onẽ. Quartũ ẽ error in ꝑſona
vt cũ q̊s putãs cõtrahere cum
R. cõtrahit cũ vrſula. Quintũ
ẽ error i cõditõe ſeruili. vt ſi q̊s
cõtrahit cũ aliq̃ putãs eã eẽ li
berã cũ tñ ẽ illibera. vt de cõiu
gio ſeruorũ. c. ij. Sed quid dicẽ
dum ẽ de Jacob qui deceptꝰ
ẽ in ꝑſona. ſ. qui putãs Rache
lem cum contraxerat inuenit
lyã. et tamẽ tenuit mrimoniũ
Rñſio ſᷓm gratianũ. xxix. q. i.
c. i. ꝙ illd̃ mrimoniũ ñ tenuit
ex p̃cedenti cõſenſu ſed ſubſe
quenti. q꞉ poſt copulã carnalẽ
in eandem conſenſit de nouo
Error tñ q̃litatis non excludit
cõſenſum mrimonij. vt ſi pu-
tat̃ bonꝰ q̊ tñ ẽ malꝰ. vt ſi pu
tat̃ virgo que tñ inuenit̃ corru
pta. Siliť error fortune. vt ſi
putat̃ ſponſa diues que tñ eſt
paup. In oibꝰ iſtꝭ caſibꝰ nõ
dirimitur mrimoniũ cõtractũ
Sextũ ẽ votuꝫ ſolẽne vt ſacri
ordis vel ꝓfeſſiõis. vñ ſi q̊s ꝓ
feſſiõe facta in religiõe vl' i ſa
cro ordie vxorem duxit dirimi
tur mrimoniũ. vt q̊ clerici l' vo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

uētes ·c· inſinuātes ·et de voto
c· vnico ·li·vi· Alia autē vota
ſimplicia licꝫ ipediāt cōtrahē
dū n̄ tñ dirimūt iā cōtractuꝫ·
vñ ſi q̇s vouet ſimpl'r n̄ velle
ducere vxorē et poſtea duxerit
tenet mrimoniuꝫ. Sed ille pec
cat mortal'r ſic cōtrahēs et nō
debet petere debituꝫ ab vxore·
ſꝫ tñ tenet reddere qñ petit ab
eo· vt notāt doctores in ·c· rur
ſus· qui clerici vel vouētes ·de
quibꝰ vide ibi materiā iſtam
Sed tñ ſi q̇s habēs votū ſim
plex querat a ſacerdote an po
ſſet cōtrahere dat cōſiliū Hoſ·
ꝙ p̄t dicere ꝙ ſic· Si āt querat
vlteriꝰ an tale mrimoniū te
nebit dꝫ dicere ꝙ nō. al's pecca
ret qꝛ daret occaſiōeꝫ mortal'r
peccādi· Septimum ſi machi
natus eſt in mortē prioris cō
iugis ſeu vxoris vel eam du-
cere ꝓmiſit· đ eo q̇ duxit i ma
trimoniuꝫ quā polluit ꝑ adul
terium. c. ſignificaſti. Et dicit
Jo·an·i·c·laudabilē· đ cōuer·
infidliū· ꝙ qñ machinatio eſt
ab vtroqꝫ·ſ· a viro et a mu-
liere i mortē mariti tūc ſufficit
ad dirimēduꝫ mrimoniū ſine
adulterio· Qñ vero machiatō
ē ab altero tm̄· tunc n̄ ſufficit
ſine adulterio. vt de diuortijs
c·i· et iſtđ imprimēdū ē mēti·
qꝛ raro iſte pūctꝰ bñ intelligi
tur· Octauū ſi ē alteriꝰ cultus
vt ſaracenꝰ vl' iudeus ·xxviij·
q·i· caue· Nonū ſi ꝑ vim coa
ctꝰ ē cōtrahe· vt de ſpōſalibꝰ
cū locū. Et intellige de vi vel
metu q̇ cadit i cōſtātē virū. vt
dicit glo·i· ibidem· que etiam
dicit ꝙ minor metus excuſat
feminā q̃ꝫ virū. qđ ſil'r nota·
Decimuꝫ ē ſacer ordo· vt q̇ cle
rici vel vouētes ·c·i· et de voto
c· vno ·li·vi· Vndecimū ſi eſt
alteri nupta. de ſpōſa duoruꝫ
c·ij· Duodecimum eſt publice
hōeſtatl' iuſticia· de ſpōſalibꝰ
c· iuuenis ·et ·c· ad audientiaꝫ·
Sunt alia duo impedimenta
que ipediūt et n̄ dirimūt·ſ· tē
pꝰ feriarū. vt đ ferijs. c. capella
nꝰ· Et interdictū eccl'ie. vt de
deſponſatiōe impuberum ··c·
ad diſſoluendū. De oībꝰ iſtis
dant verſus ꝑ Jo·an·i ſum·
q̃rti ſub hac forma· Error con
ditio votuꝫ cognatio crimen·
Cultꝰ diſparitas vis ordo li
gamē hōeſtas. Si ſis affinis
vl' ſi coire neq̇bis· Hec ſocian-
da vetāt cōnubia iuncta retra
ctāt· Et de vltis duobꝰ dātur

verſus. Eccl'ie vetitum necnō
tp̄s feriarū Impediūt fieri. ꝑ
mittunt facta teneri.

De cautel' huius ſacramēti.

Et primo caueat vir ne volens
a muliere extorquere carnalē cōmixtiōꝫ fingat ſe
eā ducere velle nō habēs tm̄ in
tentōem et ꝓpoſitū eā ducēdi
Nā tal' ſi eā n̄ ducat grauiter
peccat. licet in foro penitētiali
nō iudicatur ꝓ mrimonio. Et
licꝫ mlier que ſimplici aīo ſi
bi conſentit a pctō excuſat. tm̄
deceptor tal' ſi vult verā peni
tentiā agere neceſſe habet eaꝫ
ſine fictōne ducere q̄ꝫtū in eo ē
vel dare ſibi virū cōuenientē
l' aliter ſatiſfacere. Et hoc ſꝫm
Tho. Et hoc ſi vir ē eq̄lis con
ditiōis cū illa. Nā ſi vir eſſet
melior ꝯ cōditiōis. puta nobil'.
et mlier ruſtica l' ribalda. p̄t ꝓ
babiliter p̄ſumi ꝙ nō fuit de
cepta ſꝫ ſe decipi finxit. et tunc
in tali caſu ſi ille nō aīo ducē
di cohabitauit cū ea nō tenet
eam ducere. nec ei ſatiſfacere.
vt dicunt doctores. Secun
do caueat ne quis ſpōſam ſu
am contractis ſponſalibꝰ an
teq̄ꝫ ſolēnitates mrimonij fi
ant. ſ. añq̄ꝫ i facie eccl'ie copu
lant audeat cognoſcere. nā ta
lis peccat ſꝫm Guilhelmū. Et
hoc intellige i ill' ꝑtibꝰ vbi prī
me nuptie bn̄dicūtur. Vn̄ cuꝫ
iſte nō ſunt virgines nec alter
illorū poſt illā occultā cōmixti
onē ſi accipiūt bn̄dictiōeꝫ quā
ſole virgīes vl' alter ipoꝝ acci
ꝑe cōſueuit. peccāt. cū ſcd̄e nu
ptie nō ſunt bn̄dicende. ſi tm̄
nō eēt cōſuetudo i aliq̄bꝰ par
tibꝰ prias nuptias bn̄dicēdi
ſicut ē in polonia credo ꝙ ſpō
ſus cognoſcēs ſpōſam animo
cōſūmandi mrimoniū añq̄ꝫ i
facie eccclesie copulent nō pec
cent niſi venial'r. hec Tho. in
iiij. ſnīarū. di. xxviij. Tercio
caueat vir ne cū illa cōtrahat
ꝑ verba de p̄nti cū q̄ alter cō
traxit ꝑ verba de futuro et co
pula carnali cōſūmauit. q2 nec
verū nec aliq̄d eēſet mrimoni
um q̄d poſtmodū de facto eēt
ſubſecutū. vt d̄ ſpōſalibus. is
q̄. Quarto caueāt ꝑentes ne
cōtrahāt ꝓ filijs aut ꝓ filiabꝰ
ſpōſalia vel mrimoniū cū ad
ditōe pene. nā tal' adiectō pene
n̄ valꝫ d̄ iure. vt d̄r i. c. gēma. d̄
ſpō. eo ꝙ mrimonia debēt eē

libera. Et hoc eſt cōtra noſtrates q̇ ſtipulant penas niſi iple ant filij eorū voluntatē. Dicit tñ Frāciſc9 ď ſarabell᷑. Johā. an. Vincēti9. et abbas i dicto c. gemma. et Archi. xxx. q. ij. c. vno. ꝙ bñ pñt ſtipulari vl᷑ dari pignora iter cōtrahētes. ſed ñ pene. Rō qꝛ pena ſolū ꝓmittit᷑. arre vero dātur. faciliores āt ſum9 ad ꝓmittendū q̄z ad dandū. Itē arre fiūt i modica q̄ntitate. pene vero in magna et iō timore magne q̄ntitatis poſſꝫ q̇s cōpelli ad mrimoniū Vincē. tñ dicit ꝙ ſi ſint extranei oino q̇ nō hñt cōtrahētes ꝑſonas i ſua ptāte. iſti pñt ſtipulare penas iter ſe et ꝑdunt eas vl᷑ acq̇rūt. ſi ſpōſi nō ſtāt i eorū ꝓmiſſiōib9. Inter vero ꝑntes vel alios q̇ hñt ſpōſos in ptāte nō habet hic locuꝫ de pignoribꝰ. Etiam teneas ꝙ ſi dat᷑ pign9 loco arre tūc tenet. ſi āt ꝓ pena tunc nō. Item ſi datur ꝑ cōuentōeꝫ nō tenet. ſi āt ꝑ traditōem tenet. Hoc autem dꝛ ſꝫm Jacobū de arra ꝙ tō pignoris tenꝫ ſi traditur ſecus ſi cōſtituitur tm̄. qꝛ qñ cōſtituit᷑ tm̄ tunc cedit loco arre. ſed ſi cōſtituit᷑ cedit loco pene.

Quinto caueant contrahentes ne in cognatione carnali. ſpūali vel legali contrahant. Nam ꝓhibentur contrahere conſanguinei vſq̄ ad quartū gradū incluſiue in collaterali bus. in aſcendentibus āt et in deſcendentib9 ꝑpetuo. In cognatōe āt ſpūali ꝓhibent᷑ hi. ſcꝫ baptizat9 et leuās. Baptizat9 et filij leuātis. Itē baptizat9 cōiūx leuant[is] pri9 cognita. Itē leuās et ꝑentes leuati. Et eodē mō dico de baptizato et baptizāte. Sil᷑r inter confirmatū et tenētē. et iter cōfirmātem et cōſirmatū. In alijs āt ſacramēt[is] nō cōtrahitur tal᷑ cognatio. ſ. in penitētia. qꝛ penitētia nō eſt ſacramentū collatū ꝑ modū generatiōis ſed ſanatōis. iō ꝑ ipm̄ ñ cōtrahitur ſpūal᷑ cognatio. al᷑s eñ filius p̄ſbiteri nō poſſet inuenire vxorē i tota parochia ſꝫm Tho. in. iiij. ſentētiarū. diſ. xxij. q. i. ar. ij. licet iter ſacerdotes et cōfitentē cōtrahitur fed9. ñ tñ deriuat᷑ ad alios eorū cognatio. tamē cathecíſmus licet impedit cōtrahendū. nō tamē dirimit cōtractum. vt de cognatione ſpūali. ꝑ cathecíſmum. li.

vi. Jtē cognatio legalis impe
dit vſqȝ ad emācipatiōēȝ. Eſt
autēȝ cognatio legalis illa qn̄
quis adoptat ī filium aliquēȝ
extraneum corā iudice/ et dico
corā iudice. qꝛ aľs facta ī priua
to nihil valet ſ꞉m Hoſtien̄. de
cognatione legali. c. vnico ꝛc.
Et qꝛ iſta cognatio apud nos
hodie nō viget. ideo de ip̄a ſu
p̄ſedeo. Sexto caueat vir ne
dimittat vxorē ſuā ꝓpter quā
cunqȝ cauſam niſi ꝓpter for
nicatōēm. vt d꞉ ī glo. c. i. queſi
uit. de diuortijs. Et intellige
tā de fornicatiōe carnali q̄ȝ eti
am ſpūali. ſicut ē idolatria vľ
hereſis. Siľr ſi mortē viro ma
chinat̄. Jn iſtis tn̄ caſibꝯ nō
ducet aliaȝ q̄ȝdiu viuit quam
dimiſit. xxxij. q. iiij. oēs cauſa
tiōes. Rō qꝛ licet quo ad cōiu
galē thorū ſit diuiſio et diuor
tium. n̄ tn̄ q̄ ad vinculum qđ
eſt indiſſolubile et ꝑpetuum.
Ex hoc pȝ ꝙ mulier a viro n̄
ſeꝑatur ꝓ furto vel ꝓ alio cri
mie vľ ꝓ alio impedimēto. vt
d꞉ in ca. queſiuit. de diuortijs
nec etiaȝ ꝓ aliq̄ defectu corꝑa
li. ſ. ꝓ ſurditate. cecitate. ꝓ fe
tore oris ꝛc. Et intellige etiam
ꝙ q̄ntumcunqȝ eſſet notoriuȝ
crimē fornicatōis in vxore. nō
p̄t vir ſine iudicio eccľie ꝓpria
autoritate eam dimittere. licet
bn̄ p̄t debitū ſibi ī priuato de
negare. Archi. in. c. porro. et. c.
ſignificaſti. de adulterijs. Jn
hoc tamē caſu qn̄ alter fornica
tur ſpiritualiter. ſ. ſi labatur ī
hereſim nō p̄t is qui remanet
in fide aliam ducere illa viuē
te heretica. Secus ſi aliquis
infideľ vľ paganꝯ cōuertitur.
cuiꝯ vxor non vult cōuerti vľ
nō vult cohabitare ſine cōtu
melia creatoris. qꝛ talis p̄t cō
trahere etiam viuēte tali vxo
re. vt de diuor. c. v. Septi
mo caueat vir ne vxorē ī adul
terio dep̄hēſam interficiat. qꝛ
licet ſ꞉m leges ciuiles n̄ puni
atur talis occiſor aliq̄ pena. tn̄
ſ꞉m ius diuinū punit̄. xxxiij. q.
ij. inter hec. vbi expreſſe ꝓhibe
tur tale vxoricidiū. Debet eñ
eā potiꝯ corrigere et ſibi recon
ciliare. cuȝ deꝯ patꝯ ſit accipe
ip̄iꝯ pn̄iam. exemplo mulier̄
adultere Johā. viij. vt dicit bo
nauētura in. iiij. diſ. xxiij. q. i.
et Tho. q. i. Qui etiam addit
ꝙ occidens vxorē ꝓpter adul
teriū vel odiū. ex ſtatuto eccľie
cōtrahere cū alia non debet. et

maxime ſi occidat eã vt cõtra
hat cũ alia. ſec9 ẽ ſi nõ eo aio
q: tũc licet ñ dẽat cõtrahere. ſi
tñ cõtrahit tenz. Octauo ne
aliq̃s habẽs aliquẽ ſacrũ ordi
nem cõtrahat mrimonium. q:
tale mrimonium nõ tenet. vt
de voto. c. vno. li. vi. Simili
ter ecõuerſo caueat ne contra
hens p verba de p̄ſenti cuz ali
qua ſacruz ordinẽ accipiat. q:
talis debet reſtitui vxori. et ſi
põt eſſe ſine ſcandalo vxoris
dz deferre habitum et coronã
clericalem. Nec põt cõtrahere
poſt mortez illius vxoris. et ſi
cõtraxerit non tenet mrimoni
um ſzm Inno. Nec etiaz poſt
mortẽ vxoris poterit in ſuſce-
pto ordine miniſtrare. vt i ex-
trauagãti Johãnis pape vice
ſimiſecundi. que incipit. Anti-
que. Talis eñi reſtitutus vxo
ri tenebit reddere debituz. ſed
non poterit petere. Nono
caueant cõiuges ne poſt bñdi
ctionẽ acceptã prima nocte cõ
miſceant. vt. xxiij. di. ſpõſus.
Alibi etiam d: ꝙ biduo vel tri
duo debent cõtinere. vt i. xxx.
q. v. aliter. Sz hoc eſt cõſiliuz
nõ p̄ceptum. et iõ ne quis ob
liget ſub p̄cepto ſpõſos ad ta
lia hoc pono ꝓ auiſamẽto. q:
multi faciũt indiſcrete cõſcien
tiã de talib9 ipſis cõiugib9 p
modum p̄cepti. qd fieri nõ de
bet. ſed p modũ conſilij tm̃ ⁊c.

Decimo caueat vir vel fe
mina ne ſine parẽtum cõſilio
vel cõſenſu nubat. quia dicit
Ambro. in li. de patriarchis. Nõ
eſt virginalis pudoris eligere
maritum. Unde et euariſtus
papa dicit. quia aliter nõ eſt
legitimũ cõiugiũ niſi a paren
tibus tradatur. Et euripidion
in pſona cuiuſdaz feie legitur
dixiſſe. Spõſalium meorũ pa
ter me9 curã ſubijt. maritum
eligere nõ eſt meũ. Hec oĩa
habentur. xxxij. q. ij. Nõ ois.
§. Cum ergo dicit. et. §. hono
rantur. Si tñ fecerit tenet ma
trimonium. quia hoc ſolũ eſt
de hõeſtate et nõ de neceſſita-
te. maxime ſi habet annos le
gitimos. ſ. vir. xiiij. et femina
xij. Dicunt tñ leges ꝙ femina
poſt. xxv. inuitꝭ parentib9 nu
bit. et verũ eſt. Undecimo
caueat ſacerdos ne clãdeſtine
aliquos copulet. hoc ẽ ne pre-
termiſſis bannis in eccl'ia ali
quos introducat ſiue copulet
Nã tal' ſacerdos ſuſpenditur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ꝑ triennium. et notatur de clādeſtina deſpõſatõe. c. Cum inhibitio. Duodecimo caueat ſacerdos ne bñdicat ſecundas nuptias. qꝛ irregularitatē incurreret. poteſt tñ ꝑ epm ſuꝑ eo diſpēſari. vt in extrauagāti Johan. xxij. que incipit. con certationi. Tredecimo caueat vir ne ſemꝑ exigat vł reddat debitū vxori. qꝛ hoc p̄ceptū de redditiõe debiti cū affirmatõe ñ obligat niſi ꝓ loco et tꝑe ſꝫm Johā. pariſieñ. Quia obligat ſꝑ ſed nõ ad ſꝑ nec ꝓ ſꝑ. ſed qñ põt eſſe debite circūſtātionatꝰ ſꝫm doctorē ſubtilē in. iiij. diſt. xxxij. quia fortiori vinculo obligatur ad ñ reddēdū. vt i hoc caſu. qꝛ tenetur ñ occidere fetū in vtero p̄gnantis. vel nõ eſſe cauſa aborſus. Siľr ſi redditio debiti vergit in detrimentū ſanitatis nõ tenetur reddere. qꝛ tenetur potiꝰ ꝓpriam incolumitatē q̄ꝫ iſtḋ detrimentuꝫ vitare in cõiuge. Siľr nõ tenetur ſatiſfacere voluntati mulieris tꝑe mēſtrui ne ꝓles naſcatur leproſa. que alˀs p̄t ꝓcreari ſana. et etiā qꝛ talˀ coitꝰ inducit ꝑpetuā ſterilitatē in muliere ſꝫm Aug. propter cõmixtionē ſeminis cū ſanguine. vñ ſi cõtingeret naſci fetum fit leproſus ſcabioſus cecutiens. vel interduꝫ caducus vel obſeſſioni demonū tanq̄ꝫ vas immunde cõpoſitū aptus. Et ideo in lege moſayca accedens ad mēſtruatā morte moriebatur. que mors ñ iſſligebatur niſi ꝓ mortali. Et ſi dr. tñ leproſo viro tenetur mulier reddere debitū. licet nõ tenetur ſecum cohabitare. vbi tñ certiſſimū ē ꝙ ꝓles naſcetur leproſa. ergo ſiľr ē in mēſtruata. Reſpõdeo ſꝫm doctorē ſubtilem vbi ſupra. qꝛ in menſtruo põt expectari tempꝰ cõgruū vt naſcatur ꝓles ſana. in lepra vero nõ. vñ melius ē ꝙ naſcatur leproſa vel aliq̄lis q̄ꝫ oīno nulla. qꝛ melius eſt ſic eſſe q̄ꝫ non eſſe. Verumtñ dicit Tho. vbi ſupra. q. ij. ar. ij. Si ē fluxus innaturalis et diuturnꝰ poteſt vir ad talem accedere. qꝛ alˀs oporteret virum ꝑpetualiter abſtinere. Dicit etiam ꝙ mulier menſtruata poteſt reddere debitum viro petenti. debꝫ tamen eum auertere precibus vt ſufferat. non tamen ita efficaciter debet auertere ꝙ poſſit

eſſe occaſio ſibi incidendi in
aliquas peſſimas corruptio-
nes ſicut ad id pronus credi-
tur. Si autem credit q̄ petit
ignorāter. debet mulier aliquā
occaſionem pretendere vel in
firmitatem allegare ne debitū
reddat. niſi periculum viro ti
meatur. Dicit autem Thom.
q̄ accedens ad pregnatam nō
ſemper peccat mortaliter niſi
timeatur aborſus. Dicit etiā
ipſe q̄ ſi tunc vir preter cōſue
tudinem et modum a natura
inſtitutum quantum ad ſitū
exigit debitū a coniuge. puta
a parte poſteriori vel ad lat9
nō ſemp eſt peccatū mortale.
ſed quādoq̄ pōt eſſe ſine peccato.
dimittere autem propriū vas
ſemper eſt peccatum mortale
et ſodomiticum quia hoc ē cō
tra naturam cōiugij. Hec ſan
ctus Thomas.

De expoſitione miſſe.

hOc facite i
meam commemo
rationem Lu. xxij.
de cōſe. diſt. ij. iteratur. Quia
ſcḋm beatū Tho. in tercia par-
te ſumme ſue. q. lxxxiij. ar. iiij.
miſterium noſtre ſalutis totū
cōprehenditur in ſacramento
euchariſtie. ideo tale ſacramen
tum pre ceteris agitur cū ma
iori ſolemnitate. Que quidē
ſolemnitas in miſſe officio cō
ſiſtit. vbi recolitur ſingularis
memoria dominice paſſionis.
iuxta qḋ ipē iturus ad paſſio
nem fieri precepit dicens. Hoc
facite in meam commemora-
tionem. glo. id eſt i memoriā
mortis mee. Et quia ſingule
ptes miſſe inenarrabilē dulce
dinem redundant diuinorum
miſteriorū. deſignāt enī geſta
facta et opa chriſti. qui opera
tus eſt ſalutē i medio terre. et
pcipue circa miſteriū ſue paſſi
onis reſurrectionis et aſcenſio
nis. ideo de ſingulis particu-
lis huius ſacri officij breuiter
intendamus. Circa qḋ ſciē
dū q̄ miſſa dicit̄ pmo a mittē
do. q2 āgeli ibi mittunt̄. vt di
cit Gre. ḋ cōſe. di. ij. q̄ ſi ſāguis
Scḋo rōne filij q̄ ibi mittit̄ a
deo prē. Tercio rōe nrī q̄ mitti
m9 vota nrā ad deū p ſacer-
dotē. vt nobis de9 mittat bñ
dictōz et grām. Quarto rōe. ſ.
cathecuminorū. q̄ vt dicit Hu-
go antiq̄t9 admittebant̄ vſq̄
ad offertoriū. et ab offertorio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

foras mittebant᷑ Cathecumi
ni aũt erant nouiter credentes
nondũ baptizati. Habet autẽ
multa noĩa iſtud officiuꝫ miſſe
ſeu ſacramẽtũ. Dicit᷑ eĩ miſſa ꝓ
pter rõnes p̃dictas. Item dici
tur euchariſtia ab eu qđ ẽ bo
nũ. et charl grã. q̃ſi bona grã.
Dicit᷑ hoſtia ab hoſtibus vin
cendis. q꞉ ꝑ eã nrĩ hoſtes vin
cũtur. Immolatio d꞉ ſꝫm Iſi.
vi. ethimo. ab in et moles. q꞉
in mole. i. in cumulo altarl ſa
crificatur. Cõmuio d꞉. q꞉ eſca
eſt omniũ fideliũ. Iuxta illud
Oĩs de vno pane et de vno
calice ꝑticipamus. Dicit᷑ viati
cus. q꞉ datur in hac via pñtis
vite ad ſuſtentatiõeꝫ. Dicitur
ſacrificiuꝫ q̃ſi ſacrũ faciens. q꞉
miſtica p̃ce cõſecratur. in pſal.
Immola deo ſacrificium lau
dis ꝛc. Dicitur etiaꝫ actio ſꝫm
Leonem papã. q꞉ hic quaſi in
quodã iudicio agimꝰ. Nam
locus eſt eccleſia. iudex deus.
actor diabolus. reus populus
conſcientia teſtis. ſacerdos de
fenſor. Sic dicit Auguſt. de ſe
in orõne q̃dam. Sũme ſacer
dos q̇ me inter te et meum po
pulum eſſe voluiſti ꝛc. Se
cũdo videndũ eſt q̇s inſtituit
miſſam. Rñdeo ꝙ Petrꝰ Ia
cobꝰ et Baſiliꝰ ceſarieñſis ep̃s.
De petro dicitur in cronicl ꝙ
primꝰ antiochie primã miſſã
celebrauit ſub tribꝰ orõnibus
vt dicit Hugo de ſãcto victo
re. libro. ij. de ſacramentis. ca.
viij. De iacobo et Baſilio ha
betur de cõſe. di. ij. Iacobus.
Dicit autẽ Archiđ. in dicto. c.
Iacobus. ꝙ iacobus inſtituit
dicere ſecretam. Baſilius aũt
alia addidit. Pro quo ſciẽ
dum ꝙ miſſa quondam non
cum tanto apparatu nec cum
tãta ſolẽnitate dicebatur. Pri
mo eñ ab apl'is dicebãtur tm̃
illa verba in celebratiõe miſſe
que dominus dixit. Hoc eſt
eniꝫ corpus meum. ſed poſtea
apoſtoli addiderunt dñicam
orõnem. Et adhuc etiam apo
ſtoloꝝ cõſuetudo preſentatur
ſingulis annis ſancto die ve
neris. excepto ꝙ illo die non
conſecratur. Poſtea apoſtoli
vel eorum ſucceſſores inſtitue
runt ꝙ epiſtola et euãgeliũ le
geretur añ ſacrificiuꝫ. Primo
aũt legebatur ep'la. Secundo
euãgelium. Tercio dñica orõ.
Quarto dicebant᷑ verba dñ.
et eũc offertoriũ inchoabatur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

a lectore. q̄ mos ſabbato ſctō penthecoſtes adhuc ſeruatur. Poſtea vero ſācti prēs et aplī illas ſolēnitates que nūc ſūt i miſſa addiderūt. vt Alexāder. Gelaſius. Gregori. Leo. Celeſtin9. Damaſius ꝛc. Canonē aūt dicit Grego. fuiſſe compoſitū a q̄dā ſcolaſtico. Aplici tñ ibi mlta addiderūt. ſicut ifra patebit in ſuis locis de q̄libet iſtorū ſpecialr. Tercio videndum eſt de ꝑpatōe ſacerdotꝫ. Et q2 ſacerdos ē q̄ſi pugil qui dimicare habet cum diabolo ꝓ delictis pplī in miſſa. iō armat ſe primo orōnibus. ſcdo veſtibus ſacris. tercio cerimonijs debitis. Pri̊o igitur dicit pſal. Quā dilecta. Bn̄dixiſti. Inclina. Credidi. et De ꝓfundis. Et hoc q̄ntū ad illos qui dicūt officiū roānū qd̄ Linus inſtituit. Dicūtur aūt iſti quiqꝫ pſalmi ſꝫm Inno. ꝑpter trāſgreſſionē quiqꝫ ſenſuū. Et etiam q2 in q̄libet eorū fit cōmemoratio de his que ſpectāt ad illd̄ ſacramētū et ad remiſſiōeꝫ pctōꝝ. In pri̊o dr̄ de altarib9 Altaria tua dn̄e virtutuꝫ. In ſcdo de miſcd̄ia dei. ibi Oſten de nobis dn̄e ꝛc. In tercio de orōe. ibi. veniēt ad te et adorabunt corā te. In q̄rto de oblatiōe. ibi. calicē ſa. ac. ꝛc. In q̄nto de finali redēptōne. ibi. Qr apud dn̄m miſcd̄ia ꝛc. Scd̄o ſacerdos ornat ſe pectendo pilos et purgādo euulſos. ꝑ qd̄ deſignatur cogitationū malarū mūdatio. Tercio lauat manus iuxta illd̄ Iſa. Lauamī et mundi eſtote. Quarto induitꝛ ſacrꝫ veſtib9. Circa qd̄ ſciendū ꝙ aliter induitur epūs q̄ꝫ ſimplex ſacerdos. Nam epūs ſꝫm Johēꝫ beleth. pri̊o induit ſandales vł ſotulares. qd̄ deſignat ocreas pugillorū. Ipe eī tūc dꝫ pugnare cum diabolo. vn̄ accipit ſpūalia arma. Alba ꝓ lorica operitꝛ. cingulus ꝓ arcu. ſubcingulū ꝓ pharetra. et dr̄ ſubcingulū q̄ ſtola ligatꝛ. Stola circūdat collum. quaſi haſta cōtra hoſtē vibret. Manipulo ꝓclamat. Caſula q̄ꝫ clipeo ꝓtegitꝛ. Libro ꝓ gladio vtitur. Mitra q̄ꝫ galea caput ꝓtegit. Sꝫ ſimplex ſacerdos pri̊o hꝫ calceos ſine quib9 null9 debet celebrare. etiā qui hꝫ ex voto ꝓfeſſiōis incedere diſcalciatus ſꝫm Bern̄. de parantinis. Et hoc ſignificat humanitatē

chriſti. quā Johānes baptiſta calceū appellauit. vn̄ in ſignū deſponſationis xp̄i et eccleſie incedimus diſcalciati. Et de/ mū ſacerdos ponit humerale qđ deſignat velamen xp̄i qđ habuit cum ſibi dicebatur ve lato capite. prophetiſa nobis xp̄e. Alba ſignat veſtimētum quo herodes illuſit xp̄m. Lu. xxiij. Cingulum ſignificat fla/ gellū q̄ ceſus ē circa columnā Johā. xix. Manipul9 funem quo ligatus fuit Johā. xviij. Cōprehēderūt et ligauerūt eū. Stola ſignificat ligamen q̄ li gat9 fuit ad columnā. Caſula ſignificat purpureū veſtimen tū. Iſta ſpūalr̄ ſignificāt vir tutes in ſacerdote. Nā huēra le ſignificat fidē quā apl̄s ap pellat galeam. Ephe. vi. Alba ſpem que totuꝫ cōtegit Rom̄. viij. Spe ſalui ſum9. Cingu/ lus iuſticiā Iſa. xi. Erit iuſti cia cingulū lumborū ei9. Ma nipulus ſignificat fortitudinē cōtra impedimētum diaboli. Stola ab vtroqꝫ humero ſi/ gnificat prudentiā et tēperantiā. Caſula que totū opit ſignifi cat charitatē. Habꝫ ergo ſacer dos ſimplex ſex indumēta. qꝛ hꝫ ſex officia. ſ. baptizare. p̄di/ care. cathecizare. ligare. abſol/ uere et conſecrare. Ep̄us vero habet nouem. ſ. caligas ſanda lia. ſuccinctoriū. mitrā. dalma ticam. tunicā. cirothecas. anu lum et baculum. qꝛ ep̄s habet plura officia q̄ꝫ ſacerdos. ſcili cet virgīes cōſecrare. eccl'ias de dicare. clericos ordinare. ſyno/ duꝫ celebrare. chriſma cōficere. veſtes. vaſa et alia ſacra eccl'ie ornamēta cōſecrare et cōfirma re. Cōſecratōem āt veſtimēto rū p̄dictorū Stephan9 inſti/ tuit anno dn̄i. cclvij. Deinde ſacerdos accedens altare dicit Aufer a nobis dn̄e cūctas ini q̄tates nr̄as ꝛc. ſignādo ſe ī fa cie. ꝑ qđ petit oīa ipedimenta a ſe auferri ſeu remoueri. Tan dē oſculatur reliq̄as in medio altarꝭ dicēs. Oro te dn̄e ꝑ me rita oīm ſctōꝝ tuorū. et coruꝫ quorū hic oſſa recōdita ſūt. vt eorū itercesſiōe nobis dignerꝭ indulgere vniuerſa delicta no ſtra. ꝑ qđ petit ſctōrū ſuffragiū ūm q̄ſi ex ſe ſit indign9. Dein de oſculatꝛ libruꝫ dicēs. Dign9 ſim dn̄e apire librū et apire ſi gnacula eius. qm̄ occiſus es ꝑ nobis et redemiſti nos dō in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſanguie tuo. Oſculum illō qō facit in medio altaris ſignificat iudaicum pplm. Euangelium vero gentilē q̄ p euāgeliuz credidit. Vn̄ q: chriſtꝰ vtriqȝ poplo veniēs in mundum dedit pacē. iō vtrumqȝ oſculatur. Q, āt prius ſacerdos accedit ad dextruz cornu altarꝫ ſignificat ꝙ prius chriſtus predicauit iudeis. deinde gentibus.

His expeditꝫ videndum ē de ipo officio. qō hȝ ſex ptes q̄rū prima vocat̄ p̄patio et durat ad eplāz. Scōa iſtructio. et durat ad offertoriuum. Tercia oblatō. et durat ad p̄fatōz. Quarta cōſecratō. et durat vſqȝ ad orēmꝰ p̄ceptꝫ. Quīta ſacramēti pceptio. et durat vſqȝ ad coionē. Sexta gratiarum actio. et durat vſqȝ ad finem.

De prima parte miſſe.

Et quia populꝰ debȝ primo venire cū mētis deuotōne ad eccliam. iō miſſa prio icipitur ab introitu. Pro quo ſciendū ꝙ olim miſſa inchoabat̄ a lectionibꝰ ſicut adhuc fit in ſabbato paſce et pēthecoſtes. Vn̄ Celeſtinus primus natione romanꝰ Anno dn̄i. ccccxxvij. iſtituit vt ab introitu inciperetur. Poſt quem Gregorius primus anno dn̄i ccccc ix. cantualē introitum cōpoſuit et ſignificat deſideriuz ſctōꝝ patrū q̄ incarnatōem xp̄i deſiderabāt clamantes de uote. Emitte agnum dn̄e dominatorē terre ꝛc. Et iterum. Vtinaȝ diſrumpes celos. Per verſuȝ āt deſignatur deſiderij numeroſitas. q: diuerſi diuerſimode clamabant. Iō āt vt cōmuniter introitꝰ ſumit̄ de pſalmis. q: olim cātabant̄ in pricipio miſſe. cl. pſalmi. ſȝ q̄a tedioſum poplo erat. ideo Pelagiꝰ ſtatuit vt ſoluȝ aliq̄d de ipſis ſumeretur. ſ. introitꝰ cū verſu. Aliq̄ tn̄ ſcti hn̄t ſpēales introitꝰ i ſuis feſtꝫ ppter reuerētiā eoꝝ. Addit̄ etiā glia pri q: licet ſolꝰ filiꝰ ſit incarnatꝰ tn̄ tota trinitas opata ē incarnationē. qō damaſcenꝰ papa inſtituit. Obmittit̄ tn̄ i miſſa defunctoꝝ. q: illi non ſunt in ſtatu glīe ſȝ pene. Simile in dn̄ica paſſiōis dn̄i. q: tunc nō recolit̄ glīa ſȝ cōfuſio i pſona filij dei facta. Reſumitur āt introitꝰ ideo. q: tā p̄cedentes q̄ȝ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſeque̅tes ſcti in fide xpi ſu̅t co̅cordes. vn̄ et q̄ p̄cedebant et qui ſequebātur clamabāt oſanna
Sciendum aūt q̄ ſacerdos debꝫ primo egredi de ſacriſtia qn̄ introit⁹ inchoat. Signat autē egreſſus ille xpi egreſſum de vtero virginis glorioſe. de quo proceſſit tanq̄ʒ ſpōſus de thalamo ſuo. Secundo po pul⁹ dꝫ venire cū mentꝫ huili tate. qd̄ deſignat Kyrie eleyſon. qd̄ etiā Grego. papa cantare nonies inſtituit. Et ē grecū ſignificās tm̄ ſicut dn̄e miſerere. Fit āt in greco vt innuatur xpi titulus ſcriptus fuiſſe grece hebraice et latie. vn̄ oſanna et ſabaoth hebrayca ſunt. reliqua vero latina. vel vt ois lingua cōfiteatur xpi paſſionē Et fit nonies vt ad nouē ordinum angelorū cōtēplatiōꝫ poſſim⁹ puenire. Triplicatur āt ad laudē trinitatꝫ. Et recte ſequit̄ poſt introitū. Introitus eni̅ ſignificat aduētum xpi in carnē. Kyrieleyſon vero in mē tē. qd̄ ſignat̄ p hoc qd̄ dr̄ Miſerere nobis. Tercio dꝫ populꝰ venire cū mentꝫ erectiōe qd̄ ſignat cant⁹ āgelorū. ſ. gloria in excelſis deo. Et recte ſeq̄tur p⁹ illa duo ad ſignificandū q̄ hō ad aduentū xpi i carne et mēte debet gaudere gaudio ſpūali et vocal̄r exprimere. Et p̄io incipit̄ a ſacerdote. ſcd̄o a choro cōpletur. p qd̄ deſignatur q̄ p̄io vn⁹ chorus. i. vn⁹ agel⁹ i natiuitate dn̄i incepit iſtūʒ hymnū. p⁹ hoc aliȷ̄ multi ipm̄ pſequebātur. vt dr̄ Lu. ij. Et q꞉ iſte hymn⁹ dict⁹ ē ad laudē dei i natiuitate q̄ ē mediator dei et hoim. iō i medio altaris dr̄. vl̄ q꞉ in media nocte natus eſt. Et q꞉ etiā iſte hymnus in ortu chriſti in mūdum dict⁹ eſt. ideo facie verſa ad orientē ipe incipitur. Et q꞉ iſtd̄ cāticū ē leticie. iō in aduentu n̄ canitur. q꞉ ſcti p̄res nō in re ſed in ſpe habuerūnt p̄miū Spes autē que differtur affligit aīam Prouer. xiij. Simil̄r in. xl. et lxx. vbi recolitur lapſus primi hois flebil̄r nō dicit̄. Vnde nouē ſeptimanis tacetur pp̄ter nouē chororū angelorū cōſortȷ̄ priuatiōeꝫ. Itē in die innocētū nō cātatur. q꞉ fuerūt n̄ i gl̄am ſꝫ i vituperium chriſti occiſi. General̄r tn̄ dr̄ iſte hymnus qn̄ dr̄ Te deū laudam⁹. excepto ſabbato paſce

et cena dn̄i ꝓpter ſpeciales rō
nes. In cena aūt dn̄i nō dici
tur niſi ab ep̄o. Sed ſabbato
paſce ab om̄ibꝰ. qꝛ illa miſſa
eſt q̄dāmodo diei ſequēt̄. ſ. re
ſurrectionis chriſti. vn̄ in no-
cte deberet celebrari. de conſe.
di. ij. nocte. Deinde ſacerdos
vertit ſe ad ppl'm dicēs. Dn̄s
vobiſcū. qd̄ valet tātū. i. dn̄s
tribuat pctōribꝰ affectū et vo
luntatē bonā. Sed ep̄us dicit
pax vobis. quia eſt vicarius
chriſti. q̄ dixit apl'is ſuis poſt
reſurrectōnem ſuā. pax vobis
q̄ſi diceret. i p̄nti detur vobis
pax pectoris. et in futuro pax
eternitatis. et chorus rn̄det. Et
cum ſpiritu tuo. i. dn̄s q̄ eſt i
corde tuo ſit etiā nobiſcum in
corde nrō. Et hoc verbū Dn̄s
vobiſcuꝫ ſumptū eſt de libro
Ruth. c. ij. Sic em̄ legit̄ booꝫ
ſalutaſſe meſſores ſuos. et pro
pheta in Paral'. aſa regem et
qui cū eo erāt. et angelus ſalu
tans gedconē dixit. dn̄s tecū.
Sꝫ hoc verbū. et cum ſpū tuo
ſumptum eſt ab apl'o ad Thi
motheū vlti. Sciēdū tn̄ ꝙ
ſacerdos vertit ſe i miſſa q̄n-
quies ad deſignandū ꝙ xp̄us
poſt reſurrectiōeꝫ ſuā ip̄o die
reſurrectionis q̄nquies appa
ruit ſuis electis. Primo marie
magdalene. ſecūdo mulieribꝰ
tercio petro. quarto duobꝰ di
ſcipulis in emaus euntibus.
quinto omnibꝰ diſcipulis ab
ſente thoma. Et qꝛ popl's con
uenit adorandū cū intentione
impetrandi. iō ſtati ſeq̄tur col
lecta. Vn̄ dicit ſacerdos. Ore-
mus. ſignificans illud qd̄ chri
ſtus dixit apl'is. Orate ne in-
tretis in temptatōꝫ. ꝑ qd̄ etiā
reddit ſe indignū. vn̄ q̄ſi con
uocans ad ſe fideles dicit. Ore
mus. i. oēs orate. vt quod pe
timus facilius impetremꝰ. Et
tūc dicit̄ collecta ſeu orō que
deſignat ꝙ xp̄us dans nobis
exemplum orauit. Et dr̄ colle-
cta. qꝛ fit ſuꝑ ppl'm collectum
vel qꝛ in ea colligitur ppl'i orō
ſeu dep̄catio. Et fit i dextera
ꝑte altar̄. ꝑ quā deſignantur
bona eterna et ſpūalia que pri
mo ſūt petēda. iuxta illd̄. Pri-
mū querite regnū dei. Fit eti
am verſus orientem iuxta Da
maſcenū. li. iiij. ca. xi. vt para
diſum affectare mōſtaremꝰ.
que eſt in partibꝰ orient̄. Se
cundo vt xp̄m crucifixum qui
verſus orientē ſtans in cruce

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

reſpiciebat attendamus. Ter
cio vt ipm iudicē inde ventu-
rum ſignificemus. Qñqꝫ āt di
citur vna orō rōe ſolēnitatis.
Aliqñ due vel tres vſqꝫ ad ſe
ptenarium et nō vltra. qꝛ ſꝫm
Inno. dñs ſeptē petitionibus
docuit orare. Et etiam quia vl
tra in tediū verteretur. de con
ſe. di. ij. cum omnia. Qñ autē
imponūtur plēs collecte tunc
prīo iponātur due. poſtea tres
vel prīo vna et poſtmodū due
ita q̄ maior numerus ſeq̄tur.
Et ſp̄ fiāt in numero ipari. qꝛ
pſone diuine ſunt ipares i nu
mero. Et dirigūtur oēs orōes
prī et filio et nō ſpūiſctō. qꝛ eū
ipe ſit donū a dono ñ petitur
donū. ſꝫm Berñ. de parātinis
De modo āt cōcludendi colle
ctas dant verſꝰ. Per dñm di
cas cū prēm p̄ſbiter oras. Cū
xp̄m memores p eundēꝫ dicere
debes. Cū xp̄o loquerl p eun
dē dicere queras. Qui tecuꝫ ſi
ſit collecta finis i illo. Si ſpi-
ritꝰ almꝰ eiuſdē dicere debes.
Hoc ē. vbicunqꝫ ad deuꝫ prēm
dirigit orō. et nō ē mētio de fi
lio dicatur p dñm ꝛc. Si autē
ibi ē mētio filij dicat p eūdem
dñm ꝛc. Si autē ibi eſt mētio
de ſpūſctō dicat p dñm ꝛc. qui
tecū viuit et regnat i vnitate
eiuſdē ſpūſſcti deꝰ p oia ſecla
ſeculoꝝ amē. i. p oia pñtia et
futura. Nullus āt dꝫ ſibi face
re nouas collectas que nō ſūt
ab ecclia pbate. qꝛ hoc phibuit
cōciliū affricanū. cui interfuit
Augꝰ. Sciendū etiā q̄ ſi im
ponit collecta defunctorum in
miſſa viuorū q̄ illa debet eſſe
penultima et nō vltima. qꝛ fi
nis dꝫ ſuo pricipio cōuenire.
Nullo āt mō in miſſa defun-
ctorum collecta p viuis dꝫ im
poni. quia mortui viuos iuua
re nō pñt. Item collectas dici
p̄cepit Symachus natōne ſar
dus. anno. ccccxcviij.

De ſecunda parte miſſe.

Expedita pri
ma pte miſſe que
ē ad ppli p̄patiōꝫ
dōm eſt de ſcda que ē ad pplī
inſtructiōeꝫ. et incipit ab epla
in q̄ docet ppls in diuinis man
datis. Et habet ſex partes. ſcꝫ
miſterialē informationē. de q̄
in epla. penitentionalē opati
onē. de q̄ in graduali. ſalutarē
lamētatōeꝫ. de q̄ in tractu. ſpi
ritualē exultatōeꝫ. de q̄ in alle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

lnia. pͥcipalē inſtructiōem. de q̄ in euāgelio. et ſpecialē fidei inſtructōem. de q̄ in ſymbolo. Scd̄m aūt Inno. epl'a ſignificat officiū p̄curſoris. q̄ pcibat an̄ faciē dn̄i. Et qꝛ p̄dixit. penitentiā agite. iō ſeq̄tur graduale. Sed qꝛ poſt pniam ſeq̄tur gaudiū. qꝛ ipe dixit. Appropiq̄bit enī regnū celorū. iō ſequitur alleluia qd̄ ē cantꝰ gaudij Et qꝛ pꝰ Johānis doctrinā ſecuta eſt doctrina xp̄i. iō ſequitur euāgelium que ē doctrina xp̄i pꝰ quā ſecuta ē fides apoſtolorꝫ. iō ſequitur ſymbolū. Quare anteꝫ epiſtole nō fiunt de libris moyſi. qꝛ in illis promittūtur tēporalia. In ep'lis vero pauli eternalia. Et hac rōne lectiones de libris moyſi terminātur in graue accētum. Sed lectiones ep'larū in acutū. qꝛ ſurſum tendūt. Graduale ſꝫm Inno. dicit a gradibꝰ in quibꝰ cātabatur. et ſignificat conuerſionem fidelium penitentiū. Et interponitur verſus ad deſignādum q nullus verā penitētiam facit niſi plene conuerſus ſit ad deum. Et obmittitur graduale in feſtis paſcalibꝰ. et loco eius dicitur

Hec dies. Quia illi dies ſtatū eccleſie futurum felicem inſinuant. ſ. ſtatum poſt reſurrectionem. vbi nō erit pena ſed gaudiū. Alleluia vox leticie ſignificat gaudium penitentiū qd̄ habent ex promiſſo p̄mio. Et canitur etiā in aduentu. quia licet ſancti patres habuerunt ſpem de incarnatione chriſti. tn̄ quia certi de hoc erāt. ideo exultabāt. Sed in ſeptuageſima obmittit qꝛ tūc caſus primi homis defletur. loco cuius canitur tractus cū plixitate et aſperitate vocis. ſignificās plixitatem miſerie p̄ſent incolatus. Et hoc Symachus papa inſtituit ſicut et collectas. Additur etiaꝫ qn̄qꝫ proſa poſt alleluia. ſcꝫ que eſt vox exultationis. adſignandum gaudiū corporis et aīe. Et eſt inſtituta a Nicolao papa. Prius enī cātabatur neuma quoddam lōguꝫ poſt alleluia. loco cuius Nicolaus papa in feſtiuitatibus precipuis proſam cantare inſtituit. Significat etiaꝫ diutina ptractio notarum ipſius alleluia gaudium celeſtis patrie quod eſt abſqꝫ fine. et fit ſine voce ſignificatiua. qꝛ tale

gaudium nulla lingua expri-
mere poteſt ꝛc. Euangeliū qđ
legitur in ſiniſtra parte altarꝭ
deſignat ꝙ per ipſum pecca-
tores ſunt vocati. Et dicitur
verſus aquilonē ad euitatio-
nem malorū et imitationē bo
norū. Mali eñ ꝑ aquilonem
ſignificantur. Nā ꝑ aquilonē
diabolꝰ frequēter deſignatur
contra quē eſt euāgelium. Et
dicit̄ in loco alto. ſcꝫ in pulpi-
to. qđ non fit in epiſtola. qꝛ al
tus locus dat̄ ſeruātibus euā
geliū qꝛ celum. Et ꝓpter hoc
etiā terminatur i altū. Premit
titur āt ante euangelium dn̄s
vobiſcum. ſalutatio populi.
ꝑ quod diſponit populuꝫ ad
audiendum deuote. Et chorus
reſpondet. et cuꝫ ſpū tuo. id ē
ſicut tecū eſt deus ad dicendū
verbum dei. ita nobiſcum ſit
ad audiendum. deinde ſignat
ſe in pricipio et in fine. Prio in
libro facit ſignū crucis. q̄ſi di
cat crucifixū predicto Scđo in
pectore. q̄ſi dicat. crucifixuꝫ cre
do. Deinde in facie. ac ſi dicat.
crucifixum predicare non eru-
beſco. Simlr̄ pplꝰs faciat ne
diabolꝰ vertat facies ac mētes
eorū ab auditōe verbi dei i pri
cipio. et i fine ne verbū tollat
de cordibꝰ eorū. Debet etiā po
pulꝰ ſtare et n̄ ſedere. in ſignū
ꝙ ſūt ꝑati pugnare ꝓ euange
lio. et caput eleuare i ſignū re
uerētie. Et hoc ſtatuit Anaſta
ſiꝰ papa primꝰ anno dn̄i. cccc
iiij. habetur etiā đ conſe. di. i.
apl̄ica. Jtē arma vl̄ baculos
ponere. i ſignū ꝙ iuxta doctri
nā euangelicā ꝑati ſūt nō ar-
mis ſꝫ patientia ſe defendere.
iuxta illud. Si quis te ꝑcuſſe
rit ad vnā maxillā p̄be ei et al
teram. Aliqñ āt thurificatur
circa euangeliū. ꝑ qđ ſignifica
tur odor bone oꝑatiōis. iuxta
illđ. Sic luceat lux vrā ꝛc. Da
tur etiam oſculum libri tm̄ ſa
cerdotibꝰ poſt euāgeliū et cle
ricis. ad deſignandū ꝙ ipſis
dn̄it eſſe manifeſta diuia ſecre-
ta. ceteris aūt in ꝑabolis Lu.
viij. Poſt hoc canit̄ ſymbolū
nicenū. qđ marcianꝰ romanꝰ
poſt ſiluestrū iſtituit āno dn̄i
cccxxxix. Et đr a ſin qđ eſt con
et bolos morſus. q̄ſi cōpoſitū
ꝑ morſellos paruos. i. articu
los. Eſt eñ collectum ex diuer
ſis locꝭ ſacre ſcripture in quo
eſt tota fides. Cōpoſitū eſt tñ
ꝓpter maiorem cautelā. ſ. pro

pter hereticos. ne ſit difficile querere articulos fidei in ſcripturis multis. Et eſt triplex ſymbolum. Primū aplorū. ſ. credo. qđ cōiter dicit in prima et in cōpletorio. Scđm athanaſij. ſ. Quicūqȝ vult ſaluus eſſe. Et tercium nicenū. qđ in ſynodo nicena fuit cōpoſitū. Iſtđ āt potiꝰ canitur i miſſa q̄ȝ aliud. qꝛ conditū eſt tpe veritatꝭ ꝓpalate cōtra hereticos inſurgentes. et clariꝰ eſt determinatiuū fidei q̄ȝ ſymbolum aplorū. iō potiꝰ canitur iſtud q̄ȝ illud. Vñ licet eadem ſit veritas vtrobiqȝ. magis tñ clare in vno q̄ȝ i alio. Canitur āt alte et expreſſe. vt omnes illud diſcant et ſciant.

De tercia parte miſſe.

Conſequenter videndū eſt de tercia parte miſſe que đr oblatō. que cōtinet ſub ſe ſex ptes. Pria ē ppli exultatio ꝑ q̄bꝰ offerre debȝ. et hec ſignatur ꝑ offertoriū. Scđa eſt oblatōnis p̄ſentatio. ibi. Suſcipe ſancta trinitas. Tercia ē altarꝭ thurificatō. Quarta cordis humiliatō. cum đr. in ſpū humiliatōis. Quinta ſequēs orōnem. ſ. ſecretū. Sexta manuū ablutio. Circa qđ ſciendum ꝙ ſacerdos poſt ſymbolū dicit dñs vobiſcū. ad ſignificandū ꝙ exq̊ dȝ ad oblatiōeȝ accedere. et nulla oblatō p̄t eē accepta ſine deo. iō dicit. dñs vobiſcū. Et qꝛ tā ſacerdos q̄ȝ populus dñt eſſe valde attēti circa oblationeȝ hoſtie ſalutaris vñ tūc q̄ſi excitando pplm ſacerdos dicit. Oremꝰ. Nō tñ vlteriꝰ ꝓſeq̄t voce alta. ſȝ ſub ſilētio dicit offertoriū. ꝑ qđ denotat ſuā intentōem maxie recollectā ođ deū. Significat etiaȝ illud ſilētium latibulū xp̄i añ paſſiōȝ. qñ iudei cōſpirauerūt cōtra eū. vt ſi q̇s eū confiteretꝰ extra ſynagogā fieret. cātat tñ tūc chorus valde letabūde ad deſignādū hilaritatē offerētiū qꝛ datorē hilarē diligit deus. Et qꝛ legitur etiā de dauid ꝙ cytharā cū cantoribus ꝑcutiebat. Tenētur āt fideles ad oblationes ſȝm cōſuetudineȝ approbatā in aliquibꝰ feſtiuitatibꝰ. vt de cōſe. đi. iij. oīs chriſtianꝰ. qꝛ dictū eſt a dño. Nō apparebis i cōſpectu meo vacuꝰ. Licet āt hoc ſit p̄ceptum

tū q̄ʒtū ad q̄ntitatē. vt tātum
vel tantū offerat̄ n̄ ē p̄ceptū ſʒ
cōſiliū. iuxta illd̄ Exo. xxv. Ab
omni hoie q̇ offert vltroneus
accipietis eas. ſ. oblationes.

S Equit̄ ſcd̄a

ps tercie ptl. ſ. ob
latiōis p̄ſentatio.
Circa qd̄ ſciēdum q̄ ſacerdos
volens p̄ntare oblatōem deo
parat primo materiā. Et prio
p hoſtia accipit panē triticeū
azimū mundū et purū. et p ſā
guis cōfectōne accipit vinū bo
nū et ſapidū admixta modica
aq̄ que poſſet abſorberi a vi-
no. q̇ facto dicit. Fiat hec cōmi
xtio vini pariter et aque In n.
p. et. f. et. ſ. ſ. Deīde accipit ca
licē tenēdo vna manu in me-
dio. et reliq̄ ſuſtentādo pedē ca
licis. et alte ſubleuando dicit.
Suſcipe ſctā trinitas hāc ob-
latāʒ. que orō de ſe indicat q̄d
vl̄ p q̇ tūc orat̄. tūc eīn orat ec
cleſia deū ꝛc. Dicta āt iſta orō
ne dʒ calicē deponere deorſū et
patenaʒ deſup tollat. et panē
ad pedes calicꝫ collocare. vicʒ i
ter ſe et calicē ſ̄m modū magꝫ
cōem. Calix ſignificat xpi di-
uinitatē. patena humanitatē
que diuinitatē ſicut patena cali
cē cōtexit. Sʒ tunc patena ſub
corpali obſeruat̄. q2 diſcipli re
licto xp̄o oēs fugerūt. Calix āt
corpali opit̄ qd̄ ſignat ſepul-
turā xp̄i. Debʒ āt corpale eē d̄
lino mūdo et cādido ſʒm Hu
gonē. et ſʒm cōciliū lugdunen̄.
vt etiā hētur i bocardo. li. iij.
Hoc inſtituit ſilueſter primus
āno dn̄i. cccxv. Nec dʒ i eo al-
teri9 rei materia p̄cioſior aut
vilior miſceri. vn̄ dicebat Jo-
hā. de deo ſʒm q̄ refert Archi.
de cōſe. di. i. cōſulti. q̄ illi gra
uiter peccāt et offendūt q̇ mit
tūt corpale cōfici cū farina ad
h q̄ ſtet rigidū ſup calicē. Nec
tale corpale dʒ p mlieres laua
ri niſi p ſacerdotē pri9 lauet̄ i
vaſe ſpēali ad hoc deputato.
i q̇ nihil ē poſtmodū lauādū.
vt dr̄ d̄ cōſe. di. i. neō. Signifi
cat aūt hoc corpale ſʒm Archi.
vbi ſupra eccleſiā. Q, āt ſupra
ponitur calici ſignificat q̄ xp̄i
paſſionē eccl̄ia n̄ deſinit imita
ri. Corpale āt mlto labore cā
didat̄ et eccleſia multo labore
xp̄o conformat̄. Jtē ſignificat
ſyndonē in q̄ xp̄s fuit inuolu-
t9. et iō fit corpale de lino. q2 ſi
cut linū multꝫ pulſiōib9 et tū

ſiōib⁹ ad cādorē deducitur. ita eccl'a p illud ſignificatū. que p corp⁹ xpi intelligit multꝫ pſſionib⁹ et paſſionib⁹ ad cādorē vite eterne pducit. Et ita etiā corpus xpi p illud ſignificatū p multas tribulatōes veit ad gl'am. vt dicit glo. i. c. cōſultu. de cōſe. diſt. i. Et qr dictū eſt q calix coopertus ſignificat xpi ſepulturā. hinc eſt q tūc maria mag. venit vngere ieſum ꝛc.

Tercia pars

ē altarꝫ thurificatio. Maria ei ma. accepit libram vngenti nardi piſtici precioſi et vnxit pedes ieſu. et dom⁹ impleta ē ex odore vngēti. Et ſacerdos in modū crucis ſupducit et circūducit icenſū ſupra ſacrificiū et altare vt et crucꝫ ſignaclo et thurꝫ inceſo diabl'ice fraudis malignitas extricetur et effugiat. Qȝ vero tercio ſupducit et circūducit icenſū deſignat q maria ter exhibuit et adhibuit vngentū circa corp⁹ ihū. Primo cū vnxit pedes ipi⁹ in domo ſymōis phariſei. Scdo in domo ſymōis leproſi ſup caput ei⁹ vngnentū effudit. Tercio cum emit aromata vt veniēs vngeret ihm ꝛc. voluntas eni reputatꝰ p facto. cū et p ſeipſaȝ n̄ ſteterit q min⁹ expleſſet qđ incepit. Qȝ vero poſtmodum vndiqȝ totū inceſatꝰ altare deſignat q factū illđ totā reſperſit eccleſiā. ſicut dn̄s ipſe teſtatur dicens. Amen dico vobis vbicunqȝ ꝛc. Matth. xxvi. Et Leo papa ſtatuit inceſum ſuper oblatā fieri. qđ et cōcilium rothomageñ. fieri ſtatuit. De alijs etiā thurificatōnis ſignificationib⁹ plura vide in rationali diuinorum.

Sequitꝰ quarta ps tercie ptis de humiliatōe. vbi ſacerdos dicit inclinato capite. In ſpū hūilitatꝫ ꝛc. et eſt orō Dañ. iij. c. vbi ſacerdos pfunde inclinatur hn̄s manus ante pect⁹. et circa hoc oſculatꝰ altare i ſignū crucꝫ. qr p paſſiōeȝ crucis reconciliati ſumus deo. et in ei⁹ amiciciā admiſſi. ad Ephe. ij. Alij tn̄ n̄ oſculantꝰ hic altare. Deide ſeqtur orō. Vbi ſciēdū q ſacerdos vertit ſe tn̄ ad poplm eos ſalutādo dicēs hec verba. Orate p me pctōꝛe.

ꝑ que verba ſacerdos iplorat auxiliū circūſtātiū ꝓpt altitudinē ſacramēti. Et dn̄t iſta verba ſonoroſe et expſſe dici. Et tūc vertit ſe ſacerdos ad alterā partē dicēs. Dn̄e exaudi orō ne meā. q: tunc orat ſingulari orōe. Et i hoc multi errāt ſup pſſe illa verba dicētes. et cum hoc nolentes ſe vertere ad populū. nec ad alterā ptē altar̄. qd̄ n̄ ē ſine pctō. Iſta āt cōuerſio ad pplm̄ cum ſilētio ſubſequēte ſignificat occultā apparitionē xpi q̄ apparuit petro. q: licꝫ certū ſit ꝙ ei i die reſurrectōis apparuit. vt dr̄ Lu. vl. tn̄ incertū ē vbi. ergo fit ſub ſilentio. Vn̄ qnto ſeqtur ſecreta q: ſecrete dr̄ vt notet mētalē cōuerſio ad deū. vt ſit ſacrificiū añ deſignatū. Dn̄t ei tot dici ſecrete q̄t fuerūt i pricipio collecte. et eodem ordie poni et cōcludi. Sꝫ tn̄ i fine oim dr̄ expſſe. ꝑ omia ſecl'a ſeclorū. ſ. ad ſignificādū ꝙ licꝫ ſacerdos orat vt pſona ſingularis. tn̄ erḡ p toto pplo orat. iō occulte n̄ dꝫ finiri. Vel ad innuendū ꝙ ſacerdos hic poſtulat auxilium populi. vn̄ expſſe rn̄det clericꝰ amen. ad deſignandū ꝙ poſt lazari reſuſcitatiōem xpus publice predicavit.

Restat nūc videre de q̄nta pte tercie partis. que dr̄ ſe quēs orō l' pfatio. que hꝫ q̄ttuor ptes. In pria ppl's ſalutat̄ cū dr̄. Dn̄s vobiſcū. In ſecunda rō aſſignat̄. ibi. vere dignū ꝛc. In tercia laus diuīa a populo cantat̄. cū dr̄. ſctūs ſctūs ſctūs ꝛc. In q̄rta canō ipe inchoatur. ibi. Te igitur clem̄ ꝛc. Quātū ad primū ſacerdos ſalutādo populū prio excitat eū ad attentōem dicēs. dn̄s vobiſcū. Scd̄o ad mēt̄ erectōnem ibi. ſurſum corda. Tercio ad grārū actōes. ibi. grās agamꝰ Excitatur āt ad attentiōeꝫ propter reuerentiā ſacramēti in q̄ xps ſumitur ipe fons boitat̄. ideo ſacerdos dicit. Dn̄s vobiſcū. Deinde dicit. ſurſuꝫ corda. ad deſignandū ꝙ circa hoc ſacramētū debemꝰ habere altitudinē cōtemplatōis. et ea que ſurſuꝫ ſūt appetere. vt dicitur Col. iij. Et etiā q: iſtud ſacramētū n̄ pt rite pfici ſine illo qui eſt ſurſuꝫ. a q̄ cūcta bona ꝓcedunt. vt dicit grego. Et a

quo omne bonum procedit. vt dr Jaco. i. Et ad deſignandum q hoc ſacramentu n pdeſt niſi habentib9 corda ſurſu. Ad qd ſtatim rndet miniſter. habemus ad dnm. Et eſt ſenſus. i. habemus corda nra ad dnm leuata. Sz forte i hoc multi mentiuntur hntes corda depſſa. qs arguit ppha dices. Filij hoim vſqz q grani corde. Tercio excitatur ppls ad grarum actones. ibi. gras agam9 dno deo nro. Vbi vide cogruentia laudis. q enim eſt dns ergo a ſeruis vult laudari Malachi. i. Si ego ſum dns vbi e honor meus. Et q deus ideo vult coli. et q noſter eſt. ideo ſpecialiter vult horari vel venerari. Et q tam innocetes qz penitetes habet laudare deu. ideo dr recte. dignu et iuſtum eſt. Et certe dignum rone ſue maieſtatis. iuxta illud Apoca. vij. Bndictio et claritas et ſapia et grarum actio honor et virt9 et fortitudo deo nro. dignu etia p tantis bnficijs nobis impeſis. dignu rois ſupabundat charitat erq pprio filio ſuo non pepcit de9 rc. Quarto ſtati ro aſſignatur h9 a ſacerdote cuz dr. Vere dignu. Et hic incipit pfatio que repſentat illd gaudiu puerorum catantiu i die palmaru. Bndictus q venit i nomine dni. Tpe at q catatur pfatio debet man9 eleuari. ad deſignandu q tunc ſacerdos vult orare p celeſtib9. Et per iſta verba ſacerdos approbat pmo deu digne ee laudandum ſcdo inuitat angelorum exeplorum dicit. qua maieſtate tua laudat ageli. q. d. ſzm Jnno. dignum e. quia mera nos voluntate feciſti. Juſtum. q mera miſcdia redemiſti. Equum q gratuite nos viſitaſti. Salutare. q ppetue nos ſaluaſti Nos tibi ſemp. i. i omni tempore. et vbiqz. i. in omni loco Et ſi n actualiter tn habitualiter. no ponedo videlicet obicem mortalis peccati. Vnde n ceſſat orare qui non ceſſat benefacere. ſzm Augl. Circa qd ſciendu q tm decem ſunt prefationes. Pelagius em papa ſtatuit noue. ſed Vrbanus papa anno dni. cccclxiiij. addidit decima de beata virgine. Quotidiana at pfatonem fecit Symachus natioe ſardus. Anno dni. ccccxciij. Prima eſt

de natiuitate. ſecunda de epi-
phania. tercia de quadrageſi-
ma. quarta de reſurrectione.
quinta de aſcenſione. ſexta de
penthecoſte. ſeptima de trini
tate. octaua de ſācta cruce. no
na de apoſtolis. decima de be
ata virgine. de hoc habetur de
cōſe. di. i. inuenimus. Ex quo
patet p̄fatiōem nouiter inuē
tam de dedicatōne eccleſie eſſe
ſup̄fluam et erronee introdu-
ctā niſi al's interueniret auto
ritas pape. de qua tamē vſq̄
modo non conſtat. Vnde il-
li ea vtentes grauiter peccāt.
Cum em̄ vnam collectam mi
nimā non poſſunt mutare vl'
addere. multo magis tam ſo
lennē p̄fationem p ſuo libitu
īmutare q̇s p̄ſumat. Deinde
ſequitur ſanctus. quod ſixtus
primus anno domī. cxxix. in-
ſtituit. p̄ quod ſacerdos orat
vt laus nrā et voces nrē lau-
dibus et vocibus angelorum
aſſocientur. quia angeli ſemp̄
cantant ſanctus. Ter āt cani-
tur ad honorē trinitatꝫ. Oſan
na bis. ad deſignandū dupli
cem ſtolam ſeu gaudium cor-
poris. ſ. et anime. et ſignificat
tātum. q̇d eſt obſecro ſalua.

SEquit̃ ſexta

ps tercie partis pri
cipalis miſſe. ſ. ab
lutio manuū. Primario enim
ſacerdos abluit manus ad ſi
gnificadū q debet carere mor
talib⁹. ſed in hoc loco abluit.
quia iuxta poſſe ſuū debꝫ etiā
carere venialibus. Et ideo ſo-
lum capita digitorū p̄fundit.
Et licꝫ aliqui dicūt tunc verſi
culū. lauabo inter innocentes
manus meas. tū cōuenienti⁹
obmittitur ꝑpter cōtinuatio-
nem ſequentꝫ canonis qui in
cipit. Te igitur. cui⁹ p̄ludium
fuit ſanctus. Senſus em̄ ē. Te
igitur clemētiſſime. i. te qui ſā
ctus es. dūs deus ſabaoth de
p̄cor. q̇d cōgrue fieri nō poſſet
interpoſitꝫ aliquibus verbis.
puta. lauabo inter innocētes
manus meas ꝛc. que faciūt no
tabilē diſcontinuationē illarū
orationū principaliuꝫ. et ideo
cauti⁹ obmittitur q̄z dicitur.

De quarta parte miſſe.

SEquit̃ quar

ta pars principalis
miſſe. ſcilicꝫ canon.
Ad cuius euidentiam ſciendū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ꝙ canon grece interpretatur
regula latine. quia multū re-
gulate compoſitꝰ eſt. Dicitur
autē ꝙ Gelaſius papa cano
nem principaliter ordinauit. li
cet a pluribꝰ ſit aliquid addi
tum in eo. tamen ab vno eſt
compoſitꝰ. Dicitur autem ꝙ
Clemēs ſecundus Anno. lxxi.
poſt Cletum inſtituit canonē
ante conſecrationem. et ita di
citur canō quaſi ex regulis ſā
ctorum patrum editus et com
poſitus. Dicitur etiam ſub ſi-
lentio ſcd'm Innocētium. pri-
mo ad ſignificandum ꝙ chri-
ſtus receſſerat in Effrem a iu-
deis. Secundo propter maio
rem conuerſionem mentis ad
deum. quia tunc ſacerdos de-
bet intrare thalamum cordis.
et oſtio ſenſuum clauſo deum
orare. Tercio propter periculi
euitationem. ne vſu quotidi-
ano verba ſacra vileſcant.
Quarto propter maiorem re-
uerentiam. quia que in publi
co fiunt citius vileſcunt. Hec
Bernardus de parātinis. In
cipit autem ab illa littera T.
que valde repreſentat ſignum
crucis. ad ſignificandū ꝙ hoc
ſacramentum ſeu ſacrificium
fit ad memoriā paſſionis chri
ſti in cruce. Et fit circa cano-
nem ymago crucifixi vt tanto
melius imprimatur memoria
chriſti paſſionis in cruce ipſi ce
lebranti. Accedens autem ſa-
cerdos poſt ablutionē primo
benedicit ſe. ſecundo compo-
ſitis manibus oſculatur yma
ginem crucifixi. inclinando ſe
humiliter deſignans humilē
inclinationem quam fecit chri
ſtus ante ſuam paſſionem. in
qua factus eſt ſudor eiꝰ ſicut
gutte ſanguinis decurrentis
in terram. ſicut habetur Lu-
ce. xxij. Alij autem oſculantur
altare. ad ſignificandum ꝙ ꝑ
hoc ſacramentum acquirimꝰ
veram dilectionem cum chri-
ſto. quia miniſter non debet
eſſe infidelis vt Judas. Dein
de incipit dicens. Te igitur.

Circa quod notan-
dum ꝙ illa coniunctio igitur
eſt illatiua reſpectu preceden-
tium. vnde ex quo dixit prius.
ſanctus dominus. nūc infert.
Te igitur clementiſſime pater
qui es ſanctus. Di-
citur autem clementiſſimus.
quaſi in miſericordia ſumme
abundans. Et hec verba di-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cens ſacerdos ſe inclinat deſi-
gnās chriſti humilitatē ſeu hu
miliationē ad paſſionem. Ad
ditur etiam per Jeſum chriſtū
filium tuum dominū noſtrū.
Hoc fit ideo. quia chriſtus do
cuit in ſuo nomine omnia eſſe
petenda. Juxta illud Johan-
nis. xvi. Amen amen dico vo
bis. ſi quid petieritis patrem
in nomie meo ꝛc. Deſcribitur
autem quadrupliciter. Primo
vt ſaluator. quia Jeſus. Mat
thei primo. Vocabis nomen
eiꝰ Jeſus. quod interpretatur
ſaluator. Secundo vt rex. q̄a
chriſtus quod interpꝛatur vn
ctus. Pſal. Vnxit te deus de-
us tuus. Tercio vt patri na-
turaliter dilectus. quia filium
Quarto vt nobis prelatus.
quia dominū noſtrum. Sup
plices id eſt humiles rogamꝰ.
ſcd̄m Bernardum de paranti
nis. rogamꝰ pro illis que no
bis deficiunt. ac petimus pro
illis que ad ſalutem noſtram
nobis neceſſaria ſunt. Vti ac
cepta habeas. id eſt accipias
ſeu grata habeas. Et aliqui
hic oſculantur altare q̄ſi oſtē-
dentes ſe compati chriſto. ſed
nō eſt de eſſentia. Et debet ꝓ
duci illa dictio vt in fine. nā
licet idē valet vt et. vti tamē
plus eſt expreſſiua. Hec do
na. dicuntur dona que dan-
tur a ſuperioribus. quia hoc
ſacrificium fit virtute ſupre-
mi dei. ideo dicitur donum.
Munera. dicuntur munera.
quia dantur ſeu offerūtur ab
inferioribus. hoc enim ſacri-
ficium miniſterio ſacerdotum
offertur deo patri. Hec ſan-
cta ſacrificia dicuntur. quia fi
unt pro peccatis noſtris. Di-
cūtur autem illibata. id eſt in
corrupta. non ꝙ illa acciden
tia nō poſſunt corrumpi. ſed
ꝙ contentū ſub eis ſcilicet cor
pus chriſti et ſanguis non cor
rumpitur. Juxta illud. Non
dabis ſanctum tuum videre
corruptionem. Fiunt autem
tres cruces i verbis iſtis. Hec
dona. hec munera. hec ſancta
ſacrificia illibata. Pro quo
ſciendū ꝙ ſacerdos ideo vti-
tur ſepiꝰ ſigno crucꝫ circa hoc
ſacramētū magꝫ q̄ȝ circa aliud.
qꝛ iſtd ſacramentum ē magꝫ me
moriale paſſionis chriſti. que
ad crucem eſt terminata. Fi-
unt autem hic primo tres cru
ces ad deſignādum triplicem

chriſti traditōnē·q̄rum prima
fuit gratioſa a deo pr̄e ex dile
ctōe·q̇ ꝓprio filio ſuo nō pep
cit ſed ꝓ nobis tradidit illuz.
Secunda fuit a Juda·que fu
it ex auaricia et cupiditate.eo
ꝙ pecuniā ꝓ eo recepit·quam
appellat mercedem iniquita-
tꝭ·Tercia fuit a iudeis que fu
it ex inuidia·q: ſciebat pilatꝰ
ꝙ ꝑ inuidiā tradidiſſent eum
Quia igitꝛ deꝰ pater dedit euz
nobis in donū. iō prima crux
fit cum d:·hec dona· Et q: iu
das ꝓ munere tradidit eum·
idō ſcd̄a crux fit eū d:·hec mu
nera·Quia vero iudei ad mor
tē tradiderunt eū vt crucifige
retur in ſacrificiū illibatuz·iō
tercia crux fit cuz d:·hec ſctā ſa
crificia illibata·Vel etiaz ſ3m
Guilꝭ·manitinenſem·tres cru
ces fiunt i reuerentiā eius qui
eſt trinꝰ deꝰ i ꝑſonis·cuiꝰ po
tentia fit cōuerſio panis ec vi
ni. Et ſ3m Bern̄·d̄ paratinis
ſignificat crucifixionem tripli
cē. quarum prima fuit i volū
tate et affectu qn̄ collegerunt
pōtifices cōcilium Johā·xi·et
Mat·xxvi. Scd̄a fuit in vo-
cibus clamantiū·crucifige cru
cifige Lu·xxiij· et Johan·xix·
Tercia in crucifixione manuū
et pedū Lu·xxiij·Eſt itaq3 ſen
ſus iſtorum verborū quātum
ad triplicem effectum· Nam
quia xp̄s datꝰ eſt liberaliter·
iō d: dona pluraliter.q̇a vero
datꝰ ē vtiliter. iō d: muēra.et
q: datꝰ ē vt nos ſanctificaret
mentalr̄. iō d: ſacrificia illiba
ta·i·imaculata. S3 quare
d: pluraliter dona.munera ꝛc·
et nō donū munꝰ ꝛc. cū hic nō
fiūt plura ſacrificia ſeu ſacra-
mēta ſed vnū tm̄·Rn̄detur ꝙ
licet corpus et ſanguis chriſti
ſint ꝓprie loquēdo cōpoſita di
ſtincta.tn̄ dicūtur vnū integri
tate·ſicut comeſtio in vna mē
ſa quātumcunq3 fercula ſunt
diuerſa aut potus diuerſi·ni-
hilominꝰ dicitꝛ vna comeſtio·
et hoc vnitate integritatis.q:
cibꝰ et potus ſimul integrant
refectōem·et habent vnū effe
ctū et nutritōnem·Et iſto mō
iſtud ſacramētū d: vnū·Vn̄ er
go dicūtur dona muēra plura
liter referꝛ ad illas ſubſtātias
panis et vini.que ſūt plura cō
poſita ꝑ ſe· et nōdū ſūt corpꝰ
et ſāguis xp̄i vnum· Vn̄ ſ3m
Gorram ſup Mat· q3uis ibi
ſint plura materialiter·nō tn̄

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

foꝛmalr̄ ꝓpter vnā opatiōem
quā itendūt.ſ.refectōꝫ ſpūalē.

SEquitur. In
pꝛimis que tibi offe-
rimus. vbi ponitur
optatō ſalutꝭ eoꝝ ꝓ qbꝰ offer
tur hoc ſacrificiū et cui.qꝛ deo
pꝛi.vn̄ dicit.i pꝛimis.i.pꝛicipa
liter tibi.Scd̄o quis offert.qꝛ
ſacerdos ex pte totiꝰ ecclie.iō
dicit offerimꝰ.non offero.Ex
q̄ ptꝫ ꝙ malicia ſacerdotꝭ nō
viciat effectōem cōſecratōnis.
qꝛ n̄ offert ex bonitate vel ma
licia ꝓpꝛia.ſed ex officio qd̄ ge
rit ex pſona eccle.Tercio ꝓ q̄
offert̄.Et pꝛio qꝛ generalr̄ pꝛo
tota eccleſia.vn̄ dicit.pꝛo tota
eccla catholica.i.vniuerſaliter
toto oꝛbi terrarū diffuſa.et fi
dei ſacramētꝭ vnita.nō ꝓ ſyna
goga iudeoꝝ abiecta et diſp-
ſa vbiqꝫ p diabolu3.Quarto
oñdit qd̄ petit.vn̄ dicit.quā.ſ.
eccleſiā pacificare dignerꝭ vt.ſ.
pacē habeat ab hereticꝭ et ſciſ
maticꝭ.dignerꝭ etiā eam adu-
nare.i.i vnitatē colligere que
diſpſa ē inter pfidos vl̄ paga
nos.Vel ſm̄ Guil.manitīn.
oꝛat hic pſbiter ꝓ iuicē diſcoꝛ
dātibꝰ.vt veiant i charitate.

Addit āt vt cuſtodire dignerꝭ
ſ.a vicijs et demōibꝰ.et rege-
re.ſ.i.pſperꝭ.Deide oꝛat ꝓ pſo
nis ſingularibꝰ.et pꝛio ꝓ capi
taneis ecclie.ſ.papa.que vba
addidit Clemēs. et poſtea Pe
lagiꝰ papa cōfirmauit.vn̄ idē
dicit.Cōſtat ab vniuerſo oꝛbe
ſepatū eē q̄ ob qualibꝫ diſſen
ſionē iter ſacra miſteria aplici
pōtificꝭ ſm̄ cōſuetudinē memo-
riā n̄ frequētat.Deide ꝓ epō
ꝓpꝛio.vn̄ dicit.ꝓ ātiſtite nr̄o.
qd̄ eps celebꝛans obmittit cū
ſit met antiſtes.pꝰ hoc addit
d̄ ſeclari pꝛicipe.vn̄ dicit.et pꝛi
cipe nr̄o.hoc etiā ē cōſiliū aplī.
i.ad Thi.ij.c.vbi inqt.Obſe
cro pꝛimo oīm fieri obſecrati-
ones.oꝛōes.poſtulationes.et
grāꝝ actōes ꝓ oībꝰ hoībꝰ ꝓ
regibꝰ et ꝓ oībꝰ q̄ i ſublimita
te ſūt cōſtituti.vt quietā et trā
quillā vitā agamꝰ i omni pie
tate et caſtitate.Debet āt intē
tio celebꝛātꝭ fieri ad pſonā illi
us epi in cuiꝰ dioceſi celebꝛat.
Rome tn̄ n̄ dꝛ ꝓ antiſtite nr̄o
qꝛ ibi papa eſt epus.Silr̄ di
cendum de pꝛicipe illo in cuiꝰ
regno vel ducatu celebꝛat.de-
inde deſcendit generalr̄ oꝛādo
ꝓ omnibꝰ fidelibꝰ.Vn̄ dicit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ut ꝓ oibꝯ orthodoxis.i.verꝭ ca
tholicꝭ.nō ſciſmaticꝭ vel here
ticꝭ. Vñ orthodoxus dr ab or
thos ti.qđ ē rectum. et doxis
glia vel doctria.q̄ſi recta glia
vl' doctria. Qui ergo recte glo
rificāt deū et rectā fidei doctri
nā ſequūtur orthodoxi vocā-
tur atq3 aplice et catholice fi-
dei.i. ꝑ apoſtolos fundate et
p̄dicate fidei cultoribus.

M Emēto etiā

dñe famulorū fa-
mularūq3 tuaru3
vbi iterū deſcēdit in ſpeāli ad
meōriā certarū ꝑſonaru3. Vñ
licet deꝯ noſcat oia.nec opꝯ ē
ſibi demōſtrare ꝑſona ꝓ qua
orat p̄ſbiter.cū oia nuda ſint
oculis eiꝯ.Hebre.iiij.S3 tñ ob
liuiſci dr illorū q̇bꝯ grām ſuā
nō infundit. Silr dr illorū re
cordari quibꝯ grām ſuā et do
na largitur.Et eſt modꝯ vul
gariu3 q̇ cōiter dicūt tribulati
deꝯ oblitꝯ eſt mei. Petit ergo
hic.duo.Pxio explicite ꝓ q̇buſ
dam.ſcđo ꝓ oībꝯ circūſtan
tibꝯ. Vñ dicit memēto dñe fa
mulorū famularūq3 tuarū.nō
dicit ſeruorū.qr ſeruitus pctm̄
deſignat. Joh.viij. Qui facit
pctm̄ ſeruꝯ ē pcti. Et tales q3-
diu ſūt in pctis obliuiſcunt a
deo.iuxta illud. Pctōres non
exaudit deꝯ Johā.ix. Sed fa
mulꝯ dr a fauore.qr ē i fauore
et grā dñi.vt ſunt pctōres cō-
uerſi et penitētes ꝓ pctis.et ta
les deꝯ nouit.vñ petit p̄ſbiter
recordari taliū. Et ſciēdū q̄
ſacerdos deb3 facere memoriā
ordiate. vt.ſ. prio oret ꝓ ill' q̇
ſūt maiori charitate diligendi
Et qr ordiata charitas icipit
a ſe.iđ primo facit meōriā ſui
ipſiꝯ. cogitādo tm̄ mēte vl' ex
primēdo vt deꝯ ſui miſereat.
et dimittat pctā et tribuat gra
tiā.Deide orat ꝓ prē et mrē.pa
rentibꝯ et fribꝯ atq3 ſororibꝯ
Tercio ꝓ bñfactoribus. Quar
to ꝓ inimicꝭ et ꝓ ꝑſecutoribꝯ
Quīto ꝓ infidelibꝯ vt cōuer-
tant ad fidē.Et hic q̇dā faciūt
eis diſpoſitōe3 in mēte ſatꝭ pul
crā.facientes talē memoriā ad
ſilitudinē ordis caſuū.quoru3
primꝯ ē ntūs.in q̇ ſuīpſius re
cordant. Secūdus geūs. et ſi
gnificat genitorem.i.parentes
Tercius datiuus. et ſignificat
datorē vel bñfactorē. Quartꝯ
accuſatiuus.et ſignificat accu
ſatorē vel inimicu3. Quintus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

vtūs. et ſignificat vocandos ad fidem. Sextus ablatiuus et ſignificat mortuos a nobis ablatos. Et de iſtis fit mētio i ſcda meōria. Sʒ qre pri⁹ ꝓ viuis qʒ ꝓ mortuis oram⁹. Reſpōdeo. q: viui ſunt i maiori piculo. q: pnt dānari. mortui āt ꝓ qb⁹ oratur ſūt in purgatorio. de qb⁹ n̄ timetur. Et de iſta memoria dʒ ſe cito expedi re ꝓpter diſtractōʒ mētꝫ et eria gatōeʒ. Nō ſicut quidā faciūt dormitātes i tali meōria ita ꝙ qn̄qʒ pplares recedūt a miſſa tedio victi. et hoc ē ſcādalum. et ꝑ cōſequens fugiendum.

Equitur. Et oim circūſtantiū. i. audientiuʒ miſſam dignerꝫ eſſe ppicius. qs vides in te credere recte et te deuote diligere. Et ex hoc ptʒ ꝙ valde vtile eſt intereſſe miſſe. q: pro talib⁹ ſpēaliter oratur. Vn̄ ſtatutū eſt vt oēs fideles audiāt miſſam dn̄icꝫ dieb⁹ et feſtiuis dieb⁹. de cōſe. di. i. oēs fideles et. c. miſſas. Et dicūt doctores hoc idē eſſe p̄ceptum vt ibidē ptʒ. Seqtur ꝓ qb⁹ tibi offerim⁹ vel qui tibi offerunt. i. nō ſolū illis dignerꝫ miſereri pro qb⁹ hoc offerim⁹ ſacrificium laudis. ſʒ etiā illꝭ q ſoli hoc offerunt ꝓ ſe ſuiſqꝫ oib⁹ vicʒ cō ſāguineis et affinib⁹ familiarib⁹ et amicꝫ ꝓ redēptōe aīarū ſuarū. q. d. nō ꝓ tpali lucro ſʒ ꝓ ſpe ſalutꝫ et incolumitatis ſue. i. ꝓ ſalute et incolumitate ſua ſperanda. Et q: bona hominis triplicia ſunt. iō ꝓ eternis prius orat. ſ. ꝓ ſpe ſalutꝫ. ſcdo ꝓ corpalib⁹. iō dicit. incolumitatꝫ. i. corpalis ſanitatꝫ. tercio ꝓ ſpūalib⁹. iō dicit ſeu additꝛ ꝓ redēptōe aīarū ſuarū. Seqt qui reddunt vota ſua eterno deo viuo et vero. Vota dicuntur illa que voluntarie ꝓmittuntur. Dicūtur āt vota nrā. q: fiūt a nobis ex libertate arbitrij ſine coactiōe. Dicuntur etiam dei. q: per grām eius fiunt quā dat illis qui vouent vt poſſint etiā ea ꝑficere. Sʒ circa p̄dicta queritur q̄re p̄ſbiter non orat primo pro ſe. ſed prius et principaliter orat pro papa et ſe obmittit. Ad qd dicendū ꝙ ibi orat vt ꝑſona publica. iō publicū bonū ſeu cōe p̄tulit ꝓprio bono. hic āt orat vt perſona ſingularis intran

do memoriã ſingularia et pri
uatarũ ꝑſonarum et ideo pre
ponit ſe omnibus.

Communi
cantes. poſtq̃ȝ po
ſuit cõmeõratõnẽ
illorũ qui ſalute indigent. hic
ponit illos qui ad ſalutȩ ad
iuuãt. vt ſunt ſãcti. Et primo
ponit eos i generali. Scḋo in
ſpeciali. Dicit ergo cõicantes.
Et hoc cõpoſuit Linus papa.
Cõmunicãtes. i. ꝑticipãtes cũ
ſanctis. in hoc ꝙ deũ videmꝰ.
licet differẽter. q2 nos ꝑ fideȝ.
ipſi ad oculũ. Tñ ex q̃ idẽ obie
ctũ habemꝰ cũ illis. ſ. vnũ de-
um. ergo ꝑticipamus cũ eis. et
meõriã venerãtes. i. venerãter
colimus. In primis glõſe vir
gis marie genitricꝭ dei et dñi
nři ihũ xp̃i. ſȝ et beatorũ aplõ
rum ac martirũ tuorũ petri et
pauli. vbi ponit. xij. aplõs. et
xij. martires. Cõfeſſores ãt nõ
ponit. Cuiꝰ rõ ẽ. q2 tp̃e q̃ po
ſitꝰ ẽ canõ ñ celebrabatur me
moria cõfeſſoruȝ ita ſolẽniter.
vł iõ ponunt martires. q2 imi
tati ſũt xp̃m in paſſiõe. et ma
ximũ honorẽ oñderũt pro ip̃o
moriẽtes. qḋ nõ fecerũt cõfeſſo
res. hoc ãt ſacrificiũ eſt maxi-
mi amorꝭ. Ponunt etiaȝ aliq̇
martires minꝰ notabiles. qḋ
factũ ẽ diuia diſpẽſatõne. Nã
vt dr̃ duȝ ſc̄ti prẽs deleuiſſent
iſtos et alios ſcribere vellent
cras inuenerũt illos deletos au
reis lr̄is ſcriptos. vñ bonũ eſt
etiã aliqñ minꝰ ſc̄tis reputatꝭ
reuerẽtiã impẽdere. et eorũ ſuf
fragia poſtulare. q2 ſm̃ Tho.
quibuſdã ſc̄tis datũ ẽ patroci
nari ſpãliter et in ſpẽalibꝰ ne
gocijs. vt btõ Anthonio cõtra
ignem ꝛc. Preponitur ãt oibꝰ
ſc̄tis btã virgo Maria. q2 ip̃a
ẽ ſalutꝭ nrẽ pͥcipua adiutrix. et
ipſa in celo primũ locuȝ tenet
poſt dei filiũ. deinde ponũtur
apł̃i. q2 ip̃i tradiderunt nobis
formã et ritũ hꝰ ſacrificij. dei-
de martires q̇ ꝓ illo qui eſt in
hoc ſacramẽto ſe obtulerũt ho
ſtiã viuẽtẽ. Petimꝰ ãt hic eorũ
ſuffragium. ſignificãtes ꝙ q̃ȝ-
diu ſumꝰ i hac vita neceſſe ha
bemus eorũ ſuffragia poſtula
re. cũ ip̃i xp̃o ſint in gloria ꝓ
pinqui. vñ poſſunt nobis im
petrare gloriaȝ. Poſt eleuatio
nẽ vero petimꝰ eorũ cõſortiũ.
deſignãtes ꝑ hoc ꝙ poſt reſur
rectõȝ iũgemur ſc̄tõrũ cõſortio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

et n̄ idigebim⁹ ſuffragio. Nō dirigimus āt orōnes nrās ad ſctōs. vt ꝑ eos impleātur que poſtulamus. ſed vt eorū p̄cib⁹ nrē orōnes ſortiantur affectū. In q̄buſdā libris ponitur hic ſignū crucis cū d̄r. muniamur auxilio. ſed non habet funda mentū cū non petim⁹ hic mu niri ſigno crucꝫ ſꝫ patrocinio ſctōrū. Quō āt ſcti vident orō nes nrās. dicit hic Bern̄. d̄ pa rātinis ꝙ n̄ cognoſcūt eas co- gnitiōe naturali vel beata. ſed virtute reuelationis ꝑ quā co gnoſcunt orōes noſtras voca les ſiue mentales. Fit etiā ad ditio in quibuſdaꝫ feſtiuitati bus. q: ibi petimus ꝓtectōem diuinā ſpecialē. vt i natali. in epiphania. in paſca. aſcēſione et penthecoſte. In quib⁹ ſpe cialia dona circa nos facta re- colūtur. que nobis dari tunc poſtulamus. In fine āt hic n̄ dicitur amen. q: angeli reſpō- dent amen.

HAnc igitur oblatōem. hoc ad didit leo papa an no dn̄i cccclxiij. vbi q̄ſi cōpre- hēdendo oīa ſupradicta ſūma rie cōcludit. Petit ergo q̄ttuor Prio petit acceptatiōeꝫ oblati onis. Vn̄ dicit. Hāc igit oblā tiōꝫ ſeruitutꝫ nrē. Et vide q̄re hic preſbiter ſpēalr appellat ſe ſeruū. ſnpi⁹ vero alios appel lat famulos. Rō. q: q̄libet de bet ſe reputare pctōrem et nō alius. Dicit āt hec oblatio ſer uit⁹. q: ſum⁹ empti iſta obla tōe. iuxta illud. Empti eſtꝫ pre cio magno. Sꝫ et cuncte fami lie tue que tibi famulantur et ſeruiunt. vt placat⁹ accipias. licet ei de⁹ ſit ſꝑ placat⁹. i. mi ſericors q̄ꝫtū ē in ipō ſacrificio. tn̄ ſepe offenditur ex ꝑte mini ſtrorū qn̄ ſunt i pctō. Seq̄tur. dieſqꝫ nrōs. vbi petit fed⁹ pa cis. Vn̄ dicit. dieſqꝫ nrōs i tua pace diſponas. et loq̄tur n̄ ſo lū de pace tpis ſꝫ etiā pectorꝫ. que ē ceſſatio a pctis atqꝫ ab etna dānatiōe. Nos eripi. vbi petit euaſiōꝫ carcerꝫ. ſ. dānatō nē ꝑpetuā. Et in electorū tuorū iubeas grege nūerari. vbi pe- tit adiunctōnem cum electꝫ. ꝑ ieſum chriſtū dn̄m noſtrum. Et iſtā ꝑticulā ſanct⁹ Grego rius compoſuit. Fit āt appoſi tio iſti⁹ ꝑticule certꝫ dieb⁹. vt in reſurrectōe et pēthe. Exq̄ eſti

petim⁹ remūeratiōez queſi t p̄
reſurrectionē xp̄i et ſpūſſancti
miſſionē. idō tunc fit addito.
ſʒm alios etiā in cena dn̄i. q̄a
p illō ſacrificiū tunc inſtitutū
datur remuneratio. iuxta illō
Qui manducat hunc panē. ꝛc.
Hec āt verba dicens ſacerdos
ſe ꝓfunde inclinat. ſignificans
ꝙ legalis ſacerdos ſummo co
namie obumbrabatur ne vide
retur. vel q꞉ orauit xp̄s ꝓfun
de ſe inclinādo et humiliando
ante horam paſſionis.

Sequitur ſcd̄a ps canōis.

Quam obla
tionem ꝛc. Hec eſt
ſecūda ps canōis
in q̄ pōitur ſacrificij cōſecratio
Et hʒ tria dicta. Prio nāq̄ʒ vir
tus cōſecrādi petit̄. Scd̄o ipa
conſecratio pficit̄. ibi. q̄ pridie
Tercio rei conſecrate cōmemo
ratio exprimit̄. ibi. vn̄ et mēo
res. Circa primū primo ponit
ſacrificij oblatōem. Secundo
oblatōis bn̄dictiōez. ibi. queſu
mus benedictā. Tercio ſacrifi
cij tranſſubſtantiatōez. ibi. vt
nobis. Dicit ergo. quā oblati
onē. i. terrenā materiā ad cor
p⁹ filij tui dſtinatā. ſʒm guil.

manitiū. Tu de⁹ queſum⁹ in
omnib⁹. i. tota cogitatōe. tota
cognitōne. tota mente. et toto
intellectu digner̄ facere bn̄di
ctā. i. p quā hoies bn̄dicantur
Aſcriptā. i. p quā hoies aſcri
būtur i celo. Ratā. i. p quā de
viſcerib⁹ xp̄i eſſe cenſent̄. Ra
tionabilem. i. p quā a beſtiali
ſenſu exuātur. Acceptabilē vt
q̄ nobiſmetipīs diſplicem⁹ p
hanc acceptabiles vnico filio
eius sim⁹. Ita exponit Aug̃.
de cōſe. di. ij. vtruʒ ſub figura
Sed Inno. exponit referendo
ad xp̄m. benedictā. i. immunē
a pctō. aſcriptā. i. ſcripturis p̄
nunciatā et figuratam. Ratā
id ē n̄ trāſitoriā ſicut vet⁹ lex.
Rationabilē. i. q̄ſi nō peculia
rem. ſicut erat hoſtia legalis.
que n̄ mundabat a pctō. acce
ptabilē. cōtra illā de q̄ Iſa. et
Hiere. dicunt. Obtuliſti hoſti
am nō acceptā. Cōmuniter tn̄
hoc refert̄ ad differentiā obla
tionis iude. Illa enī traditio
fuit maledicta. ideo iſta ſit bn̄
dicta. Illa āt ꝓſcripta vel di
ſcripta de libro viuentiū. ideo
digneris facere aſcriptam illā
Illa fuit irrita. i. iniqua et de
teſtabilis. ideo deus fac iſtam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ratam. Jtē illa fuit irrōnabilis. ideo de9 fac iſtā rōnabilē. id eſt rōne plenā. vt fiat rōnabile nrē ſeruitutis obſequiuz. Jlle reddidit mala ꝓ bonis. ꝓpter qđ reprobat9 eſt. ſed tu deus fac hanc acceptabilem ꝑ quā tibi nos reddas acceptos Fiunt āt hic quinqz ſigna crucis. tres cōmunes ſuꝑ panē et calicē ſil'. quarta āt ſuꝑ panē. et quinta ſuꝑ calicē ꝑ ſe. Et ſignificant quīqz loca vulnerū ei9. Vel ſzm Jnno. tres ſignificāt triginta denarios ꝓ quibus vendit9 eſt chriſtus. Due āt venditionē et emptionem. ſiue vēditorem et venditum. Vel ſzm Bern̄. de parantinis et ſzm Guil'. manitin̄. ſignificāt tria que xp̄s fecit circa hoc ſacramentū. Nā accepit. benedixit et dedit. ecce tria. Et ſpecialiter fit crux ſuper oblataz et vna ſuꝑ calicem. quia dixit Hoc ē em̄ corp9 meū. et iterū. bibite ex hoc oēs. Et ſequitur. vt nobis corp9 et ſāguis fiat dilectiſſimi filij tui dn̄i noſtri ihū xp̄i. Vbi petit trāſſubſtātiationem panis in corp9 xp̄i per hoc verbū. cū dicit fiat. Jllud em̄ eſt verbū creatōis ſiue creatoris Gen̄. i. vbi dixit. fiat lux. et ſequitur. et factū ē ita. Et nō dicit ſacerdos. vt faciā corpus xp̄i. q2 nō eſt niſi miniſter huius conuerſionis. Jdeo nō in ꝓpria ꝑſona ſ3 i ꝑſona chriſti dicit. fiat. Dicit autē. dilectiſſimi filij tui. q2 null9 pōt eſſe dilect9 deo q̄ntūcūqz ſanctus ſicut xp̄s. ratiōe cuius dilectionis ꝓpter ip̄m toti9 mūdi peccata indulſit. Fiunt aūt due cruces. vna ſuper panem. alia ſuꝑ calicem. ad ſignificādum ꝙ hoc ſacramentū valet ad ſalutē corꝑis et anime.

Sequitur qui

pridie. Hec v̄ba addidit Alexander primus anno dn̄i. cxij. Et hic ꝑficit̄ conſecratio. Circa qđ primo rep̄ſentat̄ qđ xp̄s in cena fecit. Vnde dicit. Qui pridie. i. vna die an̄qz paſſus ē vl' vna die p̄cedente ante paſſionē accepit panem. et i hoc loco terſis digitis ſuper corporale, accipit ſacerdos hoſtiam reuerenter. Et debet eam tenere ſubmiſſe nō oſtendendo popul9 vel miniſtro. ne videatur aliq̄ modo an̄ cōſecratōem. Vnde

dicit. accepit panē in ſanctas ac venerabiles man9 ſuas. et eleuatis in celum oculis ad te deum patrem ſuum omnipotētem. Et hic eleuat ſacerdos oculos ſupra celum. in q̄ chriſtus ſignificatur. q2 oculos mētis debem9 eleuare in celū vñ veniat auxiliū nobis. vt dicit in pſal. Quia om̄e bonum de ſurſum deſcendit. Sequitur. Grās agens non pro ſe ſed ꝓ noſtra redemptiōe. bñdixit. et fit ibi crux ſuper hoſtiam que ſignificat ꝙ chriſtus paſſus ē in natura humana. ſcꝫ in corpore et anīa. q2 dixit. Triſtis eſt anima mea vſqꝫ ad mortē Et iō per ſe bñdicitur hoſtia et per ſe calix. Et nō intelligas ꝙ xp̄s benedixit. i. crucem fecit ſuper panē. cum virtus crucis nulla fuit ante paſſionē eius ſed bñdixit. i. verba cōſecratōnis. ſcꝫ illa. Hoc eſt enim corpus meū. ſuper panē ꝓtulit. quorū virtute verborū facta ē ſtati bñdicta trāſſubſtātiatio panis in corpus xp̄i. vñ expone. bñdixit. i. vim bñdictōnis verbis ꝑ ip̄m ꝓlatis dedit vt trāſſubſtātiaretur panis i corpus xp̄i verū. Sequitur. ac fregit. deditqꝫ diſcipulis ſuis dicens. Accipite et comedite.

Vbi ſciendū ꝙ lꝫ hic dicatur ꝙ xp̄s pri9 fregit et tūc cōſecrauit. tñ ita nō intelligēdum eſt ꝙ xp̄s pri9 fregiſſet et tūc bñdixiſſet. ſꝫ ꝙ xp̄s pri9 bñdictōꝫ et cōuerſionē fregit. Vñ ſic cōſtrue lrām. Accepit panē et bñdixit. ſ. dicēs hoc ē ei corp9 meum. et tūc fregit deditqꝫ diſcipul' ſuis dicēs. accipite et comedite. hoc ē ei corp9 meū. Prius ergo protulit illa verba vt eis vim cōficiēdi tribueret. deinde ea ꝓtulit vt aplos formā cōficiēdi doceret. Ita dicit Guil'. Cōiter tñ dr ꝙ ſel' ꝓtulit xp̄s illa verba. tūc. ſ. qñ voluit dare aplis. Vñ dādo eis tūc bñdixit per illa verba iā dicta. ſ. hoc ē em̄ corp9 meū. Itē dicit Gorra ſup Mat. Et ita ꝑ illa verba ſemel ꝓlata ſiml' cōfecit et formā cōficiēdi dedit. vt dicit Bern̄. ꝯ paratīnis. Vñ ſenſus ē. bñdixit fregit deditqꝫ diſcipul' ſuis. et tūc dixit. Hoc ē em̄ corpus meū. Et iſte eſt verus intelllectus.

Hoc ē em̄ corp9 meū. Iſta eſt for

ma cõſecratõis venerabilis ſa
cramẽti eucharistie quã dicẽs
ſacerdos habeat intentionem
veram conſecrãdi corpus xpi.
Non obmittat antẽ illam cõ-
iunctionẽ eni. quia licet nõ ſit
de ſubſtãtia ſacramẽti. eſt tñ
de eſſentia precepti. vñ graui-
ter peccaret obmittens eã. Ali
qui vero dicẽtes iſta verba te
nent hoſtiaz in manib9. ita ꝙ
poſſit videri a circumſtãtib9.
quod eſt graue picIum. quia
tunc poteſt adorari per ſimpli
ces ante conſecrationẽ qd erit
graue peccatuz idolatrie. Et iõ
teneat eam valde depſſe in al
tari ne videatur. Fit autez ele
natõ hoſtie ſacratiſſimi corpo
ris chriſti. vt oſtendatur omni
bus oblata eſſe ad ſalutem. iu
xta illud. Ego ſi exaltatus fue
ro a terra ꝛc. Secũdo vt extũc
populus cognoſcat eſſe verita
tem ſacramenti que non pri9
facta eſt. ſed modo vt iam ſci
at veraciter adorare deum pre
ſentem. Expoſitio autẽ iſtius
forme verborũ requiratur ſu
pra in tractatu de ſacramentꝫ
circa ſacramẽtum eucharistie.
vbi ſufficiẽter expedita ẽ. Se
quitur. ſili. ꝛc. vbi ponitur for

ma conſecrationis ſanguinis
chriſti. Vbi ſciendum ꝙ ſacer
dos volens ꝓferre iſta verba
debet ipſum calicem accipere
ambabus manib9. et cum di
cit. Benedixit. debet facere cru
cem ſuper calicem. tenendo ca
licẽ in manu ſiniſtra ne tactu
vel impetu cadat. Crux ſuper
calicẽ ſignificat paſſionẽ xpi i
anima. vt dictum eſt. et etiaz
noſtrã ſalutem in anima. et fa
cta cruce debet tenere calicẽ ſi-
cut prius. Et hoc facto profert
verba conſecratiõis habendo
intentionem conſecrandi ſan
guinem chriſti. Et ſi poteſt ha
bere actualẽ eſt tanto melius.
Debet aũt proferre verba iſta
ſine aſpiratione magna. nõ ſi
cut quidam fatui faciũt facien
tes anhelitũ magnũ ac peſſi
mum in hoſtiam vel calicem.
ita ꝙ aſtantes ſcandalizãtur.
Vñ dicit Similiter poſtꝙ ce-
natũ eſt accipiens hunc precla
rum calicem. Et ponitur hic cõ
tinens pro contento. i. vinum
cum aqua mixtuz in calice ad
trãſſubſtantiãdum in ſangui
nẽ ſuũ. Dicit etiã hũc calicẽ. q̃
idẽ ẽ nũc q̃ fuit tũc in ſpecie ſi
mil' q̃ntũ ad materiã calicꝫ. q̃n

eſt vero ad cõtētū xp̄i ſāguinē idē eſt in nūero nūc q̄ fuit tunc. Addit āt p̄clarū. q: iſtd ſacrificiū inter oīa ē p̄clariſſimū. vñ pſal. Calix me⁹ inebriās q̄z p̄clar⁹ ē. Seq̄tur i ſctās ac venerabiles man⁹ ſuas. q̄ tpe recipiat ſacerdos calicem i man⁹. Seq̄tur Jtē tibi grās agēs. qd referas ad illd qd dictū ē ſimil'r mō. et fac.t ſicut pri⁹ agendo grās do pri. Seq̄tur. Bn̄dixit ddit q̄z diſcipul' ſuis dicēs. Accipite et bibite ex hoc omēs ⁊c.

Hic ē enī calix ſanguis mei noui et eterni teſtamēti miſteriū fidei q̄ p vobis et p mult⁊ effundet i remiſſiōez pctōrū. Hoc totū eſt de forma cōſecratōis ſanguis. et exponitur. hic ē calix ſanguinis mei id ē hic ē ſanguis me⁹ in calice cōtent⁹. noui. i. vltimi. et eťni id eſt ppetui teſtamenti. miſteriū fidei. i. habēs ſecretā et abſcōditaz intelligentiā tenendā p fidē. q: aliud videtur et alid ſub viſis ſpecieb⁹ firmiter eē creditur. q̄ p vobis et p mult⁊ effundet in remiſſionē pctōrū. Dicit notāter p mult⁊. et n̄ dicit p oib⁹. q: licet p oib⁹ effuſus eſt q̄ztū ad ſufficientiā. ita q ſufficiēs eſt ſaluare oēs. nō tñ q̄ztum ad efficaciā. quia nō oēs efficiuntur ſaluati p ipm Dicit āt p vobis. q. d. iudeis q: apli iudei erāt. et p multis ſcȝ gētilib⁹. i remiſſionē pecōrum. i. ppter remiſſionē pctōrū. His dictis eleuat ſacerdos calicem vt populus adoret ſciens tā ibi veraciter eſſe ſanguinem xp̄i. Aliqui āt eleuant tectū calicez. aliq̄ diſcoopertū. ſed non eſt vis. Nā cooptus deſignat occultū et difficile miſteriū ſacramti hui⁹. diſcooptus āt ſignificat ſeparationē ſanguinis xp̄i a ſuo corpe tempe paſſionis. Et ob hanc etiam cauſam ſeparatim cōſecratur corpus chriſti et ſanguis. vt ſignificatio exprimatur. vt dicit Glo:a ſup Matthe. xxvi. ca. Hec q̄tienſcūq̄z feceritꝫ in mei memoriā facietis. Hec clauſula q: tā cōſecratōnis corpis q̄z etiā ſanguis reſpicit cōplemētū. ideo poſt vtrūq̄z ē dicēda.

Sciendū etiā q tpe eleuationis debet fieri a pplo deuota inclinatio. vt dr in. c. ſane. de cele. miſ. et pn̄t dici hec v̄ba a

pplo. vt dicit glo. ibidē. Sal-
ue lux mūdi. verbū pris. hoſtia
vera. viua caro. deitas integra
verus hō. Pōt etiaʒ dici iſta.
Trāſſubſtātiatur res iſte i cor
pus et ſanguinē tuuʒ dn̄e ad
honorē et laudem nois tui. ad
remiſſionē pctōrum et ad ſalu
tem animarū nrārum. Poteſt
etiam dici tūc pater noſter ꝛc.
Vn̄ et memores dn̄e nos ſerui
tui. vbi ponit cōſecrate rei cō
memoratio. quia em̄ xp̄s di-
xit. Hoc facite in meam cōme
morationem. ideo et preſbiter
dicit. Vn̄ et memores nos ſer
ui tui. Hoc dicunt miſtri cau-
ſa hūilitatꝭ vocātes ſe ſeruos
Sed et hec plebs tua ſctā. i. ꝑ
baptiſmuʒ ſctificata. eiuſdem
xp̄i filij tui dn̄i dei nri taʒ btē
paſſionis. Et hic ſacerdos ma
nus extendit ad modū crucis
vt ꝑ illā extenſiōʒ manuū ſua
rū extēſiōʒ manuū xp̄i repſen
tet i cruce. cōtra qd̄ tn̄ faciūt il
li q̄ vix manꝰ mouēt verecun
dantes manꝰ extēdere in hoc
loco. Sʒ tu miſer ſicut et ego.
vt quid vereris tāti dn̄i et de
tui repſentare figurā et diſpo
ſitōnem qua te redemit. et nō
vereris circa illicitas choreas.
et forſan amplexꝰ mulierū ex
tēdere manꝰ pedes brachia at
qꝫ totū corpus et repreſentare
diaboli figurā. Sequitur nec
non ab inferis reſurrectōnis.
vbi ſacerdos contrahit ad ſe
brachia et ſignificat ab inferꝭ
reſurrectōnem. Sequitur. ſed
et in celos glorioſe aſcenſiōis.
vbi ſacerdos erigit altius ma
nus vſqꝫ ad hueros. in ſignū
ꝙ chriſtus eleuatis manibus
ferebatur in celum. Et ab hoc
loco ſtringuntur digiti. ſ. pol
lices et indices vtriuſqʒ ma-
nus. nec diſiunguntur niſi qn̄
opus eſt tangere ſacramentū.
qd̄ fit ob reuerentiā ſacramti.
ne digiti aliquid tangāt poſt
cōtactuʒ corpis xp̄i. ne etiā eis
incaute aliq̄d cohereat qd̄ per
diſiunctōnem deperdatur qd̄
eſſet magnū pccm̄. ideo ſit ſa-
cerdos i hoc multū cautꝰ. Se
quitur. Offerimꝰ p̄clare maie
ſtati tue. id eſt pre om̄ibꝰ alijs
clare. qꝛ licet corpora ſanctorū
erunt clara. tn̄ deus preclarior
eſt i ſua maieſtate. quia ē ſpe
i culum ſine macula. Sequitur
de tuis donis. qd̄ dicit ratiōe
ſpūalium. ac datis ratōe tem
poralium in preſenti. Et quid

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

offerimus ſubdit. hoſtiã pu-
rã. quia chriſtus cõceptus ẽ ſi
ne originali pctõ de virgie. ſan
ctam. ſine mortali. immacula
tam ſine veniali. panem ſan
ctum vite eterne. panez viato
ribus preſent vite p vita eter
na cõſequẽda pparatũ. et calicez
ſalut ppetue. qr ipe ẽ reficiẽs
et inebriãs i patria. ſm Bern̄.
de paratinis. Fiũt ãt hic quin
q3 cruces. ad deſignandum q
xp̄s in qnq3 ſenſib9 patiebat.
vel etiã plagas et vulnera du
as manuũ et duas pedum. et
vnã lateris. ſzm Guil. Mani
cen̄. Facit autez tres cruces ſu
per vtrũq3. ſ. corp9 et ſãguinẽ
et duas p ſe quãlibz ſinglari
ter. Scd̄m ãt Bern̄. de parãti
nis ſignãt quiq3 effuſiões ſan
guinis xp̄i. ſ. in circũciſione. in
ſudore. in flagellatiõe. in cruci
fixione. et in lateris aptione.

Sequitur tercia ps canõis.

Supra que p
picio ac ſereno vul
tu rc. hic ponit ter
cia ps canõis in q̃ ponit effe
ctus ſacramti qui ẽ res tm̄. Et
ſũt tres pticule. Prĩo petit do
norũ acceptatio. Scd̄o divine
miſcdie imploratõ. ibi. ſuppli
ces. Tercio collatio glorie. ibi.
memẽto domine. Dicit ergo.
ſupplices te rogam9. Vbi ſa
cerdos cancellat man9 in mo
dum crucis eleuãdo eas. ita q
aliqualiter ad miſtruz ptrahi
pñt. et ẽ ſenſus. Supplices te
rogam9 vt ſup iſta dona ppi
cio ac ſereno vultu reſpicere di
gneris. propicio. i. accipiendo
ea tanq3 tibi gratuita placita
ac ſereno. i. miſericordi. iuxta
illud. Illuminet vultũ ſuũ ſu
per nos rc. Reſpicere digner.
id eſt accepta habere digner.
Vñ ſeqtur. Et accepta habere
ſicut accepta dignatus es ha
bere munera pueri tui iuſti a
bel. De iſto abel habet hiſto
ria Gen̄. iiij. vbi dr. Reſpexit
dñs ad abel et ad mũera ei9.
et ita fuerunt deo accepta. Se
quit. et ſacrificiũ priarche no
ſtri abrae qui filiũ ſuũ voluit
imolare. Gen̄. xxij. qd reputa
tũ ẽ ei ad iuſticiã. Seqtur. Et
qd tibi obtulit ſacerdos tuus
ſumm9 melchiſedech. De iſto
dicit Bern̄. de parãtinis q fu
it primogenit9 noe. qui vixit
temporib9 Abrae. et iſte obtu
lit panẽ et vinũ in ſacrificiũ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

gratias agẽs deo pro victoria
abrae cõceſſa ſup quinq3 regib9.
p que oia deſignat iſti9 ſacra
menti grata deo acceptabili-
tas. Nã ſicut abel obtulit gra
ta pmogenita. ſic xp̃s oblatus
eſt pmogenit9 in multis fra
trib9. Et ſicut Abraam vnicũ
obtulit filiũ. ſic xp̃s vnic9 dei
pris oblat9 ẽ. Et ſicut melchi
ſedech obtulit panẽ et vinum
ſic xp̃s in pane et vino ſacra-
mentũ hoc inſtituit. de q̃ dr.
Tu es ſacerdos ineternũ ſcḋm
ordinem melchiſedech. Vocat
ãt abel puerum nõ a pueritia
qr fuit vir .xx. annorũ. ſ3 a pu-
ritate innocẽtie. Abraam autẽ
dr pãarcha .i. pater fidei catho
lice. quia primus in deũ credi
dit. et primus incarnatõẽ3 pre
cognouit. Johã. viij. Vidit et
gauiſus eſt. Sanctum ſacrifi
cium immaculatã hoſtiã. hoc
addidit Leo papa.

Supplices.

Hic petit̃ diue grẽ
infuſio. Vñ dicit
Supplices .i. humiles. te roga
mus omps de9. vbi ſacerdos
huiliter inclinatur cancellatis
manib9 poſitis ſup altare. que
cancellatõ ſicut et prima ſigni
ficat ꝙ per crucem et paſſionẽ
petit offerre iſta. Siniſtra an
tẽ ſupponit. p quã ſignificat
paſſio xp̃i. Sed dextera ſupra
põitur p quã xp̃i reſurrectõ de
ſignatur. Seqtur Jube hec p
ferri p man9 ſcti ãgeli tui. qḋ
exponit Tho. i. iiij. ſẽn. di. xiij.
nõ ꝙ angel9 iſta cõſecret cum
ptãtem nõ habeat. ſed orõnes
ſacerdotis et popli deo pñtat.
ſcḋm illud Apocal. viij. Aſcen-
dit fumus aromatum in con
ſpectu dñi. i. vota vel ſuppli-
cationes fideliu3 de manu an
geli. que ſũt orõnes ſctõrũ. Ex
põitur ergo. Jube hec vota vl
ſupplicatõnes fideliũ pferri p
man9. i. p miſteria angelorũ i
ſublime altare. i. i eccliam triũ
phantẽ vl in plenã pticipatõẽ
deitatis. qḋ ẽ ſublime altare.
Vñ ſeqtur. i cõſpectu diue ma
ieſtatis tue. Vel iube perferri
hec. i. eccliam militantẽ in ſub
lime altare. i. in triũhãtem. et
hoc fac p manus angeli. i. filij
tui. Seqtur. Ex pñta. vt q̃tq3
ſc3 fideles ex hac altaris ptici
patiõe 2c. Et hic prio ſacerdos
diſiũgit man9. et oſculat̃ alta
re in dextera pte. p qḋ repñtat̃

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

oſculū inde qḋ dedit xp̄o cum
ſurrexit ab orōe. et fit hoc i de
teſtationē ip̄i⁹ inde. Seq̄tur.
ſacroſctiſſi filij tui corp⁹. et hic
facit crucē ſup hoſtiam. Seq̄
tur. et ſāguinē. et hic facit aliā
crucē ſup calicē. Seq̄tur. ſum-
pſerim⁹ oīm bn̄dictōne celeſti
et grā repleamur. hic ſignat ſe
an̄ faciē. Crux ſup hoſtia deſi
gnat vincula q̇b⁹ alligatū fuit
corp⁹ xp̄i. Crux ſup calicē de-
ſignat flagellū q̄ eductu⁹ ē ſan
guis de corpe. Crux ſup faciē
deſignat ſputa in facie xp̄i. vl'
ſignāt iſte cruces q̄ chriſt⁹ ter
orauit. vl' etiā q: tria verba di
xit i cruce. primū. pater dimit
te illis. ſcd̄m. in manus tuas.
terciū. vt q̇d dereliquiſti me.

MEmento eti
am dn̄e famulorū
famlarūq; tuarū.
vbi petitur collatō glīe. et p̄io
mortuis. et poſtea viuis. Vñ i
dicit. memento dn̄e famulorū
famularūq; tuarū. Vbi ſci
endū q̄ licz q̇dā mortui ſūt in
celo. q̇dā in inferno. et quidā i
purgatorio. tn̄ q: nobis nō cō
ſtat d ſinguli i ſpēali. iō q̄i eſti
mātes eos eē i purgatorio ora
mus p oib⁹. iō dicimus. Me
mēto dn̄e ꝛc. q̄ nos p̄ceſſerunt
cū ſigno fidei. i. oñderūt aliqḋ
ſignum fidei. puta habuerunt
cōtritionē vl' deuotiōez decedē
tes. Nā d talib⁹ adhuc ē ſpes
Et dormiūt in ſomno pacꝫ. i.
ſine pctō mortali. ſzm Bern̄.
de parāti. Et dꝫ hic fieri mēo
ria eodē mō ſicut ſupra. P̄rio
p ill' p quib⁹ ſpēalr miſſa le
gitur l' q̇ in ſpēali mēoria ſūt
tibi cāmendati. Scd̄o p parē
tib⁹ mortuis. Tercio p bn̄fa-
ctorib⁹. Quarto p oib⁹ fideli
bus defunctis. Nō āt p inimi
cis ſm q̄ſdā. Et hoc dico de il
lis de quib⁹ certum eſt q̄ non
reconciliati deceſſerunt. Quia
p ill' nomiatim nō eſt orādū
imo nec generalr niſi ſub con
ditōne inquātū ſunt ſuſcepti
biles ſuffragij. Sequitur ſecū
da memoria. Ipſis et oib⁹ in
xp̄o reqeſcētib⁹. i. i fide xp̄i qui
eſcētib⁹. locū refrigerij lucis et
pacꝫ vt indulgeas dep̄camur
Et nō ē op⁹ dicere. ipſis dn̄e.
q: p̄mittit̄ p̄ri⁹. memēto dn̄e.
Vñ illḋ qḋ ſequitur. ſ. indul-
geas refert̄ ad illḋ dn̄e. aliter
vnū illorū ſupflueret. Et dicit.
locum refrigerij. Vñ regnū ce

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

lorum & locus refrigerij reſpe ctu purgatorij qui ē locus ar dons maximi et dolorꝫ. quia ſcḋm Aug. ibi ē pena maior q̄ȝ aliq̄ que pt excogitari i mūdo. Dicitur etiā locū lucis. qꝛ pur gatoriū eſt locus obſcuritatis Dicit etiā locuȝ pacis. qꝛ pur gatoriū eſt locus inq̄etudinis qꝛ nunq̄ȝ aie habēt pacem nec quietē. nō ſicut quidā fingunt dicētes eos feria ſecunda qui eſcere. aliq̄ vero dñico die. que omnia ſunt friuola ac inſana et ſacre ſcripturꝫ cōtraria. Se q̄tur. Nobis q̄ȝ pctōrib9. vbi petit glie collatiōeȝ viuis. Pri mo eñ petit collatōem eiuſdē glie. Secundo glie ſocietateȝ cum ſanctis aplis. Tercio po nit mediatorē p quē hoc erēq̄ poſtulat dicens per dñm ꝛc.

Circa primū nota ꝙ ſacer dos dicens iſta verba eleuata modicū voce tūdit pectus ſuū per qḋ interrumpit ſilentiū. ſi gnificās per hoc cōfeſſioneȝ et cōtritionē latronis penitentis in cruce. qui increpans alium dixit. Nos quidē. ſ. tāq̄ȝ pctō res digna factis recipimus. Vñ ſacerdos dicit. nobis q̄q̄ȝ peccatoribus famulis tuis de multitudine miſerationū tua rum ſperantib9. ſ. ſicut ille la tro ſperauit. Percuſſio autem pectoris ſignificat illam tun ſionē pectorꝫ illorū q̄ aderant ad ſpectaculuȝ paſſiōis xp̄i. et pcutiētes pectora reuertebant in hierlm. Exaltatio vero cru cis ſignificat clamorē centurio nis dicentꝫ. Vere fili9 dei erat iſte. Sequitur. Partē aliquaȝ et ſocietatē donare digneris. Licet tamē deus ſit ſimplex ñ hñs ptes. tñ dicit ptē aliquaȝ ꝑpter hoc. qꝛ quilibet ſcḋm me ritū habebit diuine faciei viſi onē. ita ꝙ vnus alio ꝑfectius videbit deū. vel quia ſcti vide bunt deū totū. nō tñ totaliter id eſt nō ſcḋm oēs modos qui bus eſt viſibilis. qꝛ eſt infini tus. et cū cōprehēdi nō poſſit ergo quaſi ptem dabit nobis Totaliter āt non eſt compre henſibilis de9 niſi filio ſuo q̄ eſt i ſinu ſuo. vt dicit Johā. i. Seq̄tur. cū Johāne ſcḋm Bern. de paratinis. ſ. Johāne bapti ſta. Et ꝑfertur ſtephāo. nec mi rū. qꝛ et aplis ꝑfert. Adiungit ſtephano. qꝛ iſti duo erāt pri mi martires noui teſtamenti Innocē. tñ dicit ꝙ hic repetit

Johānes euāgeliſta ꝓpter pri
uilegiū virginitatꝭ·q̄ꝛ virgīes
ſequūtur agnū quocūqꝫ ierit·
Ante vero cōſecratōem ponit̄
ꝓpter priuilegiū apoſtolatꝰ·
Sed credit Bern̄·ꝙ meliꝰ in-
telligatur de baptiſta q̄ ꝓpter
excellentiā ſingularis ſancti-
tatis nō debet excludi a cano
ne· Poſtea ponūtur duo apl'i
ſcꝫ matthia et barnaba.q̄ idō
poſt cōſecratōem et nō an̄ po
nuntur·q̄ꝛ iſti poſt aſcenſionē
dn̄i fuerunt electi· Deinde po
nitur Jgnatio·de q̄ legitur ꝙ
cū eſſet deuotꝰ xp̄o et btē vir
gini poſt eiꝰ mortē inuentū ē
hoc nomē ieſus aureis lr̄is ſcri
ptū in ſuo corde ī oībꝰ ꝑtibꝰ
Ponuntur aūt q̄nqꝫ martires
poſt mortem xp̄i ꝓpter quīqꝫ
vulnera xp̄i· Itē ꝓpter ſeptem
dona ſpūſſcti ponuntur ſeptē
virgīes ibidē que ſequunt̄. Se
q̄tur· Nō eſtimator meriti·q̄ꝛ
nō ſꝫm exigentiā meritorū re
tribuis· ſꝫ magꝭ p̄miando q̄ꝫ
q̄ſ ꝙ meruit· Deīde cōcluditur
ꝑ xp̄m dn̄m nr̄m. Et n̄ dicitur
amen.q̄ꝛ ſꝫm doctores illud re
ſpondēt angeli· q̄ꝛ fit cōtinua
tio ad p̄cedentia· vn̄ ſtati ſeq̄
tur·in cꝰ virtute hoc petimꝰ·

cū dr̄· ꝑ quē·ſ·xp̄m hoc ſacra-
mentū hꝫ originē q̄ ad pl'a·Et
prio q̄ ad eē nature·vn̄ dr̄·cre-
as· Scd̄o q̄ ad eē ſacramēti·vn̄
dr̄·ſctificas· Tercio q̄ ad eē vir
tutꝭ·vn̄ dr̄·viuificas· Quarto
q̄ ad effectū grē que ē vita aīe
vn̄ dr̄·benedicis· Quīto q̄ ad
augmentū grē eiuſdē·Et q̄ꝫtū
ad opatōnē et vſum.vn̄ dr̄.et
p̄ſtas nobis·Eſt ergo ſenſꝰ.ꝑ
quē·ſ·xp̄m tu deꝰ pater om̄ia
bona creas cōdendo naturaꝫ·
viuificas cōſubſtantiādo na-
turā·bn̄dicꝭ accumulādo gra-
tiā·et preſtas q̄ntū ad vſum·
Oīa em̄ creata ſunt ꝑ chriſtuꝫ
Johā·i·Oīa ſctificantur·q̄ꝛ a
plenitudine eiꝰ accipiunt vni
uerſi·Oīa viuunt·q̄ꝛ ipſe ē vi
ta.Johā.xiiij.Oīa bn̄dicūtur.
q̄ꝛ ip̄e eſt bn̄dictus fructꝰ ven
tris·Lu·i· Et aliqui dicunt ꝑ
quē hec om̄ia dn̄e ſemꝑ bona
creas Et eſt ſenſus·hec oīa·ſ·
panem et vinuꝫ et aquā creas
ſꝫm cauſas primordiales ꝛc·ſā
ctificas ſꝫm cauſas ſacramen
tales·viuificas vt transferan
tur in corpꝰ xp̄i et eius ſangui
nē· Et idō benedicꝭ vt nos per
ipſa bn̄dicamur· Scd̄m alios
hoc ꝓnomē hec n̄ ponit̄ ibi.in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

q̃ ſequẽda eſt cõſuetudo eccl'ie
Sequitur. et preſtas nobis. vbi
ſacerdos remouet corpale d' ca
lice. ad denotandũ q̄ xp̄s emi
ſit ſpm̄. et velũ tēpli ſciſſuz ē.
et apta ſũt nobis abſcõdita i
lege miſteria. Accepta q̃z ho
ſtia dicit. et p̄ſtas nobis p ip
ſũ. ſ. tanq̃z mediatorē. et hic fa
cit vnã crucē p totuz os calic'
pcedēdo vltra calicē. Vñ dicit
Et cũ ipo. Et hic facit minorē
crucē. ſ. a labio calic' ad aliud
Poſt hoc dicit Et i ipo. et hic
facit adhuc minorē crucē. ſ. in
calice. Tandē ſubdit. ē tibi d̄o
pri oipotēti. vbi iterũ facit ma
gnã crucē ſup primũ labiũ ca
lic'. incipiendo ab extremo ca
lic' labio verſus ſeipm̄. Deīde
ſubinfert. i vnitate ſpiritusſcti
omis honor et glia et hic facit
paruã crucē in pedē calic'. Eſt
ãt ſenſus verborũ. p ipm tan
q̃z mediatorē. cũ ipo tanq̃z cũ
eq̄li. et i ipo taq̃z i cõſubſtãtia
li. Vl' hic ſignãtur tres pſone
ſctē trinitat'. vñ pri attribuit
autoritas. vñ dicit per ipm. fi
lio eq̄litas. iõ d' cũ ipſo. ſpiri
tuiſctõ cõmunitas. iõ d'. i ipo
Signa vero cruc' tria pri9 fa
cta per illa verba. ſãctificas ⁊c.
que fiunt coop̄to calice ſignãt
tres crucifixiões ſzm tho. Nã
hora tercia crucifixus ē linguis
iudeorũ clamãtiũ. crucifige ⁊c.
Hora ſexta manib9 gentiliuz.
vt dicit Johãnes. Hora nona
emiſit ſpm̄. Et q: p9 interual
lum triũ horarũ xp̄s crucifix9
ē manib9 g tiliuz. cũ milites
crucifigerēt ihm̄. ideo iteruz ſa
cerdos facit tres cruces ſup ca
licē diſcoop̄tum ſup trib9 ver
bis. ſ. p ipm̄. cuz ipſo. et in ipo
deſignãs illã crucifixionē que
facta eſt poſt tres horas inter
poſitas inter terciam et ſextã.
Quia vero ibi fuit diuiſio cor
poris et aie. iõ iterũ facit duas
cruces vt dictum eſt. Vel ſzm
Guil'. manitiũ. tres cruces. p
illa verba p ipz ⁊c. ſignificãt fi
dē centurionis q̃ credidit vnũ
deũ i trinitate. Due vero alie
ſignificãt duo ſacramẽta que
fluxerunt de latere chriſti. vicz
aqua regeneratiõis baptiſmi
et ſanguis redēptiõis generis
huãni. Vel ſignãt q̃nq̃z crucia
tus chriſti. añ mortem tres. ſ.
alapas. ſputa et flagella. i mor
te crucifixiõez. et poſt mortē la
teris apitiõz. q̃rta vero ſignat
aie a corpe ſepationē. q̃nta de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſcenſū i limbū. Seqͥtur. p oia ſecl'a ſecl'orum. qd dz dici alta voce. Sz anq̄z hoc dicatur ponat reuerēter hoſtia añ calicez in ſuo loco. Et tunc ſtatim debet coopiri calix. q̄ facto dr. p oia ſecl'a ſecl'orum. Et hoc alta voce. ad deſignādū q xp̄s clamans alta voce emiſit ſpm̄. et rn̄detur amē ad ſignificandū clamorē mulierū lamentātiū dn̄m. vnde et tunc chorus lamentabiliter reſpondet.

Quīta ps pricipalis miſſe.

O Remus preceptis ſalutaribus rc. Hic ponit ſacramenti perceptionē. Circa quā p̄mittunt mlte p̄patões. ſ. tā generales. vt ſūt pater noſter rc. q̄z ſpēales. vt alie orões. Dicit ergo. Oremꝰ p̄cept ſalutaribꝰ moniti. Circa qd ſciēdū q hec orō priꝰ nō dicebatur in miſſa. ſed Gregoriꝰ fecit eam dici. qr nō fuit dignum eā obmittere i hoc officio cū ſit nri ſaluatoris. Greci āt nō per ſacerdotē ſz per ſe clamant eā in miſſa. Apd nos vero ſacerdotes. et hoc cū magna reuerētia. vn̄ q̄ſi nō p̄ſumēs ſubito ſubrumpe i eā premittit prefatiōz dicēs. Oremꝰ precept ſalutaribus moniti. nō ſimplr. ñ nrā autoritate vl temeritate. ſz precept ſalutaribꝰ moniti. preceptis. ſ. dn̄i. et moniti. ſcz mgri nri. que ſūt ſalutaria. i. ad ſalutē diſponentia. formati. i. inſtructi intꝰ et exteriꝰ. Et dicit formati. que īformatio ſignat ſolū exteriorē doctrinā. Ad oñdēdū āt q nos ſumꝰ a do formati. i. inſtructi intꝰ. ſ. i intentōe. et extra. i. in opatiōe. iō dicit. audemꝰ dicere. q. d. ex quo habemꝰ p̄ceptū et monitionē de iſta orōne dicēda. et ex q̄ illa orō ē cōpoſita p illū q̄ errare nō pōt. iō audemꝰ cū fiducia dicere. Dicitur āt alte. qr xp̄us palā p̄dicauit. Vl' ſzm Johā. beleth. qr ſumpta ē de euāgelio qd ē p̄dicandū ſupra tecta et etiā omī creature. Dicit etiā ſacerdos ſolꝰ in fine amē ſub ſilentio. Cuiꝰ rō eſt. qr i aliis orōnibꝰ amē exprimit effectū optantis. iō a pop'lo vel a clero dr. in hac aūt amen ſignat cōcluſionē affirmātis. vn̄ hic valet tantū. i. exaudita eſt orō Sz ne hoc videat p̄ſūptuoſe aſſerere. dicit amen ſub ſilen-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tio ad euitādum oſtentationē ppriam. Sequitur orō Libera nos qūs dn̄e. vbi petitur petitionū explicatio. qꝛ ei in orōne tria mala petim⁹ a nobis remoueri. iō hic explicātur que ſint. vn̄ dicit Libera nos qūs dn̄e ab oib⁹ malis p̄teritꝫ preſentib⁹ et futuris. Et qꝛ nos n̄ ſumus digni hoc ex ſe ꝓmereri niſi donetur nobis orōe bate virginis marie et apl̄oꝝ petri et Pauli atqꝫ Andree et alioꝝ iō eos hic i auxiliū implorãm⁹. Et rect⁹ ordo ē. ex q̄ em̄ pacē querim⁹ a mal'. meri to dꝫ implorari virgo btā que ē mater veri Salomonis pacifici. ſ. xp̄i cū apoſtolis trib⁹ ſequētib⁹. q̄ ſunt teſtes pacis. ſ. Petr⁹ paulus et andreas. Et ponūtur ibi tres ꝓpter ſpēalez rōnem. Nā petr⁹ ꝓpter priuilegium p̄rogatiue dignitatis. Paulus ꝓpter priuilegiū p̄dicatōis et imenſi laborꝫ. et Andreas ꝓpter nimiū affectū cōcupite crucifixiōis. Dicitur āt ſub ſilētio illa orō. qꝛ deſignat quietē triduanā i ſepulcro vbi tunc ſiluit a p̄dicatiōe. Cū āt ſacerdos dicit. Da ꝓpici⁹ pacem dn̄e in dieb⁹ nr̄is. accipit patenā d altari et oſculatur ſignū crucis faciendo. ꝑ qd̄ deſignatur ꝙ ſum⁹ recōciliati do ꝑ paſſionē chriſti. Tādem ſacerdos in fine diſcooperit calicem et hoſtiā reuerēter accipit et eam ſuper calicē frāgit. prio per mediū. et tūc dicit. ꝑ dn̄m nr̄m ieſum xp̄m filiū tuū. poſtea medietatē que erat in dextera manu ponit ſuper patenā et frāgit illā que erat i ſiniſtra manu per mediū dicēs. q̄ tecū viuit ac regnat. et coniūgēdo illā ꝑticulā que ē in ſiniſtra ad illā que ē i patena admodum lune dicit. in vnitate ſp̄ūſſcti deus. Jllā vero vltimā quaꝫ hꝫ i dextera manu tenēs ſup calicē dicit. ꝑ oia ſecula ſecl'oꝝ. Et tandē erecto modicū calice cū illa ꝑticula quā tenet in dextera manu ſubiūgit. pax dom̄i faciens crucē magnā ſup calicē a labio ad labium. deīde ſubdit. ſit ſp. faciēs minorē crucē. tercio addit. vobiſcū. faciēdo terciā intra calicē. Et qꝛ alta voce iſta fiūt. iō ꝑ hoc ſignatur gaudiū qd̄ habuerūt apl'i de reſurrectōe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. Et ideo qꝛ gauiſi ſūt viſo dn̄o. popul⁹ clamas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

dicens. et cū ſpū tuo. Scien
dum autē eſt de ſignificatōne
omniū iſtorū p̄dictorū ꝙ ꝑ ca
licē paſſio xp̄i deſignat͂ et eter
ne btitudis fruitio. Vñ pſal.
Calix meus inebrians q̄ꝫ p̄cla
rus ē. Per patene rotunditatē
ſignat͂ bonorū operū ꝑfectio.
Sacerdos āt volens frangere
hoſtiā. primo eā ſuꝑ patenaꝫ
locat. deinde eā tollens ſuꝑ ca
licē frāgit. ad ſignificādum qꝛ
nemo paſſionibꝰ huiꝰ mūdi
meritorie ſe valet exponere. vł
ad eterne fruitōis btitudinem
admitti niſi priꝰ in bonorum
operū ꝑfectiōe fuerit ſolidatꝰ.
Vñ apl's Ephe. vi. Accipite ar
maturā fidei vt poſſitis reſi-
ſtere in die malo et i oibꝰ per
fecti ſtare. Patena ergo hoſtie
ſupponitur. et hoſtia ſuꝑ cali
cē frāgitur. qꝛ xp̄s ex latitudie
charitat͂ que ſignificat͂ ꝑ pate
nā ſe ſuppoſuit paſſioni. Su
per calicē vero frāgitur ne mi-
nutie aliq̄l'r ſpargātur. Frāgi
tur āt in memoriā eiꝰ ꝙ xp̄us
fregit et dedit diſcipul' ſuis ꝛc.
Frāgitur āt prio in duas par
tes ad ſignādū duplicē p̄deſti
natorū ſtatum. ſ. eterne gl'ie et
tꝑalis miſerie. Subdiuidit͂ āt
vna medietas in duas ꝑtes. q̄
rū vna offertur ꝓ ill' q̄ ſunt in
purgatorio. alia ꝓ illis q̄ ſunt
i mūdo. Pars āt illa que poſt
primā fractionem remanet in
manu dextera et pōitur ſupra
patenā deſignat illos qui iaꝫ
ſunt in glia. et iā tenēt illā re-
ctitudinē cui nulla obliquitas
admiſceri pōt. et iō dextre cō-
parātur. Illi āt q̄ adhuc ſunt
in miſeria ꝑ ſiniſtrā ſignātur
vbi ſunt multa obliq̄. Subdi
uiditur āt illa que ē i ſiniſtra
et ñ que ē in dextra. qꝛ illi qui
ſūt i celo ſtatū vniformē iā te
nēt. et vna btitudine fruūtur.
Illi āt qui ſūt in miſeria ſūt
diuerſi ſeu diuiſi. qꝛ q̄dā ſunt
in miſeria purgatorij. quidaꝫ
ſunt i miſeria huiꝰ mūdi. Par
ticula āt illa que eſt in ſiniſtra
poſt diuiſiōeꝫ additur ad illaꝫ
que ē i patena. Quia ꝓm aug.
deus hꝫ duas manus. dexterā
q̄ miſeretur. et ſiniſtrā q̄ punit
Illis ergo qui ſunt in purga-
torio inquantū ibi purgātur.
reſpōdet ſola punitio. et ideo
ꝑticula que in ſiniſtra manu
tenet͂ illos figurat. Illi vero q̄
adhuc ſunt in preſenti vita in
qua eſt ſtatꝰ merendi cōſequi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

pn̄t miſericordiā. et ideo ipi ꝑ
aliā ꝑticulā que i manu dexte
ra remanet deſignātur. Quia
vero abſq; dubio illi q̇ ſunt i
purgatorio cōiungentur eis q̇
ſunt in celo. iō ꝑticula ſiniſtre
manꝰ cōiungitur illi que ē in
patena. Sed q: illi q̇ ſūt i hac
vita egent multū paſſiōis xp̄i
que ex effuſione ſanguinis eiꝰ
ꝓceſſit. iō ꝑticula que i dextra
manu remanſit. que ſignat il
los q̇ ſūt in mūdo. mittitur in
ſāguinē xp̄i in calicē. Itē ſacer
dos dicēs hec verba tenet ho
ſtiā ſuꝑ os calicꝭ. ꝑ qđ ſignat
ꝙ viuētes i corꝑe indigēt miſe
ricordia dei. et meritꝭ xp̄i paſſi
onis. Sacerdos āt volēs dice
re. ꝑ oīa ſecula ſeculorū erigit
ſe ad ſignificandū ꝙ vult pe
tere exiſtentiā ꝑpetuā dn̄i no
biſcu; vn̄ ſubdit. Pax dn̄i ſit
ſemꝑ vobiſcū. ad ſignificādū
ꝙ dn̄s poſt reſurrectionē pacē
dedit. Sed ſciendum ꝙ ſacer
dos dicēdo ꝑ oīa ſecl'a ſecl'orū
eleuat modicū calicē. ad ſigni-
ficādū pp'lo vt pp'ls pacē cōſi-
derans hoc intelligat et dicat
amen. Particula āt quā tunc
ſuper calicē tenet ſignificat ꝙ
viuentes adhuc petunt iuuari
merito paſſionis et effuſionis
ſanguis xp̄i. Itē ꝑ hoc ꝙ ſacer
dos alte dicit. pax dn̄i repn̄tat
ꝑſonā xp̄i. q̇ poſt reſurrectōe;
dixit apoſtol'. pax vobis. q. d.
Do vobis pacē pectorꝭ i via.
et pacē eternitatꝭ i pr̄ia. Eſt er
go ſenſꝰ. Pax dn̄i. i. pax pecto
ris qđ ē a viciis ſit i p̄ n̄ti vo-
biſcū. et i futuro pax eternita
tis. Ille āt tres cruces ſuꝑ ſan
guinē xp̄i ſignāt triduū ſepul
ture. vel tres mulieres que erāt
circa monumentū xp̄i. Deīde
ſacerdos mittēs corpus xp̄i in
ſanguinē dicit. Fiat hec com
mixtio corꝑis et ſanguis dn̄i
nr̄i ihū xp̄i mihi et oībꝰ ſumē
tibꝰ ſalus mentis et corꝑis et
ad capeſcēdā vitā eternā ꝑꝑa
tō ſalutarꝭ. que cōmixtio ſigni
ficat ꝙ aīa vnita ē corꝑi xp̄i
i reſurrectōe. Et bn̄ hoc fit pꝰ
pax dn̄i. q: poſtq; dn̄s pacifi
cauit oīa que in celo et ī terra
ſūt prīo vniuit aīa; corꝑi. Hec
oīa Guil'. Deinde ſequitur
agnus dei. Et ſciendū ꝙ anq;
d: agnꝰ dei fit modicū ſilētiū
dicēdo hanc orōnem. Fiat hec
cōmixtio. ad deſignandū illđ
manifeſtū ſilentiū apl'orū qđ
fuit an̄ reſurrectiōe; xp̄i. anq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſcirent apl̃i nec eſſent certifica
ti poſtq̃z apparuit mulieribꝰ.
ſ3m Bern̄. de parāti. Dicitur
āt xp̄s agnus. qꝛ agnouit pa-
trem ſibi obediendo. Jtē ma
trē in cruce pendendo. Vel dꝛ
ab agnon grece qd̓ ē piū lati-
ne. qꝛ pie ꝓ nobis ſe obtulit.
Canitur āt tribꝰ vicibꝰ ꝓpter
tres rōnes ſ3m Jnno. ſ. ꝓpter
obediētiā3 pr̄is. ꝓpter noticiā
mr̄is et ꝓpter redēptiō3 generl̄
huāni. Vel ſ3m Rauan̄. dꝛ ter
ꝓpter tres ꝑtes corꝑis xp̄i mi
ſtici. ſ. in celo. i terra. et dormi
entiū ſiue in purgatorio. Dici
tur āt prio. miſerere nobis bis
vltimo āt dona nobis pacem
ſ3m Tho. Rō eſt. qꝛ per prima
duo petimꝰ amotiōe3 culpe et
pene. per terciū āt. ſ. ꝓ pacē pe
timꝰ aſſecutiō3 ois boni ꝛc. vl̓
qꝛ ipſe redemit nos a miſeria
culpe et pene. et dedit plenitu
dinē grē. Jlld̓ tn̄ dona nobis
pacē additū ē ꝓpter ꝑſecutōe3
tirannorū. Pꝰ hoc ſeqtur orō
Dn̄e ihū xp̄e q̇ dixiſti apl̓is tu
is pacē meā do vobis ꝛc. vbi
poſtq̃z ſacerdos veit ibi. eāq3
pacificare et adunare ꝛc. etiam
oſculat̄ patenā in ſiniſtra ꝑte
ad ſignificādū qꝓ hoc ſacram̄
tū vult vniri xp̄o i charitate.
poſtq̃z vero cōpleuerit verba
oſculat̄ reliq̇as vel crucē ſi h3.
ſi n̄ h3 oſculatur altare i dexte
ra parte. qd̓ fit ad ſignificādū
antiquū ritū. vbi priꝰ ſingul̓
diebꝰ coicabāt. ſed cū nec hoc
potuit fieri ſine ꝑiculo ordia-
tū fuit vt i tribꝰ feſtiuitatibꝰ
cōmunicarēt. ſ. natiuitate. pa-
ſca et pēthecoſte. Reliq̇s tn̄ di
ebus oſculū pacis reciperēt et
panē bn̄dictū. S3 qꝛ hoc fieri
nō poſſet in. xl. vbi n̄ p̄t ſumi
panis bn̄dictus. ordinatū fuit
vt ꝓ eo fieret collecta ſi fine ſu
per ppl̓m dicēdo. inclinate ca
pita vrā deo. Et ſciendū ꝙ
pax dn̄i n̄ datur i miſſa defun
ctorū. ſed dꝛ. dona eis requiē.
qꝛ mortui nō indigent pace tē
porali. qꝛ nō ſūt in ꝑturbatio
ne huiꝰ mōi. vel qꝛ nō ſunt in
pace ſ3 in penis. ſ3m Bern̄. de
parātinis. iō dicimꝰ dona eis
requiē. Aliq̇ āt dicunt in offi-
cio mortuorū. dona eis requiē
ſempiternā et locū indulgētie
qd̓ tn̄ diſſonat. qꝛ ibi nō ē lo-
cus indulgentiarū. eo ꝙ illi q̇
ſunt i purgatorio ſūt extra lo
cū militantl̓ eccl̓ie vbi ſolū eſt
locꝰ merēdi idulgētias. vn̄ qꝛ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Illi qui ſūt i purgatorio nullo
mō merent̄ eis p̱ modū ſuffra
gij· vtiq; ſatꝫ improprie opta
tur locꝰ indulgētie. Si tñ illð
dictuꝫ intelligatur ſicut dona
eis locū indulgētie·i·locū in q̄
indulteꝫ culpis et penis eos re-
colloces·ſ·in celo· et tūc bñ pt̄
ſuſtineri. Itē dicende ſunt ille
tres orōnes·ſ· dñe ihū xp̄e fi-
li dei viui·qui ex volūtate pa
tris.et dirigitur ad filiū.et alie
ſcȝ·Dñe ſctē pater omp̄s eter-
ne deꝰ·da mihi hoc corpus ꝛc.
Et pꝰ hoc dicit· Dñe nō ſum
ꝛc· Deinde ſumpto corꝑe chri-
ſti et ſanguine abluat calicem
primo·et ablutionem ſumat·
ſecūdo abluat intus·et etiā ſu
mat· qð tñ in die natiuitatis
chriſti nullo modo facere de-
bet· qꝛ tūc nullā ablutionē de
bet ſumere ſi vult aliā miſſaꝫ
celebrare·ſȝ debꝫ ablutōꝫ dare
cōmunicantibꝰ ſubditis· vel
reſeruet i vaſe mūdo·ſ·in am
pulla ſi nō habet calicē.

Sexta pars miſſe.

SExta ps miſ
ſe eſt q̄ntū ad grati
arū actōnes·que dr
cōio.que fit i mēoriā eiꝰ ꝙ po

pulꝰ olim ſingulꝭ diebꝰ cōica
bat ſȝm Johēm beleth· vl'iā
vt p̱ eam cōmunicemꝰ deo et
ſctis. Dicit̄ etiā cōplēda.qꝛ p̱ eā
cōpletur miſſa· Sȝ tñ cōplēda
potiꝰ dr collecta pꝰ cōionem.
Tot āt fieri dñt cōplēde q̊t ſūt
orōnes añ ep̄lam·et ſignificat
grām ſubſequenteꝫ nobis ne-
ceſſariā· et dr in dextera parte
cōuertēdo librū·p̱ qð ſignatur
ꝙ adhuc in fine ſecli iudei cō
uertētur ad dexterā fidei q̇ nūc
ſunt in ſiniſtra· Juxta illð ad
Ro·xi·Reliq̄e iſrꝉ ſalue fient.
Deinde ſacerdos oibꝰ p̱actis
cōuertit ſe ad pplꝭm dicit·dñs
vobiſcū· Vbi ſciēduȝ ꝙ ſacer
dos ſalutat poplꝭm ſepties in
miſſa·pmo añ primā collectā.
ſcdo añ euangeliū·tercio poſt
credo·q̄rto i pricipio p̄fatōis.
q̇nto poſt pax dñi· ſexto poſt
cōmunionē· ſeptio hic in fine
miſſe ad ſignificandū ꝙ tūc ē
dñs nobiſcū qñ habemus ſe-
piformē grām ſpūſſci· Dein
de ſacerdos vertit ſe ad pplꝭm
cantās Ite miſſa ē·et hoc tp̱e
ſuo.cuiꝰ ſenſus eſt ſȝm Bern.
de paratinis et Johēȝ beleth.
Ite ad pp̱ria·qꝛ miſſa eſt cō-
ſummata·vel ite miſſa ē·i·ho

ſtia cõſummata eſt. vl' hoſtia et oblatio ē miſſa. igit ſeqmini et ite poſt eam. Iſte aũt regreſſus a miſſa ad ꝓpria ſ̓m Johannē beleth ſignificat regreſſum ppl'i iſrl' de captiuitate babilonica cũ grãrum actione. ido dr. deo grãs. Dicitur ãt ſemper. Jte miſſa ē qñcunqꝫ Te deũ laudamus dr. vel glia inexcelſis. qñ ãt non dicuntur tunc dr bñdicamꝰ dño. Et eſt ſũptũ de aplo vel de Judith c. vij. vbi dicunt captiui. bñdicamus dño. Et eſt ſenſus. referamꝰ grãs vel laudes deo. Et ē vox huilior qꝫ ite miſſa eſt. Et iõ nõ vertit ſe ſacerdos ad popl'm dicēdo bñdicamus ꝛc. ad ſignificandũ ꝙ nunqꝫ debemꝰ ceſſare referre grãs deo. Maldeñ. ãt ſuper pſal. xxxij. Berengariũ dicit iſtituiſſe ita dicendũ. bñdicamꝰ dñm et ñ dño. qꝛ bñdictio ñ fit ad vtilitatē dei ſed ad nrãm. nos aũt dicimꝰ indifferēter ꝙ vtrũqꝫ põt dici. Creatura nãqꝫ bñdicit creature bonũ optãdo. creatura ãt creatorem duplr. ſ. laudando et bonum ei tribuēdo. Creator aũt creaturã bonum augēdo. Et hoc duplr. vel in nũero vel i merito. ſicut ei creſcit bonum ſic et merita. Hec Maldeñ. Sꝫ Berñ. d parãtinis dat tres rõnes. Pma qñ celebramꝰ de ſctis in celo dicimꝰ Jte miſſa eſt. qſi ꝓuocãtes ppl'm. Jte. i. feſtiate illuc vbi illi ſunt. Qñ ãt ꝓ viuis in mũdo. bñdicamus dño. qꝛ neſcimus an ſumꝰ i grã. iõ timere debemꝰ ne effectꝰ miſſe euaneſcat in nobis. Sed cũ celebramus ꝓ mortuis dicimꝰ Requieſcãt i pace. qꝛ eis hoc cõpetit. His expeditꝭ bñdicit ſacerdos populũ dicēs. Celeſti bñdictõne. Primo ſtans añ altare bñdicit ſeipm. deinde dicit reuertendo ſe ad ppl'm in dexteraꝫ ptē altarꝭ. et cõſequēter ad populũ in medio altarꝭ. et filiꝰ. et vltio redeũdo. et ſpũſſctũs amē. p qd deſignat miſſio ſpirituſſcti i aplos. lꝫ ãt ſpũſſctũs ibi tm̃ datꝰ ē. tñ qꝛ tota trinitas miſſionē opata eſt. iõ dr. pater et filiꝰ et ſpũſſctũs. Poſt hec oĩa ſacerdos flectēdo ſe corã altari huiliter dicat. Placeat tibi ſctã trinitas obſeqũ ꝛc. Et deinde hymnum trium puerorũ cũ pſalmis et orõibꝰ cõſuetꝭ. Cõtra hoc tñ multi ſa

cerdotes peccant qui nõ ſe fle
ctunt dicentes iſtã orõnẽ. Pla
ceat tibi ſctã trinitas ꝛc. cum
tñ flectere cõgruit. ꝑ eo ꝙ tũc
grãrũ actões referũtur ſctẽ tri
nitati ꝓ bñficijs in miſſa exhi
bitis. Et qḋ deteriꝰ ẽ ꝙ aliqui
obmittũt hãc orõez i q̃ graui-
ter peccãt. Vñ legit ꝙ qdã ob
ſeſſus a demone poſtq̃ʒ addu
ctus eẽt ad quẽdaʒ ſacerdotẽ i
eccl'ia. ille volẽs certificari a di
abolo quid de eius vita ſenti
ret. queſiuit de ipõ q̃ſi de alio
dicẽs. qḋ tibi videt de iacobo
ſacerdote. Rñdit demõ. O licʒ
fuit noſter ſʒ iam ẽ dei. Deĩde
idẽ ſacerdos queſiuit de ſocio
ſuo dicẽs. qḋ tibi videt ḋ bar
tholomeo ſocio meo. Rñdit
demõ. ſi nõ ſubtraheret bonꝰ
eẽt. Jlle vero fuit valde admi
ratus ꝙ diceret eũ furem cũ tñ
ſciret eũ ſctm̃ hoiem. Jnterro
gauit igitur quidnã ſubtrahe
ret. Rñdit demon. ſubtrahit
deo illaʒ orõnem poſt miſſam
placeat tibi. ꝛc. Qḋ multũ no-
bis placet. et deo marie diſpli
cet. que oia fuerũt ita cõperta
ſicut ille dixit. iõ caueat ſacer-
dos ne aliq̃d obmittat qḋ eſt
de cõſuetudie eccleſie circa miſ-
ſam obſeruandum.

Cautele ſeruande in celebra
tione miſſe.

SEquũtur cau
tele circa miſſam ob
ſeruãde. et primo ge
nerales tã laicis q̃ʒ clericis ne
ceſſarie. Pria igitur cautela ge
neralis eſt. vt tã clerici q̃ʒ laici
eccleſiã. precipue tp̃e celebratio
nis miſſe. hũiliter et ḋuote fre
quẽtent. et q̃eta cõuerſatõe do
grata atq; inſpicientibꝰ placi
ta primũ ñ ſolũ inſtruãt. ſed
et reficiãt. de cõmunitate ec. c. de
cet domũ. li. vi. Scḋa vt au-
diẽtes miſſam q̃tiẽs audierit
a p̃ſbitero dici nomen dñi nri
ieſu xp̃i flectant genua. et ca-
put inclinẽt reuerẽter. vt ḋ ibi
dem. Tercia vt null'a ꝓphana
et multo fortiꝰ feda colloq̃a ꝓ
ferant. vt ibidẽ pulcre dicitur.
Quarto caueãt ne aliq̃s añ fi
neʒ miſſe recedat ſine magna
neceſſitate. idẽ ſi exit de ſermo
ne. qḋ ſi fecerit excõicet. marie
ſi hoc fecerit contẽnendo ſacer
dotẽ p̃dicantẽ tãq̃ʒ minꝰ ſciẽ-
tẽ. ſicut ſolẽt facere quidã laici
lrãti dicendo. qḋ audirẽ iſtũ ri
baldũ cũ ego plus ſcio de ſcri-

ptura q̃ʒ ipe. Cõtra q̃s ē canõ
xxxvij. diſt. ſedule. et. c. cũ ex in
iũcto. ꝺ heretic. vbi talia ꝓhi
bent. Sed ꝙ tales poſſent ex
cõicari habes exꝓſſe ꝺ cõſe. di.
i. vbi ſic dr. Oēs fideles q̃ cõue
niũt i ſolēnitatib9 ſacr ad ec
cleſiā et ſcripturas aploꝝ ac
euãgeliũ audiãt. Qui ãt ñ pſe
uerauerint in orõne vſq dum
miſſa pagat nec ſanctã cõmu
nionē pcipiũt velut inq̃etudi
nes eccl'ie cõmouētes conuenit
cõione priuari. Et iſte ē canon
aploꝝ. Et ibidē in cõcilio car
taginēſi dr. Sacerdote in eccle
ſia verbũ dei ppõnēte q̃ egreſ
ſus fuerit de aditorio excõice
tur. Et ex cõcilio agatenſi ibi
dē hētur. Miſſas die dñico ſe
cularib9 totas audire ſpeciali
ordine pcipimus. ita vt añ ſa
cerdot benedictionem egredi
ppls nõ pſumat. qd ſi fecerit
ab epo publice cõfundat. vbi
dicit glo. hoc dico pceptũ eſſe.
Vñ cõtra pceptũ faciũt q̃ die
bus dñic miſſam nõ audiũt.
Hoc etiã ē cõtra illos q̃ veniē
tes ad miſſaʒ ñ audiũt qd ibi
legit aut predicat. ſʒ circũeunt
eccleſiaʒ ſicut iudei ſynagogã.
cũ tñ dicat ipſal. Stãtes erãt
pedes nri in atrijs tuis. Et de
talib9 pt dici illd pſal. In cir
cũitu impij ambulant. Cõtra
q̃s exꝓſſe eſt canon Anaſtaſij
pape. ꝺ cõſe. di. i. aplicam. vbi
dr. ꝙ cũ legitur euãgeliũ nõ ſe
dentes nec ſtantes ſʒ curui de
bem9 audire. Si ãt ſeſſio pro
hibetur multo mag diſcurſ9
et circũit9. Hoc idē habes i. c.
qñ ãt. ibidē. vbi Cyprianus di
cit eſſe ſtãdũ ad orõnē et vigi
landũ et incũbendũ ad preces
toto corde. neqʒ aliqd carnalis
hois et ſeclaris eſſe cogitãdũ.
O ſi ꝓhibetur carnalis cogita
tio. q̃nto plus carnalis locu
tio et cõfabulatio. Quinto ca
ueat laicus ne vacuus die feſti
uo ad miſſam veniat. ꝺ cõſe.
di. i. Oēs xpiani. Quia ſcriptũ
eſt. Nõ apparebis in cõſpectu
dei vacu9. hoc tñ eſt cõſilium
ſʒm glo. ibidem dieb9 priuat
ſed dieb9 feſtiuis videtur eſſe
pceptũ. Vñ videt ꝙ oblatio
nes ſint exigēde. et ꝙ parochi
ani ſint ad eas cogēdi. vt. xvi
q. i. ſtatuim9. Eſt tñ argumtũ
cõtra. xij. q. i. duo. dicit tñ glo.
in. c. oēs chriſtiani. vbi ſupra.
ꝙ ſi ſacerdos eſt paup pōt di
uina ſubtrahere parochianis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

niſi dent. vt de ſymonia. c. cū ſit. Sexto caueat quilibet ne alibi niſi i ꝓpria parochia die feſtiuo miſſam audiat. al's poterit excōmunicari. vt de parochijs. c. i. Septimo caueat qſq; ne audiēdo miſſam ꝓpe altare nimis appropinquet. vt de vita et hone. cleri. ca. i. Et iſta ſunt intimāda populo ſepius. vt debita reuerentia circa ſacramenta eccleſiaſtica habeatur.

Sequuntur

hic cautele clericꝫ neceſſarie. Et primo caueat ſacerdos ne i veſtib9 vel ornamētꝫ ſordidis celebret. ſed ornamēta predicta iuxta meliorē diſpoſitionē mundet. et iuxta facultatē bonorū eccleſie meliora que poterit cōparet. Vnde dicit Stephan9 ep̄us familiari amico hylario ꝙ veſtimēta eccl'ie quelibet dū mō miſtrātur ſacramēta dūt eē munda et honeſta. Hoc eſt cōtra illos qui de bonis eccl'ie cōparāt eis tunicas ꝓ decē marcꝫ et ornamētū ꝓ miſſa ꝓ media marca aut ſeragena. Nec debent i alijs q̄z aureis vel argēteis calicib9 celebrare. ꝑmittit tū catton ſtanneū habere calicē ꝓpter paupertatē. d' cō ſe. di. i. calix. Scd'o caueat ne plures miſſas celebret p̄ter diē natiuitatis xpi. vbi tres celebrantur et ſine neceſſitate magna. Et hoc fit i iſtis caſib9. vt ſi poſt miſſam celebratā de die occurrit fun9. tūc i p̄ia miſſa n̄ ſumēdo aquā ablutiōis pōt poſtea celebrare requiem. Item ſi occurreret hoſpes magnus vt pinceps vel magn9 dn̄s qui n̄ audiuit miſſam. Itē ſi occurrerint ſponſi volentes audire miſſam. Itē ſi aliq̄s habuerit plures eccl'ias, ꝓpter paupertatē vni cōmendatas. Itē ſi ſup'uenerint pegrini adhibita ſemper p̄dicta cautela ne aq̄ ablutionis priorꝫ miſſe ſumat. d' hiſ hēmus. i. de cele. miſ. c. cōſului iſti. Dicit tū Frāciſc9 de ſarabell'. ibidē. ꝙ hocē fugiēdū niſi neceſſitas ſuaderet. Tercio caueat celebrās ne ſine lumine et cāpana celebret. vt de cele. miſ. c. i. q2 xp̄s cādor ē lucꝫ eterne. vt ibidē d2 i. c. ſane. Quarto caueat ne plus ponat d' aq̄ q̄z d' vino. vt dicit Io. an. i. c. Pernicioſus. de cele. miſ. ꝙ cre

dere dēm⁹ q̄ de latere xp̄i ma ior q̄ntitas exiuit ſanguis q̄ȝ aque. vt dr̄ i. c. iij. ibidē. Quito caueat ille q̄ ſol⁹ ē in eccl'ia ne ꝑpter miſſam peculiarē. i. pri uatā ſeu ex deuotōe celebrādā obmittat miſſaȝ de die. vt dr̄ i. c. q̄dā. de cele. miſ. Sexto ca ueat ne legat miſſam ad alic⁹ petitōes. ꝑpter hoc q̄ hr̄et bo nos ſegetes. vel vt ſibi i haſti ludio bn̄ ſuccederet. q: iſta ſ̄m Inno. rephendūtur in. c. q̄dā de cele. miſ. Multo fortius āt caueat ne legat miſſaȝ vt de⁹ aliq̄s ꝑdat. q: tal' grauiter pc cat. Et ē deponend⁹ ſ̄m Io. an. i. c. q̄dā. vbi ſupra. p q̄ alle gat. xxvi. q. v. q̄cūq;. Septio caueat ne nimis māe celebret ſcȝ an̄ diem. q: ſ̄m ſctm̄ Tho. iſtd̄ ſacramēu ꝑtinȝ ad diē grē ſicut dicit ap'ls Ro. xiij. Nox ꝑceſſit ⁊c. Contra illos qui ca nunt Rorate ante diē. cum tn̄ in aurora cantari debet. Exci pitur tn̄ natiuitas xp̄i. in qua canitur miſſa poſt mediā no ctis. que ſignificat ſtatum an̄ legē qui fuit in tenebris. vt di cit gloſa d̄ cele. miſ. Veruntn̄ ep̄is cōceſſum ē. vt videt ſ̄m Io. an. q̄ ſunt i via q̄ p̄nt ma turi⁹ q̄ȝ alij audire. vt d̄ priui ca. vl. li. vi. Octauo caueat ne legat q̄s miſſam niſi poſt ma tutinum primā et terciā. iō ex quo hora tercia dicitur paſſ⁹ et crucifixus linguis iudeorȝ. videtur q̄ tunc eſt hora cōue niens celebrādi. ſ̄m doctores modernos.

De dicēdis horis cononic'.

Oportet ſem p orare Lu. xviij. Si cut dicit Henric⁹ de vrimaria de perfectione interī oris homis. li. ix. c. i. cuiuſlibet iuſti hominis ſui cordi ſq̄ȝ per fectio ad iugem et indiſruptā orōis pſeuerantiam tendit. Et q̄ntum hūane fragilitati con cedit ad cōtinuā trāquillitatē ment' niti debet et ad ei⁹ ꝑpe tuā puritatē. ꝑpter quā poſſi dend. i et omnē laborē corpor' et cōtritionē ſp̄us idefeſſe que rimus et iugiter exercem⁹. Et ſicut ad orōnis pfectionē ten dit ſtructura virtutum. ſic nec ip̄e virtutes abſq; orōis iugi tate et pſeuerātia p̄nt cōpleri. Quocirca ſaluator noſter nos āmonens vt hāc pſeuerantiā orādi teneam⁹ dicit. Optet ſē

oꝛare. Nō ē ãt intelligendū ꝙ
hō ſic q̃tidie dēat oꝛare vt nec
doꝛmiat nec comedat. vel nec
laboꝛet. ſꝫ ꝙ inſtanter tꝑibus
cōgruis oꝛet. Vñ lyra dicit ſuꝑ
Lucã ſuper loco thematis nr̄i
ꝙ hec dictio ſꝑ non impoꝛtat
continuitatē tꝑis. q: opꝫtet oꝛō
nem interrūpi tꝑe doꝛmitiōis
et aliq̃rū aliarū neceſſitatū. ſꝫ
ĩpoꝛtat cōſtãtiã ſiue inſiſtētiã
oꝛōis tꝑibꝰ et hoꝛ͡ ad hoc cō
gruis. Hinc dicit Beda ſuper
locū iſtū. Dicēdum eſt eum ſꝑ
oꝛare et ñ deficere qui canoni
cis hoꝛis rogare non deſiſtit.
Pro q̊ facit illd̄ qd̄ in collatio
nibꝰ patruꝫ legitur de abbate
Lucio. qui iactitãtes q̊ſdã mo
nachos ꝙ ſine ĩtermiſſiōe oꝛa
rent et nullū alid̄ opꝰ facerēt
coꝛripiēs dicit. Qñ mãducat͡
et bibit͡ q̇s ꝓ vobis oꝛat. q̇ au
dito illi obmutuerūt. Ille ve
ro cōſequēter ſubiūxit. Ego oñ
dã vobis q: operãs manibus
meis ſine ĩtermiſſiōe oꝛo. Se
deo em̄ iuuãte deo infundens
mihi paucas palmulas et fa-
cio ex eis plectã. et dico. Miſe
rere mei deus ꝛc. Et illas ple-
ctas vendens ꝓ ſedecī nūmis
duos pono añ oſtiū domꝰ. et
q̇ recipit oꝛat ꝓ me tꝑe q̊ ego
mãduco vel doꝛmio. atq̄ꝫ ita
ĩplet̄ a me ꝙ ſine intermiſſiōe
oꝛo. Iſte pater laboꝛioſus ni
hil alid̄ ſignificabat niſi ſtatū
laicalē opoſitum et manuali la
boꝛe inſudantē. q̇ vt dicit Ho
ſti. ñ valēs cōtinuis tꝑibꝰ oꝛō
nibꝰ vacare laboꝛat manualr̄
et coꝛpalr̄. et de laboꝛe ſuo bo
na temꝑalia. poſſeſſiōes. obla
tōes. et mlr̄iplices redditꝰ et ꝓ
uentus ꝑſonis ſpūalibꝰ ꝑſol
uit. hac itaq̄ꝫ defenſione vt eo
deficiente vel deſiſtente a iugi
oꝛōne. ſpūales deum exoꝛēt vt
ſic ſꝑ oꝛare videatur. Qui q̇dē
ſtatus ſpūalis ſꝑ oꝛare dꝛ cum
hoꝛis tã nocte q̃ꝫ die cōpeten-
ter diſtinctis ſeptē vicibus ho
ras canonicas ꝑſoluit. q̃ rōne
iura canonica dictū ſeptē ho-
rarū canonicarū officiū pēſuꝫ
ſeruitutis appellãt. vt i. c. i. de
cele. miſſ. Ex q̊ ptꝫ totuꝫ clerū
in ſacr͡ inſtitutuꝫ obligari ad
hoꝛas canonicas ſingulis die
bus dicēdas. Circa q̊rū cōſide
rationē vt faciliꝰ memoꝛie cō
mēdētur que ſequūtur ponun
tur aliq̃ dubia ꝑ queſtiunclas
breuiſſimas cū ſolutōibꝰ earū
dē. Et p̊io querit̄ an oēs cleri

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cti i ſacrꝭ iſtitutí tã bñficiati qȝ nõ bñficiati ad horas canoni cas teneãt. Et dõm ẽ ſȝm Jo. an. i. c. i. d cele. miſ. et i glo. vi. de. prime. d cele. mi. ꝙ ſic. Jdẽ notat Archid. xci. di. eleuteriꝰ. vbi ipſe dat huiꝰ dicti rõnem dicẽs. qꝛ ordini ſacro officium eſt ãnexum. vñ ſubdiacono dꝛ in ordiatõe ſua. vide ſi hacte nus fuiſti ad eccliaȝ tardꝰ mõ ſis velox. ſi ſomnolentus mõ ſis vigilãs. Et ſi dꝛ. tñ forte ñ habȝ beneficium de q̃ ſeruiat. Rñdeo ꝙ imputet ſibi et epõ q̃ eũ ſine titulo ordinauit. Ve rũtñ dicit archid. xcij. diſ. in. c. Si quis pſbiter. ꝙ licet quis ſpõte ordinẽ accipiens ſe huic nec[illegible]ſitati ſupponit. ñ tñ tene tur intereſſe eccleſiaſticis offi cijs ſicut ille q̃ ẽ ad hoc depu tatus ſȝm hugonẽ. q̃ etiã cre dit ꝙ is qui nõ ẽ alicuiꝰ ecclie clericus dȝ cogi intereſſe diuis officijs. et hoc ſi cõmode pt in tereſſe. Scđo queriẗ. qđ ſi cle ricus bñficiatꝰ neſcit horas le gere. Rñdeo. ñ excuſatur. qꝛ dȝ ſcire legere. alꝭ priuatur bñfi cio. cũ tales hrẽ dñt cõpetenteȝ ſcientiã. vt dꝛ i. c. cũ in cunctꝭ. de electione. Competẽs ãt ſcia

ſȝm Archid. xxxvi. diſt. Jllitte ratos. eſt vt ſciat canones pe nitentiales. pſalteriũ. omelias et hmõi. xxiij. diſtin. c. qui eps imo dicit hugo. lxxxv. diſt. in ca. Archi. et in ca. oẽs. xxxviij. di. Nõ ſolũ requiritur ꝙ ſacer dos ſciat in libro legere pfecte ſed etiã debet cordetenꝰ p ma iori pte ſcire pſalteriũ. Verum tñ dicit Jnno. ꝙ licet clericus cantans cum alijs nõ omnia intelligit que canuntur. tñ nõ peccat mortalr̃ dummodo cor ſuũ ſurſum ad deũ habeat cul pam dicens. Eſt tñ clericus ſi iſta cõmunia ignorat que ad eiꝰ officiũ ſpectãt ſȝm hoſti. d q̃litate et etate ordinãdorũ. cã te ꝛc. Tercio queritur. qđ ſi aliq̃s puer maior ſeptennio ex diſpẽſatiõe obtinet bñficiũ nõ curatũ. et neſcit horas legere. Rñdeo pt cũ eo epus diſpẽſa re et cã neceſſaria vel vtili. vt aliq̃s alias orõnes loco hora rũ dicat. Rõ mgri ſtaniſlai de ſcabinũ dñi mei in quadã po ſitõe ſua ẽ. qꝛ ex q̊ diſpẽſat eps in pricipali. ſ. in bñficio diſpẽ ſare pt et i acceſſorio. ſ. officio Quarto queriẗ. qđ ſi q̇s ẽ infir mus. Rñdeo. ſȝm Jnno. de ce

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

le·mi·c·i·ſi ē tal' īfirmitas que
impedit a dicēdo vel audiēdo
horas excuſatur infirmus·nec
tenetur poſtea aliq̇d dicere.nec
ꝓ iſto penitere.q2 neceſſitas le
gē nō hʒ·de obſeruatione ieiu
niorū·cōſiliū· Sec9 ē ſʒm ho
ſti.ſi ē aliq̄ īfirmitas que ſolū
impediret dicere ſed n̄ audire
tunc eīn ſacerdos debʒ aliquē
alium corā ipō legentē audire
ſi eū hr̄e pt· Vel ſi ē īfirmitas
leuis ſicut vet9 q̄rtana.i q̄ etiā
ſua negocia ꝓcuraret.tūc oēs
horas legere tenet̄ ꝛc· Quinto
querit̄·q̇d d̄ illo q̇ amiſit librū
in via eūdo. Rn̄deo ꝙ ſi caſu
hoc accidit pōt excuſari ꝓ illa
vice ab horis·ſʒ nihilonmin9
dicat illa que ſcit· puta orōes
vel pater noſter ne vacet ocio.
Rō h9 dicti q̄re iſti n̄ īputat̄·
q2 p eū n̄ ſtat.ergo ſibi n̄ debʒ
īputari· ex regula iuris·li·vi·
Qd̄ p me. Sexto queritur.an
cleric9 bn̄ficiat9 in ſcolis ſtās
de licētia epī vel pegrinās ad
curiā excuſatur ab hor̄ cano-
nicis dicēdis·Rn̄deo·licʒ aliq̄
dicunt ꝙ tales excuſantur ſi p
alios loco ſui in eccl'ijs cōſtitu
tos cōpleātur· et hoc ſi ē cleri
cus bn̄ficiat9 i minorib9 cōſti
tut9·ꝓut recitat archi·xci·di·
eleuteri9·allegādo dictū abba
t̄ et Petri d̄ ſamprana·d̄ cele·
miſſ.c.i. Tu dicas audacter ꝙ
talis clericus ſiue ſit beneficia
tus ſiue nōdū ſit in maiorib9
cōſtitut9 ſiue in minorib9.nec
ꝓpter ſtudiū.nec ꝓpter laborē
pegrinatiōis ab horis canoni
c̄ excuſatur· nec archiepūs nec
epūs poſſit ſup his diſpenſare
aut in aliud cōmutare·nec ab
bas cū monacho ꝓpter ſtudiū
ita ſcribit Archid̄·in dicto ca·
eleuteri9·et Raymūd9 i ſūma
i titulo de officijs clericorꝫ·c·
nunquid·et ſequētib9·Ex his
omīb9 ſumitur iſtud documē
tum ꝙ obmittēs horas ex po
luntate aut ex accurata negli-
gētia peccat mortal'r·Tenetur
etiā eas reſumere vl' diſpenſa
tiue i alio genere ſatiſfactiōis
recōpenſare·Rō·q2 ex q̊ tal' ſol
uere tenetur et n̄ ſoluit.neceſſe
eſt vt ſoluat· Verūtn̄ ſi fieret
multitudo negligentiarū pōt
diſpēſari ſecū vt alio die ſec9
nō faciet niſi ſatiſfaciet.vt di
cit Jo·an·in·c·dolētes·et In
no·in·c·i·de cele·miſ·Et idē
dicit hoſti·ꝙ ſi ē tāta diuerſa
rū horarū negligētia ꝙ q̄ſi im

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

poſſibile ē eas reducere cōmu-
tetur in aliaꝫ pn̄iam. Septio
queritur an ille q̄ ex occupatō
ne liciti oꝑis vt q2 multū ſcri
pſit vl' audiuit cōfeſſiones vl'
aliō fecit ꝑ qō neglexit horas
mortalr̄ peccet. Rn̄deo nō. q2
talis ꝑ ignorātiā ꝓbabilē excu
ſatur. de clerico excōicato mini
ſtrante. apl'ica. Octauo querit̄
an tot quis peccata cōmittit
mortalia q̄t horas vnius diei
obmiſit vl' neglexit. Rn̄deo ꝙ
licet officium totū vnius diei
ſit q̄ddam totū integratuꝫ ex
ſuis partibꝯ. et vno p̄cepto p̄
cipiat̄ et ꝑ cōſequēs trāſgredi
ens oēs ſiml' vna die n̄ peccat
niſi pctō vno mortali. Tn̄ ſi
q̄s negligit vnā horā vtputa
primā vl' terciā ₰c. et alias cō-
plet etiā peccat mortal'r. ſꝫ nō
ita grauiter ſicut obmittēs vl'
negligēs oēs horas. vn̄ vnum
pctm̄ mortale eſt grauiꝯ alio.
Eſt āt veritas ꝙ ꝓ negligen-
tia horarū vniꝯ diei integre i-
currit q̄s mortale grauiꝯ q̄ꝫ ꝓ
negligētia vniꝯ hore canoni-
ce diei illius. Rō q2 maior eſt
cōtemptꝯ diuine laudis i toto
q̄ꝫ i ꝑte. Nono querit̄ an attē
tio mentis in horis ſit neceſſa
ria. Rn̄deo ſꝫm Tho. ij. ij. q.
lxxxiij. ꝙ duplex ē attētio. vna
q̄ attēditur ad verba ne q̄s in
eis erret. Scd̄a q̄ attēditur ad
finē orōis. ſ. ad deū et ad rē ꝓ
q̄ oratur. que q̄dē maxie eſt ne
ceſſaria. Et hāc etiā idiote pn̄t
hr̄e. Qn̄ ergo euagatio mētis
fit in orōe ex ꝓpoſito pctm̄ eſt
mortale et impedit orōnis fru
ctū. vn̄ p̄cipitur clericꝫ vt offi
ciū diuinū q̄ꝫtū deꝯ dederit ſtu-
dioſe celebrent ꝑiter et deuote.
de cele. miſ. dolentes. Hoc āt
cōtingit qn̄ hore canōice trāſ-
currūtur et ſyncopātur. vel ex
tranea et ꝓphana. vana et in
honeſta colloquia intermiſcē
tur vt dr̄ ex cōcilio ꝑrio vien̄.
de cele. miſ. graui. in cle. Eua-
gatio tn̄ que fit p̄ter intentiōꝫ
orōnis fructū non tollit. q2 di
cit Baſiliꝯ ꝙ cū hō ex fragili-
tate neq̄t orare attēte deꝯ illō
ignoſcit. vn̄ dicit glo. v. i. cle.
graui. primo allegata. ꝙ i tali
caſu ſatis eſt ex labijs ſuis ſer
uire deo in diuis officijs. licet
cor diuertat ad alia. ſꝫm In-
no. et Hoſti. de cele. miſ. in. c.
dolentes. qui tenēt ꝙ talis nō
peccat mortal'r maxie cogitan
do ſpūale. q̄d vel tēꝑale qō de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſui natura n̄ ſit malū. ſicut il
le q̄ i veſpis cogitat de ſermōe
faciēdo pꝰ veſperas. ꝑcipue ſi
eēt fatigatꝰ. de q̄ p̄ Tho. iiij.
ſniarū. di. xv. Et q̄bꝰ oibꝰ in
ferẗ ꝙ ſi ſubeſt neceſſitas que
dilatōꝫ n̄ capit pn̄t licite tunc
alia negocia expediri. Scḋo i
fertur ꝙ ſi q̇s ſtudioſe incipit
legere horas et tandē i medio
errat. ſed in fine ſe recolligit.
merito nō fruſtratur apḋ deū
Rō q꜠ ſp̄ nō requiritur inten
tio per actus eſſentiales. Nā
ꝓpheta dauid de ſe dixit. Cor
meū dereliquit me. pſal. xxxix.
Satis em̄ ē ꝙ maneat per vir
tutē. qḋ fit qn̄ cū bona inten-
tiōe q̇s accedit ad orandū licꝫ
i ꝓſecutōe mēs ad alia rapiaẗ
Semp̄ ei vis prime intentōis
manet. niſi tanta eſſet euaga-
tio ꝙ attētio oino periret. Et
tunc notū eſt qḋ dicit Cypria
nus li. vi. de orōne dn̄ica. Vt
q̄d audiri poſtulas a deo cuꝫ
teip̄m non audis. Et Caſſia-
nus dicit. Nunquid orat etiā
q̄ſq꜠ flexis genibꝰ ſi p̄ diuaga
tionē diſtrahitur. Hec i gloſa
magna i cle. Si dn̄m. de reli-
quijs et veneratiōe ſctōꝝ. Ex
q̄ p꜠ꝫ ꝙ hic ſolū negligētia ac

curata et craſſa dānaẗ ſꝫm In
no. in. c. dolētes. Decimo que
ritur quid de illo q̄ n̄ interfuit
principio hore alicuiꝰ. vt quia
neglexit ſed non malicioſe. q꜠
forte pulſum tā cito nō audi-
uit vt ſic induaẗ. nunquid ille
dꝫ ꝑcipiū repetere. Rn̄deo ꝙ
nō opꝫtet a capite incipere niſi
magnā p̄tē obmitteret. q꜠ tūc
deberet repetendo adimplere.
ſꝫm Inno. Et ſiľr dico de fine
hore ſi aliq̇s ex neceſſitate exit
chorū. tunc em̄ reſiduū ſupple
tur per alios. q꜠ oēs ſūt vnū
corpꝰ in dn̄o. de cōſtitutiōibꝰ
Cū oēs. Vndecio queritur an
ſi obmiſſus vel neglectus eſt
vnꝰ pſalmꝰ debeat fieri repe
ticio in choro. Reſpōdeo ſꝫm
Inno. ꝙ nō ē tanta obmiſſio
pſalmi vniꝰ ꝙ deberet repeti.
ſi ſcādalum in populo immi
neret. Vn̄ melius eſt obmitte
re et nō repetere ꝓpter ſcāda
lum populi. q꜠ merito dicerēt
Ecce clerici nr̄i aut ſuffuſi ſūt
aut ignari neſciētes quid can
tandum ſit. Ex q̄ dicto arguē
di ſunt illi cauillatores nō cā-
tores chori. qui ꝓpter vnū accē
tū aut tonū variatū vel erra-
tum faciunt ſilētium. qḋ tn̄ ſe

pe cõtingit et male. et iterũ re
incipiũt. qui potiꝰ dicẽdi ſũt
diuinorum turbatores q̃ȝ cãto
tores. Verũtñ vbi hec ſine ſcã
dalo fierẽt. vt ſi ppl's deeſſet.
melius fit repetitio pſalmi q̃ȝ
obmiſſio. ſȝm Jo. an. in. c. do
lentes. Duodecĩo queritur an
degradatꝰ ab ordine ſuſpẽſꝰ
et excõicatus et quilibet crimi
noſꝰ teneatur ad horas cano
nicas. Rñdeo ꝙ ſic q̃ȝdiu tole
ratur ab eccl'ia. patȝ q2 nõ dȝ
eſſe melioris cõditõnis malus
q̃ȝ bonus. Si ergo bonꝰ obli
gatur multo magꝫ malꝰ. Vñ
licȝ iſti amiſerũt honorẽ nõ tñ
onus. al's ex malicia cõmodũ
reportãt tales. tñ in horis non
dñt dicere. dñs vobiſcũ ꝛc. Tre
decimo queritur vtrum quis
hñs plura beneficia i pluribꝰ
eccl'ijs dȝ plures dicere horas.
Rñdeo nõ. ſed ſolũ ſimplices
Nec obſtat illud Gre. Cũ cre
ſcunt dona rõnes etiã creſcũt
donorũ. Jllđ eñi fit ꝓpter im
poſſibilitatẽ facti ad quod ne
mo obligatur. videãt tñ tales
qui diuites ſunt q2 tales occu
pãt et ſubtrahũt alijs paupe
ribꝰ neceſſaria. vt in alijs bo
nis opibꝰ recõpenſent. Et de-
bet dicere illiꝰ eccl'ie horas i q̃
maiorẽ hȝ gradũ dignitatꝫ vl'
officiũ. vt ſi es decanꝰ in vna
et in in alia canõicus dicas il-
liꝰ eccl'ie horas vbi habes de-
canatuȝ. vñ q2 laudes dat vt
vnꝰ hõ. iõ ſimplas ñ duplas
horas tenetur dicere. Si eccle
ſie diuerſe ſunt eiuſdẽ dignita
tꝫ. vel aliq̃lia bñficia habet in
diuerſis. tunc ſi eſt ab vtraqȝ
eccleſia abſens. eligat qđ offici
um voluerit. Si tñ hȝ eccleſiã
parochialẽ in vna dioceſi et ĩ
alia ꝓbendã. dicat horas ſȝm
eccleſie parochialis cõſuetudi-
nẽ ꝛc. ꝓ q̃ facit illud Ambroſij
ad quãcunqȝ eccleſiã deuenerꝭ
eiuſdẽ morẽ ſerua. xij. di. illa.
Ex quo infertur ſȝm Guilhel
mũ laudineñ. i. c. dignemini.
đ cele. miſ. in cle. ꝙ aduene co
medẽtes carnes vel alia q̃rta
feria vel ſabbato die in loco
vbi nõ eſt cõſuetudo peccarẽt.
licȝ in pria ſua comedaꝫ de cõ
ſuetudine. Ratõ q2 dȝ ſe cõfor
mare his cũ quibꝰ cõuerſatur
xij. di. c. i. et đ ſtatu regulariũ
c. ij. Quartodecĩo queritꝫ vtrũ
monachus exiſtẽs prelatus ec
cleſie ſecularis reget eã in ho-
ris ſȝm cõſuetudinẽ illiꝰ eccl'ie

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

vel ſ₃m officium monachale.
Rn̄detur ſ₃m Jo. an. in cle. de
cele. miſ. in v. licite. ꝙ n̄ reget
ſ₃m monachale officiū ſ₃ ſ₃m
clericale. hoc dicit placere Jo.
xvi. q. i. c. iij. Goffre. de ſtatu
monachorū. i ſumma. c. ſ₃ nū
quid. et Hoſti. in ſūma eiuſdē
c. ij. Quītodecimo querit̄ que
ſit cōpetens hora ꝓ q̄libet ho
ra canōica regulariter dicēda.
Rn̄deo ꝙ ſeptē ſunt hore ca-
nonice. ſ. matutinū prima ter
cia ſexta nona veſpere et cōple
toriū. vt in. c. i. de cele. miſ. xc.
diſti. p̄ſbiter. Et ſunt iſte hore
inſtitute in memoriā paſſiōis
xpi. Naz matutinū ſignificat
detentionē xpi que fuit poſt ce
nā in media nocte. vn̄ tali ho
ra d₃ quilib₃ dicere matutinū
vt ei cōueniat illd̓ Media no
cte ſurgebā ad cōfitendum ti-
bi. Tho. tn̄ dicit ꝙ ſufficit ma
tutinū dicere poſt tres partes
noctꝭ. i. an̄ auroraz et hoc ho-
die approbatur q̄i ꝑ omēs do
ctores. Qd̓ tn̄ cōtra multos eſt
qui cōſumpta nocte i potatōe
gula et ebrietate nō niſi clara
die dicūt matutinū. q̄s arguit
illd̓ ꝓpheticū. Vbi eras cū me
laudarēt aſtra matutina. Cō
tra q̄s ē decre. de cele. miſ. dolē
tes. vbi dr̄. ꝙ tales circa come
ſatiōes ſuꝑfluas et cōfabula-
tiōes illicitas (vt de alijs tace
am) fere medietatē noctꝭ expē
dunt. et ſomno reſiduū relin-
quētes vix ad diuturnū cōcen
tū animū excitāt trāſcurrētes
vndiq₃ cōtinua ſyncopa ma-
tutinū. Prima vero canitur in
aurora orto ſole in mēoriā re-
ſurrectōis xpi. qui tūc dr̄ ſurre
xiſſe q̄₃tū ad noticiā mulierū.
que orto ſole venerunt ad mo
numētu₃. Prima etiā hora vi
ſus eſt i littore poſt reſurrectō
nē. Pria hora cōduxit ꝓcura-
tor vinee operarios. Mat. xx.
Et ſignat laudē hois quā deo
i puericia impēdit. Tercia ca-
nitur in mēoriā ſue crucifixio
nis. q2 tūc eſt ore blaſphemāti
um et accuſantiū iudeorū cru
cifixus. Tunc etiā ſpm̄ ſctm̄ mi
ſit aplꝭs. Et ſignificat laude₃
hois in adoleſcētia. Sexta ca
nitur i memoriale corporalis
paſſionis. tunc em̄ tenebre fa-
cte ſunt a ſexta hora vſq₃ ad
nonā. Eadem hora diſcubuit
cū diſcipulꝭ in aſcenſione. Et ſi
gnat laudē hois in iuuentute.
Nona canit̄ q2 tunc xp̄s emi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſit ſpm̄.et latꝰ eiꝰ fuit ꝑforatū
Vn̄ ꝓfluxerunt ſacramenta.ſ.
ſanguis in redēptōnem.et aq̄
in ablutōem. Et ſignat laudē
homis in virilitate. Veſpe di
cuntur in mēoriā depoſitōnis
xp̄i de cruce. Et ſignificat lau-
dē homis in ſenectute. Com
pletoriū āt canitur i memoriā
ſepulture xp̄i. Et ſignat laudē
hois in decrepita. Vn̄ verſus
In matutino dānat̄ tpe xp̄s
Qn̄ ſurrexit primā canit ordo
fidelis. Tercia cū canitur tunc
ē cruciamina peſſus. Tenebre
ſunt ſexta per mundi climata
facte. Emiſſus nona diuinus
ſpūs hora. Veſpere claudūtur
xp̄i membra ſepulcro. Chriſto
biſſena cuſtodia ponitur ho-
ra. Quāuis āt horis cōpetenti
bus et diſtinctꝫ hore canonice
in eccleſijs cathedralibꝰ vl' col
legiatis regulariter ſunt cōplē
de. pōt tn̄ in horis canonicꝫ di
cēdis ex cā rōnabili. vt qꝛ ple
banus hꝫ viſitare infirmos et
eos ꝓcurare ſacramētis vel hꝫ
audire cōfeſſiones. et cum hoc
aſpicere licitos labores corpa-
les. oēs horas incluſiue dicere
etiā an̄ diē. Silr̄ q̄ hꝫ p̄dicare
vel aliquid legere in facultate
vtili ſcolaribꝰ. pōt etiā ſimul
an̄ diē oēs cōplere. Qui vero
hoc facit cā laſciuie. vt ſcꝫ expe
ditꝰ horis an̄ diē in die liberiꝰ
vacet ocio et vanitatibꝰ ſecl'i
nō pt hoc facere ſine pccō ſꝫm
Thom̄. in quodā quodlibeto.
Sunt etiā aliqui q̄ an̄ mediū
noctꝫ oēs horas euadūt. Et hi
ſilr̄ peccāt cū adhuc nō ſunt di
geſti. vt legitur in vitaſpatrū
ꝙ quidā pater qn̄ orabat val
de māe. angelꝰ ſibi portabat
vuas nō maturatas. qn̄ vero
nimis tarde tūc portabat pu
tridas. qn̄ vero competēti tpe
tunc portabat maturas et va
lentes. Sꝫ q̄re in q̄dragesima
dicuntur veſpere ante prandi
um ferialibꝰ diebꝰ cū miſſa.
Rn̄deo ſꝫm Archi. d cōſe. di. i.
Solet eīm ieiuniuꝫ q̄drageſime
magis celebrari ad imitatōnē
xp̄i. Et qꝛ xp̄s ieiunauit. xl. di
ebus et. xl. noctibꝰ nihil come
dens. deberemꝰ nos toto illo
tēpore ieiunare nlla die vel ho
ra comedentes ſicut ipſe nō co
medit. Et quia hoc facere non
poſſumus ꝓpter defectum na
ture. ſaltē toto die ieiunando
volumꝰ eū imitari. et qꝛ inſtā
te et vrgente famis neceſſitate

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nō poſſum⁹ expectare vt fini atur dies. expectamus ſaltem ꝙ hore diurnales finiātur. ho re. ſ. que in die ſunt celebrāde quarū vltima ē officiū veſper tinū. Cōpletoriū eī qd̄ ſeqtur licȝ deputetur huic diei q̄ſi cō plēs ipām. nō tū decātatur in hac die. ſȝ p⁹ finē ipi⁹ in prici pio ſequēt᷑ diei. qꝛ ſ̄m cōputa tionē canonicā a veſptio tpe icipit ſequēs dies. Archi. lxxv. di. qd̄ a patrib⁹. Et iō ſtatutū eſt ꝙ in q̄dragesima veſpe p⁹ miſſaȝ nonalē ſtati celebrātur ſine iteruallo. qd̄ n̄ fit in alijs ieiunijs que n̄ cū tāta deſtricti one ſeruantur. hec Archi.

De modo dicendi horas cā nonicas.

Conſequen ter queritur de mō dicēdi horas canōi cas. Eſt āt mod⁹ dicēdi horas ſ̄m modū et formā et diſpoſi tionē ecc̄ie cathedralis ſi in ea hēatur ſpālis rubrica. alioqn recurritur ad metropolitanaȝ eccleſiā. cui⁹ rubrica ab oībus eſt ſeruāda. vt dī in cōcilio to letano. iij. di. de his. qua defi ciente recurritur ad romane ec cleſie cōſuetudinē. Hoc ē cōtra multos romipetas qui in pa trijs nrīs volunt dicere horas canonicas ſ̄m modūȝ romāe curie. cum tū habeant ſpecialē modūȝ et formā et rubricā in eorūȝ cathedralib⁹ aut metro politanis eccleſijs. Et hi inci dunt in penā dicti cōcilij. ſ. ſu ſpenſiōis a cōmunione per ſex menſes. Nā licet eccl̄a roma na ſequēda ē in ſacramē. ꝛ. n̄ tū in diuis officijs. vt notat Jo. an. de cele. miſſ. ca. i. Monachi āt orabunt ſ̄m rubricam ſui ordinis vt ibidem dī. Itē queritur. vbi hore canōice ſūt dicende. Rn̄deo in cathedrali b⁹ eccleſijs dicende ſūt. immo etiā in parochialib⁹ eccl̄ijs ſi fieri pōt congrue. iuxta illud. In eccleſijs bn̄dicite deo dn̄o Veruntū qꝛ curati in parochī alib⁹ debēt occupari cōfeſſiōī bus et pcuratiōi ſacramētorū tam circa ſanos q̄ȝ infirmos iō ſufficit eis orare priuate in eccl̄ijs vel in domib⁹. dum tū in loco honeſto ſit et q̄eto. nō ſicut q̄daȝ diſcoli cōſueuerunt horas dicēdo pellere ſcrophas vl' vaccas ad paſcua et in pel lendo rumpe verba horarū p̄

clamores et ꝑ minatiões ſcro
pharū vł' vaccarū. Quidā etiā
in lecto iacētes apodiati. et qđ
deteriꝰ eſt dicere iacētes ſupi-
ni in dorſo poſito libro viati
co ſupra pectꝰ murmurāt ho
ras. Alij vero de domo in do
mum diſcurrētes per villā vł'
opidū clamitāt in plateis ſo-
noroſe vt more phariſeorum
orare videātur. Alij vero ante
fores eccłe ſtātes aut in cimite
rijs circūeuntes ſalutātes ꝑſo
nas ad ecclas deſcendētes. vñ
fit aliqñ vt dicat. dñs vobi-
ſcū. et rñdeat. bonū mãe dña
gratioſa. q̇ potiꝰ errare q̃z ora
re dicendi ſunt. Nā hore cum
magna reuerentia et etiā attē
tione dicende ſunt. Que aūt re
uerētia eſt in talibꝰ locis cum
tātis ſtrepitibꝰ. De q̇bꝰ dicit
Iſi. de ſum. bo. Quid prodeſt
ſtrepitꝰ labiorū vbi cor ē mu
tū. Sicut eñi vox ſine modula
tiõe fit vox porcorū. ſic orō ſi-
ne deuotiõe ē vox boū. Et qđ
deteriꝰ ē nõnulli iter iſta ſordi
da et abhorrēda et abominā-
da opa vbi etiā cū cane loqui
verētur cū deo i orõe loquunt.
Certe mētior ſi ñ audiui quen
dā pſbiterū voce alta veſpas
dicere b. virgis ſedēdo i cloaca
et purgādo aluū. Qđ nephas
q̃zrū pudoris hēat et culpe at
tēdere pt vnuſquiſq; ſenſatꝰ.
Ideo corrigatur tā inepta cor
ruptela ne deꝰ vñ placari de-
buit acrius ꝓuocet. Veruntñ
qđ dictū ē de attentiõe interp
tatõnem recipit mitiorē. Quia
dicit ſctūs Tho. ij. ij. q. i. ꝙ li-
cet in orõibꝰ priuatł debeat eē
magna deuotio et attētio orā
tł. qñ eñi ſentitur abeſſe deuo
tio dimittēda eſt. Nõ tñ ſic ē
in horł canõicł i q̇bꝰ nõ requi
rit deuotio ex neceſſitate debi
ti vel p̄cepti eccleſiaſtici. ſed ex
cõſilio. vñ ſiue ſit deuotꝰ ſiue
nõ nihilominꝰ ſunt hore dicē
de a pſbiterł. alioq̇n expectan
do deuotiõz que nõ ē in ptāte
nrā raro oraremꝰ. Intētio tñ
oĩno req̇ritur vel actualis vel
habitualł. vt vicz intēdat deuz
orare ꝓ ſalute ꝓpria et aliorū.
Et ꝑ hoc patz etiā ꝙ ſacerdos
orās in pctõ mortali. q̃zuis fru
ſtratur deuotiõe et grā dei. tñ
ipe horas dicere tenetur. qui li
cet ñ exauditur ꝓ ſe. tñ exquo
orat in ꝑſona totius eccceſie ꝓ
alijs exaudit. Vñ in hoc caſu
cõꝑat faci accenſe que ſeipam

cõſumit et alijs lucet. et canali qd alijs aquã influit et i ſe putreſcit. et cineri ſeu lixiuio qd alios mũdat et in ſe ſordidat. Pro iſto igit facit qd ſcripſit in cle. Jo. an. Si dñm. in gloſa magna. vbi querit an orõnes malorũ pſint his pro quibus orãt. Et dicitur ꝙ ſic niſi ſcienter malum eligerent. Ad hoc etiaȝ facit quod ſcribit Archid. iij. q. vij. in grauioribus. Facit etiã ad hoc expreſſe glo. xlix. di. c. i. vbi dr. ꝙ ſi ex certa ſcientia mal⁹ eligitur a populo. et ſit cõformis eorũ morib⁹ nocet ſubditis. al's ſpũſſctũs eque per malũ ſicut p bonum operatur remiſſionẽ pctõrum vt. i. q. i. Si fuerit. Arg. ad hoc vi. q. i. ex merito. viij. q. i. audacter. vñ illd dictũ Gre. i paſtorali qui dicit. Cũ is q̇ diſplicet ad itercedẽdũ mittitur irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocatur. xlix. di. c. i. ſic itellige ſ3m Archi. ad deteriora ꝓuocatur ſc3 cõtra eũ q̇ mittitur. nõ contra eũ q̇ mittit. niſi ſciẽter mittatur indign⁹. Et ſic hoc videtur itelligere Hugo Laurẽtius et Johẽs. marie qñ ſciẽter ordinatur idign⁹ aut pſentatur ad ordines vel bñficium. His enĩ modis aliquis mittitur ad intercedendum ꝓ pplo. Itẽ queritur an hore canõice legẽde sũt alta voce vt ab alijs audiãtur. vel poti⁹ ſubmiſſa vt a ſolo deo audiantur. Rñdeo ſ3m Jo. an. i dicta glo. magna. ꝙ lic3 de⁹ agnoſcat cordis deuotionẽ. nõ tamẽ fruſtra vox adiungitur. vñ dicunt theologi ꝙ orõ que fit per miniſtros eccleſie. id eſt pſbiteros qualis eſt in horis canonicis. ideo fit vocaliter et expſſe. q: tal' orat in pſona totius eccl'ie ac ppl'i vñ vt ppl'o innoteſcat ꝙ ꝓ eo orat ſacerdos merito fit expſſe et vocaliter orõ. tñ nõ eſt ſic de illa que priuate fit pro alio De neceſſitate adiũgit tñ vox prime ad excitandũ interioreȝ deuotionem. verbis enim et ſignis nosmetipſos interius excitamus ad ſanctũ deſideriu3 augendũ. vt dicit beat⁹ Aug. ad Probã. que fuit vxor adariſi proconſulis. vt dicit Iſido. li. v. virorum illuſtrium. Secundo ad redditionem debiti vt. ſ. ſeruiat dõ orãs ſ3m ſe totum in corde et corpe. de cõſe. diſt. v. Nũqd. Tercio ex qdã

redūdantia ab aīa in corpꝰ ex
vehemēti affectōne. Vn̄ pſal.
pſal. xv. Letatū eſt cor meū et
exultauit lingua mea ⁊c. Et
tūc queritur an accoliti tenent
dicere ſeptē pſalmos. Rn̄det
ſʒm Paulū aluor ratiſpanen̄.
ep̄m in tractatu ſuo de hereſi
ꝙ ſic. Cuiꝰ ratio p̄cipue inter
ceteras eſt. q: ex quo dicuntur
clerci a cleros qd̄ eſt ſors. quia
in ſortem et in partē dn̄i ſunt
vocati. rōnabile videtur vt di
cant aliquid ratōne ſui officij
hoc tn̄ dependet ad conſuetu
dinē an ſingulis diebꝰ an tm̄
feſtiuis dicere debeant. Eſt tn̄
cōſonū rōni ꝙ qui n̄ ſtudēt in
ſcolis aut ſtudijs vt ſingulis
diebꝰ orēt ſeptem pſalmos. iu
xta illud Ambroſij. q: ſp pec
co debeo ſemper hr̄e medicinā
d̄ cōſe. di. ij. in fine. Itē queri
tur an ſacerdos tenet ad ho
ras btē virgis Marie. Rn̄deo
ſʒm eundē vbi ſupra ꝙ ſic. licʒ
n̄ d̄ iure tn̄ de optima cōſuetu
dine que iā ꝓ lege putāda ē. vt
dicit Aug. ad cōſulariū p̄ſbite
rū. xij. di. in his rebꝰ. vn̄ i hoc
caſu nō valʒ illorū excuſatio q̄
dicūt ꝙ hore btē virgis nō p̄
cipiūtur ꝑ aliquā cōſtitutōem
autēticā eccleſie vniuerſal. nec
ꝑ ſacrā ſcripturā. ergo ſūt i bn̄
placito. Quibꝰ rn̄dendū ē. ꝙ
mlta ſiūt i eccleſia dei que nō
ſunt de inſtitutione eccleſie vl
p̄cepto ſcripture. ſed ex ſolo cō
ſuetudis vſu antiq̄. que preter
mitti nullo mō debēt ſine pi
culo ſalutꝭ. vt ſignatio crucis
q̄ fideles ſignant. verba plixa
orōnis ſup panē et ſup calicē.
bn̄dictio fontis. trina vnctio
olei illorū quos baptizamus.
que oia vt dicit Aug. xi. di. ec
cleſiaſticarū. obſeruata ſunt re
uerenter a patribꝰ magis ſilē
tio q̄ʒ publicata ſcripto vt di
cit Paulus de leazarijs. Ste
phanus ꝓuincialis gentinus.
in cle. graui. de cele. miſ. ꝙ vbi
eſt cōſuetudo ꝙ prelati et ma
iores eccleſiarūʒ dicunt horas
btē virgis. obmittētes eas pec
cant mortaliter niſi ſubſit cau
ſa rōnabilis. An āt iſte hore
debēt dici in feſtis beate virgi
nis. ex quo tunc totum officiū
eſt de beata virgine. Dicendū
eſt ꝙ ibi recurrēduʒ ē ad cōſue
tudinē cathedral eccleſie. Naʒ
in quibuſdā eccleſijs dicuntur
nō obſtāte officio ſolemnita
tis. in quibuſdam non. Et ſic

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſtatuit cõſuetudini eccłie cathe
dralꝰ que ẽ mater oim inferio-
rũ. a q̃ non licet diſcedere. xij.
di. nõ decet. Itẽ queritur. an
oẽs ſacerdotes tenentur ad vi
gilias mortuorũ. Rñdeo ſzm
Guilhelmũ ꝙ curati tenẽtur
ad vigilias mortuorũ ordiari-
as iuxta conſuetudinẽ eccłe ca
thedralis. vbi eſt cõſuetudo ꝙ
maiores p̃lati dicant vigilias
ſingulꝰ diebꝫ q̃dragesi ne i ad
uentu et in vigilijs apłorũ. de
bent etiã ipi curati dicere vbi
cunqꝫ ſint ſiue circa eccleſias ꝓ
prias ſiue in ſtudijs. Veruntñ
ad extraordiarias nõ tenentur
ſzm ipm curati i ſtudijs exiſtẽ
tes aut alij bñficiati. Extraor
dinarie vocãtur que dicuntur
ſpecialiter ꝓ aia cuiuſlibet de
functi ad q̃s dicẽdas ſoluꝫ illi
aſtrigũtur qui circa eccłias ſũt
pñtes. ſilr qui in illis ſunt in
anniuerſarijs defunctorum.
Vñ vlterius queritur an aliq̃s
dicẽdo horas de ſanctꝭ vel de
martiribꝰ qñ dicẽde eſſent de
feria peccet mortalr. Rñdeo li
cet ſzm Guilhelmũ non refert
ꝑ q̃s pſalmos laudetꝰ deꝰ. tñ
determinatio eccłe maioris eſt
ſeqñda. Nã ſzm cõſuetudinẽ
eccłe maioris iuſtũ eſt vt vnuſ
q̃ſqꝫ inde ſumat reglas magi
ſterij vñ honoris cõſecratõem
accepit. xij. diſt. de his. Et bea
tus Bern. dicit Spũſſctũs il-
las horas gratas nõ recipit q̃
qñ aliud q̃ꝫ debes neglecto eo
quod debes obtuleris. Vnde
iſtõ viciũ reprobatur expſſe d̃
cõſe. di. v. i die. vbi dicit Gre.
ſeptimꝰ. ꝙ illi q̇ in diebꝰ quo
tidianis tres tm̃m̃ õ lectiones
legũt nõ ex regła ſctõrũ patrũ
ſed ex faſtidio et negligẽtia ꝓ
bãtur hoc facere. hec ibi. Itẽ
queritꝭ de illis q̇ dicunt nouas
hyſtorias nõ approbatas per
epm. Rñdeo ꝙ peccãt morta-
liter ſzm Bern. ſuꝑ Canti. ſer
mone. xxvi. vbi dicit ꝙ q̇cq̇d ſi
ne voluntate ſuꝑioris fit va-
ne glłe deputabitꝭ nõ mercedi.
Epũs tñ põt inducere cõſuetu
dinẽ nouã i eccła ſua q̃ ad offi
cia celebranda. xij. diſt. nouit.
et de cõſe. di. iij. c. i. Et expſſe i
glo. xxi. diſt. cleuterius. ſuꝑ ver.
vigilijs. qd̃ ſic intelligitur ſzm
Archid. ibidẽ ꝙ epi in his que
circa ſolẽnitatẽ eccleſie tm̃ cõſti
ſtũt. que cõſuetudie nõ p̃cepto
maioruꝫ ſunt introducta mu
tare poſſunt et ſtatuere. vt di

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cit Jacobus de alberga. Sta-
tutū tñ ab epis vł ſanctis pa
tribus non poſſunt imutare.
Hec ibidē. Itē queritur quid
de ill' qui obmittūt dicere ſuf-
fragia ſanctorū. Rñdeo ꝙ pec
cant ſi hoc faciunt contra con
ſuetudinē eccleſie cathedralis.
vt ſupra dictum eſt ſʒm dñm
Paulum aluor. q: contēptores
laudabilis cōſuetudis ſicut et
legis puniūtur. di. xi. In his.
Ex hoc ſi faciunt ex negligētia
affectata. q: nō curāt. vel vt ci
tius percurrāt horas et vacēt
potibus vel ocio ꝛc. Sʒ quid
de illo qui prius orauit cōple-
toriū q̄ʒ veſperas ꝛc. vtrum te
neatur redicere vero mō. Rñ
deo ſʒm dñm Paulum vbi ſu
pra. ꝙ ñ tenetur. ſʒ caute im
plebit veſperas quas incaute
obmiſit. penitebit de negligē-
tia. Itē queritur an dicere pa
ter noſter añ horas et poſt ſit
preceptum. Rñdeo ꝙ hoc poſt
horas expreſſe p̄cipitur in con
cilio gerundenſi. de cōſe. di. v.
c. id ſemp. vbi ſic dr. Illud ſp
placuit obſeruari vt oibus di
ebus poſt matutinas et veſpe
ras orō dñica a ſacerdote ꝓfe
ratur. Ante vero horas dicere
pater noſter. licʒ nō appareat
eſſe preceptum ſcriptuʒ. appa
ret tñ licitū dignuʒ et iuſtum.
Nā prius inuocādus ē oim rerū
pater. q̄ pretermiſſo nullū rite
bonū fundat̄ exordiū. vt dicit
Boetius in de conſo. phie. li.
iij. Rōnabile autē eſt vt prius
orō illa p̄cedat quā auctor ſa-
lutis dictauit et inſtituit. q̄ʒ il
le q̄s ſcti prēs poſtea dictaue-
rūt. Itē expedit prius petere ea
que ſunt magis neceſſaria et
vtilia ad ſalutē q̄ʒ que ſūt mi
nus neceſſaria. Magł āt neceſ-
ſaria ſunt que ponūtur in dñi
ca orōe et vtilia q̄ʒ que ponū-
tur i aliijs. cū ibi ſūma totius ſa
lutł et ꝑfectōnis cōſiſtat. Peti
mus ei ibi ſctificari nomē dei i
nobis et advenire regnū celo-
rū. qđ prio et querēdū ſaluator
docuit. vt hēt̄ M lat. vi. Itē cō
ſiliū ē vt illa orō p̄mittat̄ que
diſpōit hoiem et aptuʒ reddit
huiliādo ad effectū orōis cōſe
quēdū. hmōi āt orō dñica i q̄
petimus dimitti nobis dbita
nrā. et a malo liberari q̄bus nō
dū expeditł orōnis effectus fru-
ſtraret̄. niſi ei nobis prius debi
ta dimitterēt̄ et a malo culpe
liberaremur nulltūs aliq̄d ipe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

traremus. cū d[icitu]r Jo. ix. Deus
pctōres n̄ exaudit. et psal. Pec
catori dixit deus. q̄re tu enar-
ras iuſticias meas. et aſſumis
teſtamētuz meū ꝑ os tuū. Ad
iūgitur etiā Aue maria in pri
cipio horarū. q[uia] dignū eſt vt il
lā ſalutemꝯ i pricipio nr̄i ope
ris ꝑ quā ſalꝯ nr̄ā exordiū ſū-
pſit. Dicit em̄ Bern̄. q[uia] deꝯ ni
hil nos vult hr̄e ſalutꝫ qd̄ per
manꝯ marie nō tranſiret. Ali
qui vero incipiūt horas ꝑ illū
verſiculū. Sācti ſpūs aſſit no
bis gratia. Sed non eſt vis.
Ego incipio ꝑ Aue maria iſta
rōne. q[uia] nec grām ſpiritusſan
cti me poſſe obtinere puto ſi-
ne marie ſuffragio. ideoqꝫ ad
eam primo recurro. quia im-
petrare niſi per eam meliꝯ nō
dubito.

Cautele in dicendis horis
canonicis ſeruande.

SEquūť cau
tele circa horas ca
nonicas obſeruā-
de. Et p[ri]o ſeptē impedimēta
quibꝯ fruſtrať effectus orōnū
De quibꝯ hētur in cle. graui.
d[e] ce. mi. Caueat ergo q̄libꝫ ne
legat trāſcurrendo ſiue ſinco-
pādo ſicut aliq̄ faciūt dicētes.
Dixit dn̄s a dexteris meis. aut
extranea aut prophana collo
q̄a itermiſcendo. q[uia] dicit Frā
ciſcus vertelry. Friuola qui ꝓ
fert duz ſacra preſbiter offert.
Lectio ſacra dei nō deputatur
ei. Tarde ad chorū veniendo
ante finē officij ſine cauſa ex-
eūdo. aues in oris portando
ſeu venaticos canes. ſine ton-
ſura vl̄ veſte cōpetēti horis in
tereſſendo. Et hoc eſt cōtra cā
panatores criſpatos comatoſ
manicatos miſtrātes celebrāti
bꝯ p̄ſbiterꝫ q̄ grauiter peccāt.
vt pꝫ vbi ſupra. Sc̄do caue
at horas canonicas cātans ne
laſciuos et diſſolutos cantus
ibi ꝑſonet. ſicut q̄daz theatra
les. i. ſeculariū chorearū canti
lenas cōfictis modulatōnibꝯ
ſpūalium cōſonātiarū diſcan
tiſant. Cōtra q̄s eſt apl̄us ad
Ephe. v. dicens. Cantantes et
pſallētes in cordibꝯ vr̄is dn̄o.
vbi dicit hiero. et poniť. xxij.
di. c. Cantantes. vbi dicit. Au
diant hec adoleſcētuli audiāt
hi quibꝯ i eccleſia eſt pſallēdi
offitiuz deo nō voce ſed corde
cantandū. nec in tragediarum
modū guttur et fauces medi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

camine liniēde ſunt vt in eccl'a
theatrales moduli audiant et
cantica. Et Gre. dat huius rō
nem dicēs. xxij. di. c. in ſancta.
vbi dr. plerūqꝫ fit vt in ſacro
miſterio dū blāda vox querit
cōgrua vita negligatur. Et cā
tor miſter deū moribꝰ ſtimu-
lat cū poplin vocibꝰ delectat.
Hoc etiā ꝓhibetur ð cele. miſ.
in cle. i. vbi a cantilenis prohi
bet abſtinere. p q̄ facit. xxviij
di. p̄ſbiterū. et ð cōſe. di. v. nō
oꝑtet. Et. xxvij. di. c. ij. hodie
ꝓuiſum eſt hoc optime ꝑ Jo.
xxij. i extrauagāti que incipit
dicta ſctōꝝ patrū decreuit au
ctoritas. in q̄ reprobat cantuꝫ
cantilenarū i triplis et mutetꝭ
vulgaribꝰ ifra ſolēnia miſſa
rū et horarū canōicarū. Et p̄ci
pit tales ſuſpēdi ab officio ꝑ
octo dies. Permittit tn̄ diebꝰ
celebribꝰ et feſtiuis in miſſa et
in diuis officijs aliq̄s fieri cō-
ſolatōes. vicꝫ cōſonātias. que
melodiā faciunt infra octauā
quarte et quinte et hmōi ſuꝑ
eccleſiaſticū officium et cantū
ſimplicē. ita tn̄ ꝙ ipſiꝰ integri
tas illibata ꝑmaneat. hec ibi
Tercio caueat ne i incongrue
verba tam in horꝭ q̄ꝫ in alijs
diuinis officijs ſiue cantando
ſiue dicendo ſubmiſſe ꝓferat
hoc em̄ multū ſcādalizat audi
entes. Et lꝫ hoc oībꝰ clericꝭ ge
neralr̄ ſit cauendū. tn̄ ab ipis
canonicis et prelatꝭ eccleſiaruꝫ
cathedraliū maxie ē vitandū.
Tales arguit Caſſio. ſuꝑ illð
pſal. xlvi. pſallite ſapienter di
cens. Nemo ſapieter facit qð
nō intelligit. Signum āt nō
intelligentie eſt incongruitas.
vn̄ credit ſtephanus ſcribens
ſuꝑ cle. ne i agro. de ſtatu mo
nachoꝝ. ꝙ ignorātia grāma
tice que maxie in incōgruitate
cōſiſtit repellit quē a canoni-
catu eccleſie cathedralis. ar. xx
iiij. di. qn̄. et de eta. et quali. c.
fi. de cōſan. et affi. c. i. et de re-
ſcrip. c. ſtatutum. li. vi. et. c. i. et
c. fi. ſi coꝛꝑe. li. vi. vbi ꝓbat hoc
per argu. Quarto caueat cle
ricus orās ne i horis reſumet
vnum et idē veibū pluries. qꝛ
dr Eccl'i. vij. Ne iteres verbuꝫ
in orōne tua. Cōtra qð faciūt
q̄dā dicētes. pater noſter pater
noſter q̇ es ſexies aut ſepties.
Et n̄ dico ſepties tm̄ ſꝫ etiā ſe-
ptuageſies ſepties. que iterātia
ꝓcedit ex iaduertētia ex idevo
tione ac mētꝭ diſtractōe. qꝛ dū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

alia cogitãt. in vno verbo lin
guã tãd iu figũt donec cogita-
tões ptrãſibũt. et hi poti⁹ irri
tant deũ q̃z orãt. Nã dicit Se
neca. Perturbat mentem audi
toris qḋ ſepe dr. ſcꝫ vna et ea
dem voce. immo quodãmõ
de⁹ in hoc blaſphematur. dũ
per hoc videtur ſemel dictum
nõ audire vł intelligere niſi ſe
pius ei reſumatur. cum tñ di
catur Scit ei pater veſter cele
ſtis quib⁹ indigetꝫ. Mat. vi.
Videat quilibet tã clericus
q̃z laic⁹ vt in oróe ſtet vel ſede
at q̇et⁹. aut flectat dvot⁹. ma
n⁹ leuãdo. pect⁹ tũdẽdo ſuſpi
rando et ſurſum inſpiciendo
Iſti em̃ ſunt modi orãdi i ſcri
pturꝫ ſcãis approbat. Nã dr
i pſal. Stãtes erãt pedes nri.
Et Mar. xi. Cum ſtabitis ad
orandũ dimittite ꝛc. Sic mar-
tha ſtetit et ait ad xp̄m. Dñe
nõ ẽ tibi cure ꝛc. Lu. x. Sic le
proſus genufle xit et impetra-
uit curationẽ Mar. i. Idropi
cus ſtans ante xp̄m obtinuit
ſanitatẽ Luce. xiiij. De ſiden-
do Mat. xxvi. dr. vbi xp̄us di
xit ap̄lis. ſedete hic. et ſeq̃tur.
et orate ne intretꝫ in tẽptatiõꝫ
Idẽ Mar. xiiij. De quiete dr
Mat. vi. Cũ oraueriꝫ intra in
cubiculũ tuum et clauſo oſtio
ora. Cubiculũ ãt eſt loc⁹ quie
tis et locus pacis. De flexura
dr de leproſo. procidens ado-
rauit Lu. v. qḋ vtiqꝫ flectere
eſt neceſſariũ. ſicut Paul⁹ ḋ ſe
dicit. Flecto genua mea ad de
um ꝑ vobis Ephe. iij. Et idẽ
ḋ ſctõ ſtephano q̇ poſitꝫ geni
bus orabat Actu. vij. de eleua
tione manuũ hẽtur Exo. xvij.
vbi moyſes eleuatꝫ manibus
orauit. Et Dauid Eleuatõ ma
nuum mearũ ſacrificiũ veſpti
nũ. pſal. cxl. De tunſiõe pecto
ris hẽtur Lu. xviij. vbi publi-
can⁹ pcutiẽs pect⁹ orabat. De
ſuſpiratõe Io. xi. vbi xp̄s in
fremuit ſpũ et turbauit ſeipꝫ
volẽs lazarũ ſuſcitare. De ſur
ſum inſpiciendo dr Iohã. xi.
vbi xp̄s ſuſpiciens in celũ di-
xit. Pater gratias tibi ago q̇
niam exaudiſti me.

De excõmunicatione.

SI quis eccle
ſiã nõ audierit ſit ti
bi ſicut ethnicus et
publicanus Matthe. xviij. et
xxxiij. q. i. om̃ib⁹. Om̃ vt ait
doctor ſubtilis in. iiij. ſen. diſ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

xix.q.i.ar.v. In ecclia eſt du
plex forum. vnũ ſecretiſſimuz
in q̃ idem eſt accuſator et reus
et ad iſtd̃ pertinẽt claues eccle
ſie. Aliud eſt foruz publicũ. in
q̃ habz eccl̃a autoritatem corri
gendi publica debita. Et talis
autoritas cognoſcẽdi in cã et
ſentẽtiãdi publice q̃dãmõ põt
etiã dici clauis. Prima dr̃ cla-
uis ordinis. Secũda clauis iu
riſditiõis. ad quã quidẽ clauẽ
iuriſditõis ꝑtinere videtur di
ctũ nr̃i ſaluatoris ſupra p̃miſ
ſum. ſi q̇s eccleſiã nõ audierit
ſit tibi ſicut ethnicꝰ .i. excõica
tus et gentil'. et publicanꝰ. i. ſ. vt
publicus pctõr vitetur. Per ec
cleſiam ãt intelligitur p̃latꝰ ec
cleſie. vt exponit Beda et Hy
larius. cuiꝰ. ſ. p̃lati lata ẽ ſñia
ſicut ſtati ibidẽ dicit ſaluator.
Amen dico vobis. qd̃cunq3 li
gaueritis ſuꝑ terrã erit ligatũ
et in cel'. ſ3m Hylariũ talis ſen
tentia iudicio diuino appro-
batur. Cõformiter ãt iſtã iu-
riſditiõem tã xp̃s q̃3 apl'i exer
cuerunt. Nã dñs mulierez de
p̃henſam i adulterio ꝑ ſniam
obſoluit dicẽs. Nemo te cõdẽ
nauit mulier. que ait. nemo do
mine. et ipſe ſubiũxit. nec ego
te condẽnabo. Jo. viij. Sicut
ãt tunc abſoluit eã ita potuiſ
ſet cõdẽnare eã. De petro q̃3 le
git̃ ꝙ publice ananiã et ſaphi
ram ad mortez ſentẽtiauit. vt
dicitur Actu. v. De paulo etiã
legitur ꝙ chorinthiũ fornican
tem publice excõicauit vt dr̃. i.
Chorin. v. Item. i. ad Thi. i.
Hymeneũ et Alexandrum tra
didit ſathane ꝓpter blaſphe-
miam. Idẽ etiã ꝓhibet cõmu
nicare notorijs peccatoribꝰ. i.
Thorin. v. et. ij. Theſ. iij. et. ij.
Thi. iiij. facit vitare Alexan-
drum erariuz. Item ad Tytũ
iij. hereticũ poſt alterã moniti
onem facit vitare. Idez q̃3 ad
Gal'. i. ſcribens ait. Si ange-
lus vobis de celo aliud euan
gelizauerit p̃terq̃3 qd̃ euangeli
zauimꝰ vobis anathema ſit.
ſic ergo anathema tenz cõtrra
angelũ et cõtra hoiem. Deniq3
Johã. Chorinthũ hereticum
publice excõmunicauit et vita
re p̃cepit. que oia arguunt he
reticorũ modernorũ verſutias
que eccl'e detrahẽtes dicunt eã
non hr̃e auctoritatẽ excõmuni
candi. ſuſpendendi et interdi-
cẽdi. et ꝑ cõſequẽs dogmatizãt
nõ eſſe curandas eccleſiaſticas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cenſuras.cum tñ dicat Chriſt. xi·q·iij·c·nemo cõtemnat·vbi dicitur· Nemo contẽnat vincu la eccleſie· nõ em̃ hõ eſt qui li- gat·ſed xp̃s qui hanc poteſta tem dedit· et dñs fecit homi- nes eſſe tanti honoris. Cir- ca igitur pſecutõez hui⁹ mate rie breuiter de trib⁹ principali bus eſt cõſiderãdũ·p̃rio quidẽ de excõicatiõe·ſecũdo de ſuſpẽ ſione.tercio et vltimo de inter dicto· Eſt autem excommuni catio a qualibet licita cõmuni one et legitimo actu ſepatio· xi.q.iij.euidenter. Alibi em̃ vo catur eterne mortꝪ damnatio· xi·q·iij·nemo ep̃orũ· Alibi em̃ dr̃ anĩe et corpis detrimentum ij·q·i·ꝺ manifeſta· Itẽ deijcit de eccl'ia et tradit diabolo·xi· q·iij·cãdi· Et breuiter excõica tio que dr̃ alio nomĩe anathe ma nõ ẽ niſi a deo ſeparatio· xxiiij.q.iij.Certum eſt. Et hoc eſt magna pena. Nã qñ q̇s ex cõmunicat̃ ſtatim mẽbruz dei eſſe deſinit et incipit eſſe mem brum diaboli·xi·q·iij·excellen tiſſim⁹·Morq3 vt ab eccleſia repellitur rapido ore demonũ deuoratur.xi.q·iij.abſit. Sũt autez due ſpẽs excõicationis·

vna que ſepat a ſacramẽtꝪ ec cleſie et a pticipatiõe fideliũ et ab ingreſſu eccie· Et hec dr̃ ma ior ſeu anathema. Alia eſt que ſeparat ſolũ a ſacramẽtis·vt ẽ q̇ðlibet pctm̃ mortale· Et hec dr̃ minor·ꝺ vtraq3 dicitur·iij· q·iiij·engeltrudã· A prima nõ abſoluunt ſimplices ſacerdo tes· ſed a secũda in caſib⁹ tm̃ ip̃is permiſſis a iure· Unde ſciendũ ꝙ q̃ttuor ſunt genera excõicatorũ.vt col igitur.xi.q. iij·ad mẽſam·P̃rio qñ q̇s pec cat et de⁹ recedit ab eo·Scđo qñ q̇s ꝺ cõſilio ſacerdotꝪ abſti net ab eucharistia. Tercio qñ quis eſt excõicatus minori ex- cõicatione·vt q̃ cõicauit excõ- municato in locutione· vel cõ miſit ſacrilegiũ·vl' ẽ ſymonia cus· Quarto qñ quis eſt ex cõicatus excõicatiõe maiori et tunc ꝓprie dr̃ excõmunicatus et etiã vitãdus ſ3m Johẽz de deo q̇ ita notauit i p̄dicto ca- none·ad menſã·et archi·ibidẽ poſt eum. Circa iſtam mate riã eſt videndu3 de quattuor· P̃rio q̇ ſint caſus in quib⁹ q̇s ip̃o facto incidit in ſniam ex- cõicatiõis a iure· Scđo quis ſit effect⁹ excõicationis· Ter-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cio in q̄bꝰ caſibꝰ ꝑticipans ex
cõicatꝰ incidit in eandẽ ſniam
excõicatõnis. Et in quibꝰ per
mittitur q̇s ꝑticipare licite ex
cõicato. Quarto de forma fe
rendi ſniam excõicationis et i
pendende abſolutõnis. De
p̄io ſciendū ꝙ q̄nq̄ginta ſunt
caſus in quibus ipſo facto q̇s
ſniam excõicatiõis incidit. q̇s
bn̄ enumerat Jo. an. in. c. eos
q̄. de ſen. ex. li. vi. i glo. iij. et eo
dem. ti. i cle. in. i. glo. Et ſcien
dum ꝙ p̄imꝰ ē qn̄ q̇s incidit
heresim dãnatã. vt. iiij. q. iij.
c. ij. et. iij. aut q̇ nouã heresim
fingit. ꝺ here. ad abolendam.
eſt ſic excõicatꝰ. et ſilr̄ credens
hereticꝭ vel eos receptans. aut
eis fauens. de hereti. ſicut ait.
Secundus cū quis aſſerit ro
manã eccleſiam nõ eſſe caput
omniū. nec ei tanq̄ȝ capiti obe
diendū. di. xix. nulli phas. vn̄
hodie diffinitū hẽtur et decla
ratū per Bonifaciū octauū ꝙ
ſubeſſe romano pontifici om̄i
hũane creature eſt de neceſſita
te ſalutis. vt patȝ in ſua extra
uagãti que icipit. vnã ſanctã.
Terciꝰ caſus qn̄ rectores ciui
tatis faciunt exactiões indebi
tas in cleros. et admoniti nõ
deſiſtūt. vt de emunitate eccle
ſiarū. nõ minus. Quartus ca
ſus eſt. cum quis nõ electus a
duabꝰ ꝑtibꝰ cardinaliū gerit
ſe ꝓ papa. de elec. licet. Quin
tus cū quis magiſter ſcolariū
tractat cū aliq̊ ciue bononie ꝺ
cõductõne hoſpicij irreq̇ſitꝭ in
q̇linis niſi tp̄us fuerit elapſū.
vt ꝺ locato et cõducto. ex reſcri
pto. Sextꝰ cum monachi. ca
nonici regulares. archidiaco
ni. p̄poſiti. plebani. cãtores. et
alij clerici ꝑſonatꝰ habentes.
aut etiã quicūq̄ȝ p̄ſbiteri audi
unt leges vel phiſicam. ne cle
rici vel monachi ꝛc. cum ma
gnope. et. c. ſuꝑ ſpecula. Secus
ſi hn̄t tm̄ eccleſiã parochialeȝ
et n̄ ſunt p̄ſbiteri. ne clerici vel
monachi ꝛc. ſtatutum. li. vi.
Septimꝰ cū quis ꝑticipat cū
excõicato in crimine. ꝓpter qꝺ
excõicatur dando ei conſilium
auxiliuȝ vel fauorẽ. de ſen. ex.
ſi cõcubine. Octauus ſtatuen
tes ſtatuta cõtra libertatẽ eccle
ſie. tã conſules q̄ȝ eorū ſcripto
res. ꝺ ſen. ex. nouerit. et. c. grauẽ.
Nonus qui vtūtur ordinatõ
nibꝰ a ſciſmaticꝭ factis. ꝺ ſciſ
maticꝭ. c. i. Decimus quicūq̄ȝ
loquitur ſecrete vel mittit ſcri

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ptuxas vł nuncium alicui car
dinali qñ ſũt recluſi occaſione
electõnis pape. vt de electione
vbi periculum. li. vi. Et idẽ de
dñis rectoribꝰ et officialibꝰ ci
uitatꝫ qui iminente ipa electi
one nõ ſeruauerint ipam con
ſtitutionez. Vndecimꝰ de his
q̇ grauãt aliq̃s q̇ cũ ꝑ vno ro
gabãtur eligere noluerunt. de
elec. ſciãt cuncti. li. vi. Duode
cimꝰ de rectoribꝰ ad regimen
vrbis romane electis. et de fau
toribꝰ q̇ fecerũt cõtra cõſtituti
onẽ ſup hoc factã. vt de elect.
fundata. li. vi. Tredecimꝰ de
his qui vocãtur ad dirigẽdas
moniales i electõibꝰ niſi abſti
neãt ab his p que poſſit i eis
diſcordia oriri ł nutriri. vt de
electõe. in dẽnitatibꝰ. Decimuſ
q̃rtus de his q̇ ꝓcurãt cõſerua
tores dari. et intromittũt ſe ƌ
his que nõ licẽt. de offi. dele.
ſtatuimus. li. vi. Decimuſqui
tus de his qui abſolutionẽ de
aliqua excõicatione vel reuo
catione eiꝰ aut etiã ſuſpenſio
nis vł interdicti extorquent p
vim aut per metum. Nã hec
abſolutõ ñ valet et incurritur
noua excõicatio. vt de his que
vi metus ve cauſa fiunt. c. vni
co. lib. vi. Decimuſſextus qui
fingit fraudulẽter aliquem ca
ſum per quẽ aliquis iudex va
dat ad aliquã mulierẽ ꝓ teſti
monio. vt ƌ iudicijs. mulieres
Decimuſſeptimus de his qui
p̄latos vel capitula vel alias
pſonas ecclꝫiaſticas cõpellunt
ad ſul mittendũ laicis vel ali
enandũ bona imobilia eccleſi
arum. Et ſilr laici q̇ vſurpant
ſibi hmõi illicite. niſi admoni
ti deſtiterit. de rerũ alienatõe.
hac conſultiſſima. li. vi. Deci
muſoctauꝰ. quicũqꝫ i pſonis
ecclꝫiaſticis vel eccleſijs p ſe vł
p aliũ ſuo noie vel alieno pro
pſonis vel rebus q̃s nõ cauſa
negociationis deferunt vel de
ferri faciũt ſeu trãſmittũt exi
gunt aliquod pedagiũ. de cen
ſibus. q̃zq̃z. li. vi. Decimuſno
nus de his qui impediunt iu
diciũ delegati vel cuiuſcunqꝫ
iudicꝫ eccleſiaſtici. de imunita
te eccleſiarũ. qm̃. Viceſimus
de his qui iubent ſubditꝫ ſuis
ne pſonis eccleſiaſticꝫ vendãt
aliqđ bladũ vel ſilua. de imu.
eccle. c. fi. li. vi. Viceſimuſpri
mus de religioſis qui habitũ
ſue religionis dimittũt. vel q̇
accedunt ad ſtudium ſine lice

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tia ſui plati vel cõuẽtus. vł q̇
corã talib9 legit ſciẽter qui di
miſerunt habitū ne clerici vel
monachi ꝛc. nec periculoſo. li.
vi. Et ſicut recitat Johã. an.
in nouella ſuper regula. li. vi.
referẽs Guił. de lata petri diſ
putaſſe de monacho q̇ bñ de-
fert habitum monachalez ſed
opertum habitu clericali ꝙ ſit
apoſtata. Uð hodie videt̃ ap
probatū de vita et ho. cle. qm̃
in pricipio in cle. in ꝟ. a religi
oſis. que oia vera ſūt ſ꜒m Jo.
an. qñ monach9 iuſtam cãm
trãſſormatõis nõ allegat. Vi
ceſimuſſecund9 qui hereticos
ſeu fautores. credẽtes. recepta
tores vel defenſores eorum ſci
enter tradiderit eccleſiaſtice ſe-
pulture. de here. quicūq꜒. li. vi.
Nec tales debent abſolui niſi
prius talẽ ſepultum proprijs
manibus extumulent. Jdẽ de
illis laicis qui publice vel pri-
uatim de fide catholica diſpu
tant. vt dr̃ ibidẽ. Dicit tamen
Jo. an. ꝙ in iſtis caſib9 eſt ca
non ferende et nõ late ſentẽtie
et hoc eſt tenendū. Viceſimuſ
tercius. quicunq꜒ rector ſecula
ris vel quicūq꜒ officialis eius
cognoſceret de crimie hereſis.
aut captiuos liberaret vel dio
ceſanorū inquiſitorū officium
impediret. de here. inquiſi. li.
vi. Viceſimuſquart9 q̇ ꝑ aſſi
ſimos vel aſſaſſimos aliquez
chriſtianū interfecerit. Dicun
tur at̃ aſſiſimi vel aſſaſſini q̇
dã infideles qui ex quibuſdaz
falſis opinionib9 q̇b9 fuerūt
enutriti facile mittebãt̃ ad oc
cidẽdum quẽcunq꜒ chriſtianū
nõ curãtes niſi ab hoc ipſi oc
cidendi eſſent. de homicidio.
ꝑ humani. li. vi. Viceſimuſ
quitus de clericꝫ qui maifeſtꝫ
vſurarijs ad fenus exercendū
domos locãt. vel alijs titulis
cõcedūt de vſuris. vſurarum.
li. vi. Viceſimuſſextus de his
q̇ cõcedūt repſſalias cõtra pſo
nas eccłiaſticas ſpẽałr ſiue ge
nerałr. vt de iniurijs et dam-
no dato. et ſi pignoratiões. li.
vi. Dicuntur aūt repſſalie qñ
vnus oriundus de vna terra
ſpoliat̃ ab alio ð alia terra ori
undo. ita vic꜒ ſi debitū nõ ſol
uitur ei tūc dat̃ ptãs ipſi ſpo
liato ꝙ ſatiſfaciat ſibi contra
quẽlibet de t̃ra illa vñ ẽ ille de
bitor vł ſpoliator. Viceſimuſ
ſeptim9 ſi dñs vel rector tpa-
lis nõ fecerit ea obſeruare que

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſtatuūnt cōtra inſecutores car dinaliū ſeu alicui⁹ de familia eorū vel pape·de penis·felic. li·vi· Viceſimuſoctau⁹ quicū qȝ dat licentiaȝ occidendi ſeu accipiēdi vel al's in pſonis vl' bonis ſuis vel ſuorū grauādi eos qui contra reges barones nobiles vel q̊ſcūqȝ tulit excōi cotōis ſuſpēſiōis vl' interdicti ſentētias·ſiue iſtos q̊rū occaſi one ſūt ꝓlate.vel eos qui eos obſeruant·aut eos qui taliter excōicatis cōmunicare volunt niſi licentiā ipſam reintegrali ter reuocent·et ſi qua ſunt ab lata reſtituant ſiue pro illis ſa tiſfaciāt· Et ſi l'ri qui dicta licē tia vſi fuerint·vl' etiā ſine licē tia ſuo motu hoc fecerint exō municationē incurrunt· Jn q̄ ſi ꝑmāſerint per duos mēſes ñ niſi ꝑ papā abſoluūtur· de ſen·ex·quicunqȝ·li·vi· Viceſi muſnon⁹ qñ quis ab excōica tōe fuit obſolut⁹ in mort. ar ticulo vel alio impedimēto·ſi ceſſante articulo vl' alio impe dimēto nō pñtet ſe q̄ȝtocitius poterit illi a q̊ abſolui debue rat reincidit ip̄o facto i eandē ſniaȝ·de ſen·ex·eos·li·vi· Tri ceſim⁹ qñ aliqui abſoluūtur a ſede ap̄lica vl' a legat.· et in iūgitur eis q̄ ſe pñtent ordia rijs vl' alijs ſuſcepturi pniam et paſſis iniuriā ſeu eis quib⁹ obligati ſūt ſatiſfaciāt·ſi hoc ñ faciāt cū p̄io poterint rein cidūt in eandē ſniam·vt in di cto·c·eos q̊·li·vi· Triceſimuſ prim⁹ de ill' qui in cimiterijs ſepeliūnt corꝑa tꝑe interdicti. vel vſurarios manifeſtos ſciē ter ſepeliunt·a q̄ excōicatiōe ñ dñt abſolui niſi prius ad arbi trium dyoceſani ſatiſfacerint q̇bus ꝑmiſſa fuit iniuria irro gata·de ſepultur.·eos·in cle· Triceſimuſſecundus de religio ſis qui decimas ecc̄ie debitas ſibi appropriant vel vſurpāt ſiue qui ñ ꝑmittūt ſolui eccle ſijs decimas q̇bus tenentur iu xta tenorem clemētine·de deci mis·religioſi· Triceſimuſterci us de monachis ſiue canoni cis regularib⁹ qui nō hñt ad miniſtratōes et cōferunt ſe ad curias principū ſine licētia p̄la torū vt dānū iferāt aliq̇d p̄la t. ſuis aut mōaſterio.vt d̊ ſta tu mo·ne i agro·i cle· Triceſi muſquart⁹ de monachis qui intra ſepta mōaſterij arma te nēt ꝛc· vt in dicto·c·ne i agro·

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Tricesimusquitus de his qui
impediunt visitatores monia
lium vel canonicorū nisi mo-
niti desstiterint. vt ꝺ statu mo
nachorū. accedētes. i cle. Trice
simussextus de quibusdā mu
lierib⁹ que dicūtur beguine. si
militer et religiosi q̇ eas i tali
statu fouent. de religiosis do
mib⁹. cū de quibusdā. in cle.
Tricesimusseptim⁹ de ill' qui
sciēter cōtrahūt matrimoniū
i gradu cōsāgnitat' vel affini
tatis ꝓhibit' vl' cum moniali
bus. vl' cōtrahētes q̇ sūt religi
osi vl' moniales. siue etiā cleri
ci i sacr'. vt ꝺ cōsan. et af. eos. i
cle. Tricesimusoctau⁹ de inq̇-
sitorib⁹ hereticorū q̇ p̄textu in
quisitiōis officij q̇buscuis mo
dis illicitis pecuniā extorquēt.
vel etiā bona ecclesiarū ob de
lictū clericorū applicāt fisco. ꝺ
hereticis. volētes. in cle. Trice
simusnonus. ptās. capitanei.
rectores. cōsules et iudices. cōsi
liarij et alij officiales qui sta-
tuta scribūt. faciūt et dictāt ꝑ
que q̇s cōpellitur soluere vsu
ras vel solutas nō repetere. et
qui s͛m ea iudicāt. et qui hn̄t
super hoc ptātem nisi statuta
ipsa deleuerint sunt excōicati
vt de vsur'. ex graui. in clem.
Quadragesimus de religiosis
mendicātib⁹ q̇ domos ad ha
bitandū de nouo recipiūt. vel
receptas mutant seu alienāt.
de exces. p̄la. c. vno. li. vi. et de
penis. c. cupiētes. in cle. Qua-
dragesimusprimus de religio
sis q̇. s. dicūt aliq̄ verba q̇bus
retrahunt audiētes a solutiōe
decimarū. vt in dicto. c. cupien
tes. Quadragesimussecundus
q̇ cōfitētib⁹ sibi n̄ faciūt cōsciē
tiā ꝺ decimis soluēdis q̇ suspē
si sunt a p̄dicatiōis officio do
nec si cōmode pn̄t faciunt eis
cōsciam. Et si interim p̄dicent
excōicati sunt. vt habet ibidē.
Quadragesimustercius de reli
giosis q̇buscūq; q̇ nō seruant
interdictū qꝺ seruat mater eccle
sia. ꝺ sen. ex. c. i. i cle. Quadrage
simusquart⁹ ꝺ fratrib⁹ mino
rib⁹ q̇ tp̄e interdicti recipiunt
ad officia diuia frēs vel soro-
res de tercio ordine qui cōtinē
tes dicūtur. de sen. ex. cū ex eo.
Quadragesimusquitus oppo
nens seu impugnans lrās pa
pe nouiter electi etiā ante co-
ronationē suā excōicatus est
ꝑ extrauagantem. xi. Benedi-
cti. que incipit. quia nonnulli.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Quadrageſimuſſextus verberans clericu͂ diabolo inſtiga͂te. puta ex ira aut aio vindica͂di vel vlciſcẽdi ſe in eo ipo facto eſt excoicatus.xvij.q.iiij.ſi qs ſuadẽte diabolo.et de ſen.ex.cum illoru͂. Et notanter dr.inſtiga͂te diabolo et ex ira.ſecus ſi iocoſe aliquis clericu͂ i ludo honeſto offenderet no͂ aio iracundo nec ex malo ꝓpoſito n͂ incidit excoicationẽ.ꝺ ſen.ex.cu͂ voluntate.Dicitur etia͂ aio vlciſcendi ſe in eo.qr ſecꝰ ſi de ma͂dato ſupioru͂ qs capiat clericum incorrigibilẽ vt ad iudiciu͂ eu͂ ptrahat. Talis eni͂ nulla͂ ſniam incurrit.vt ꝺ ſen.ex.vt fame.Na͂ tales pn͂t etia͂ ab eccl'ia extrahi etia͂ violẽter.vt dicit glo.ibidẽ. Super hec dicta pn͂t excuſari mgri.prelati.co͂ſanguinei et alij i iure expſſi quibꝰ permittit correctio clericoru͂.q ſi etia͂ aio iracu͂do clericu͂ verbera͂t.et ꝺ correctõe actu no͂ cogita͂t excuſantur ſcdm hoſti.No͂ eni͂ pn͂t dici ex ira corrigere clericos cu͂ dolꝰ n͂ aſſit.et p co͂ſeque͂s nec violẽtia.ſufficit eni͂ ꝙ correctio͂z habeant in habitu. Quadrageſimuſſeptimus de iſtis laicis q collectas tallias et onera imponu͂t eccleſiaſticis perſonis.ab ipſis ſuoru͂ parentu͂ vel bonoru͂ dimidia͂ decima͂ ſeu viceſima͂ extorquẽtes.de imu.ec.clerici.li.vi. Quadrageſimuſoctauꝰ de prelatꝭ et de illꝭ ꝑſonis qui hmo͂i laicis elemoſinas vel collectas q̄ſcunqz pſoluu͂t.vt hr ibidem. Hodie vero ſolum locu͂ habet in exigentibꝰ laicis qui ſoli incidu͂t in excoicationem no͂ tn͂ habet locu͂ in ſoluẽtibꝰ vel recipiẽtibꝰ a ſponte ſoluẽtibꝰ.vt de imu.ec.quoniam.in cle. Quadrageſimuſnonus percutiens aliquẽ qui nouiter eſt religionem ingreſſus.licet nondum ſit pfeſſus incidit in excoicationem.de ſen.exco.religioſa.li.vi. Quinquageſimus.ꝺ illo qui licz no͂ mandauit percutere clericuz.aliquis tn͂ noie ſuo.puta familiarꝭ eiꝰ vel co͂ſanguineus pcuſſit clericu͂.et ille ratu͂ habuit poſtea excoicationem incurrit ipſo facto.de ſen.ex.cu͂ quis.li.vi. Alios caſus quere ſupra i.c.ꝺ ſacramẽto pnie. Et qr dictu͂ e in.xlvi.caſu ꝙ non ois pcutiens clericu͂ incidit in canonẽ late ſnie. Ideo videndu͂ ẽ breuiter ꝙ q̄t

Duodecim ſūt caſus in quibꝰ
ꝑcutiēs clericū ñ incidit in ex-
cōicationem. Primo quando
q̄s ignorabat an clericus eſſet
puta q: comam nutriebat. de
ſen. ex. ſi vero. Scḋo ſi nō de
fert habitū vel tonſurā nec ali
q̄d de clericatu oñdit ſi tercio
ammonitꝰ nō ſe corrigat. de
ſen. ex. c. cōtingit. et. c. in audiē
tia. Tercio in clerico qui con-
tēpto habitu fert arma. et ter
cio monitus nō corrigitur. vt
in predicto. c. in andientia. Et
etiā ſi ñ monitꝰ ſit et ſe inmi
ſceat tirannidi. de ſentē. excō.
cum nō ab homine. Quarto
in clerico exercente negotia ſe
cularia. vt in ca. ſacerdotibꝰ.
ne clerici vel monachi. et prius
requirit̄ monitio. vt in. c. i au
dientia. de vita et ho. cle. ca. ſi.
Quinto in clerico cōiugato ſi
non fert habitum clericalē. de
cleri. coniuga. li. vi. Sexto in
cleric⁊ buffonibꝰ. macellarijs
goliardis. qui ſi ꝑ annum ex-
ercuerint artem ſuā. vel ſi mi
nori tp̄e admoniti nō deſtite
rint. de vi. et hone. cleri. li. vi.
c. ſi. Septimꝰ in illis q̇ nō ex
ira ſed iocoſe ſe ꝑcutiūt. vt de
ſen. ex. c. i. debet tñ attēdi q̄li-
tas ioci et rō fallendi. ḋ p̄ſūp.
c. i. Octauꝰ in mgīō q̇ tñ hoc
facit leuiter cū diſciplie. ḋ ſen.
ex. cū volūtate. c. ſi. Nonus ē
in eo qui vim vi ex incōtinēti
repellit tempꝑate. de ſentē. ex. ſi
vero. Decimꝰ qñ quis cū vxo
re inuenit clericū turpiter age
re. vel cum mrē vel ſorore vel
filia. vt in dicto. c. ſi vero. et. c.
nec illeꝰ Vndecimꝰ ſi fiat de p̄
lato aut mādato ipſiꝰ cauſa
correctōnis. vt in dicto. c. cum
voluntate. et. c. ex tenore. Et ſi
non fiat cauſa correctionis tā
verberans q̄z precipiens incur
runt excōicatiōem. de ſen. excō.
vniuerſitatis. Q, ſi cauſa ſub
eſt poteſt clericum capere et in
carcerare etiam per laicum. de
ſentē. excō. ſi laicus. li. vi. Sed
ꝑcuſſio nō debet fieri ꝑ laicuz
alioquin ambo incurrunt ex-
cōmunicationem. vt in dicto
ca. vniuerſitatis. niſi clericus
eſſet adeo id eſt intantū inco:
rigibilis ꝙ aliter capi et corri
gi non poteſt. de ſenten. excō.
vt facit. Duodecimus in tur
bante diuina officia quez pre-
ſbiter vel alius ad quē ſpectat
p̄t eijcere de eccleſia. de ſen. ex.
veniens. Similiter cum quis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ratōne officiꝫ quod in eccleſia
obtinet percutit clericum. aut
etiam cum ſenior cauſa deuo
tionis hoc facit. aut dn̄s et pa
ter ſiue ꝓpinquꝰ familiariter
corrigit. Hec om̄ia intellige cū
ſint in minoribꝰ ordinibꝰ cō-
ſtituti. vt in dicto. c. cum volū
tate. Tredecimus ſi clericꝰ ſit
depoſitus ſiue degradatus. vt
de iudicijs. cuꝫ non ab hoie et
de penis. degradatio. in fi. li.
vi. Et hoc itellige ſi talˀ clericꝰ
depoſitꝰ eſt icorrigibilis et no
luit viuere ſub regula clerica-
li. vt notatur in. c. cū cōtingit.
primo. de ſen. ex. et nouellator
ſuꝑ regła delictū. li. vi. et Jo.
an. xvij. q. iiij. ſi q̇s. deinceps.
et. xxiij. q. v. excōmunicatorū.
Alˀs aūt ſi eſt corrigibilis non li
cet eū ꝑcutere. licet eſſet excōica
tus. vt in iuribus p̄dictis. Et
ratio. quia adhuc licet excom
municatꝰ ſit dūmō ſit corrigi
bilˀ et nōdū degradatꝰ retinet
priuilegiū canōis. ſi q̇s ſuadē-
te. qđ ē cōceſſum i fauorē ordi-
nis et n̄ ꝑſonarū. vt in d. c. cō
tingit. Veruntn̄ Inno. v. cre-
dit ꝙ verberās hereticū clericū
n̄ incidit canonē. et hoc ipe no
tauit. đ ſen. ex. ſi vero. qđ tn̄ in
telligendū ē de heretico depoſi
to per ſniam. Qđ etiā ſentiūt
Goffre. Vincen̄. et Bern̄. dicit
tn̄ archi. xvij. q. iiij. ſi q̇s dein
ceps. ꝙ laicus iudex p̄t expelle
re ꝑcutere cape et occidere clerē
cū ſi oino eſt incorrigibilis. et
aliter corrigi n̄ p̄t. recepta tn̄ li
cētia ab eccła. alˀs nō licꝫ. xvij.
q. i. ſi q̇s. xxiij. q. v. vbi đ ligu-
ribꝰ. c. circūcelliōes. Quartu ꝯ
decimꝰ qn̄ clericus trāſfert ſe
ad actū prorſus ordini contra
rium. vtputa erat i minoribꝰ
et factus eſt miles vˀl bigamꝰ
lxxxiiij. di. quiſquis ꝛc.

De effectu excōicationis.

DE ſecūdo ſcꝫ
de effectu excōicatio
nis ſciendū eſt ꝙ ex
cōicatꝰ maiori excōmunicatōe
nō pōt eligere neqꝫ eligi. neqꝫ
bn̄ficiuꝫ eccleſiaſticū acquirere
nec de bn̄ficijs ſuis aliq̇d ꝑci-
pere. vt de appellationibꝰ. pa
ſtoralˀ. i fi. Et hoc qn̄ ē i mora
petende abſolutiōis. de cōceſſi
one p̄bendarū. qꝛ diuerſitatē.
Itē nemo debet ſibi ꝑticipa-
re loquēdo. orando. ſalutādo
bibēdo. comedēdo. xi. q. iij. ſi-
cut apłi. Itē n̄ ꝑt cōſtitui ꝓcu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ratoꝛ neqʒ ꝓcuratoꝛē cõſtitue
re ad agendū nec ferre aliquā
ſniam. Jtē ſi impetrat aliđ re
ſcriptū p̄terq̄ʒ ſuꝑ articulo ex
cõicatiõis nõ valet. de reſcrip.
ipſo iure. li. vi. Jtē ſi cõfert ali
qđ ſacramētū cū ſolēnitate. aut
ſe ingerat diuis irregularꝭ eſt.
vt de cle. ex. miſtrãte. c. ap̄lice.
Nec p̄t ꝑ eū diſpēſare niſi per
papā. de ſen. et re iudi. cū eter-
ni. li. vi. Jtem excõmunicatus
eſt ſuſpenſus taʒ ex officio q̄ʒ
ex beneficio. vt in glo. vl. c. cū
bone. de eta. et q̄li. xi. q. iij. rur
ſus. vbi dicit Archi. ꝙ etiā ſo
lus lapſus anni abſqʒ ſnia ca
nonis a bn̄ficijs ſufficit. et vl
teriꝰ n̄ audiat̄ ſuꝑ bn̄ficijs. et
ita videt̄ loqui iſtđ ca. rurſus
ſʒm Jnno. q̇ hoc notat i dicto
c. cū bone. Oibꝰ ei bn̄ficijs tā
habitis añ excõicatõem q̄ʒ po
ſtea acquiſitꝭ debet ſpoliari ꝑ
ſniam. Si ꝑ annū in excõica
tione vel interdicto ꝑmãſerit
et pꝰ talē ſniam latā pꝰ annū
ſuꝑ amiſſiõe bn̄ficioꝝ nõ au
diat̄ vlterius ſuꝑ eis. vt dicit
ca. rurſus. Que ãt dicuntur in
excõmunicatione eadem intel
lige in ſuſpenſione. ar. p̄dicti.
c. Cum bone. vbi ſic notauit

Jnno. Et etiā intellige de illo
qui excõicat̄ ꝓ cõtumacia. et q̄
citatus ſuꝑ crimine non cõpa
ruit. Talis eñ hētur ꝓ conui
cto vel ꝓ cõfeſſo. Et priuat̄ bn̄
ficijs poſt annū. et vt hereticꝰ
cõdemnat̄. vt de hereticꝭ. Cuʒ
cõtumacia. li. vi. Jtem effectꝰ
excõicationis eſt ꝙ licet ſit in
iuſta ex ordine vel cauſa. tn̄ li
gat. xi. q. iij. c. i. et de officio le
gati. cum cõtingat. đ ſen. excõ.
cum ꝑ tuas. et. c. ſecrete. vbi đ
hoc. Sed di. nonne iudicium
eccleſie dʒ ſe cõformare iudicio
dei. xi. q. iij. tūc. va. ij. q. i. deꝰ
omĩpotens. de ſen. ex. a nobis.
ſʒ deꝰ nullū ligat iniuſte. đ pe
ni. di. iij. ſi ex bone. ergo eccl̄ia
nullū debet ligare iniuſte. Jtē
deficiēte cauſa ꝓpter quã ali
quid debet fieri iuſte deficit et
effectꝰ. lxi. diſt. his oibꝰ. de bi
gamis. debituʒ. de appel. cum
ceſſante. Sed cã excõicationis
dʒ eſſe pctm̄ moꝛtale. xi. q. iij.
nemo ep̄oꝝ. hoc autē ceſſat in
excõicatiõe iniuſta. ergo nõ de
bet ligare. Dicendū eſt ad hoc
ꝙ licet nullus dʒ excõmunica
ri iniuſte. tn̄ ſi excõicetur tenet
excõmunicatio apud eccleſiam
militantē. licet nõ apud deum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Et hoc fit iō vt eccleſiaſtica cē ſura eo plus timeat. Et vt hō creſcat p̄ obedientie meritū in iuſte ſnie parens. Unde dicit glo. xi. q. iij. nihil. q̄ licet iniu ſta ſnia ſit timēda et tenenda q̄ztū ad militātis eccl̄e iuſticiā nec mirū q̄ apō deuz nō tenet q̄ n̄ fallitur. ſȝ apud eccleſiā te net que fallitur et que fallit. ꝺ ſen. ex. a nobis. Nō ē tñ inten tio eccl̄ie aliquē iniuſte excōicare imo punit acriter iniuſte excōi cantes. vt pȝ. xi. q. iij. illud. et ꝺ ſen. excō. cum medicinal̄. li. vi. Quādo ergo dicitur q̄ ex cōmunicatio eſt eterne mortis dānatio. intellige ſi cōtemnit. al̄s nō. Et ita ſolus cōtempt⁹ inducit dānationem. xxiij. q. iij. notādū. et hētur in glo. ne mo epōrum. xi. q. iij.

De participatiōe cum excō municatis.

Conſequen ter ꝺ tercio. ſ. ꝺ p̄ti cipatiōe cum excōi catis eſt ſciendū q̄ quedā p̄ti cipatio eſt illicita. ſ. cū q̄s p̄tici pat excōicato in crimine pro pter qꝺ excōmunicatus eſt. ſ. dando ei cōſilium auxiliū vel fauorem. et talis incurrit ean dem ſniam. de ſnia ex. ſi cōcu bine. et. c. nuper. Secundo q̄ñ participat in crimie mortali. ſed nō in illo p̄pter qꝺ excom municat⁹ eſt. et talis mortal̄r peccat. ſed non incurrit eandē ſententiam excōmunicatiōis. Tercio quando participat ei in diuinis. ſcȝ recipiendo eum ad diuina officia. vel ad ſacra menta vel ad ſepulturam. Et licet talis nō ſit irregular̄ pri ma vice. tamen p̄pinquus eſt irregularitati. Et ſi celebraue rit in tali peccato erit irregu laris. de ſen. excom. is qui. li. vi. Quarto q̄ndo quis parti cipat n̄ in crimie ſed in loquē do orando vel bibendo ſecum Et ꝺ tali p̄ticipāte dicit Tho. probabiliter poſſe dici q̄ non peccat mortal̄r niſi ex cōtēptu vel contra p̄hibitionem ſupi oris. Unde regulare eſt q̄ p̄ti cipās p̄tinaciter excōicat̄ pec cat mortal̄r. et poteſt excōicari maiori excōmunicatione. Nō ſic āt eſt de participante qua dam leuitate in verbo vel i ci bo aut potu ⁊c. cuȝ valde gra ue eſſet q̄ quis p̄ vno leui ver bo incideret excōicationeȝ vel

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

mortale peccatū. Per hoc po-
teſt ſolui illud dubium quod
cōmuniter inter dentes mul-
torū voluitur. vtrum ſcꝫ par-
ticipās excōmunicato vt iā di
ctum eſt peccat mortaliter. et
an ſententiā incurrit Hoſtieñ.
videt̄ tenere ꝙ tūc peccat mor
taliter quādo hoc facit ꝑtina
citer in cōtemptum et contra
ꝓhibitionē ſuperioris ſpecial'r
vel generaliter factam. naꝫ in
hoc caſu eſt excōmunicandus
participans aliꝗ ſcꝫm ipſuꝫ. vt
de cleri. excom. miniſtrante. ſi
celebrat. in fi. et ꝺ ſen. excō. ſta
tuim⁹. in fi. et eo. ti. cōſtitutio
nē. li. vi. Ex quibus infert̄ hoc
ſalubre documētum et ſaluta
re cōſilium ꝙ exquo ante am
monitionē factam ꝑticipans
excōmunicari nō pōt. vt dicit
Archi. vbi ſupra. reſtat ꝙ ve-
nialiter peccat. Exquo autem
poſt ammonitionē factam et
ſpretā excōmunicari pt. planū
eſt ꝙ tūc peccat mortal'r. nam
etiam excōicationis ſententia
non eſt ferenda niſi ꝓ mortali
petō. Sic ergo ſcꝫm archi. per
tinacia eſt cauſa pro qua ſola
fertur hec ſententia. Sic intel
ligit Hoſti. c. ſacris. qd vi me
tus ve cauſa ꝛc. Et ex his pa-
tet ꝙ ſi quis excōicatus eſt ꝓ
cōtumacia vel alio crimine. vl'
vt ſatiſfaciat et in ꝓceſſu non
eſt ꝓhibitio generalis vel ſpe
cialis ꝑticipantib⁹ facta par-
ticipans cū tali in locutiōe co
meſtione ꝛc. non peccat morta
liter ſed venialiter. Ratio. q̄a
nō facit cōtra ꝓhibitiōꝫ ſupe
rioris. cum adhuc nō ſit ꝓhi
bitum. Ideo dicendum ē ſcꝫm
Archi. vbi ſupra. ꝙ ſi q̄s cōmu
nicat excōicato cōtra ꝓhibitō
nem canonum peccat venial'r
niſi forte nimis frequēter vl' i
cōtemptū canonū. qꝛ tūc eſſet
mortale. Sic poteſt itelligi. xi.
q. iij. excellentiſſimus. et. xxv.
di. c. al's. Sed cōtra ꝓhibitio
nem hominis mortal'r peccat.
Vnde cōſueuit dici ꝙ mitius
agitur cū lege q̄ꝫ cuꝫ miniſtro
legis. ff. de arbi. l. celſus. Ita
notauit Hoſtie. in. c. ꝙ in du-
bijs. de ſen. ex. Et hoc teneas
Nec aduertas illuꝫ monachū
Raymundū cuꝫ lata cappa et
ſtricta conſcia qui i ſūma ſua
dicit ꝙ ſi aliq̄s cōmunicat ex-
cōicato in caſu nō cōceſſo ſcie
ter ſi nouit ius vel ſi eſt cleri-
cus ſꝫ peccat mortal'r. quem ſe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

cuꝰ eſt Inno. q̃reꝰ vt ipẽ no
tauit ḋ dolo et cõtu. veritat̃. i
glo. vlti. iuxta fi. et in. c. ſacr̃
qḋ meꝰ cauſa. applicando te
xtualia ꝑat potuit ꝓ ſua opi
nione facienda. Cõtra quos ẽ
hodie tota ſcola iuriſtarꝫ et
theologorũ. q̇ ſequẽtes beatū
tho. in. iiij. ſen. dicũt ꝓ cõcluſi
one. ꝙ q̃zuis q̇s ſcienter excõi
cato cõicet nõ peccat mortalr̃
niſi i tribꝰ caſibꝰ. ſ. qñ cõmu
nicat in crimine. vel in cõtem
ptũ ſupioris. aut in cõtemptũ
clauiũ. vel ſi cõmunicat in di
uinis. qḋ teneas ſꝫm archidi.
Vbicũqꝫ ergo īuenies ī iure ꝙ
cõicare excõicato eſt peccatum
mortale. intellige cũ hoc ex ſtu
dio fit et ī cõtẽptũ. ita ītelligit̃
ca. excellentiſſimus. xi. q. iij. vt
Hugo ibidẽ notauit. Silr̃ in
diuinis cõmunicare eſt morta
le. vt dicit Hugo. xi. q. iij. ro
go. ſilr̃ in crimine eſt mortale.
vt de ſen. ex. nup. Preterea
ſciendũ ꝙ nõ dicor cõmunica
re excõicato. licet ego et ipẽ ſu
mꝰ in eadẽ domo. ego ꝓ meis
negocijs. excõicatus autem ꝓ
ſuis. Sed ſi ego et excõicatus
iremꝰ ad papã vl̃ ad aliũ dñꝫ
vt ꝓ eodẽ rogaremꝰ bene inci
derem ī excõmunicationẽm ⁊c.
Itẽ ſi ego et excõicatꝰ hẽmus
vnã camerã cõem bene licꝫ mi
hi cũ excõicato eſſe in eadẽ ca
mera et iacere et comedere ſed
ñ i eadẽ mẽſa vl̃ in eodẽ lecto.
q: hoc ñ p̃t eſſe ſine volũtaria
cõione. ſꝫm archiḋ. q̇ ita nota
uit. xi. q. iij. apl̃i. Sed di. tñ
ſctũs Johẽs euãgeliſta exiuit
balneũ ꝓpter cherinthũ excõi
catũ. xxiiij. q. i. oĩs q̇. Dḋm ꝙ
illud fuit ex ſupabundãtia iu
ſticie et cum hoc q: aliḋ eſt di
mittere delicias ꝓpt̃ pñiã ex
cõicati. qḋ eſt bonũ. ſicut fecit
btũs iohẽs. aliḋ ius ſuũ dimit
tere qḋ ñ ẽ bonũ. ſꝫm Inno. q̇
ita notauit ḋ ſen. ex. nup. Pre
terea ſciendũ ꝙ ſi excõicatꝰ in
trat eccleſiã oẽs exibũt eccleſiã
ſꝫm glo. xi. q. iij. ſicut apl̃i. Sa
cerdos tñ ſi incepit miſſam ñ
exibit. q̇a nõ relinq̃t officium
interpletum. vij. q. i. nihil. Hu
go ãt notauit in. c. cũ excõica
to. ibideꝫ. xi. q. iij. ꝙ ſacerdos
remanebit cũ duobus. Hoſti.
vero ī ſũma. ḋ ſen. ex. c. ſi. dicit.
ꝙ ſi excõicatꝰ eijci nõ p̃t de ec
cleſia. et p̃ſbiter nõdũ incepit
canonem veſtes exuat et rece
dat. Si vero īcepit ꝓficiat miſ

ſam et ab ipō excōicato oclos auertat. et tuti⁹ ē vt ſtati ſumpta cōione ſacramēti vadat ad ſacriſtiā et ibi miſſaȝ cōpleat. de cōſe. di. ij. relatū. Cōcordat Hoſti. et Goffre. dicit tñ Inno. d ſen ex. nup. q ſi in eccl'a eſſet excōicatus nō tñ cā orandi ſed ꝑ alio ſuo negocio non videt ipē Inno. qre in eadem eccleſia orare nō poſſem cū nō ꝑticipo ſibi in orōne exq non orat. licȝ aliȷ cōtradicāt. Dicit etiā ſi excōicat⁹ eſſȝ extra eccleſiam et audiat miſſaȝ ſtatim ſacerdos dȝ ceſſare. et aliȷ orātes recedere. niſi forte incepiſſet canonem miſſe. vt dictum eſt. et hoc ne relinqt officium inexpletum. Sciat etiaȝ excōicatus q non licet ſibi ingredi eccleſiam aliq hora. Et ad hoc facit. xxv. di. c. i. p⁹ principiuȝ xxiiij. q. iij. cleric⁹. et. i. q. i. nō licȝ. Niſi cā audiēdi verbū dei de. ſen. ex. rñſio. de cōſe. diſt. i. epus. xxxv. q. iij. de his. ſcdm Hoſtienſem qui ita notauit d clerico excōicato. illud. Vnde dicit Egidi⁹ cardinal' q ſi excōicatus ſicut priuata perſona vult dicere horas canōicas debet hoc facere extra eccleſiā. et non intra ex cā ſupradicta. q: ſepatus eſt ab ingreſſu eccleſie

Sȝ circa pmiſſa ē ſciendum q q: mlti ex leuitate et ex cauſis vl' ſignis leuib⁹ vitant alios tanqȝ excōicatos. ideo expedit ſcire qñ quis eſt vitandus

Pro q ſciēdum ſcȝm Hoſti. de ſen. excō. cū non ab hoīe. a cōione illi⁹ q ꝑ ſacrilega manuū iniectōne in clericū inedictum ſeu canonē excōicationis incidit. licȝ denūciat⁹ nō ſit debes abſtinere dūmō in iudicio ſit vl' hoc ſciat. ſ. q: vidiſti qñ clericum pcuſſit et publica ſuper hoc laborat infamia donec ſe purgauerit. ꝑ quo allegat. c. cum deſideras. de ſen. excō. et hoc vult etiā glo. i. predicti ca. cum non ab hoīe. que dicit q q̄ꝫcito ſcio vnū excōicatum debeo ipm ſtatim vitare qȝuis nō ſit denūciat⁹ niſi ſol⁹ hoc ſciā. Et hoc ē cōtra Johēȝ fauētinum ſcȝm Hoſti. et glo. ſupra dicti. c. qui dicūt q excōicatus nō eſt vitādus quouſqȝ denūciatus ſit. qd omnino falſum eſt. Denunciatio āt nō fit niſi ꝑpter ignorantes. argu. de iudicijs ita quorundaȝ. Et eum qui certus ē certiorari nō opor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ret de regulis iur℥. eum qui. li. xi. de᷒ eum ligat in hac ſnia et non homo. xi. q. iij. nemo. Vñ et ſecū trahit executiōem. nec amplius ligat̃ p denūciatiōnem. de appellatōibus. paſtoral̃. Debȝ ergo vnuſquiſqȝ vitare excōmunicatū. et ſi denūciatus nō ſit dūmō ſciat hoc taliter ꝙ ipm cōuincere poſſit vel etiaȝ ſi famoſum ſit vt dictum eſt. ſecus vbi occultū eſt Et hoc ē veruȝ de excōicato in ſpecie. i. nominatim. non aūt in genere. Et etiā vbi tibi conſtat tanq̄ȝ homini. vel ſi ſit infamat᷒ de hoc publice. Sec᷒ ſi tibi cōſtaret tāq̄ȝ deo. puta in cōfeſſione. q꞉ tūc nec in publico nec in priuato ipm vitare debes. Itē ſi audis hoc ab alijs non ſis facilis ad credendū niſi plat᷒ hoc tibi nūciet. tūc oīno credendū eſt. xi. q. iij. cure. Scire tñ debes ꝙ aliquis ꝓpter famā publicaȝ vitatur tanq̄ȝ excōmunicatus. licet excōmunicatus non ſit ſȝm Hoſtien. in. ſ. cū deſideras. de ſenten. excōmunicatōnis. vt etiā dicit glo. Q̄, ſi fama ē aliqueȝ eſſe excōmunicatū vitādus eſt Et ita fama facit ꝓbationem Et iſta oīa intellige q̄t͂o ad publicā vitationē. naȝ ſi ſ quis ſolus nouit aliquē excōicatuȝ et hoc ꝓbare nō pōt de facili. ipſe ſolus euȝ vitabit. alioq̄n ſi nec aliquem ꝓbare poterit. nec ipe euȝ vitabit publice ſed tm̄ occulte. et vbi poterit facere ſine ſcandalo. Vñ tene pro regl̃a ſȝm Raymūdū. ꝙ ſi manifeſtū eſt eſſe aliquē excōmunicatū. alij tenētur exire de eccleſia vel ꝓcurare ꝙ exeat. Si vero nō eſt manifeſtū. tūc illi qui ſciunt exibunt caute et ſecrete. ita tñ ꝙ ñ ſeq̄tur manifeſtatio illius. ſi commode pñt. al̃s ſi timet̃ manifeſtatio eius nō exibūt. xi. q. iij. Si tm̄ eps. Occulte nanqȝ excōmunicat᷒ debet occulte moneri vt exeat Cōcordat Goffredus. Hodie per ſtatutum conſtantieñ. bene prouiſum eſt ꝙ nullus aliquem vitare debet vel ꝑ excōmunicato hr̄e niſi denūciatus ſit et declarat᷒. Et hoc intellige quantū ad publicā vitationem. al̃s ſi tibi cōſtat aliquē incidiſſe canonem late ſnie debes eum vitare. nō expectando aliquā denunciationē p intra ſuperi᷒ dicta. Eo tñ modo

q̃ dictū ē ſupra. Idē dõm eſt ſi
fama publica eſt. vel audio a
fidedignis aliquē excõicatum
ſzm Raymūdū teneor eū vita
re. Et vt melius iſta recolli-
gas ponūt q̃nqz regl'e de hoc.
Quarū prima talis eſt. excõica
to pticipans in crimine incur
rit eandē ſniam excõicatiõis.
vt ḋ ſen. ex. c. ſi cõcubine. et. c.
nuper. Qḋ intellige ſic. ſi dat
cõſilium auxilium vel fauorez
ſine quib9 ille nõ feciſſet. Se
cunda regula. Participans ex
cõmunicato nõ in crimine in
cõtemptum tn̄ clauiū incurrit
mortale pctm̄. Tercia regula.
Participans excõicato in diui
nis. ſ. admittēdo cuz ad diuia
vl' ad eccleſiaſtica ſacramēta vl'
ad ſepulturā peccat mortal'r.
Et lz pria vice n̄ ſit irregularꝫ
vt de ſen. excõ. is qui. li. vi. tn̄
ingreſſus eccleſie eſt ei interdi
ctus. vn̄ ingerens ſe ſecundo
ad diuia fit irregularꝫ. de ſen.
excõ. is qui. li. vi. Et ſi ſic dece
dit non debet in cimiterio ſe-
peliri. vt dr ibidē. immo vt in
vltimo caſu ſepeliens excõmu
nicatū in caſu nõ cõceſſo excõ
municat9 eſt. vt de ſepulturꝫ.
eos qui. in cle. Quarta regl'a.

Participãs excõicato in contē
ptū ſupiorū peccat mortal'r. xi
q. iij. nēo. Quita regula. Par
ticipãs excõicato bibendo. co-
medendo. loquendo ſemel tm̄
vl' ex caſu neceſſario. nõ tn̄ in
contēptū peccat venial'r. ſz ptz
qr veniale fit mortale dū pla
cet. et frequētia delicti facit cõ
temptū. vt dicit Augꝫ. de fide
xpiana. Tūc em̄ dr quis ex cõ
temptu facere qn̄ volūtas ei9
ordinatur ad obuiandū legi.
Sciendū tn̄ circa p̄miſſa q̈ in
oib9 caſib9 p̄terq̄z in prio tal'
pticipãs põt abſolui a ꝓprio
ſacerdote. Sed i prio caſu qn̄
cõmunicat in crimine nõ põt
abſolui ab alio niſi ab illo q̇
excõicauit principalem. Tn̄ ſi
ille cõmunicãs cõmode nõ p̄t
accedere illū excõicatorem. põt
abſolui a ꝓprio ſacerdote. vt
dr in ca. nup. de ſen. excõ. In
articulo tn̄ mortꝫ põt ab om̄i
excõmunicatõe maiori per ſim
plicem ſacerdotem abſolui ſer
uata tn̄ forma de q̃ habes ſu
pra circa ſacramētū penitentie.

Preterea ſciēdum q̈ quinqz
pſone excuſantur a pctõ parti
cipationis cum excõicato. Pri
mo ſi q̇s cauſa vtilitatꝫ ptica

pat.vt ſi loquit̃ ꝺ his que ſũt
de ſalute excõicati.vel ad ſalu
tem ꝓpriã ſi aliũ nõ habet vt
loq̃tur ꝑ debit⁊ que tenet̃ ſibi
excõicatus. Secũdo excuſatur
vxor ꝑticipans viro excõicato
vel ecõuerſo.tñ q̃ztũ ad reddi
tionẽ debiti nõ excuſatur.q2 ñ
tenetur viro excõicato reddere
debitũ.ille tñ excõicatus tenet̃
vxori petenti reddere.xi.q.iij.
qm̃ multos.in glo.ſup verbo
vxores.finali. Tercio excuſan
tur ſerui ancille filij ruſtici ſer
uientes et oẽs familiares qui
ñ dederũt cauſam dño ꝓpter
quã excuſatur. Et intellige de
ſeruis qui ante excõicationem
dñi ſeruire ceperũt. Et de filijs
nõ emãcipatis.i. nõ diuiſis a
pr̃e qui ſũt adhuc in paterna
ptãte. Ruſticos intellige colo-
nos agrorũ ſuorũ dñorũ et ali
os.q̃ tñ in his laborib9 ad q̃s
de iure tenẽtur pñt ꝑticipare
dño. Patres tñ ñ excuſantur
ꝑticipantes cũ filijs excõicatis
nec dñi cũ ſeruis ſ3m Raymũ
dũ.qui tenẽtur ſuos corrigere
minores. Tñ dicit Hoſtien̄.ꝙ
dñi ſeruis mercẽnarijs q̃s ſuo
magno incõmodo vitare nõ
poſſunt. poſſunt cõmunicare
ſimiliter ſocij habentes aliq̃d
in cõmuni. Quarto excuſatur
illi qui ignoranter cõmunicãt
excõmunicatis. Quinto excu-
ſanter illi qui i neceſſitate eis
communicant.vt ſi quis com
municans iret per terraz excõ-
municatorũ et non hr̃et alibi
emere victualia.põt in tali ne
ceſſitate ob excõicatis emere et
cum illis etiã comedere. Ulti
mo ſciendũ ꝙ ſepe epĩ vl' eorũ
officiales cõmittunt plebanis
abſoluere aliq̃s excõicatos. id
de mõ et forma abſoluẽdi ta-
liũ eſt videndũ. Ubi ẽ notãdũ
ꝙ in abſolutõe a maiori excõi
catõne q̃ttuor ſunt ſeruanda.
Primũ vt excõicatus prius iu
ret ſtare mandat⁊ eccleſie licet
hoc nõ ſit ꝺ ſubſtãtia abſolu
tiõis. Scđo ſi q̃s ꝑ manifeſta
offenſa excõicat̃ ñ abſoluatur
niſi prius ſatiſfaciat. Si ãt eſt
occulta ſufficit iuratoria cau-
tio. Terciũ ẽ vt abſoluat̃ ꝑ eũ
qui tulit ſñiam cũ pſalmis et
orõib9 circa hoc con ſuet⁊. Pri
mo p̃mittendo deus miſereat̃
nri.vſq3 ad finem.vel ſ3m ali
quos.miſerere mei de9.deinde
Kyrieleyſõ.Pater noſter. Sal
uum fac ſeruu3 tuum dñe ſpe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

rantē in te. Mitte ei auxiliū
de ſctō. et de ſyō tuere eū. Eſto
ei turris fortitudīs. a facie ini
mici. Dn̄e exaudi orōnem meā
Oremus. Preſta queſum⁹ oī-
potens deus huic famulo tuo
dignū pnie fructū. vt eccleſie
tue a cui⁹ veritate deuiauerat
peccādo. admiſſorū reddat in-
noxius veniam cōſequendo p
xpm dn̄m nrm̄. Tūc ſequitur
forma abſolutiōis. De oīpo-
tentis dei grā et miſericordia
cōfiſi⁹. auctoritate dn̄i nri ihū
xpi et beatorū aplorū Petri et
Pauli. necnō auctoritate ordi-
naria mihi in hac pte cōceſſa.
a ſnia excōmunicatōis quā in
cidiſti ꝓpter iniectiōꝫ manuū
in clericū ordinatuꝫ. ego te ab
ſoluo. et reſtituo te ī ſinū ma
tris eccl'ie et pticipatiōeꝫ ſacra
mentorū et cōmunionē fideliū
In n. p. et. f. et. ſ. ſ. am̄. Et idē
mod⁹ ſeruād⁹ ē circa mortuū
excōmunicatū abſoluendo. ni
ſi addendo verſiculos et pſal
mos qui fiūt circa cōmēdatio
nē mortuorū. addēdo collectā.
Inclina dn̄e aurē tuā. cū illa.
Da queſumus dn̄e aīe famuli
tui refrigerij ſedē. quiet' btitu
dinē veri luminis claritatem.

p xpm dn̄m nrm̄. Quartū eſt
vt pcipiat illi ſic abſoluto. ſi
erat abſolutus a ſnia canonis
vt nunq̄ꝫ contra illuꝫ canonē
excedat. ſ. vt nō pcutiat clericū
aliquem vel conſimile.

De ſuſpenſionis ſententia.

Circa ſuſpen
ſionis ſniam eſt ſci
endū ꝙ ſuſpenſio ē
ꝓhibitio qua quis aſtrigitur
abſtinere ab aliq̄ certo actu le
gitimo. Et eſt multiplex. nam
tot ſunt ſingulares ſuſpēſiōes
q̄t ſunt actus legitimi vn̄ pōt
q̄s ſuſpēdi a bn̄ficio et officio
et iuriſditōe ab ingreſſu eccle-
ſie ꝛc. Pro quo ſciendum ꝙ
Jo. an. in cle. cupientes. de pe
nis in glo. magna enumerat.
xxv. ſuſpenſiōis ſpēs. Eſt aūt
ſuſpēſio a cōione fratrum ſim
plex. xviij. di. ſi quis aūt. Alia
determiata p duos mēſes ea.
diſt. c. fi. Eſt autem ſuſpēſio a
cōione euchariſtie donec peni-
teat. de elec. oſius. de his que
fiūt a maiori pte capituli. c. i.
in fi. Itē ad oblatōes altaris
xvij. q. iiij. miror. Itē a pceptō
ne ſacramentorū. xi. q. iij. ſicut
apl'i. et. c. ſequēti. de cle. ex. mi. c.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſi. Ité a cõſecratione epõꝛum ſimpliciter. de tranſlatõne. c. ij. et determinate ad annũ. de elec. puida. li. vi. Ité a collati one oꝛdinũ oim et ſimpliciter de tpib9 oꝛdinationũ. vel nõ eſt. et. c. dilect9. et cũ determia tiõe anni. eo. ti. eos q. li. vi. et ad trienniũ. de ſymonia. c. pe. Qñq3 certoꝛũ oꝛdinum tm̃. de tem. oꝛ. c. lrãs. qñq3 clericalis tonſure tm̃. eo. ti. nullus. li. vi. Item ab eoꝛũ executõne qñq3 ſimpliciter eo. ti. nullus. li. vi. qñq3 certi oꝛdinis tm̃ ſimpli citer. eo. ti. lrãs. vel ad temp9 eo. ti. vl'nõ eſt. de ſymonia. c. penul. Qñq3 a pontificalib9 tm̃. de trãſla. c. ij. Qñq3 ab of ficio ſacerdotali. de officio de lega. i. ſane. ij. et eo. ti. c. ij. li. vi. Qñq3 non a toto ſacerdotali officio ſed ſolum a celebratiõe miſſarum. qñq3 tm̃ per duos meſes. de clerico pcuſſo. pte rea. qñq3 p annum. lv. di. nul lus. de cõſe. di. ij. relatũ. qñq3 p duos annos. de clerico per cuſſo. preſentiũ. Ité eſt ſuſpen ſio ab ingreſſu eccl'e qñq3 ſim pliciter. xvi. q. iiij. nullus. et. c. ſi qs deinceps. de pe. et remiſſ. omnes. de offi. dele. c. ij. li. vi. qñq3 determinate ad mẽſem de ſen. ex. ſacro. qñꝙ quouſq3 ſatiſfecerit. de cenſibus. exigit li. vi. qñq3 ſuſpẽditur quis ab ingreſſu eccleſie et diuinis per menſem. de ſen. excõ. c. i. li. vi. Et quid importat ſuſpẽſio ab ingreſſu eccleſie habet de ſen. excõ. is cui. li. vi. Item eſt ſu ſpenſio ab officio qñꝙ ſimpli citer. de vſu. quia in omnibus in fi. cle. de reb9 ec. nõ alie. c. i. qñq3 per annũ. de offi. dele. c. vlti. §. vt aũt. li. vi. de re iudi. cum eterni. eo. li. quandoq3 p trienniũ. de clan. deſpon. c. fi. et de here. c. fi. in cle. ad fi. Ité eſt ſuſpenſio a voce capituli. donec qs oꝛdinet. ſupra eadẽ cõſti. de eta. et qli. oꝛ. vt hi q. ij rñſione Ité a bñficio ſimpl'r de elec. nihil eſt. Et determina te puta ad ſex mẽſes et annũ. in cle. de vi. et hone. cleri. c. ij. ad triennium. de rebus ec. nõ alie. c. ij. li. vi. de elec. cum i cun ctis. eo. ti. c. i. et. c. cupiẽtes. §. ceterum. li. vi. Ad tp̃s incertũ ſcilicet q̃3diu tacuerit. de elec. ge nerali. li. vi. determinate etiã quo ad partẽ diſtributionum vt in predicta decre. vt hi qui ſecunda rñſione. Suſpẽditur

etiã quis a bñficio obtinendo
ꝑ ſex mẽſes et ꝑ annũ. vt in ꝑ
dicta decre. ij. de vi. et ho. cle.
qñqꝫ ꝑ annũ et bienniũ. ꝺ ſta
tu monachorũ. ne in agro. §.
ſi quis. Suſpendit᷑ etiã quis
a bñficio obtinendo ꝑ ſeptem
mẽſes et ꝑ annũ. vt in ꝑdicta
decre. ij. Jtẽ ẽ ſuſpẽſio ab offi
cio et bñficio ſimpl̃r. ꝺ teſtibꝰ
cam lris. in fi. ꝺ ſe. nup. c. i. de
priuilegijs. tuarũ. qñqꝫ determi-
nate ad tẽpꝰ ſatiſfactiõis vel
reſtitutõnis. de elec. q̃ ſnie. de
cenſibus. exigit. li. vi. Et qñqꝫ
hec ſuſpenſio ꝺr ab ordine et
dignitate. de ſciſmaticis. ca. i.
in fi. Et qñ ſumit᷑ alternatiue
vtputa aut ab officio ſuſpen
dat᷑ aut a bñficio. ꝺ vi. et ho.
cle. a crapula. Jtẽ ſuſpẽditur
quis ab adminiſtratione ſim
pliciter. vt de ſolutionibꝰ. c. ij
et cum determinatõe triennij
de re. ec. non alie. c. ij. Interdũ
ſuſpẽditur ab officio admini
ſtratõnis et a bñficio vſqꝫ ad
ſatiſfactõem. in cle. de decimis
c. i. Jtẽ ſuſpẽditur quis a pri
uilegio clericali qñqꝫ in ꝑſona
qñqꝫ in rebus. de vi. et hone.
cleri. c. vlti. et in cle. eo. ti. ca. i.
Jtẽ ſuſpenditur quis a colla-
tione beneficiorum ſimpliciter.
de ꝑbendis. graue. ne ſede va-
cante. c. vno. li. vi. Etiã cuꝫ de
terminatõne anni vel biennij
in cle. de ſtatu monachorũ. ne
in agro. §. ſi quis. Jtẽ ſuſpen
dit᷑ quis a cõfirmatõe epoꝝ
ſimpliciter. de tranſlatõe. c. ij.
Qñqꝫ per annum. de elec. pro-
uida. li. vi. Et quãdoqꝫ a con
firmatõne inferiorum. de elec.
nihil eſt. Jtem ſuſpenditur ꝑ
latus regularis a perceptione
profeſſiõis. de regulis iuris nõ
ſolum. in fi. li. vi. Jtem ſuſpẽ
ditur officium legati minoris
preſente legato maiore de late
re. de officio delegati. nolẽtes.
Jtem ſuſpenditur ſtatus ca-
nonicorum alemanie. de elec.
indemnitatibus. §. penulti. li.
vi. et in clemen. de ſtatu regu-
laium. attendẽtes. §. illos quo
qꝫ. Jtem ſuſpẽditur quis ab
officio aduocationis et nota-
rie. de hereticis. ſi aduerſus.
Jtem a collatõne magiſterij.
in clemẽ. de magiſtris. cuꝫ ſit.
Jteꝫ ab officio predicandi. vt
in clemen. cupientes. de penis

Vt autem facilius iſta ma-
teria capiatur. notande ſunt
regule ſubſcripte. Prima re-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

gula. Suſpenſus ab officio et iuriſditio e ſiue ab homine ſine a canõe nec excõicat nec beneficia confert. de conceſſ. preben. q2 diuerſitatẽ. Ex quo em̃ talis caret iuriſditõne. excõicare non poteſt. de exceſ. pla. tanta. Secunda regula. Suſpenſus ab ingreſſu eccleſie tm̃ talis excõicat et abſoluit. Ratõ. quia adhuc retinet iuriſditionem. vt in. c. ſacro. de ſen. ex. innecto ca. ab excõmunicatꝫ. et de reſcriptis. vbi ad talem ſuſpenſum qui incidit ſuſpenſionem ab igreſſu eccleſie. quia excõmunicatus cõtra nullum caſuꝫ. c. ſacro. fieret remiſſio ꝓ abſolutõe. Tercia regula. Suſpenſus a beneficio poteſt bene eligere. vt in ca. cum in cũctis. de electiõe. Quarta regula. Suſpenſus ab officio ſi talis eſt ſuſpenſus quo ad ſe et quo ad alios. nec eligit nec eligitur. vt in. c. cum dilectus. de cõſuetudine. et de elec. cũ nunc. Et hoc eſt verũ quando eligit ratiõe priuati officij. Si autẽ eligit ratiõe publici officij poteſt eligere dũmõ ſit occultus. facit de re iudicata. approbandum. Quinta regula. Suſpẽſus quo ad ſe tantum. vt ille qui eſt ſuſpenſus propter participationeꝫ excõmunicati. talis eligit ſed nõ eligitur. de cleri. excõ. mini. ſi celebret. Sexta Suſpenſꝰ ab ingreſſu eccleſie in ea celebrans irregularis eſt. de ſen. excom. is cui. li. vi. Septima. Suſpenſꝰ ab officio tam a celebratione miſſe q̃ꝫ a collatione ſacramẽtorum et a quolibet actu ſacerdotali. puta a baptizando ſolenniter intelligitur ſuſpenſus. et contra faciens fit irregularis. Octaua regula. Sacerdos ſuſpenſus ſacerdotalibꝰ officijs miſtrans in inferiori ordine ñ eſt irregularꝫ. Qñ vero eſt ſuſpẽſus a collatõe ſacramẽtorũ cõferẽs aliqđ ſacramẽtũ ſolẽniter fit irregularis. Nona regula. Licet ſuſpenſus non perdit iura ſpiritualia nec poſſeſſioneꝫ beneficij. tñ fructus bñficij ſui ꝑdit ſ3m Inno. de appel. paſtoralis. Et hoc ſi eſt ſuſpẽſus ab officio et ex graui cauſa puta ꝓpter ſcandalũ ppl'i vl' infamiã ſolam ſ3m Hoſti. de q̃ plene p Jo. an. c. cupientes. ꝺ penis. in glo. magna ad finẽ. Decima regula. Suſpenſus a

canone ꝓpter participationē
excõicati põt eligere et alia fa
cere que ſunt iuriſditõis. Sed
ſi ab hoie vel a iure vel alꝭ ex
alia cā tūc ñ põt ſ;m Jo. an.
in glo. magna vbi ſupra.

De forma ferende excom-
municationis.

REſtat nūc vi
dere de quarto. ſ. de
forma ferende excõi
cationis. Pro q̊ ſciendū ꝙ ad
ferendum ſniam excõicatõnis
nõ deb; feſtinare iudex ſ; ma
ture ꝓcedere. nec ꝓ quolib; de
licto debet eā ferre iuxta illud
poeticum. Si quotiēs peccāt
homines ſua fulmina mittat
Jupiter. Exiguo tempe nullꝰ
erit. de quo i glo. magna. xxx
iiij. di. valentino. Debet igiť
premitti triplex monitio vel
vna pro tribꝰ. alꝭ iniuſta ē ex
cõmunicatio. et iudex ē ſuſpē-
ſus ꝑ menſem. q̊ ſi ingerat in
officio ſuo. ſ. in diuinis agens
ſicut prius irregularꝭ efficitur
et per ſolū papā abſoluēdus.
Et idem eſt de ſentētia ſuſpē-
ſionis et interdicti. de ſen. ex.
cum medicinalis. li. vi. hec ta
mē pena nõ tangit epõs cum
de eis nõ loquatur expſſe. Pre
terea eſt ſciēdum ꝙ ſentētia ex
cõmunicatiõis ferēda eſt ex tri
bus cauſis. Prima eſt contu-
macia qñ quis fuerit admoni
tus vel citatus ꝑ iudicem tri-
bus vicibꝰ ſiue edictꝭ vel vno
ꝓ tribꝰ. et ipē fuit inobediēs
vel cõtumax. Scđa cā qñ pro
aliq̊ certo dāno vľ offenſa ali
q̊s nõ vult ſatiſfacere. tūc em̄
põt licite excõicari Et rõ ē ſ;m
Tho. in. iiij. ſniarum. diſ. xviij.
q: talis peccat in ꝓximum cui
facit iniuriā. et iõ merito ē ex
cõicādꝰ. Tercia cā qñ ꝑſona
ignorať ſic excõicať i generali
vt quicunq; furtū fecerit reſti
tuat. vel q̊ ſcit et nõ reuelat. de
ſen. ex. a nobis. Nemo aūt d;
excõicari ꝓ pcõ alteriꝰ. xxiiij.
q. iij. ſi ab his. l; bñ põt inter
dici. Sunt aūt quinq; caſus
in quibus ſnia excõicationis
nulla eſt ipõ iure. Primus ē.
ſi ille qui tulit eā nõ habuerit
ptātem ferēdo ſniam. vt q: ñ
erat eiꝰ iudex. vel q: erat excõi
catus. Scđs q̊a eſt lata poſt
appellatõem legitimā. in quo
caſu etiā vt notat Archi. xi. q.
iij. cure. dicendo ꝙ lic; ſit ordi
nario credēdu; denunciāti ali

quī ē excōicatū. tñ ſi ſcis pro certo denūciatū añ excōicatiōem appellaſſ. ſecure illi potes cōmunicare. vt de appel. ad noſtram. ſm Goffre. q ita notauit in pdicto. c. dilectus. Iſtud vltimū intellige vt notatur d ſen. ex. ſolet. li. vi. §. vl. Cōcordat ad hoc glo. antiq Bern. d appella. paſtoralis. dicēs q ſi quis excōicatur poſt appellationem pbabilē. licȝ excōicatus ſit. non tñ eſt p excōmunicato habendus quin liceat ei cōmunicare in oibus ſacramentis. Hoc idē ſentit glo. finalis in. c. dilectus. ibidem dicens q licet p ſnia ſit preſumendū in dubio. magis tamē ſtandū eſt appellatiōi qȝ denunciatiōi excōicationis. Tercius caſus eſt qñ ſnia cōtinet intolerabilem errorem. vt de ſen. ex. p tuas. vt ſi excōicatur qs iō. quia nō fuaratur. vł q2 ñ ducit epo aliquā meretricē. et ſic de alijs. p ut exēplificat glo. ibidē. Quartus caſus qñ aliquis excōmunicat maiori excōicatiōe illos qui excōicato participāt ñ in crimine ſed in locutōe. Nam talis ſnia nō tenet pmiſſa trina monitōe vel vna p trib9. et cum hoc niſi noiatim exprimātur participantes. d ſen ex. ſtatuim9. et. c. cōſtitutōȝ. et. c. ſtatutū. li. vi. Quintus caſus qñ platus interdicit ſuis ſubditis ne exponāt ſuis ſupiori bus ab inquiſitoribus ſtatutū ecclarū ſuarū ſub pena excōicatiōis. nā talis excōicatio nulla ē. vt d of. or. q2 pleriqȝ. li. vi. Vltimo ſciēdū q ſm emericū ē ſūma ſua reglariter epus et quilibet inferior parochialis pſbiter pt abſoluere a ſnia excōicatiōis etiā maioris lata a iure vbi ſibi ſupior abſolutiōeȝ nō reſeruat. Nec obſtat dictuȝ Jo. an. i glo. i. c. ſi epſ. de pe. et re. li. vi. vbi ipſe dicit q abſoluere excōicatos a maiori excōicatiōe nō cōpetit ſimplici ſacerdoti ſed epo. vt de ſen. ex. nup. Sed tu dic audacter q verū eſt q nō cōpetit hoc ſimplici ſacerdoti ſimpliciter. Et etiam vbi prohibetur ſpāliter. ſecus aūt vbi nō phibet. Sic etiā dicim9 d epo q ñ cōpetit ſibi abſoluere a ſnia excōicatiōis maiorł. vbi. ſ. papa ſpāliter reſeruauit. i ceterł ñ phibet. Silr dr d epo et ſimplici ſacerdote. iſtud tñ indige

ret meliori declaratione p papam ꝓpter ſimplices. Scias etiā q abſens pōt abſolui ab excōicatione p ꝓcuratorē ſʒm Guil. nazonē. tñ ſolēniſ recōciliatio in introductōe in eccleſiaʒ nō poteſt fieri eo abſente Et ita intelligit dictū Inno. qui plire de hoc ſcripſit. de ſē excō. cum deſideras.

De eccl'aſtico interdicto qualiter ſit obſeruandum.

Hinc opuſculo iponere cupiētes de eccleſiaſtico interdicto aliqua ſubijciamus

Circa qd ſciendum q interdictū ſʒm Inno. nō eſt niſi ꝓhibitio h īm habitantiuʒ in loco a ſacris ibi accipiēdis et a ſepultura. et ne clerici celebrēt diuia vl' miſtrēt ſacramta Et eſt duplex. quoddā generale quoddā ſpeciale ſiue pticulare. Generaliter iterdicitur regnum ſiue ꝓuincia. ſiue etiam ciuitas vel caſtrum. Particulare vero interdictum ē qñ de multꝫ eccl'is vna due vel tres interdicūt. vt habet de v̄. ſig. cuʒ i ptibꝫ. Sic etiā ſpecāle dr qñ oms eccl'e ciuitatis vel prouincie iterdicūtur. vt fit p̄ executores grāruʒ. vnde generale dr ideo qʒtum ad illuʒ locum vbi nullꝰ excipitur. Vnde ſʒm dñm Aluarū. licet pſona iterdicatur. vt ſcʒ qʒdiu i tali loco morat. vel ad quecūqʒ ꝑuenerit qʒdiu ibi fuerit ſeruetur interdictū i hoc. licet ꝓpter pſonā ſpāle ceſſat iterdictuʒ. tñ q̄ ad obſeruatōem generaliter itelligitur interdictū ꝓlatū. vñ oia q̄ ſruāt tpe iterdicti generalis etiaʒ tūc obſeruabūtur. Speciale autē eſt i quo alique eccl'e excipiūtur. et vbi ſolum terra eorū que interdicitur ſpecificatur pōt tñ poni interdictū ex rōnabili cauſa ꝓpter culpā dñi loci alicuiꝰ. ſiue capituli. ſiue cōmūitatꝫ. nō tñ pt poni p ordinariū vel p delegatū ꝓ pecūiario debito vl' cuiuſ iris pecunie q̄ntitate. niſi d autoritate ſedis aplice ſpeciali et exp̄ſſa. p extrauagātē Bonifacij octaui. que incipit. ꝓuide attendeñ. et hoc itellige d interdicto generali. qr ſpeciale bene pt poni ꝓpter debitū pecūiarū. vt qr plebanꝰ nō ſoluit aliquā collectaʒ ſedi aplice l' epo pt interdici tm̄ illa eccl'ia illiꝰ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

plebani. nõ autẽ alia in illa ciuitate. Jta notauit. Johã. an. in nouella. de ſen. ex. li. vi. Et differt interdictũ ab excõicatione vel ſuſpenſiõe. quia excõicatur vel ſuſpenditur pſona. ſʒ interdicit̃ loc⁹ vel regnũ vel puincia. caſtrũ. eccleſia. villa. ciuitas. cõitas. clerus vł ppłs. Põt etiã hoc iterdictũ poni p epm. de caſu epi põt capitulũ interdicere. vicʒ qñ pcedit ex mero officio. ałs autẽ ſine caſu capitłi pt iterdicere ſup notorijs delictꝰ. hoc idẽ pt facere elect⁹ cõfirmat⁹. licʒ nõdũ cõſecratus. qꝛ hoc ẽ iuriſditionis et ñ ordinis. vacãte vero ſede pt hoc etiã facere capitulũ. De omib⁹ iſtis ſunt iura que obmitto cã breuitatꝰ. Forma autẽ interdicti eſt hec. Nos propter talem cãm. ſ. occiſiõis ſacerdotꝰ in ciuitate facte ipam ciuitateʒ ſupponim⁹ iterdicto eccleſiaſtico. His premiſſis ponũtur alique regule de obſeruatione interdicti. Prima regula ẽ. Interdicto clero ſpecialiter non pter hoc ppłus intelligitur interdict⁹ nec ecõuerſo. vñ in tali caſu laici poſſunt audire diuina. vt de ſen. excõ. ſi ſnia. li. vi. Cũ vero aliquius ciuitatis vel terre populus eſt interdictus ſingulares pſone intelligũtur eſſe interdicte. Scda regula. Licet generale interdictũ clerici tenentur obſeruare tamẽ eorũ pſone nõ ſũt iterdicte. Et iõ alibi exiſtẽtes pñt celebrare. Tercia regugula. Jterdicta terra pter delictum dñi. ſubditi ipſi⁹ alibi pñt audire diuina niſi culpabiles exiſtant. vel niſi ipſi fuerint interdicti pter dñm in eis puniẽdum. de ſen. ex. ſi ciuitas. li. vi. Quarta regula. Ciuitate vel caſtro interdicto vł villa. ſuburbia illorum et cõtinentia edificia intelliguntur interdicta. vt in dicto. c. ſi ciuitas. Suburbia autẽ ſʒm Johannem de deo intelliguntur loca extra ciuitatẽ. vt ipſa edificia que ſunt extra vltimam portaʒ ciuitatis. ſiue ſit porta clauſa ſiue aperta. quod alio nomine dicim⁹ ingreſſum vł introitũ ciuitatꝰ principalem vel finalem. qd quib⁹ edificijs vocantur oẽs hoies ad cantionem ciuitatis. et ſoluũt cõmunes penſiones cenſus vel tributa. vel quaſcunqʒ exactiões

cū civibus civitatis. Quinta regula. Interdicta eccleſia nec in ipſa nec ī ei⁹ capella pōt celebrari. nec ī ei⁹ cimiterio contiguo poterit ſepeliri. vt dicitur in dicto. c. ſi civitas. li. vi. Sexta regula. Interdicta civitate ꝑ peccato civium q̄ʒq̄ʒ cives nō ſunt ꝓprijs nomib⁹ expſſi. tamē quocunqʒ vadūt interdicti ſunt. nec debent admitti ad divina. qꝛ interdict⁹ ī vna eccl'a interdict⁹ eſt ī alia. iiij. q. v. q̇ſquis. Si āt ꝓpter pctm̄ principum. tūc populus nō eſt interdictus niſi in eadē civitate. ſʒm Johā. ꝺ deo. Similiter etiā in tercia regl'a ſuperi⁹ dictū eſt. Septima regula. Tēpe interdicti general' pta cū locus eſt interdictus. vt civitas. caſtrū. villa. ſingulis dieb⁹ ī monaſterijs et alijs eccleſijs pn̄t celebrare miſſe ſubmiſſa voce. ianuis clauſis. excōicatis et interdictis excluſis cāpanis etiā nō pulſatis. Tpe etiā predicto canonici debent convenire ad eccleſiā. al's amittūt diſtributōes quotidianas que intereſſentib⁹ tm̄ dantur ſi n̄ eſſet interdictū. Poſſunt etiā tunc ſolū in feſtivitatib⁹ natalis. reſurrectiōis dn̄i. penthecoſtes. aſſumptōnis beate virginis pulſat℥ campanis ianuis apertis. alta voce divina cantari. excōmunicatis excluſis. ſed interdict℥ admiſſis. ita tn̄ ꝙ illi ꝓpter quos latum ē interdictum altare nō appropinquēt Qd ſic intelligit̄ ſʒm novellatorē in. c. alma. ꝺ ſen. ex. li. vi. ꝙ reliq̄ nō culpabiles poſſunt orare ad altare. et oblationē ſuꝑ altare offerre. et ſimilia facere. Hodie etiā ꝑ extravagātē Martini pape quiti moderni extenditur iſta indulgentia ad feſta corꝑis xp̄i ita ꝙ tꝑe interdicti generalis licet etiaʒ celebrare. etiam alta voce et pulſatis cāpanis vſqʒ ad octavas. nullū tn̄ premiſſorum poteſt fieri qn̄ eccl'ia ſpecialiter eſt interdicta. Octava regula. Tempore general' interdicti in ſolēnitatib⁹ quattuor. ſ. natalis. paſce. pētheco ſtes et aſſumptiōis marie licitum eſt cātare veſꝑas primas et ſecūdas ſed nō cōpletoriuʒ. al's incurreret irregularitateʒ ꝑ errorem opinioni fulcitum eo ꝙ doctores in hoc diſcordant. Ex quo nō in cōtemptū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

clauium facit eſſe diſpenſabile per legatum. vt in clementina de. de cleri. excō. mini ſ. clerici. hec Jo. an. in nouella. in ca. alma. de ſenten. excō. li. vi. Sabbato vero magno ſcꝫ reſurrectionis dn̄i non poſſunt in hoc caſu veſpere prime cantari. Ratio. quia terminātur cum completorio miſſe. et ita quodammodo ſūt pars miſſe Sed in feſto corporis xp̄i tam prime qꝫ ſecunde veſpe cū oībus horis miſſis et cōpletorio vſqꝫ ad octauam incluſiue pn̄t celebrari. p̄ter tn̄ cōpletorium ipſo die octaue. qḋ videtur ad diez ſequentē ꝑtinere. Nullum tn̄ p̄dictorū p̄t fieri tpe ſpecial' interdicti. Nona regula. In feſtiuitatib⁹ q̄ttuor p̄dictis nō poſſunt ſani percipere corpus xp̄i. nec etiā hoīes mortui ſepeliri. ſꝫm Jo. an. in nouella in dicto. c. alma. Et notātur hec de ſepultur. eos qui. in cle. in glo. que hoc dicit. Et ideꝫ ho ſtien. in ca. et plantare. de priuilegijs. ſuper v. defunctorum q̄uis Jo. cal. tenet cōtrariū. c⁹ dictū n̄ p̄ualet tanq̄ꝫ ſingulare. Decima regula. Tpe generalis interdicti poſſūt iſta ſacramēta cōferri. baptiſm⁹ paruulorū et adultorū. pnīa tā ſanis q̄ꝫ infirmis. viaticum ſeu corp⁹ xp̄i ꝑ infirmis tn̄. cōfirmatio i frōte et cōſecratio criſmat' feria q̄nta magna ꝑ ep̄ꝫ vt notatur i glo. magna. ſup ver. ſacramēt. i dicto. c. alma. Vndecima regula. Licet quidā antiq̄ vt Petr⁹ de ſampꝛana et alij opinabant̄ tpe generalis interdicti in eccleſijs mō ſupradicto n̄ poſſe celebrari diuina niſi a ꝓprijs clericis eccleſiarū. ſ. vt nō niſi in eccl'ijs parochialib⁹ plebani cū vicarijs deberent celebrare diuina ſubmiſſa voce et ianuis clauſis. et ꝙ clerici extranei n̄ pn̄t ibi celebrare nec eis intereſſe. tn̄ ſꝫm Jo. an. in nouella. c. alma. pn̄t extranei cl'ici hec oīa facere. q: nimis durū ē ꝙ beneficiatus vni⁹ eccl'ie in alia tūc celebrare nō poſſit. et i his ſꝫm ipm nimis emungit vel elicit ſanguinē. imo ſꝫm Jo. cal. qḋ plus eſt pn̄t clerici diuerſaruꝫ eccl'iarū ſꝫm cōſuetudinē quaꝫ habēt cōuenire i feſtiuitatib⁹ vel dieb⁹ certis anniuerſario tēpe interdicti ſeruata forma decretal' alma. ſ. vt ſubmiſſa

voce celebrent.et ſine pulſu et
ianuis clauſis. Hec Jo.calda.
i tractatu de iterdicto.q.lxxxv.
Duodecima regula. Qñ eccle
ſia ſpecialr̃ eſt interdicta.tunc
in eadem in his diebꝰ.ſ.quat
tuor feſtiuitatibꝰ et alijs du-
rãte interdicto nõ poterit cele
brari.etiã baſſa voce et ianuis
clauſis. ſed extra eam in loco
alio etiam poſſet alta voce ce
lebrari ſub tentorio vl̃ in alia
eccleſia ſi eſt ibi nõ interdicta
ſꝫm Johã.an. i nouella dicti
capituli alma. Tredecima re-
gula. Interdicto populo vel
vniuerſitate et nõ loco nec ec-
cleſia.poterunt clerici ianuis
apertis et pulſatis campanis
ſingulis diebꝰ alta voce cele-
brare.interdictis tñ et excom-
municatꝭ expulſis cum hoc ñ
ſit prohibituꝫ. ſed interdicto
loco nõ põt ibi celebrari niſi
modo ſupra expreſſo.ergo illa
que ibi dicta ſunt intelligen-
da ſũt de locali incerdicto. qñ
locꝰ eſt generaliter interdiccꝰ.
Quartadecia regula.Exiſtens
culpabilis.vtputa cõſiliarius
vel ꝓcurator vel capitaneus.
cuius conſilio vel auxilio la-
tum eſt interdictuꝫ.licet ab eo
cautio recipiatur de ſatiſfacti
one.et ei pnia iniũgatur.ñ tñ
ꝓpter hoc relaxabitur interdi
ctum niſi principalis ſatiſfece
rit.quo ſatiſfaciẽte tolletur in
terdictũ per glo.dicti.c.alma.
ſuꝑ ver.relaxatio. Quitadeci
ma regula. Et ſi i ꝑiculo mor
tis aliquis interdictus accipi
at penitentiam tempore inter
dicti.et iuret ſtare mandatꝭ ec
cleſie. non tamen admittitur
ad eccleſiaſticã ſepulturã.cum
hoc ſit contrariũ iuri.de pe.et
remiſ.ꝙ in te.ſꝫm Johẽm de
deo. Sedecima regula. Tem
pore interdicti non debent au
dire cõfeſſionem illi quorũ cul
pa vel dolo latum eſt interdi
ctum.vel qui prebuerunt con
ſiliũ.auxiliũ vel fauorem niſi
priꝰ ſatiſfecerint vel ꝺ ſatiſfa
ciendo dederint idoneam cau
tionem.vel ſi hoc nõ poſſunt
ſaltem iurabũt ꝙ cũ poterint
ſatiſfaciãt et ad ſatiſfactionẽ
faciendã ꝑ illos qui tenentur
dabunt cõſilium.auxilium,vl̃
fauorẽ.et laborabunt ꝓ poſſe
nõ tamẽ erit relaxatio interdi
cti.vt in dicto ca.alma. Deci
maſeptima regula. Tempore
interdicti non dñt decedentes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

tā clerici qꝫ laici extrema vncti
one inungi. de peni. et remiſ.
ꝙ in te. Decima octaua regl'a
Tēpore interdicti poſſunt ma
trimonia per interdictos con
trahi. tamen ſine ſolennitate
qꝛ etiā ab excōmunicatis con-
tracta tenent. vt de eo qui du
xit in matrimoniū. ſignifica-
ſti. Ita notat Jo. an. i dicto
ca. alma. in glo. ſuper v̄. ſacra
menta. Johēs tamē de ligna
no dicit ꝙ in feſto aſſumptio
nis marie poteſt mrimonium
ſolenniter benedici. Decima-
nona regula. Licet ſꝫm quoſ-
dam tempe interdicti poterit
vna cāpana pulſari pro cōuo
cādis canonicis ad horas ca-
nonicas vt dicit dn̄s Aluarꝰ
meliꝰ tn̄ et ſecurius eſt ſi non
pulſetur. ne populꝰ relaxatio
nem credens interdicti conue
niat ad diuia. vt dicit Johā.
caldarini. Viceſima regl'a. Tē
pore interdicti poteſt campa-
na pulſari ꝓ dicēda oratiōe ꝓ
pace. ſ. ꝓ aue maria. ſiue d̄ ma
ne ſiue de ſero. ſꝫm Jo. cald̄.
Viceſimaprima regula. Tem
pore interdicti clerici poſſunt
ad vlteriores ordines ꝓmoue
ri. ſed nō ſpecialiter interdicti.
Laici vero interdicti non pn̄t
promoueri. Viceſimaſecunda
regula. Tempore interdicti licꝫ
laici ſepeliri non poſſunt in ci
miterio. etiā qui non dederūt
cauſam interdicto. poſſunt ta
mē clerici ſepeliri. ſ. d ſine pul
ſu campanarū et ſine omni
ſolennitate. de peni. et remiſ.
ꝙ in te. Poteſt tam̄ ſubmiſſa
voce ꝓ clericis decedentibꝰ di
ci requiem et vigilie. et orare
ianuis clauſis. prout notauit
Bartholomeꝰ de piſꝫ. in ſum
ma ſua de interdicto. §. iij. Idē
dicendum eſt de laicis qui nō
dederūt cauſam interdicto. vl'
ſi dederunt ſufficienter emen-
dauerunt et penituerunt. Nā
pro talibꝰ poteſt orari in ſecre
to. et eorum mortuaria ſūt re-
cipienda. licet non ſepeliantur
in cimiterio. quia tales ſūt in
ſtatu ſaluādorū ſꝫm dn̄m Al-
uarū. Dicit tamen Jo. an. in
clemētina. i. de ſepul. ꝙ hoc in
telligēdum eſt de mortuarijs
que ipſe moriens reliquit loco
interdicto. vel etiā de illis que
poſtea data ſunt cum fuerūt
ſepulti in cimiterio poſt rela-
xatum interdictum. De fune-
ralibus vero que dantur cum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

funere ſepulto defuncto tem-
pore interdicti nō putat cleri-
cos licite recipere poſſe.q2 vidē
tur participare delicto. Idem
dicit Stephan9. Et addit Io
hānes andree in nouella in fi
ne gloſe magne.ꝙ ſi recipiun
tur non tenentur ſoluere quar
tam.vt in cle.dudum. ꝺ ſepul
turis.ibidez. Pro quo allegat
Oldradum inducentem legez
ff.pro ſocio.cum dudum.vbi
ſocius omniuz bonorum non
cogitur conferre ea que ex cau
ſis prohibitis acquiſiuit. Vi-
ceſimatercia regula. Sepulti
extra cimiterium in quib9 ap
paruerunt ſigna contritionis
tempore interdicti.relaxato in
terdicto ſepeliuntur in cimite
rijs.ſi autez fuerint ſepulti in
cimiterio non ſunt relaxto in
terdicto extumulandi ſ3m do
minū Aluarū. Viceſimaq̄rta
regl'a. Qñ terra aliqua ſingu
lariter eſt interdicta i penā et
ſi ex eis multi nō deliquerint
vl' forſitan vniuerſitas vl' ma
gna pars.vl' forte deliquit do
minus.et in hoc tunc puniun
tur parochiani. non poſſunt
in aliena eccleſia,etiam non in
terdicta alibi eligere ſepultu-
ram niſi forte etiam ex priuile
gio.vt de priuil'.vt priuilegia.
Si vero eſt interdicta ꝓpter
delictū clericorum tm̄.vel pro-
pter hoc q2 violata fuerit.tūc
parochiani poſſunt in alia n̄
interdicta eligere ſepulturam
et audire diuina. Hec Inno.
Viceſimaquita regula. Si ali-
cui perſone cōceſſum eſt vt tē-
pore interdicti poſſit celebrare
aut audire diuia voce ſubmiſ
ſa.tunc eius familiares ad au
diendum cum illo et celebran
dum ſibi admittuntur.in ab
ſentia tn̄ dn̄i tales familiares
hoc facere n̄ poſſunt ſ3m Io.
an.in nouella.ꝺ priuilegijs.li
cet.li.vi. Non ſic autem de fa
miliarib9 alicuius collegij.q̄a
niſi priuilegiati fuerint nō ad
mittātur. Tali em̄ conceſſione
gaudere non poteſt qui dedit
cauſam interdicto.vel cui9 cō
ſilio.culpa.fraude.dolo latuz
eſt interdictum.vt de priuile-
gijs.licet.li.vi. Familiares āt
intellige nō ſolum perpetuos
ſed etiam mercennarios ſ3m
Archi. Illi etiam qui ſucceſſe-
runt alijs qui non fuerunt tē
pore dati priuilegij ſed ex cau
ſa neceſſaria ſunt aſſumpti cē

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſentur familiares ſcḋm Egidium de cremona. ſed nõ illi qui volũtate nuda ſũt aſſumpti. Viceſimaſexta regula. Tempore interdicti poſſunt epiſcopi quocũqꝫ ierint coram ſe facere celebrare diuina. ſed tamẽ ſubmiſſa voce et oſtio clauſo. vt de priuilegijs. li. vi. in vltima glo. nec poſſunt per alios dyoceſanos in eorũ dyoceſi ꝓhiberi. ſcḋm Jo. an. in nouella ibidem. Viceſimaſeptima regula. Religioſi exempti in capellis ſuis quas habent in locis non exemptis tempe interdicti nõ poſſunt facere nec per ſe celebrare diuina. vt de priuilegijs. autoritate. lib. vi. Hodie autem religioſi violantes interdictum poſitum per ſedẽ apoſtolicam vel ordinariũ loci vel generalem ceſſationem diuinorum factam per ꝓuinciale cõcilium ſunt excõmunicati ipſo facto. non obſtantibus priuilegijs et exemptionibus quibuſcunqꝫ per clemẽtinam primã de ſen. ex. Viceſimaoctaua regl'a. Tempore interdicti nõ licet ſecularibus extra eccleſiaꝫ auſcultare ſeu audire diuina que fiunt in eccleſia. nec licet feneſtras nec foramina facere ad videndum in figura hmõi diuina et corpus xp̄i. vt colligitur de peni. et remiſ. q in te. de ſen. excom. c. i. in cle. Viceſimanona regula. Clericus nõ ſoluꝫ celebrãs ſed etiam agens aliqḋ in ſuo officio publice tempore interdicti violat interdictum. Vnde nõ ſolũ cantans miſſam vt ſacerdos ſed etiam afferens calicẽ vt ſubdiaconus violat interdictum. Similiter celebrando principaliter veſperas vel matutinũ. xi. q. iij. ſi quis ep̄us. Idem Guilhelm9 in ſpeculo ti. ij. §. iuxta propoſitiõis. ver. quid ſi. Si quis tñ intereſt diuinis etiã cantans cum alijs. nõ tamẽ agens in ſuo officio nõ credit Hoſti. talem irregularitatem incurrere vel ſuſpẽſionem niſi faceret ex contemptu. Clericus tamen in minoribus agens in ſuo officio irregular' eſt ſcḋm ip̄m. de priuilegijs. tanta. et. c. ſi. ꝑ Inno. Triceſima regula. Tempore interdicti poteſt menſa benedici ſimiliter aqua cũ ſale ſub ſilentio. nõ tamẽ ſacerdos populum debet aſpergere publi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ce. ſi tamē aſpergat nō eſt irre
gularis. quia aſperſio non eſt
alicui ordini annexa. non ob
ſtāte dicto Innocētij et Guil
helmi in ſpeculo. qꝛ loquūtur
ſ꞉m antiqua tempora ꝭodie
autē exquo permittitur miſſa
ſub ſilentio quod maius eſt.
ergo et benedictō aque qꝺ mi
nus eſt. Triceſimaprima regu
la. Tempe interdicti clerici bi
ni et bini expreſſa voce horas
dicētes ambulādo vel ſedēdo
in eccleſia vel iuxta eccleſiā vl'
alibi vbi ab aſtātibꝰ laicꝫ au
diunť credunť violare interdi
ctum ſ꞉m Johānē caldarini.
Ex q̄ ſequitur ꝙ tunc clericus
volens dicere horas debet a ſe
remouere familiā laicalem pt
tamen cum alio clerico dicere
horas in ſecreto vbi a nemine
audirētur. Triceſimaſecunda
regula. Tpe interdicti pn̄t tā
clerici q̄꞉ laici publice orare pri
uatas orōes in eccleſia niſi ip
ſis ſpāliter eſſet ꝓhibitus in-
greſſus eccleſie ſ꞉m Monaldū
Melius tamen faciunt clerici
abſtinentes ab orōne cōmuni
cum laicis ꝓpter ſuſpitionē.
Illi tn̄ qui ſunt ꝓpter culpa꞉
interdicti vl' excōmunicati nō
poſſunt in eccl'ia orarē. immo
nec eccleſiā intrare ſ꞉m Archi.
xi. q. iij. ſi quis. Si tn̄ excōica
tus eſt in eccleſia ſed nō orat
nō videt Innocen. quare nō
poſſum eo p̄ſente orare cū nō
cōmunico ſibi in oratiōe. Ita
recitat Archidi. xi. q. iij. ſicut.
ꝙ ego in eadem domo ꝓ meo
negocio et ille ꝓ ſuo nō ſibi cō
munico. Sed ſi in eodem ne
gocio vtputa ambo imus ad
regem ad petēdum ꝓ aliquo.
tunc dicor cōmunicare. Dicit
inſup ibidem ꝙ poſſum cū ex
cōmunicato in eadem came-
ra comedere. ſed nō in eadem
menſa. ſil'r dormire ſed nō in
eodem lecto. Triceſimatercia
regula. Licet tpe interdicti lai
ci pulſantes funeri vel ꝓ alia
cauſa nō fiūt irregulares. nō
tn̄ habeant orōnes. Tn̄ exquo
violāt ꝑ hoc interdictum gra
uiter ſunt puniēdi ſ꞉m Inno.
et ꝭoſtié. Clericꝰ tn̄ pulſans
tpe diuinorū irregularꝫ ē. Se
cus ſi ibi nō celebrantur de fa
cto diuina. Triceſimaquarta
regula. Tempe interdicti pn̄t
prelati excōmunicare et abſol-
uere cum hoc ſit iuriſditionis.
ſed nō cum ſolēnitate id ē ſine

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſtola pſalmis et oratōibꝰ. nec poſſunt excōicatum in eccleſiā introducere. qꝛ hoc eſt ordinis vnde hoc faciens eſt irregularis ſꝫm Innocētium et Hoſtienſem et Guilhelmum. Nec etiam poſſunt mulieres poſt partum introducere in eccleſiam ſꝫm Berñ. quod intellige cū pſalmis et orōibꝰ. poſſunt tamē introducere tm̄ p̄miſſa confeſſione nihil dicendo. nec ſtola vtendo. Triceſimaquinta regula. Tempore interdicti ſpecialis quando eccleſia eſt ſpecialiter interdicta poteſt i ea baptizari et chriſmari. honeſtius tamē hoc fieret extra ꝓpter ſuſpitionem criſmatꝫ. Triceſimaſexta regula. Sacerdos celebrans ſubmiſſa voce et ianuis clauſis tempore interdicti poteſt habere ſecum vnum ſcholarē ad hoc deputatū ad miniſtrandū ſibi ſꝫm Inno. de ſentē. excō. nuper. de quo etiā per Archidi. xi. q. iij. ſicut apoſtoli. Caueat ſacerdos tñ ne vocet aliquos litteratos laicos de ſua parochia ſibi adminiſtrandum. hodie iſtum. cras illū ꝛc. qꝛ hoc eſſet in fraudē interdicti. vñ ſolum

magiſtrū ſcole vel campanatorem qui ſibi cōſueuit miniſtrare ꝓtūc tm̄ habeat. et hoc ſiue ſit clericus ſiue miſter. et ipo recedēte p̄t aliū ſubſtituere dum tñ ſit de loco nō interdicto ſꝫm Johēm cal. Si tñ laicꝰ miniſtrat ſacerdoti qui ñ fuit añ hoc ſuus miſter. licꝫ nō ſit irregularis tñ grauiter peccat. poteſt tñ ſine diſpenſatione ꝓmoueri penicētia peracta. Vbi tñ ſunt plr̄es ſacerdotes meliꝰ fieret ſi vnꝰ alteri miſtraret excluſis clericꝫ vel campanatoribꝰ ſi cōmode fieri pōt Iſta eſt intētio Johis calda. in ſuo tractatu de interdicto. Triceſimaſeptima regula. Tempore interdicti nō poteſt ſacrdos officium pro baptiſmo in ſabbato ſancto facere cum ſolennitate. Criſma tamen in die cene poteſt confici. nec etiaꝫ fiat bn̄dictio candelarum in purificatione. aut etiā palmarum in dn̄ica palmarū ſꝫm Johēm cal. nec cōſecratio eccleſiarū altariū et calicum nec etiam viaticorum. Triceſimaoctaua regula. Licet tempore interdicti poteſt dari viaticum id eſt corpꝰ xp̄i

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſanis damnatis ad mortem.
nō tamē intrātibus mare vel
pugnantibus in bello aut ob
ſeſſis in ciuitate. nec etiam pre
gnantibus mulieribꝰ partui
vicinis. cū ſʒm Johēm calda
rini et Johēm andree nō poſ
ſunt in hoc caſu dici deceden-
tes quibꝰ ſolū hoc ꝑmittitur
a iure. Si tn̄ pregnanti muli
eri imminet graue periculum
vt quia ꝑ fetum in vtero fati
gata laborat graui infirmita-
te ꝺ qua veriſimiliter timetur
poteſt ꝓcurari ſacramēto. dū
tamē hoc in fraudem nō fiat.
Hoc videtur velle Johan. cal
darini dū dicit. niſi periculum
immineat. Triceſimanona re
gula. Tempore interdicti pōt
verbum dei om̄ibus indifferē
ter tam interdictis q̄ʒ nō inter
dictis q̄ʒ etiam excōmunicatis
predicari. de ſenten. excom. re-
ſpondeo. Indulgentie autem
que dantur homibus audien
tibus predicatōnem. excōmu
nicatis et interdictis ꝓpter q̄
rum culpā latū eſt interdictuʒ
nō ſunt dāde. cum earū capa
ces nō ſunt donec abſoluātur
ſʒm dn̄m Aluarū. et vt etiā ꝑ
hoc cōpungantur. Et pōt etiā
dari exhortatio. ſʒ tempore ex-
hortationis debent exire inter
dicti et excōmunicati culpabi
les qui non ſunt capaces con
feſſionis generalis que ibi fit
et etiā cū exhortatio ſit nō de-
bemus cū excōicatis orare. pōt
etiā pulſari cāpana ꝓ hortan
do ſeu vocando ppl'm ad ſer
monē. tutiꝰ tn̄ ē dimittere pul
ſum et dicere populo certā ho
ram puta prima vl' tercia qua
cōuenient. Quadrageſima re
gula. Tpe interdicti p̄t corpꝰ
xpi portari ad infirmū ꝑ ſacer
dotē cū cāpana et lumine pre-
cedētibꝰ. p̄t etiā dari in pn̄tia
aſtantiū. vt dicit Jo. cal. In
dulgētie tn̄ que cōceſſe ſunt ſe
quētibꝰ et comitātibꝰ corpus
xpi n̄ ſūt dāde excōicatꝭ et iter
dictꝭ culpabilibꝰ. ſʒ aliis oibꝰ
qui n̄ dederūt cām interdicto
ſʒm Aluarū et Jo. cal. q. xxvii
Quadrageſimaprima regula.
Licet tpe interdicti clerici non
ſepeliant aliquē ꝓpriis mani
bꝰ. tn̄ ſi ꝑmittāt ſolū itercede
re et ſepelire in cimiterio incur
runt penā clemē. eos qui. de ſe
pul. ſ. excōicatiōem ipo facto
Et ſi ſunt exempti etiam ad-
huc eſt ſuſpenſus ab ingreſſu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

eccl'e. vt de priuil'. epoꝝ. li. vi. Quadrageſima ſecūda regula. Interdicto loco q̄zdiu q̄s ibi morabitur ipſo recedente rela xabit. et nō eſt neceſſaria alia relaratio. vt de vſur. c. i. glo. q̄zdiu. li. vi. Quadrageſima ter cia regl'a. Interdicta terra ali cuius dn̄i intelligitur de terra que eſt ſua quo ad dn̄iuz iuri ſditionis. et quā tenet in feu dum vel emphiteoſim. et quā habet noīe dotis vxoris ſue. et illa quā habet i vſūfructū. Sz pignorata nō intelligitur ſi dicitur interdico terraz tuaz Secus ſi d'. terram iſtaz quaz tenes in pignore. vt ſi habet terras in diuerſis ꝓuincijs ꝑ parte et ꝑ idiuiſo. omnes ille partes ſubiacent interdicto. ſ. et ſi terram iſtam vēdidit vel ꝑdidit nō ꝓpter hoc tollitur interdictum. ſed ſi nouam ac quirit illa nō intelligitur inter dicta. Hec Johānes caldarini q. xxviij. Quadrageſima q̄rta regula. Si clericus tempore in terdicti intereſt diuinis ex q̄ dam ſimplicitate non eſt irre gularis. ſed ſi facit cōtemnen do vel preſtando autoritatem vel faciendo coram ſe celebra re eſt irregularis ſcd̄m Johā nem caldarini. queſtione. xxix. Quadrageſ. maquarta regu la Interdicto collegio ſeu v niuerſitate poſtea factus ali quis de vniuerſitate interdic tus cenſetur ſ̄m Johannem caldarini. q. xxix. Quadrageſi ma ſexta regula. Clericus nō ſeruans interdictum. vt puta celebrās in loco interdicto ſci enter vbicunq̄z irregular̄ effi citur. et eſt ſuſpenſus. de cleri. excōmunicato miſtrante. po ſtulante. §. vlti. de ſen. excō. is q. li. vi. Et hoc teneas ſ̄m arch xi. q. iij. ſi q̄s. etiā ſi nulla ſn̄ia ſup hoc ſit lata. vt d cle. excō. minıſ. aplīce et de poſtu. pla. c. ij. Qui enim celebrat in loco interdicto non a canone ſed a latore intelligitur eſſe ſuſpēſꝰ vn̄ cū ſit irregularis non pōt diſpenſari cū eo. vt dicit ibi dem Archi. Talis etiā non pōt eligere nec eligi. vt de cōſuetu dine. cū dilectus. §. qua nobis et i dicto. c. is qui. Nec poſtu lare. de poſtu. c. i. Nec beneſi cia conferre. de cōceſ. ꝓben. q̄z diuerſitatem. et de exceſ. pla. quia tanta. imo remouendus eſt a ſuo beneficio. de cleri. ex

com·miniſ·poſtulaſti·§·vlti·
Quadrageſimaſeptima regu
la· Celebrãs ſciẽter in aliqua
eccl'a que ñ ꝓprie dicitur inter
dicta ſ ꝫ potiꝰ violata ſeu pol
luta ſemine aut ſanguine·nõ
incurrit irregularitateꝫ· de ſen
ten·excõ·is qui·li·vi· vnde ta
lis grauiter peccat·vt ibidem
dicitur· Ideꝫ Guilhelmus in
ſpeculo ti.ij.§. iuxta propoſiti
onis·ver·illð quoqꝫ·et Bern̄·
de priuil'·tuarũ·in glo· Idẽ di
cit Guilhelmus· Si eps pro-
pter patronorum diſcordiam
clauſerit eccleſiam celebrãs in
ea non fit irregularis. ſecus ſi
dr·interdico talem eccleſiaꝫ qꝛ
tunc fit irregular'· Quadrage
ſimaoctaua regula· Celebrãs
in eccleſia non interdicta pre-
ſentibꝰ pſonis interdict' vl' ex
cõmunicatis licet grauiter pec
cat celebrando coram eis·non
tamẽ fit irregularis·quia hoc
ñ habetur in iure· Sed tamẽ
talis ſꝫm Archið·xi·q·iij·ſicut
apoſtoli·cenſeri debet ſicut il-
le qui cõmunicat excommuni
cato in orõne ·qui tm̄ minori
excõmunicatione eſt excõmu-
nicatꝰ.et de iſto conſtat qꝛ nõ
eſt irregularis. vt de cle. excõ-
municato miniſtrãte·Si cele-
bret· Nam hec interpretatio
ſiue extenſio de irregularitate
nõ eſt facta vſqꝫ ad excõmuni
catos ſiue celebrantes coram
excõmunicatis·imo ecõtra ſta
tutum eſt ꝙ nõ ſunt irregula-
res·Et cum iſta irregularitas
nõ fit niſi p cõſtitutionẽ eccl'ie
et de celebrantibus coraꝫ excõ
municatis non ſit ſtatutuꝫ ꝙ
ſint irregulares.nõ debent ha
beti ꝓ irreg'ribꝰ·ſꝫm Inno·
qui ita notauit de exceſ·pla·c·
ſi. Si tñ talis ingerat ſe ſecun
do officio ſuo.ſicut prius erit
irregularis·vt dicit glo·ij·de
ſen·excom·is qui·li·vi·Qua-
drageſimanona regula. Si
publice excõmunicatꝰ vl' inter
dictꝰ ꝓpter culpã intrat eccl'iã
oẽs debent exire ſi cõmode nõ
põt expelli·xxiiij·q· i · omnes
q̇. et.xi.q.iij.ſicut.i glo.ſi ergo:
Sacerdos tñ ꝓpterea non di
mittat miſſam inexpletã ſi iã
incepit canonẽ debꝫ cõmunio
nem cũ ſequẽtibus orõnibꝰ in
ſacriſtia ſumere· Si auteꝫ oc-
cultꝰ ſit ille q̇ ſcit eũ ſolus cau
te exire debet ·ita tñ ꝙ crimen
non ꝓdat. Facit ad hoc.vi.q.ij
ſi tãtũ·et qð ibi notat' i pria

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

glo. Quinquageſima regula.
Quilibet q̃ƺtũcunqƺ exemptꝰ
celebrãs ſci‑ter ſiue i loco inter
dicto. ſiue coram ꝑſonis inter
dictis ab ordinarijs delegatis
vel a iure. ſilr recipiens inter‑
dictos publice ad diuina offi
cia ſiue ſacramenta ſiue ſepul
turã eſt interdictꝰ ab ingreſſu
eccľe vltra alias penas in iure
poſitas. vt de priuilegijs. ca.
ep̃orũ. li. vi. Et ſi ſe ingerat of
ficio ſuo ſicut prius fit irregu
laris. vt de ſen. ex. is qui. li. vi
Et nõ intellige ꝙ iſti ſic delin
quẽtes in oibꝰ p̃dictis caſ.bꝰ
tm̃ puniantur pena interdicti
ab ingreſſu eccľie. ſed ꝙ vltra
penas alias iſta eis inſligitur.
vñ licet celebrãs in loco inter‑
dicto vt ſupra dictũ eſt in ca‑
ſu non cõceſſo fit irregularis.
d̃ ſen. ex. is qui. li. vi. tñ vltra
illã penã irregularita ⁊ ꝓhibe
tur ſibi ingreſſus eccleſie. q̃d ñ
fit alijs irregularibꝰ. Silr ce‑
lebrans corã excõicato vľ inter
dicto publice. licet non fit irre
gular ⁊ prima vice. tñ incidit ex
cõicationẽ minorẽ. vt de cleri.
excõ. miniſtrante. Si celebret
Vñ poſſet pnia pacta pꝰ hoc
miniſtrare in eccleſia. ſi nõ eſt
pena iſtius capituli que tñ ob
ſtat eis. qꝛ tales non poſſunt
miniſtrare in eccleſia q̃ntũcun
qƺ peniteant. cũ nihilominus
eſt eis ingreſſus eccleſie inter‑
dictus. donec de tranſgreſſiõe
hmõi ad arbitriũ cuiꝰ ſniam
cõtempſerunt ſatiſfaciant cõ‑
petenter. Licet aũt iſta ꝓcedant
q̊ ad exemptos. vt dicunt qui
dam tñ quo ad illã partem. ſ.
de admiſſiõe diuinorũ Johẽs
monachi Archidiaconꝰ. et Jo
hannes andree in nouella di‑
cunt non exemptos nõ ligari
iſta pena. vñ ipi volunt ꝙ nõ
exemptꝰ admittẽs interdictuƺ
ad diuina officia nõ incurrat
hãc penã. ſ. vt nõ arceatur ab
ingreſſu eccľie. licet peccet gra‑
uiter. vt dictũ ẽ. q̃d ꝓbat Jo.
an. in nouella dicti ca. ep̃orũ.
cõcludens poſt mľta ꝙ ex q̊ nõ
põt exemptis ſuffragari igno
ſcant ſibi ſciẽtes ꝙ oculꝰ ipſo
rum nequã non erit. cum etiã
habeãt maiora remedia ꝓ mi
nore ſuꝑ abſolutõibꝰ et diſpẽ
ſatõnibus ipis ab apľica ſede
cõceſſa. et cõpromiſſiones que
facile ſuis maioribus circa ta
lia fieri ſolent. Hec ille.

De irregularitate.

Ad habendã
aliquam noticiã de
irregularitate notã
de ſunt aliqne regule prius pre
miſſa breui deſcriptiõe irregu-
laritatis. Sciendum igit̃
eſt ꝙ irregularitas eſt nota .i.
infamia vel impedimentũ ca
nonicũ ex vicio ſeu defectu ꝓ
ueniẽs. qua quis ꝓhibetur ad
eccleſiaſticos ordines ꝓmoue-
ri. et in eiſdem miniſtrare Jta
diffinit Guilhelmus durandi
in ſpeculo. titulo de diſpenſa-
tionibꝰ. § iuxta. de ꝓpoſitio
nis. Dicitur autẽ canonicum
impedimentũ. qꝛ ortum habet
a iure canonico. licet inceperit
a veteri teſtamẽto quo ad ali
qua. qꝛ dictum ẽ dauid. Non
edificabis mihi templũ. quia
vir ſanguinis es. i. Paral. xx
viij. c. et in cano. xlix. di. ⁊ hinc
etenim. vbi habet̃ ꝙ in leuiti
co etiaꝫ multi a ſacerdotio re
pellebãtur ꝓpter defectus na-
turales. ſicut ꝓpter ſcabiem et
gibboſitatẽ ꝛc. Et dicitur irre
gularitas ab in quod eſt ſine.
et regula. quaſi contra regulã
eccleſie natus. ſiue propter fa-
ctum vel defectum extra eccle
ſiam poſitus. Sumitur autẽ
tripliciter. Primo pro defecti
bus qui ſunt in homine ſine
peccato. puta qui eſt bigamꝰ
vel maritus vidue. vel illegiti
mus. et huiuſmodi. vt ꝺ renũ
ciatione. niſi cum pride. §. pſo
ne. Secundo dicitur irregula
ritas perſone. vbi generaliter
ꝓhibet̃ quilibet ordinari vel
celebrare in ordine iam ſuſce-
pto ſine diſpenſatiõe domini
pape. ne patiat̃ defectuꝫ ꝛc. de
quibus infra patebit. Tercio
dicuntur irregulares oms̃ illi
qui non poſſunt remanere in
ſuſceptꝭ ordinibꝰ. nec ad ma
iores ꝓmoueri. etiaꝫ poſt actã
penitentiã. ſine diſpenſatione
domini pape et aliorum prela
torum. de quo dantur regule.

Prima regula. Oīs furioſus
ebrioſus illitteratꝰ impudicꝰ
ꝑcuſſor litigioſus neophitus.
et generalr̃ quilibet in mẽbris
naturalibus defectuoſus irre-
gularꝭ ẽ ad ſacros ordines ſu-
ſcipiẽdos. patꝫ hoc in decre. la
te incipiẽdo a. xxvi. diſt. vſqꝫ
xlix. ꝑ totũ. vbi iſta ſingillati
ꝓbantur. Scđa regula. Accu
ſans vel deferẽs aliquẽ de cri
mine corã iudice ꝓ quo pena

capitis debetur vel truncatio
membri irregularis eſt. v. q. vi.
delatori. et. vi. q. i. in ſūma. de
accuſa. accuſaſti. Tertia regu-
la. Percutiēs aliquē ſiue in p
pria pſona ſiue p aliū ei⁹ mā-
dato. ſi ſequatur inde homici
diū vel mēbri mutilatio ſi hoc
facit abſqȝ ineuitabili neceſſi
tate irregularis eſt. de homi.
pſbiteri. et. c. Petrus. l. di. mi-
ror. Quarta regula. Percuti-
ens abſqȝ mortis piculo vel ſan
guinis effuſione vel trūcatio-
ne. habens ad hoc ptātem nō
eſt irregularis. vt de raptorib⁹
in archiepatu. et. xxiij. q. viij. ſe
pe. Quinta regula. Judex ac
tor vel procurator notari⁹ ſiue
dictator vel promulgator ſi in
membris ſecuta eſt mutilatio
irregularis eſt. l. diſt. ſi qs. ne
clerici vel monachi. ſententiā.
de homici. poſtulaſtis. l. di. c.
i. Et generaliter purgationez
vulgarē que fit in torneamen
tis vel alio mō. et quecūqȝ vin
dicte ſanguinis autoritatē be-
nedictionē ſeu patientiam ſui
exhibētes. irregulares ſunt. de
exceſ. pla. ex lris. Sexta regu-
la. Licet clericus nō debeat in
tereſſe vindicte ſanguis. ſi tn̄
ex ſola curioſitate vel leuitate
interfuerit vbi latro ſuſpendi
tur vel vbi quis in duello occi
ditur. licet peccet grauiter. nō
tamē ſit irregularis. ſi nec au-
xiliū vel cōſiliuȝ vel autoritatē
pſtiterit ſȝm Gulhelmū i ſpe
culo ti. de diſpen. atō. §. iuxta
ppoſitōis. Septima regula.
Judex vel officialis ſeu aduo
catus q tractauerunt cām cri-
minis dātes operā vt ſanguis
effunderetur. licȝ nec mors nec
ſanguis effuſio fuerit ſubſecu
ta irregulares ſūt. pt tn̄ in ta
lib⁹ p ep̄m diſpēſari ſm Guil
helmū. ſilr cū illo q nō ex offi
cio ſuo ſed ex odio dedit ope-
ram et fecit qđ potuit vt occi
deret. nō tn̄ occidit vel mutila
tur. indiget em̄ tal' diſpēſatiōe
ſȝm guil. Octaua regla. Exer
cēs artē cyrurgie ſi ppter impe
ritiā et negligētiā ei⁹ ſit mors
ſubſecuta ab inciſiōe aduſtio
ne vel potione quā dedit infir
mo. irregularis eſt. vt de homi
cidio. tua. §. i. Si tamē pe
rit⁹ exiſtens flebotomat ſan
guinē vel ſecat adhibens oēm
diligentiā non eſt irregularis.
etiaȝ ſi mors fuerit ſubſecuta.
q2 poti⁹ pſumit caſu et culpa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

patientꝛ euenisse. xxiij. q. v. de occidendis. Secus si per eius negligẽtiam ſm Guilhelmuȝ Nona regula. Licet laicus exercens artẽ cyrurgie ñ fiat irregularis. ſi nõ ꝓpter ei⁹ incuriam multi obierũt. clerico tñ ſi ſub ei⁹ cura aliq̃ etiã p̃ter ei⁹ culpã obierunt irregularis eſt ſm Inno. q̇ hec notavit in. c. tua. de homicidio. ne cle. vel monachi. ſimiam. Decima regula. Extrahens ſagittã vel telum vel gladiũ infixũ in corpe alicuius. ſi ꝓpter hoc vulneratus citius moritur. irregularꝛ ẽ. de homici. tua. Vndecima regula. Cuſtodiens infirmum et dans ei bibere ipite. vel aliq̃d aliud cõtra cõſiliũ medicorũ faciẽs ꝓpter qđ mors ſit ſubſecuta irregularis fit ꝓpter imperitiã et negligentiã diſſolutã. ſi tamẽ q̇ facit bona fide circa egrotũ nõ dȝ eſſe facilis ad faciẽdam cõſciam ſcrupuloſaȝ q̃zuis in aliquo ſit erratum. ſi ibi non ſit lata culpa cũ negligẽtia diſſoluta que ꝓpe dolũ ẽ et hmõi ſcrupulũ de facili deponere dȝ ad cõſiliũ ſapientis Si tñ tãta culpa fuerit vel negligentia diſſoluta. et certum eſt ꝙ mors fuit inde ſubſecuta. irregularitas contrahitur. Si vero ñ ſit certũ tũc diſtinguendũ eſt. aut em̃ dubitat̃ ꝓbabiliter ſm iudiciũ medicorũ. et tũc abſtinẽdũ eſt ab officio. ſi ãt nõ dubitatur. tũc depoſita erronea conſciẽtia poterit adminiſtrare et etiã ꝓmoueri alˀs non ſm Ray. l. di. hi qui arborẽ. et. c. ſepe. Et ſm q̃ſdã ſolus papa cũ talib⁹ diſpẽſat Duodecima reglˀa. Cõſulens aliquid vnde ſequitur homicidiu irregularꝛ eſt. vt ſi ſuaſit iactũ baliſte. machine lapidis vlˀ ꝙ quis iret ad capiendũ caſtrum qđ capi nõ poteſt ſine hominis morte. vñ ſi ſequitur mors ex illo cõſilio irregularꝛ eſt ſm Guilhelmũ. Idẽ ſi facit vel cõſulit furtiue vel ꝓditionaliter capi caſtrũ. ſi mors inde ſequitur irregularꝛ eſt. qꝛ debuit veriſilˀr preſumere hoc euenire poſſe. In talib⁹ enim punit̃ qui remotã cãm homicidio dedit ſicut q̇ ꝓpinquã. vt notat̃ de homicidio. p̃ſbiterꝛ. Tredecima regula. Mandãs aliquẽ verberari. ſi verberans occidit verberatũ. irregularꝛ ẽ q̇ mãdavit. niſi expreſſiſſet ne oc

cideretur. de homicidio. ſignifi caſti hodie. de homicidio. is q̃ mandauit. li. vi. in fi. vltime gloſe. Secus tamẽ de illo qui cõſulit aliquem capi. vtputa malefactorẽ. quia tunc non ſit conſulens irregular. etiam ſi capiens occidit illuz. quia hoc non conſuluit. ar. de homici. c. fi. Abſit enim vt ea que pro pter bonum facimus. ſi preter voluntatẽ noſtrã quicq̃d ma li acciderit nobis debeat im putari. xxiij. q. v. d̃ occidẽdis. ſemper tñ ſit irregular dans directe cõſilium in mortem al terius. vt ne clerici vl' monachi. ſententiã. Nec intereſt ſiue is cui datum eſt cõſilium ſtatim fecerit homicidium vel etiam diu poſt. niſi prius conſilium reuocauerit et cõtrarium ſua ſerit. vt de homici. Petrus. im mo niſi firmiter et ꝓbabiliter credat q̧ poſt reuocatiõem cõ ſilij non reuocetur is cui datũ eſt conſilium a propoſito occi dendi. neceſſe eſt vt denunciet illi de cuius morte tractatũ eſt q̧ caueat ſibi. in eo aũt q̧ mã dauit ꝑ ſe fieri homicidium. vi detur ſufficere ſi conſiliũ man dat tñ. de regulis iuris. om̃is res. vel ſi ſciente eo cui mãda tum eſt iuit cum occidẽdo. vt xxij. q. i. Omne qđ. vl' parente lam vel amiciciã cum eo con trahat. licet ei hoc non ſignifi cauerit. quia qui eſt certus cer tiorari non debz. de elec. inter vniuerſas. Quartadecima re gula. Conſulens alicui vt oc cidat aliquem. ſi ipſe cui cõſul tum eſt occidere occidatur ab illo occidẽdo. ſ3m opinionem mitiorem nõ iudicatur ille cõ ſulens irregular. Ratio. quia fines conſilij exceſſit. ex q̃ egreſ ſus eſt ad occidendum. nec ſi bi bene cauit. niſi excitaret eu3 ad occidendum alium forte in tali loco vbi periculũ eſſe poſ ſet. tunc eſſet irregularis. etiã ſi is cui cõſului occidatur ſ3m Guilhelmum vbi ſupra. ſ3m rigorem tamen iuris hodie ta lis conſulens irregularis eſt ꝑ Johãnem andree in nouella. de homicidio. is qui manda uit. li. vi. Quintadecima regu la. Si quis ſuadet alicui q̧ ꝓ patria vl' ꝓ ꝓximo ſuo vl' ꝓ iure ſuo vel ꝓ iure eccleſie ſue ꝑiculo ſe exponat. non ob hoc ſit irregularis. etiam ſi ibi mo riatur. xxiij. q. iij. ꝓ membris.

et·c·ſequenti·Si tamen ſciret
vł crederet eum ibi moriturū·
tūc videtur ꝙ fiat irregular̄·
ſcḋm Guilhelmū·Si autē con
ſulat ꝙ idubitata morte ſe ex
ponat pro honore chriſti vel fi
de vel ſtatu eccleſie·non fit ir-
regularis·etiam ſi mors inde
ſequatur·xxi·q·i·ſunt quidā·
xx·q·iij·non ſolum·Hac ratō
ne excuſantur inquiſitores he
retice prauitat̄·ſcientes ꝙ ſta
tim poſtq̄z aliquem pronūcia
uerint hereticum eſſe ille mor-
ti tradetur·hoc etiaz al's mul
tipliciter procurando. Ad hoc
etiam accedit.xxiij.q.viij. legi.
et·q·v·Si audieris·Illi tam̄
clerici qui portauerunt ligna
cauſa indulgentiarum ad he-
reticos cōburēdos irregulares
ſunt·nec cum eis diſpenſatur
niſi ꝑ papam·Sedecima re-
regula·Dans operam rei lici
te·vtputa edificando eccleſiaz
vel domuz·adhibita omni di
ligentia quam potuit habere·
ſi occidat aliquē caſualiter nō
efficitur irregularis·Si tamē
dat operam rei illicite·nec ad
hibuit omnem diligentiā quā
debuit fit irregular̄·vt de ho
micidio·lator·et·c· ex litteris·
et·c·ſi dignum·et·c·pſbiterū·
et·c·continebatur·et·c·ad au-
dientiam·Hinc eſt ꝙ medico
operāti ſcḋm regulas artis ſue
non imputatur ei ſi quis ſub
eo moritur·ſed ſi negligentiaz
cōmiſit conſulitur ſibi vt non
ꝓmoueatur ad ordies.de qua
li.ordi.ad aures. Sed quid
de illo medico qui vertit infir
mum ad aliud latus vt citius
moriatur·Reſpōdeo ꝙ irregu
laris eſt tam ipſe qui fecit q̄z
ipſe q̇ cōſuluit· ſi ex hoc mors
fuit ſubſecuta· quia forte via
anhelitus p̄cluditur·vel apo-
ſtema rumpitur ex violentia
motus vel ſuffocatur·Si au
tem non citius moritur ex hac
cauſa·non fit irregularis·ſed
penitere debet de facto·Deci-
maſeptima regula·Non ſolū
eſt irregularis quis ſi ex eius
percuſſiōe eſt mortuus aliq̇s·
ſed etiam ſi ex hac percuſſione
infirmitatē contraxit vn̄ mor
tuus eſt.vt de homici.preſbite
rum·et ca·ad audientiā·et·li·
diſti·ſtudeat· Decimaoctaua
regula· Defendens ſe in caſu
euitabili et occidens aliquem
irregularis eſt·l·diſtin·ſi quis
viduam·et talis ad ſuperiora

nō aſcendat. et in ſuſcept͡ nō facile diſpenſatur. Sed ſi neceſſitas fuit ineuitabilis datur conſiliū ei vt non miniſtret. l. diſt. de his clericis. non tamen propter hoc deponitur. immo in ſuo ordine adminiſtrās tolleratur de iure cōi abſq3 diſpēſatione ſ3m Laurē. l. diſtin. q2 tua. Sic loquitur de homi. c. ij. put pſequitur ibi Hoſtieñ. Et quidam dicunt epm poſſe in tali caſu diſpēſare. licet hoc non poſſit ſ3m Johannem d deo. qui dicit ſolū papam hoc poſſe. Hodie dicitur ſimpliciter irregularitatem nullam incurrere ille q̄ pſonā ſuā defendendo in caſu ineuitabili occidit. de homici. ſi furioſus. in cle. Decimanona regula. Infans furioſus cōmittens homicidiū nō eſt irregularis. vt in cle. ſi furioſus. de homici. Idē eſt de dormiente ſi aliquē occidat. q̄ tn̄ non habuit ppoſitum occidendi eū. Viceſima regula. Potens hoīem liberare a morte et nō faciens irregularis eſt. q2 qui pt̄ defendere et non defendit. occidit de homicidio. ſicut dignū. qd intellige ſ3m glo. ca. iiij. de ſen. excō. de illo ad quē ex ptāte. ex officio vl' dignitate ptinet realiter defendere. et nō ſimplr de q̄cūq3 Vbi dicit ibide3 glo. q ſi ego nō habeo aliquā poteſtatem video q aliquis vult verberare clericū ſine auxilio meo aut cōſilio ñ credo q ſum excōmunicatus ſi nō phibeo illū. lic3 al's forte peccem. q2 non defendo cū poſſem. Viceſimaprima regula. Retrahens a pposito liberādi hoīem a morte irregular͡ eſt. q2 qdāmodo indirecte homicidiū cōmiſit. l. diſ. ſi q̄s viduā. et de pe. di. i. piculoſe. Viceſimaſecunda. Percutiens aīo occidēdi latronē ſi ex aliq̄rū vulnerib9 latro obijt. irregular͡ eſt. vt colligitur de homici. ſignificaſti. rñ. i. Idē etiam ſi nō percuſſit ſed aliquid opis ipēdit in mortē ei9. puta q2 latronē detinuit. vl' cōtra eū clamauit. al's āt ſi clamaſſet cōtra eū ñ i morte3 ei9 ſ3 q capet͡ vl' detinuit eū. vl' ſe leuē extēd t. irregular͡ nō ē de morte ei9. vel etiā ſi in neglectu al's ſi malicia eius pp. treē homicidiu3. et idem ſi negligētia ei is cōmittatur. l. diſ. ſi q. Et ideo ſi clamat contra latronē

ſiue euꝫ capiat ſi al's quocūqꝫ
modo potuit intelligere ex cla
more ſuo vel alio actu homi-
cidiū ſequi irregularis eſt.niſi
forte faciat ꝓpter ꝑiculum cor
poꝝ ſui.vt ſi videt ꝙ aliqs eū
occidere vult.tūc em̄ pt bn̄ in
uocare et clamare ꝓ auxilio.qꝛ
nō intendit in alioꝝ mortē ſꝫ
in ſuā liberatōꝫ. Secus ſi hoc
faciat ꝓpter ꝑiculū rerū ſuarū
ſi fuge pſidio euadere pōt.de
homi.ſuſcepimus. Vicesima
tercia regula. Clericus ligans
cū ſocio latronem ſi poſtea ti
mēs ne occidatꝰ a latrone ipſe
potiꝰ occidit eum irregularis
eſt.de homici.vbi ſupra. Vi-
ceſimaquarta regula. Si cle-
ricus nō valens aliter recupe
rare res ſuas tenet furēꝫ ne cū
rebꝰ fugiat donec eum exhibe
at iudici vel eius auxiliū inuo
cet ad res ſuas recuperādas.
non eſt irregularꝭ.licet poſtea
fur a iudice puniatur.dū intē
tio eius non ſit corrupta intē
dendo ad furis mortē vel mu
tilationem ꝛc. Idem dicendū
eſt ſi clericꝰ credit vel tradit ſe
cularis poteſtati latronē petēs
ꝙ euꝫ puniat citra ſanguinis
effuſionē.vel petēs rē ſubtra-
ctam ſibi reſtitui ſi poteſtas i
latronem animaduertat.i.pu
niat eū morte.ñ ꝓpter hoc cle
ricus erit irregularꝭ.vt de ho-
mici.delatoris.li.vi. nec etiaꝫ
nocet illi ſi ad cōuincendū la-
tronē tradidit interſignia. Et
idē ē ſi ſimplr deponit querelā
de iniuriātibꝰ ſibi et ecclie ſue
qꝫuis tales vix abſqꝫ ſangui-
nis effuſione valeāt coartari
de homicidio.tua nos.§.vlt.
et.c.poſtulaſti.xxiij.q.iiij.ma
ximianꝰ.et.q.v.c.v.et.c.vnū
et.c.pena. Et hec oia vera ſūt
qn̄ nō intendit ad morteꝫ.nec
hoc in animo gerit.ſed prote-
ſtatur publice ꝙ citra ſangui
nis effuſionē caſtigetꝰ.ñ ē ergo
irreglarꝭ curialiter agēs cōtra
furem.nō criminalr ad mortē
vel ſanguinē.licet euꝫ iudex cā
ꝓbabili ſuſpendet ab officio
ſuo.vt de homici.poſtulaſti.
Ex q̊ vlteriꝰ ptꝫ ꝙ nullꝰ notā
irregularitatꝭ incurrit q̊ per ex
tortores ſiue exactores alicuiꝰ
curie curauit aliquem capi ꝓ-
pter delictū tale ꝓpter qđ nec
mori nec mutilari poſſet.licet
iudex inueniens eū alia cōmi-
ſiſſe ꝓpterea ſuſpēdit eū.ſi tn̄
nec ille crediderit nec cogita-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nit illud cõtingere poſſe. Vice
ſimaq̊nta reg'la. Si iudex of-
ficialis inſeq̄tur furẽ fugientẽ
et querit a me vtrũ videri illũ
et ego ſciens q fur ille ad mor
tem querit̃ inſtruo eũ. ſi p me
am reſpõſionẽ fur inuent⁹ eſt
et occiſus ſuz irregular. Sec⁹
ſi nec ſciui nec ſuſpicat⁹ ſuz q
ad mortẽ vel penã ſãguis que
rit̃. vñ conſulit̃ in caſu hoc cũ
aliq̄s ſcit aliquẽ ad mortẽ fu-
gere niſi p alteram de duab⁹
vijs ñ dz dicere p hãc ñ fugit.
q: ſic pderet eum p alterã fu-
gientẽ. ſ3 aut taceat aut querẽ
tem curialiter euadat. dicendo
nunq̇d ego cuſtos illi⁹ ſum. vl'
alio mõ. Viceſimaſexta reg'la
Si clericus q̇ egit ad res ſuas
recuperandas expoſt facto ra
tum hz q ſuſpenſus latro eſt
et hoc ſibi placet. ſi talis nullũ
cõſenſuz habuit in mortẽ illi⁹
nec quicq̃z coopatus eſt nõ eſt
irregular ſ3m Guilhelmũ. et
hoc ſi gaudet q maleficiuz eſt
punitũ ñ ãt pſona. cũ ſ3m ip̃z
irregularitas ex homicidio ſo
lo ñ cõtrahit̃ niſi culpa vl' vo
lũtas pcedat vel ſcandalũ ſe-
q̄tur. vt notatur. l. di. hi qui. et
de homici. ex lris. et. c. verum-
tñ. Hodie vero iure cautum ē
q ſi quis abſq3 mãdato meo
manus iniecit in clericuz meo
noie violẽtas. ſi hoc ratuz ha
beo excõicationis canonem in
curro. et hoc ppter ratihabitiõ
nẽ que retro trahit̃ et mãdato
cõpat̃. Si ãt hoc meo noie ñ
eſſet factum. licet ratũ haberẽ
peccarẽ. ſed nõ incurrerem ex
cõmunicationẽ. vt dr expreſſe
in. c. cũ q̇s. de ſen. ex. li. vi. Vt
inteliligas pono tibi caſũ. Ali
q̇s amic⁹ vel ſeruitor tuus ſci
ens aliquẽ clericum tibi feciſſe
iniuriã verbalẽ vel realem per
cuſſit. quem tu poſtea receptã
do magis amicũ habuiſti vel
gauiſ⁹ es. et hoc factũ cõmẽda
ſti vl' laudaſti. tu es excõicat⁹
ppter ratihabitionẽ ac ſi mã
daſſes. Sed vn⁹ extrane⁹ per
cuſſit clericũ et tu audiẽs gra-
tũ habes et gratular d' hoc. li
cet non es excõmunicatus. tñ
peccas ad minus venialiter.
ſ3m Jo. an. i nouella ſupradĩ
cti capituli. cũ q̇s. li. vi. Vice-
ſimaſeptima regula. Si quis
mãdat capi vnũ clericũ de tri
bus ſil' incedẽtib⁹. et alios du
os ñ grauari. ſed mãdatari⁹
excedit fines mãdati alios du

os capiēdo.iſte mādans n̄ erit
excōicatꝰ ſ3m Johēm de deo.
li.iiij.ſuarū queſtionū.q.xiiij.
Et rō eſt.q꞉ captio cōtra volū
tatē eiꝰ ē facta.Petrꝰ tn̄ d ſam
priana.alꝯ ſamſona.putat ꝙ
de dāno tenet qd illi paſſi ſūt
de iniurijs.c.ſi.xxiij.q.viij.ꝓ
pterea. Ex hoc infert ꝑ ſile de
irregularitate ꝙ irregularitas
rōe homicidij n̄ cōtrahitur ſo
la voluntate.niſi hō actu occi
datur.de homicidio.ſicut di
gnū.§.i. vbi de hoc in glo.ex
corde.xv.q.i.ſi q̄s nō iratus.
Sed nec fit quis irregularꝭ ꝓ
pter ſolum homicidiū niſi cul
pa vl' volūtas p̄cedat.vel alꝯ
ſeq̄tur ſcandalū.vt notatur.l.
diſ.hi qui prioris.de homi.ex
litterꝭ.de clerico egroto.tua.
Ex hoc dicto ſoluit queſtio q̄
querit an clericꝰ q̄ volebat in
terficere hoiem ſed nō potuit.
q꞉ inuenit eū iā mortuū.q̄ vo
lēs nihilominꝰ ſatiſfacere ire
ſue amputauit caput mortui
Dicendū ꝙ licet voluntas oc
cidendi fuit. tn̄ nō eſt irregula
ris ſ3m Archi.xv.q.i.ſi quis.
Rō.q꞉ ad hoc ꝙ homicidiū cō
mittat req̄ritur ꝙ hō aniatus
occidat.de homi.ſicut dignū.

xxxij.q.ij.Moyſes. vbi abor
ſus fetus inanimati nō impu
tatur ad homicidiū.ſicut etiā
notāt Aluarus.Inno.Bern̄.
de homici.ſi aliquis. Viceſi
maoctaua regula. Si quis in
rixa mortuꝰ eſt.neſcitur tamē
quis illum interfecit.licet ſ3m
quoſdam.ſ.Johē3 omnes ir
regulares ſunt q̄ ad ꝓmotio
nem ad ordines ꝓpter incerti
tudinem. vt.xxiij.q.vlti.c.ſi.
tn̄ ꝓbabilius eſt ꝙ in tali caſu
quilibet ſue cōſcientie eſt relin
quendus.ſ3m Guilhelmu3 in
ſpeculo.et hoſti.in ſumma.d
homi.§.qua pena. Viceſima
nona regula. Si amici mei oc
cidunt aliquē mihi iniuriantē
me inuito et cōtra meā ꝓhibi
tionem.mihi nō nocet. vt de
homici.Petrus.iij.q.iij.qui a
preſulatꝰ.Ide3 eſt ſi me igno
rante.de ſymonia.nobis.et.c.
de regularibꝰ.Sed ſi tributa
ſit. puta quia non exp̄ſſe con
ſenſi.nec contradixi imputabi
tur.ar.d ſymonia.Mattheꝰ.
imo etiā dicūt quida3 ꝙ ſciēs
cōtractum de morte habitum
nō reuelaui.non ſum irregula
ris.quia homicidium nō com
miſi facto mandato.conſilio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

vel defenſione.l.di.ſi quis vi duam.et de homici.Petrus. Alij dicunt cõtra.ſi credidi q̄ non obſtante mea ꝓhibitiõe mei intuitu interficeret.et hoc eſt tenendū.Nam in tali caſu tenebar revelare illi cõtra quē cõtractum eſt.Tric ſima regu la.Si aliquis vadit ad inter ficiendū aliquē.et tu ei ſciēter cõſentias.nõ tamen eum inci tas ad homicidiū ꝑpetrandū nec cū eo ſi ꝑ hoc aliq̄ verba habuiſti.vel ſi habuiſti ſemꝑ ex animo hoc ei diſſuaſiſti.ſ; cum nollet tibi acquieſcere ti mens de ipſo cum aſſocias eo propoſito.vel ſi forte eū quis inquireret defendas et tūc ho micidium perpetrat.vere irre gularis eſt ſ3m Hoſtien.ad qd facit de homici.ſicut dignum §.illi qui.Triceſimaprima re gula.Clericus miniſtrans ar ma pugnātibus ſi aliq̄s inter ficitur irregularis eſt.ar.xxiij.q. i.Niſi bella.c.fi.nomine aūt armorū intelligūtur fuſtes la pides ligna ꝛc.Triceſimaſecū da regula.Iudex eccleſiaſticus poteſt hortare brachium ſecu lare contra violantes et here ticos vel paganos.nõ vt occi dat vel mutilet.ſed vt de ter ris fideliū eꝛpellantur.nec etiā eſt irregularis ſi aliq̄ hincinde ſunt occiſi.xxiij.q.v.de occi dendis.et.xxiij.q.iij.maximi anus.imo ſ3m Inno.de homi ci.petitio.licet aliquis in bello iuſto aliq̄s ꝑcuſſerit.ſi tamen inde nullus eſt mortuus.non fit ex hoc irregularis.Idem ſi quis accedit ad bellum iuſtū cauſa pacificādi vel ex alia iu ſta cauſa.licet ex eius p̄ſentia aliquod robur accreſcit ſuis.vel timor incutiat adverſarijs nõ eſt ſibi imputādum dūmodo dolus et etiam lata negligētia abſit omnio ſ3m Guilhelmū Triceſimatercia regula.Cleri cus qui intereſt iuſto vel iniu ſto bello in armis vel ſine ar mis ſi aliq̄ ſūt hincinde inter fecti irregularis eſt.licet ipſe nõ occidat.l.diſt.ſi q̄s.xxiij.q.iij. porro.xxiij.q.vlti.quicunq;. i.q.i.c.fi.Triceſimaquarta re gula.Clericus defendens ſe vel ſuos licet tūc ex defendentibus aliquis interfectus eſt ex aliq̄ parte nõ eſt irregularis.vt illi qui nõ interfecerunt nec inter fectores qui adiuvabant ſunt irregulares.licet voluntatem

occidendi habuiſſent. quia lex promotionis factum requirit xv. q. i. ſi quis nõ iratus. Triceſimaquinta regula. Clericꝰ in bello iuſto quod nõ ad occidendum ſed ad defendendū geritur miniſtrans ſagittam baliſtario ſuo ad ſui defenſionem. ſi ille baliſtarius aliquē interfecerit. ſed ille clericus nõ intendebat ꝙ ipſe aliquem interficeret. ſed ꝙ illos detinuiſſet et ſua defendiſſet. aut recuperaſſet nõ eſt irregularꝪ ſʒm Guilhelmum. Idem dicit de illo qui in bello iuſto propoſitus fuit exercitui et ſumptꝰ facit et cuncta diſponit. ſi forte eum contingat lanceaʒ vel ſagittas emere et miniſtrare et ad exercituʒ vel ad cuſtodiam caſtri mittere. vel ſi hortatur ad currēdū poſt hoſtes vt eis p̄da hominū vel animalium auferat. et tūc forte aliq̄s interficeretur. dummõ ſolū intēdit ad recuperationem prede. nõ ad vindictam. talis eniʒ cauſa remota non nocet. Triceſimaſexta regl'a. Qui mulieri facit ne concipere vl' generare vel poſt cōceptū parere p̄t. et q̄ p̄gnantem mulierē ꝑcutit. ita ꝙ facit abortiuū ſi fetꝰ iam fuit viuificatꝰ irregularꝪ eſt. ſʒ ſi nõdū fuit viuificatꝰ. ſolum mortalr̄ peccat. de homici. Si aliquis. ij. q. v. cõſuluit. Vel ſi ꝓbabiliter dubitat vel credit an ſit mortuꝰ vel viuꝰ fetus ex illa ꝑcuſſione. vel vtrū conceptus fuit animatꝰ vel nõ. in tali dubio debet a ꝓmotione et a miniſterio abſtinere. nec periculo ſe cõmittere. Si vero leuē vel temerariā habet opinionē deponat eam ſi p̄t. et ſic poterit ꝓmoueri et adminiſtrare. al's nõ. ar. de ſen. excõ. inquiſitio. et de ſymonia. ꝯ tuas. ij. Triceſimaſeptima regl'a. Licet clericus aliquem occidens ꝓ defenſione rerum ſuarum irregularis eſt. de homici. ſuſcepimus. vbi dicitur. poſt tunicaʒ relinquendū eſt palliuʒ. et melius eſt rerum iacturaʒ pati q̄ʒ pro ſeruādis vilibꝰ rebus ac tranſitorijs acriter in alios exardeſcere. Clericus tñ perſonā ꝓpriam defendendo neceſſitate ineuitabili repellēs vim vi cum moderamine inculpate tutele percutiens aliquem ſi inde mors ſequitur nõ imputatur ei. vt notatur de homi.

ſignificaſti.ij.et.iij.c. interfeciſti. Unde dicit Archidiacon9. xxiij.q.iij.c.i.qclericus etiam interficere poteſt vt non interficiatur.argu.ꝺ fur.c.iij. dum tñ hoc faciat pro perſona propria. Hodie expreſſe in cle. ſi furioſus.de homicidio. et dico pſonam ppriã. nam ſecus eſt ſ꜋m Johãnez andree in nouella ſup clemẽ.ſi furioſus.de homici.ſi non valens euitare mutilationẽ. licet mortẽ poſſet euitare mutilauit vel occidit aliquẽ inuaſorem.et idem ſi aliter nõ valens ſaluare res ſuas eum occiderit qui deportare volebat.ſecus etiam ſ꜋m g'o.dicte clemẽ.ſup ver.ſuo.de illo qui occidit illum qui occidere volebat patrem filium coniugem vel perſonam coniunctam quã aliter iuuare nõ potuit. Qd putat Johannes andree quaſi caſus ille non includatur ſub neceſſitate ineuitabili. Intelligitur autem neceſſitas ineuitabilis ſ꜋m Joan.ibidem.ſup ꝟ.nõ valens. vt qꝛ inangulat9 erat.vl'ſic arctat9 qꝫ fugere nõ poterat. nec clamore iuuari. Intelligit̃ aũt cum moderamĩe inculpate tutele ſi fiat ex incontinenti non ex interuallo.et cã defenſionis non vltionis.et ſi equal'r ſe defendat ſicut īfeſtatur.vt ſi gladio ꝑcutitur.et ipẽ gladio ꝑcutit.vel ſi ligneo baculo et ipſe ecõuerſo baculo.aut ferreo baculo ꝑcutitur et ipſe ecõuerſo ne amplꝰ ꝑcutiatur ad mortẽ Si aũt ꝑcutiatur ꝑuo ligneo baculo a q̃ nõ timeatur mors. vel depilat̃ vel ꝑ veſtẽ trahit̃. et ipſe repcutiẽs ferro occidit ſuũ inuaſorẽ irregularis eſt.qꝛ nõ ẽ moderamẽ inculpate tutele.debuit eñi ſe moderate tenere et nõ exceſſiue vltra violentiam ſibi illatã.aut ſi ꝑcuſſus ẽ ſemel et ſic dimiſſus eſt. nec vlterius ſe credit percuti ſi etiã incontinẽti repcutit et occidit irregularꝫ eſt. Nã nõ debet occidere inuaſorem ex q̃ ab eo nõ credebat ſe occidi.vñ exceſſit in moderamĩe.qꝛ ꝑ vna percuſſione non letali occidit. Hec oĩa colligunt̃ i glo.ſignificaſti.ij.de homi. Triceſima octaua regl'a.Prelat9 ſpũalis hñs iuriſditionẽ tpalez in ſuo dñio ſi fur vel latro deprehenſus in furto vel maleficijs adducit̃ ad pñ̃ſentiã ei9.et petitur

puniri iuxta cōdignum ſui ex
ceſſus. non debet ipē perſona
liter de hoc cognoſcere iudica
re aut ſentēciare. ſed debꝫ hoc
cōmittere ſuo ꝓcuratori. dicē
do iſta verba. Fiat iuſticia. ge
neraliter. nō deſcendendo ſpe
cialr̄ qua morte ſit moriturus
ne clerici vel monachi. c. vlti.
li. vi. Nec ꝑ hoc etiam eſt irre
gular̄ ſi ſequatur ſanguinis
pena. vnde pōt fieri ſpecialis
cōmiſſio ſuꝑ tali caſu ſed nō
expreſſa pena ſꝫm Goffredū.
Idem tenet nouellator in di
cto. c. vl. li. vi. Dicit tamē no
uellator in nouella ibidem ꝙ
ſi epūs vel p̄latus mādat no
tario ſuo vt ĩ tali caſu ſcribat
cōmiſſionem ꝓcuratori epī. vt
ſuꝑ his faciat iuſticiam. talis
notariꝰ eſt irregularis. qđ ꝓ
bat ex eo. quia talis nō habet
facere quicq̄ꝫ ex officio ſue iu
riſditōnis. qđ requirit illa de
cretalis. Sit ergo epūs cautꝰ
vt non inijciat laqueum cleri
cis. vñ cōmittat iſtam iuriſdi
tionē laico ꝑ ſeipm̄ immedia
te et ꝑ aliū laicū. nō aūt per cle
ricū. Et ſcias ꝙ hoc ñ ſolū ve
ritatē hꝫ in p̄lato habente iu
riſditionē tꝑalem rōne benefi
cij ſed etiam rōne patrimonij
ſꝫm nouellatorē ibidem. et qđ
plus eſt. dicit ibidem ꝙ eq̄ cle
rici tales cauſas ſine metu irre
gularitat̄ poſſūt alijs delega
re. ſatis videtur ꝙ ſi laicꝰ talē
iuriſditionem hñs ſed ꝓbabi
lem. cauſas ſanguinū criminat
poterit hoc nō obſtante ordi
nari. q2 non fit irregularis ea
rōne. Caueat ergo p̄latꝰ cū in
terrogatꝰ fuerit a iudice ne re
ſpondeat malū eſt ſi ille male
factor remāſerit impunitꝰ. nā
tūc eēt irregularis. vt de exceſ.
p̄la. ex lris. Triceſimanona re
gula. Si iudex hñs latroneꝫ
captū querit de aliquo perito
quid debeat fieri de tali. et ille
rñdet talē eē morte puniendū
vel ſimile. iudex autē ſecutus
eius cōſilium latronem punit
ad mortem irregularis eſt cō
ſulens. q2 fuit ĩ culpa in caſu
q̄ de facto nō erat rñdendus.
vt de exceſ. prela. ex lris. ſi tñ ñ
eſt caſus de facto. ſꝫ iudex que
rit ſimpliciter qualr̄ ſint tales
puniendi. et clericus rñdet ꝙ
ad mortem vł ad ſanguinem
ſi reſpondens rñdet ſꝫm verā
iuris ſñiam vt expertus iuris
cōſultus nō eſt irregularis. et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

maxime ſi extra iudicium. vt
dicit glo. in dicto. ca. ex lris.
Si autē errans in iure dixit.
cum tamen aliter iura diſpo-
nant. irregularis eſt. vt colligi
tur ꝑ Guilhelmū i ſpeculo ti.
ij. §. iuxta ꝓpoſitōis. Si aūt
qui nō reputat̄ iuriſconſultus
interroganti rn̄det nō vt iuriſ
cōſultus. ſed ſimpliciter dicit
quid ꝺ talibꝰ ſentiat. nec pſu
mit ꝙ iudex eius ſequatur re-
ſponſionē nō eſt irregularꝭ. ex
quo nō rn̄det ad caſum qd ſit
de facto. Nā ſi cōſuleret ad ca
ſum de facto irregularis eſſet
ſꝫm Raymundū. Quadrage-
ſima regula. Suſpenſus ab
officio celebrando fit irregula
ris. vt. xi. q. iij. ſi quis damna
tus. et. c. ſi quis epiſcopus in
cōcilio. Et licet illi canones lo
quuntur de excōmunicato ſci-
enter et in contemptum claui
um celebrante. hodie tn̄ idem
irregularis eſt in ſuſpenſione
a diuinis. vt de re iudi. cū eter
ni. et de ſenten. excom. cum me
dicinalis. li. vi. et hoc caſu ſo
lus papa diſpēſat. vt notauit
Guilhelmꝰ in ſpeculo. ti. ij. §
nūc de epōrū. ver. eſt inquam.
Suſpēſus autem a beneficio

tantū non fit celebrando irre
gularis. qꝛ hoc nullo iure ca-
uetur ſꝫm Innocentiū. de elec.
cum in cunctis. §. clerici. et. ca.
ſtatuimus. de conceſ. pben. qꝛ
diuerſitatem. Minori quoqꝫ
excōicatione ꝓpter participa-
tionem excōmunicati in locu-
tione vel ſimilibꝰ ligatus. licꝫ
celebrādo grauiter peccet. non
tn̄ efficit̄ irregularꝭ. qꝛ hoc nul
lo iure cauet̄ ſꝫm Inno. imo ſi
medio tēpe poſtq̄ꝫ cōmunicat
excōicato celebrauerit. bene pōt
pnia pacta ſine pape diſpen-
ſatione celebrare. vt de cle. ex-
com. miniſ. c. ſi. xi. q. iij. ſi q̇s.
pſbiter. Inno. tn̄ et hoſtiē. di
cunt ꝙ tales nō ꝓpter ſuſpen
ſionē a iure celebrare ꝓhibētur
cū non ſint ſuſpenſi a iure nec
ſuſpendendi. ſed ſolum ꝓpter
peccatū ꝓhibentur cū fuerint
ſuſpenſi quo ad deum a ſacra
mentis et a ꝓmotiōe. ſi enim
a iure ſuſpenſi eſſent celebran
do fierent irregulares. per. ca.
cum eterni. de re iudi. li. vi. et
de ſen. excō. cum medicinalis.
eodem li. vi. Ex quibꝰ om̄. hꝰ
hoc colligitur ſꝫm abbatē i di
ſtinctōibꝰ ſuis. et. c. ſi celebrat
ꝛc. de cle. excom. miniſ. ꝙ cele-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

brans in mortali peccato non incurrit irregularitatem. poſt pniam et recōciliationē obtentam ſuper peccato mortali vl' excōicatione minori ex quibus celebrans poterit ſine aliqua diſpenſatione ſuperioris celebrare. nec obſtāt noua iura ſcꝫ ca. cum eterni. de re iudi. et ca. cum medicinalis. de ſenten. et com. li. vi. que loquūtur de ill' qui ſūt ingreſſu eccleſie priuati. et a diuinis ſuſpenſi. quod non eſt in iſtis. cum iſti nec ingreſſu eccleſie ſunt priuati. nec etiā a collatōne ſacramentorū ſed ſolū a ꝑceptiōe ſunt ſuſpēſi. Quadrageſimaprima regl'a Notorius fornicator a iure ſuſpenſus celebrans non fit irregular' ſꝫm Guilhelmū in ſpeculo. ti. ij. §. iuxta ꝓpoſitōnis. nec obſtat ꝙ quidā dicūt ꝙd libet peccatuꝫ notoriū facit hominē irregularē. vt de tempo. ordi. c. queſitū. hoc enī verum eſt ſi ibi ñ intelligitur irregularitas talis que requirit pape diſpenſationem. Unde dicit abbas vbi ſupra ꝙ in illa irregularitate quaꝫ quis incurrit ex notoria fornicatiōe et i tali celebrat pt epūs diſpēſare poſt pniam. p. c. ac ſi. de litt'. côteſ. Et ita hodie ſeruat'. Et ꝗuis quidam nimis rigidi. vt Hoſtieñ. et Inno. dicūt côtrariuꝫ tñ nō ſunt audiēdi. quia qui nimis emūgit elicit ſanguinē iiij. diſt. deniqꝫ. Nec aduertas rōnem illā qua dicūt. Omnis ſuſpēſus ab officio ꝑ canonē celebrando fit irregularis. vt dr in. c. cum clerici. de re iudi. et. c. medicinal'. d ſen. ex. li. vi. ſed talis eſt fornicator notorius vt ptꝫ i. c. queſitū. de coha. cle. et mu. et. xxxiij. diſ. ꝓpter hoc. ergo efficit' irregular' celebrādo Ad hoc reſpōde audacter ſꝫm Franciſcū de ſarabel. in. c. veſtra. et. c. queſitū. de cohabitatōne clericorū. ꝙ ſuſpēſus a canone celebrans tūc ſolū incurrit irregularitateꝫ qñ ꝑ modū ſnie fit a canone ſuſpēſus. vt in dicto. ca. cū eterni. li. vi. Sic aūt nō eſt in fornicatore notorio et ſymoniaco. quia nō per modū ſnie ſed enunciatiue dicūtur a canone ꝙ ſint ſuſpenſi. vt ptꝫ in. c. queſitum. de cohabitatōne clericorū. ergo celebrando nō fiunt irregulares. de ſen. excom. li. vi. Tene ergo ſꝫm Franciſcum ꝙ ſi in cano-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ne dicitur penā imponente q̄
ta is ſit ſuſpenſus ab officio
vel dr̄ ſuſpendimus talem ab
officio ſi hoc fecerit. tūc taliter
ſuſpenſus celebrans ſit irregu
laris. vt in dicto. ca. cū eterni.
Sed ſi dicitur ī canone penā
approbante vel enunciāte ſeu
recitāte aliquē eſſe ſuſpēſum.
ſicut dicitur de fornicatore no
torio. in. c. queſitū. vbi tū reci-
tat notorium fornicatorē eſſe
ſuſpēſum. talis celebrādo nō
ſit irregular. Pro iſto dicto eſt
famoſiſſimus ille doctor Gui
do de bayſio. archidiacon⁹ nū
cupatus. xxxij. di. ad hec vero.
vbi ipſe notat in fine glo. que
incipit. iſtud intelligit. q̄ no-
torius fornicator non eſt prin
cipaliter ſuſpenſus a canone.
ſed a deo. quod patet ex eo q̄
q̄zcito penitet licite celebrat. de
coha. cle. ca. vlti. licet in ordinȝ
criminis per canones aliquid
ſit additum quo ad vitatio-
nem eorum. vt ſcȝ non audiā
tur ab eis diuina. vt in ca. ve
ſtra. et in. c. tua. de cohabi. cle
ri. xxxij. diſt. nulla. et. c. preter
hec. et hoc ſzm Innocētium.
Licet autē hoſti. notauit con
trarium in ſpeculo. ti. ij. § iu-
xta ꝓpoſitionis. et. § nunc de
epiſcoporū. verſu. xxvi. et hāc
viā tanq̄ȝ mitiorē puto cōple
ctendā. Quadrageſima ſecun
da regl'a. Suſpēſus a canone
nō ꝓpter crimen ſed ꝓpter ali
quem defectū. vtputa illegiti
me nati et corꝑe viciati nō in
currunt nouā irregularitatē.
ſi ante obtentam diſpenſatio
nem celebrāt ſzm Guilhelmū
in ſpeculo. ti. ij. § iuxta ꝓpoſi
tōnis. v̄. porro. et ibi notatur
ꝑ archidiaconū. lvi. diſt. apo-
ſtolica. ī pricipio. et hoc ſeruat
curia. q̄ qn̄ diſpēſat cū talib⁹
ſimpl'r diſpēſat ſuper defectu
nulla facta mētione de irregu
laritate. q̄ nullam incurrunt.
lvi. diſt. apoſtolica. et ca. ceno
manenſ ez. de filijs p̄ſbiterorū.
veniens. Ideo dicit intelligen
dum eſſe ſpeculator de illis q̄
ꝓpter infamiā ſuſpenſi ſunt
a canone. ſicut ſunt illi quorū
crimina ſūt notoria. et q̄ etiaȝ
poſt ꝑactam pniam celebrare
ꝓpter ſcandalū et infamiā ꝓ
hibent. vt in. ca. fi. de coha. cle.
et mu. de homicidio. ex lris. c.
fi. et tū ante diſpēſationē cele
brando nouam irregularita-
tem non incurrunt. quia hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

non innenitur iure cantū.ſʒm
Guilhelmū in ſpeculo vbi ſu
pra.et archid.lvi.diſt.apoſtoli
ca ꝛc. Quadrageſ.matercia re
gula. Suſpenſus a cōfeſſioni
bus audiendis celebrans ante
recōciliationem non efficitur
irregularis ſʒm Guilhelmuʒ.
q: hoc non inuenit̄ iure cautū
xi.q.iij.§.euidēter. De hac ſu
ſpenſione habetur.xxvi.q.i.
et.x.q.xi.ꝑ totum. Quadra-
geſimaquarta regula. Recipi
ens beneficium in irregulari-
tate. impetrata abſolutōne ſu
per irregularitate nō indiget
alia diſpēſatiōe ſuper bñficio
obtēto ſʒm Raymūdū et guil
helmuʒ in ſpeculo. Caueat tñ
q̈libet ne in pctō mortali vel
ſuſpenſione beneficium recipi
at.vñ ſecurius eſt vt talis cōfi
teatur añ receptionē ne colla-
tio ſit viciosa ſʒm Guilhelmū
in.c.ſi celebret.de cleri.excom.
miniſ.Licet hoc ſit perdurum
eſt tñ verum ꝑpter rōnem ibi
poſitam.quia ſcʒ eligi nō po-
teſt in peccato mortali ad illa
a quorum ꝑceptōne a ſanctis
patribꝰ eſt priuatus. Verun-
tamen abbas ibi moderatur
hoc dicēs. ꝙ ſi cui exiſtenti in
occulto collatum ſit.ſed ipe re
cipit illud poſt peractam peni
tentiam poterit retinere. alle-
gat de tempo.ordi.queſitum.
de ſen.excom.c.vltimo. Sed
propter peccatum enorme. vt
puta propter homicidium ip
ſo iure perdat beneficium. vt
notatur per Archidiaconum.
l.di.ſtudeat.que incipit ī glo.
hic diſpenſat.vbi dicit gloſa.
quia de iure debet eo carere.
quod exponit Archidiacanus
per ſententiam non ipō iure.
Nam homicidium non indu
cit ipſo iure priuationem be-
neficij.ſʒm Bernardum cōpo
ſtellanū.qui ita notauit de ele
ctione. ꝙ ſicut in gloſa.i.§.ſi
vero.ꝟ.alia autem. Et idem
ſentit Innocentiꝰ dicēs.ꝙ in
homicidis irregularibus cade
re poteſt ius cuiuſlibet digni-
tatis.quia etiam iuſte habent
eam. ſi cum eis fuerit diſpen-
ſatum. Et etiam ſine diſpen-
ſatione iuſte tenent predicti di
gnitates ſuas quouſqʒ renun
cient vel deponat.ſʒm Inno-
centiū.qui ita notauit ꝺ exceſ
ſibus prelatorum.cum in prin
cipio. Contra tamen iſtud di
ctum faciūt multa iura.vt de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

clerico pugnante in duello. ca.
henricus. in fine. Item. lv. di.
ſi euãgeliſta. ver. in loco. cum
diſpenſatio requiratur vt ho-
micida beneficium recipiat. vi
detur ſecus de iure communi.
Item cuz homicida miniſtra-
re non poteſt. etiam poſt peni
tentiam ſine diſpenſatõne de
tempo. ordi. quo ſuſpẽſus eſt
a beneficio quod datur ꝓpter
officium. et ſic etiam accedit.
lxxxi. diſt. eos. et notatur ꝺ cõ
ſuetudine. cum dilectus in glo
ſa. ſuſpenſus enim. Tu dic bre
uiter. ꝙ hic nulla eſt contrarie
tas. Nam Bernardus et In
nocentius intelligunt ꝙ homi
cida iuſte tenet et recipit bene
ficium quouſqꝫ deponitur per
ſentẽtiam. Jura autem in cõ-
trarium inducta dicunt ꝙ de-
bet carere et priuari bñficio de
iure. quia ꝺ iuris rigore eſt in
habilis ad illud. Non tamen
hoc negat quin hoc fiat ꝑ ſen
tentiam et ſic idem ſentiunt.
Quadrageſimaquinta regu-
la. Preſbiter excõmunicatꝰ vel
ſuſpenſus ſimpliciter ab ordĩ
nibꝰ ſuis. adminiſtrans in or
dine accolitatus efficitur irre-
gularis ſꝫm Guilhelmuz. Se
cus ſi tantum a miſſarum ce
lebratione fuerit ſuſpenſus.
Quadrageſimasexta regl'a. Cle
ricus in minoribus conſtitu-
tus excõmunicatus miniſtrãs
ſacerdoti ad altare portando
aquam. lumen et alia ſimilia
non eſt irregularis ſꝫm Guil-
helmũ. Idem putat de preſbi
tero dyacono et ſubdyacono.
Ratio. quia iſta nulli ordini
ſunt annexa. cum et per laicos
litteratos expediuntur. Qua
drageſimaſeptima regl'a. Epi
ſcopus ſuſpenſus a pontifica
libus celebrando in eis nõ fit
irregularis. quia pontificalia
non ſunt de ſubſtancia ſcðm
Guilhelmũ. Quadrageſima-
octaua regula. Suſpẽſus ab
ingreſſu eccleſie ſi ĩ ea celebrat
irregularis eſt. et ſi in tali ſu-
ſpenſione decedit nõ ſepelitur
in cimiterio. vt de ſen. excom.
is cui. li. vi. Notat tamen no
uellator in nouella ꝙ poteſt ĩ
eccleſia audire diuina ſine me
tu irregularitatꝭ. ſed non ſine
peccato. licet Hugo et Raymũ
dus aliud notauerunt quoruꝫ
opinio refutatur per moder-
nos. Quadrageſimanona re-
gula. Excõmunicatus vel ſu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ſpēſus baptizans ſolēniter in
ſuppellicio et ſtola publice ir-
regular[illegible] efficit̄ ſꝫm Guil̄. Se
cus ſi aliter.ſ.ſimpl'r baptizat
et marie in neceſſitate. Quinq̄
geſima regula. Quicunqꝫ nō
pōt ꝓmoueri ad ordines ſine
diſpenſatione nec etiā ad ho
nores. et quicunqꝫ eſt illegibi-
lis irregular[illegible] eſt ſꝫm Guilhel̄.
Idem intellige de omn. b9 ca
ſibus qui impediunt promo-
uendos. vel deijciunt iam pro
motos. vl' qui penā depoſitio
nis merētur. Vn̄ regulare ē q̄
quicunqꝫ poſt ꝑactam penitē-
tiam non hn̄t ordinis executi
onem irregulares ſūt. ſicut ho
micide. l. diſtin. §. i. erga. de ſy
monia. tanta. Iteꝫ excōicatus
interdict9 ſuſpēſus in cōtēpt9
clauiū ſe faciens ordinari. de
ſen. excō. cum illoruꝫ. Item ſi
etiā p̄ſumit celebrare. xi. q. iij.
ſi quis. de vi. et ho. cle. vt cleri
coꝝ. §. ſi qs igit̄. Itē violans
interdictū. de exceſ. p̄la. tanta.
Item falſarius lrārū pape. de
crimie falſi. ad falſariorū. §. i.
Tal'tn̄ ſꝫm Inno. ſi occultus
eſt poſt abſolutōem et pniam
poteſt ordinari. q2 nullo iure
cauet q̄ ſit infamis ipſo iure.

Itē hereticus. de purgatione.
c. inter ſollicitudines. vel exhi
bentes hereticis ſacramenta.
de hereticis excommunicatis.
§. ſi vero. Item ſodomita. de
exceſ. p̄la. clerici. Item p̄ſbiter
denudans cōfeſſionem. de pe.
et remiſ. omnes. c. ſi. Item in
corrigibilis in cōtumacia ꝑſe-
uerans. de dolo et cōtu. verita
tis. §. ſi. Item notoriū crimē
de iure vel facto. de tem. ordi.
c. ſi. Item vtens officio aſſaſ
ſinorū vel defendēs receptans
occultans eos. licet mors non
ſequat̄ inde. de homici. ꝓ hu
mani. lib. vi. Item apoſtata.
de apoſtatis. a. ſi. Item ſciſ-
maticus. de ſciſmaticis. ca. i.
Item intruſus volūtarie per
poteſtatem ſecularem. vij. q. i.
factus. de elec. quiſquis. Item
omne crimen quod ipſo facto
inducit infamiā ciuilem. ij. q.
vij. §. porro. Item infamia de
ſcendēs ex delicto ꝑ ſniam de
clarato. q2 pena pōt demi cul
pa ꝑmanēte. ij. q. iij. §. hic col
ligitur. Infamis cm̄ eſt irregu
laris. ſiue infamis ſit iuris ſi
ue facti. vt de accuſationibus.
oīpotens. de teſtibus. teſtimo
niū. Quiquageſimaprima re

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

gula. Excõicatus maiori excõ-
municatione ſiue ab hoie ſiue
a iure ſcienter. durante excõica
tione. celebrans ſemper fit irre
gularis. et ẽ deponẽdus. de cle.
excom. minis. latrones. Secꝰ
ſi ignoranter. vt eo. ti. ca. apo
ſtolice. Si autẽ dubitaret ꝓ
babiliter de ſententia excõmu
nicationis. preſertim quando
cõſcius eſt de culpa ſua ꝓpter
quam iuſte potuit excõmuni-
cari. neſcius tñ exponit ſe di-
ſcrimini et celebrat cum ſit ex-
cõmunicatus. irregularis ẽ. et
indiget diſpenſatõe pape ſ͛m
Guilhelmũ. vt in dicto. c. apo
ſtolice. Craſſa aũt ignorantia
in talibus iudicat͛. vt ſi citatꝰ
peremptorie nec iuit nec miſit
ad terminũ. et ſic celebrat licet
nihil de excõicatione ſciat.

Circa pmiſſa ſciendum ꝙ ſu
ſpenſus a iudice ſiue ad certã
diem ſiue perpetue ſiue quo-
uſqȝ peniteat ſemꝑ ſi celebrat
eſt irregularis. quia talis non
deberet celebrare niſi priꝰ ſen-
tẽtialiter abſoluatur ſicut ſen
tentia ſuſpẽditur. In vltimo
tñ caſu quidam contradicunt
vt. ij. q. v. pſbiteris. vbi dicit͛
ꝙ talis ad arbitriũ ſuſpendẽ
tis facere debet. et ſi ante abſo
lutionẽ celebrat irregularis ẽ.
et idem de re iudica. dilectus.
de exceſ. prela. apoſtolice. Su
ſpenſi vero a deo vt ſunt oẽs
pctõres celebrantes in peccatis
nõ fiunt irregulares. licet pec-
cent. niſi celebrarent in crimi-
nalibꝰ. vt in homici. in ſymo
nia. et ſimilibꝰ. et quibꝰ etiaȝ
acta penitentia executio inter
dicitur. vt ſupra dictum eſt.
Suſpenſi autẽ ab officio a ca
none ꝓpter crimen ſi celebrãt
irregulares ſunt. Et hoc intel
lige ſi ſuſpẽduntur a canõe pe
nam imponẽte. nõ aũt appro
bante. vt in. ca. cum eterni. de
re iudi. li. vi. Quia etiã in mi
nori excõmunicatione exiſten-
tes ſuſpenſi ſunt a canone nõ
imponente penam ſed appro-
bante. et q̃ȝcito penitet põt ce
lebrare. de ſentẽ. excõ. nuper. vñ
potius dicitur ſuſpẽſio dei q̃ȝ
canonis ſ͛m Guilhelmuȝ. Et
nota ſ͛m Johannẽ andree in
cle. i. de decimis. in glo. ſuper
ver. donec. ꝙ cũ aliquis ſuſpẽ
ditur donec ſatiſfecerit. ſufficit
iudicis declaratio ſuper ſatiſ-
factione ſine alia ſatiſfactiõe.
In excõmunicatis vero eſt ne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

ceſſaria abſolutõ p⁹ ſatiſfacti
onẽ. Cõcordat ad hoc glo. Jo.
an. i. c. ſepe quia. de elec. li. vi.
ſup ver. donec plene. vbi dr. ꝙ
illi q̃ occupant bona eccleſiarũ
vacantiũ. et ea diſtrahũt. tam
diu ſũt a bñficijs et officijs ſu
ſpenſi donec ea plene reſtitue-
rint. ipis ãt reſtituẽtib⁹ ipõ iu
re ſine alia ſnia reſtituti erũt.
vt notauit Jo. an. lxxxi. diſt. ſi
qui. Preterea ſciẽdũ ẽ ꝙ ſꝫm
glo. xxvi. diſt. deinde. infamia
et irreglaritas cõtracta añ ba
ptiſmũ tollit p⁹ baptiſmũ et
hoc ſi ꝓuenit ex ꝓprio delicto:
quia dona baptiſmi ſũt ſine
offi pnia et ſatiſfactione. vt d
cõſe. di. iiij. ſine. Si eñ pctm ñ
delet q̃ntũ ad infamiã. adhuc
p⁹ baptiſmum obeſſet. qd ne
gat Ambro. xxvi. di. vna. vñ ſi
aliquis occidit mille hoies añ
baptiſmũ. ois infamia et irre
gularitas tollit. vt. li. di. ſi q̃s
poſt acceptaꝫ. vt ptꝫ de paulo
qui añ baptiſmũ fuit homici-
da. et tñ poſtea fact⁹ ẽ aplus.
vt. l. di. §. econtra. Huic tñ di
cto aduerſantur doctores. naꝫ
Archidiacon⁹ in dicto. c. deinde
dicit. ꝙ bñ infamia exquo nõ
deſcendit niſi ex peccato delet
in baptiſmo ſicut et pctm. ſed
nõ irregularitas que ñ funda
tur ſup pctõ. vñ ita irregularꝭ
eſt qui occidit cũ peccato. ſicut
qui occidit ſine pctõ. vt in dex.
ne clerici vel monachi. c. ſentẽ-
tiam. et bigami et corpore vici
ati. et ita ipe Innocẽ. notauit
de diuortijs. gaudemus. Ipſe
tñ notauit de homici. pſbite-
rũ. ꝙ homicidiũ añ baptiſmũ
ſiue ex officio ſiue ex volunta
te fecerit homicidiuꝫ nõ ẽ poſt
baptiſmũ irregularꝭ. qꝛ offis
ſequela peccati deleta eſt. Sed
Goffredus de cõuerſione inſi
deliũ. c. i. notauit ꝙ pctm et ſe
quela peccati bñ delẽtur in ba
ptiſmo ſed ñ defectus ſiue im
pedimentũ. Prima via cõmu-
niter approbatur. Speculator
tñ in titulo de diſpenſatõib⁹.
§. iij. ver. is autem. videtur de
clinare ꝛc.

Cautele circa predicta obſer
uande.

PRima caute
la eſt. Epũs et quili-
bet iudex nõ pt neqꝫ
debet excõicare vniuerſitatem
vel collegium. Et hoc ideo ne
innocentes puniãtur cũ nocen

tib9. vt dicitur in ca. romana.
de ſen. excom. li. vi. Interdici
tñ poſſunt innocẽtes cum no
centibus. de ſponſalibus. non
eſt. Et hoc ideo. quia ibi non
eſt tantũ periculũ anime ſicut
in excõmunicatõe que ẽ eterne
mortis dãnatio. per quã quis
traditur ſathane. vt ſupra di
citur. Secunda cautela. Caue
at iudex ne ferat ſniam excõi-
catiõis niſi p̃miſſa monitiõe.
ſi tñ hoc fecerit. licet ſnia ſit iu
ſta. ſed tñ punitur lator pena.
c. ſacro. de ſen. excõ. ſ. ſuſpenſio
ne ab ingreſſu eccl'e infra men
ſem. Tercio caueat ne ferat ſẽ
tentiã excõicatõis. ſuſpenſiõis
vel interdicti ꝓ futurꝪ delictis.
puta ſi tale quid fecerit. nec ꝓ
p̃ſentib9 ſub ea forma. ſi de il
lis infra talẽ terminũ minime
ſatiſfecerit. vt in. c. romana. d
ſen. ex. lib. vi. Vñ ſꝫm Jo. an.
in nouella ſup dicto ca. valde
ridiculoſum eſſet ſi diceret pre
latus. excõmunico petrũ ſi fur
tũ fecerit. ſi adulteriuꝫ cõmiſe-
rit. cuꝫ tñ ad talia paratus ſum
vl' ſuſpectus. ſi tñ mora cauſa
vel culpa preceſſit bñ põt excõ
municari ſub illa forma. Exẽ-
plũ. vt q2 de mora condemna

tus in actione ꝑſonali nõ ſol
uit infra q̃ttuor menſes vt de
buit. poſtea iudex debet p̃cipe
re vt ſoluat infra certum tp̃s.
al's ſit excõicatus. hic eñ mora
p̃ceſſit. Simil'r de culpa. vt q2 ne
gligẽtes fuerũt clerici in diuinis
officijs dicendis. poterit iudex
dicere. Excõmunico omẽs qui
nõ interfuerũt canonicis horis.
hic eñ culpa preceſſit. Simil'r de
offenſa. vt in cõiugato q̃ tenu
it cõcubinã ſeparetur ab ea ne
excõmunicetur ſi vlteri9 rede-
at ad ip̃aꝫ. Al's preter iſtos ca
ſus iudex non debet ferre ſen-
tentiaꝫ excõicationis ſub cer-
to termino ꝛcꝪ. vnde male face
ret ſi ſtatim poſt cõdemnatio
nem factam in ꝑſonali iudex
p̃ciperet infra certum tempus
ferendam ſententiam excõmu
nicationis. cum tñ nõ p̃ceſſit
mora. Et in hoc ſepiſſime iu-
dices noſtri tempꝛis excedunt
modum. Ideo hec dixi pro ge
nerali doctrina. Circa
diſpenſationem predictarum
cenſurarũ eſt ſciẽdũ ꝙ licꝫ ſꝫm
quoſdaꝫ doctores ep̃s nõ põt
diſpenſare ſup irregularitate
et alijs defectib9 niſi vbi exp̃ſ
ſe ſibi a iure ꝑmittitꝰ ſꝫm guil'.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nazonē Goffredū Johēm de deo et Innocentium. Als ſʒm iſtos epͣs diſpēſans in caſibꝰ ſibi a canone expͣſſe nō ꝑmiſ-ſis. videt̄ impugnare canones vel eos tollere. Tu tñ dicas ꝙ vbicunqꝫ expͣſſe a canonibus ptās diſpēſandi nō ꝓhibetur epiſcopis. epi poſſunt diſpenſare. Et hoc dictum per doctores cōmunius approbat̄. Ita dicunt Johannes. Laurētius. Hugo. Can. Bernar. Guilhelmus in ſpeculo. ti. de diſpen-ſationibꝰ. §. nunc de epoꝝ. et ille famoſiſſimus doctor dñs archidiaconꝰ. l. di. de pmiſſis vbi late ꝓſequitur iſtā materiā improbādo opinionē contrariā qui etiā dicit dñm ſuū Hoſtiēſem dixiſſe ꝙ in his in quibꝰ peccatū mortale eſt ſʒm legē diuinā. ſicut in furto rapina. vt. xiiij. q. v. penale. diſpēſare non poteſt nec etiā papa. vt aliqui dicunt. niſi pniam agāt et reſtitutio fiat. de vſu. cum tu. et. xiiij. q. v. ſi quid. et ca. multi. et ca. q. vi. ſi res. In his vero in quibus peccatum mortale eſt ſʒm ius poſitiuū. vt vbi eſt epis vel inferioribꝰ pape interdicta diſpēſatō. nullus diſpēſat niſi ſolus papa. vel is cui ſpecialiter commiſſerit. Si vero nō eſt interdicta poteſtas diſpēſandi. tunc po-teſt. Hec Archidiaconus. Pro iſta ſentētia faciunt multa iura. vt de hereticis. excommunicamus. §. ſane. de ſen. excom. nuper. et ca. a nobis. et ca. cum illorum. et de ſponſalibꝰ. cum apud. xvi. q. i. ſunt nonnulli. ff. ex quibꝰ cauſis maiores. l. nec nō. §. i. nam et apoſtolꝰ dicit Omnia mihi licent. xi. q. i. aliud. Et ex his patet ꝗꝫ lata ſit poteſtas epiſcoporū. quia omnia poſſunt. niſi expͣſſe ꝓhibeantur. Sunt autē multi caſus in iure expreſſi in quibus eis cōceditur autoritas diſpē-ſandi. quos licite ſcripſit Guilhelmus i ſpeculo iuris. de quibus hic ſupſedere cenſuit ſcri-bentis ſedulitas. ſciens qꝫ epiſcopi ñ egent vt quis eos do-ceat ſed ipi alioꝝ ſunt doctores. i. q. vij. cōuenientibꝰ. pſertim cū pñtl opuſculi principalis intentio fuerit ſimplicibꝰ ſimplicia tradere rudimenta. nō pfectis ſubtilia. vt cū aplo lac potū daret ñ eſcam puul. ppter qꝺ etiaꝫ ſtilus eiuſdem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

nō in doctis aut ꝑſuabilibus
humāē ſapiētie verbis ſed in
doctrina ſpiritꝰ excurrit. eo ꝙ
iuxta Iſido. de ſum. bo. li. iij.
Horret ſacra ſcriptura ſpume
um ſapientie ambitū. Igno
ſcant igit doctores ſup ſtili et
materie ruditate. que nō ipſis
ſed ſimplicibꝰ dirigit. Grati
ſint ſimplices quoꝝ ꝓfectui
p̄ſens opuſculum deſtinatur.
Sed et ipſi reuerendiſſimi pa
tres et dñi archiepiſcopi. epi.
ceteriqꝫ p̄lati doctores et ma-
giſtri ſi qua bene ſcripta in p̄
ſenti tractatu inueniāt appro
bare dignentur gratioſe. que
vero dubioſa. vndoſa aut per
plexa declarēt. dilucident et in
terpretētur. Inſup que minꝰ
bene poſita fuerint corrigant
et emendēt occupationi potiꝰ
q̄ꝫ ignorantie aſſcribentes er-
rorem. Teſtis em̄ deus ē et an
geli eiꝰ me grauibꝰ et arduis
nō ſolum diuerſis. verūetiam
ſibiījnuicem aduerſis protunc
occupatum fuiſſe negocijs. et
niſi pia duxiſſet manū ſeduli
tas. niſi diuine grē miſeratio
animū laceſcitum cōfortaſſet.
nequaq̄ꝫ naufragoſa imbecil-
lis animi tumba ꝓprijs cona
tibus ſub anhelo pectore ſalu
tarem euecta fuiſſet ad portū
Hortor poſtremo vt quiſquis
iſta legeris. mei peccatoris re-
corderis. exorans dñm vt non
ꝓ tā induſtrioſo labore q̄ꝫ pie
mentis deuotione et bone vo
luntatis affectu quo cunctis
chriſti fidelibꝰ proficere cona
bar mercedem ꝑpetuā omni-
bus fideliter i vinea ſua labo
rantibus ꝓmiſſam largiri di
gnet tempore oportuno.

Suſcipe completi laudes o
chriſte laboris.
Quas cordis leti vox ſubdi
ta reddita amoris.
Sit merces operꝫ oratō ſan
cta legentis.
Que iungat ſuperis nos to
to robore mentis.

Finit tractatus perutilis
de adminiſtratione ſacramen
torū. de expoſitōe officij miſſe.
de dicendis horis canonicis.
deqꝫ cenſuris eccleſiaſticꝫ cano
nōice obſeruādis. Impreſſus
per Matheū brandis. Anno
dñi. M. D. ij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Tabula huius tractatus.

De ſacramētꝭ in genere.fo.ij.
Quid ſit ſacramentū et quot ſint.fo.ij.
De ſacramēto baptiſmi.fo.iiij
Baptiſmꝰ quomodo diffiniatur.fo.iiij.
Q, triplex eſt baptiſmꝰ.fo.v.
De baptiſmi accñtibꝰ.fo.vi.
De cautelis circa hoc ſacramētum ſeruādis.fo.vi.
De cathecíſmo et exorciſmo.fol.viij.
De modo baptiſandi.fo.ix.
De ſacramento cōfirmatiōis.fol.xiij.
Que ſint de ſubſtantia huius ſacramenti.fo.xiiij.
De accidentibꝰ circa ſacramētum cōfirmatiōis.fo.xv.
Cautele huiꝰ ſacramēti.fo.xvi.
De ſacramento eucharíſtie.folio.xvi.
De credendis circa hoc ſacramentū.fo.xx.
De cautelis ſeruādis circa hoc ſacramentum ex parte ſumentium.fo.xxij.
De cautelis ſeruādis ex parte ſacerdotꝭ hoc ſacramentū cōferentis vel cōficientis.fo.xxvi.
De ſacramēto pn̄ie.fo.xxx.
De cōtritiōe que eſt prima ꝑs penitentie.fo.xxxi.
De confeſſione nunc ſequitur.fol.xxxij.
De modo audiendi confeſſiones.fo.xxxiij.
De caſibꝰ ad papam ꝑtinentibus.fo.xxxvi.
Caſus epiſcopales nūc ſequūtur.fo.xxxvi.
De ſatiſfactionē que eſt tercia pars penitentie.fo.xxxvij.
De penitētijs iniūgendis ſꝫm canones.fo.xxxix.
De reſtitutione ablatorum in ſatiſfactione.fo.xliij.
Cautele ex parte cōfitentis ſeruande.fo.xliiij.
De cautelis ſeruandis ex parte confeſſoris.fo.xlvi.
De penitētijs infirmorū et decedentiū de hac vita.fo.xlix.
Quō ſacerdos ſe habere debeat erga infirmos.fo.xlix.
Regule quibus pctā mortalia atqꝫ venialia ſunt cognoſcenda.fo.li.
De ſacramento extreme vnctionis.fo.liij.
De ſacramēto ordinis.fo.lvi.
De accidentibus huius ſacramenti.fo.lviij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

De cautelis hic obſeruãdis. fo lio. lix.
De ſacramento matrimonij. fol. lx.
De ſponſalib9 hic primo agi tur. fo. lx.
De diffinitione matrimonij. fo. lxij.
De impedimentis mrimonij. fol. lxv.
De cautelis huius ſacramẽti. fo. lxvi.
De expoſitione miſſe. fo. lxix.
De prima pte miſſe. fo. lxxi.
De ſcda parte miſſe. fo. lxxij.
De tercia pte miſſe. fo. lxxiiij.
De q̃rta parte miſſe. fo. lxxvi.
Sequitur ſecunda pars cano nis. fo. lxxxi.
Sequitur tercia pars canõis. fo. lxxxiiij.
Quinta ps principalis miſſe. fo. lxxxviij.
Sexta ps miſſe. fo. xc.
Cautele ſeruande in celebrati one miſſe. fo. xci.
De dicendis horis canonicis. fol. xciij.
De modo dicendi horas cano nicas. fo. xcvij.
Cautele in dicendis horis ca nonicis ſeruande. fo. c.
De excõmunicatione. fo. ci.
De effectu excõicatõis. fo. cvi.
De participatione cũ excõmu nicatis. fo. cvij.
De ſuſpenſionis ſnia. fo. cxi.
De forma ferende excõmunica tionis. fo. cxij.
De eccleſiaſtico interdicto qua liter ſit obſeruandũ. fo. cxiiij.
De irregularitate. fo. cxxi.
Cautele circa p̃dicta obſeruã de. fo. cxxxi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

fol 156033

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°

rest. 13.11.86 eaft BB

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 19 4°